Úvodní slovo k Edici SE – 3 – 2017.

Ladislav Slezák

Vážení badatelé, díraři, zkrátka všichni naši příznivci, co si nemyslíte, že naše pracovní skupina SE – 3 jsou vypatlaní dědkové, kteří by se měli vrátit do speleologického hrobu. Sdělujeme vám, že rok 2016, i díky našemu přispění, přinesl dvě velké krasové události.

Za skalisky Evropa a Indie byla vyzmáhána při zemětřesení v r. 1964 zavalená šachta, a kolem jeskyně Pekárny se téměř uzavřel kruh spekulací, dohadů i zpochybňování výzkumných výsledků, zaměřených na řešení paleogeneze jeskyně.

S tím samozřejmě souvisí i problematika možných návazných speleologických objevů i stále diskutovaná otázka existence či neexistence paleolitických maleb, či jiných nálezů.

Složitý systém Sloupsko-šošůvský, unikátní objev Šošůvského koridoru s jeho neuvěřitelnými geologickými defilé se neřadí jen k obyčejným objevům nových jeskynních prostor, ale zpřesňují a definují nový názor na geologický vývoj Moravského krasu.

Ukazuje se, že geologické projevy nejsou výsledky radiální tektoniky velkých celků, ale i tektoniky tangenciální, kdy spodnokarbonská souvrství Drahanské vysočiny pod sebou ukrývají i části devonského vápencového masivu, který byl v pozdější době postihován krasovými procesy.

Obnovení přístupu do 52 let zakonzervovaných jeskyní za Evropou a Indií zcela určitě přinese nové poznatky a přispěje tak k obohacení poznání geologie Moravského krasu.

Poněkud speleologicky osiřelá Jižní část Moravského krasu se po dlouhé době opět hlásí ke svým tradicím a vyzývá k novým aktivitám. Objev Mokerské jeskyně již nikoho nenechává na pochybách, že jde o stejně atraktivní, poněkud však specifickou část krasu, jako území na severu.

Dnešní geomorfologické poznatky nenechávají nikoho na pochybách, že krasové cykly probíhaly na celém vápencovém území podle stejného scénáře, pouze mladší geologické procesy, zvláště v Jižní části krasu způsobily, že jejich projevy jsou skrytější a ne tak čitelné.

Tento fakt odrazuje aktivní speleology, kteří by chtěli rychle dosažitelné „velkoobjevy“. Centrální lokalitou letošního roku (2016) pro naše snažení byla jeskyně Pekárna. Postupným zapojováním do tohoto úkolu vstupovali další badatelé, kteří přinášeli nové, nám nedostupné technologie.

K prospekci byl použit t. č. unikátní hloubkový radar, jehož pomocí jsou již zcela spolehlivě identifikovány podzemní jeskynní struktury, včetně tak dlouho očekávaných volných neznámých dutin.

Na Speleoforu 2017 ve Sloupu budou výsledky těchto prací prezentovány samotnými badateli zcela podrobně.

Jsme rádi, že jsme se do této léta opomíjené problematiky pustili, dlouhodobě ji sledujeme, rozšiřujeme vědomosti a velice nás těší, že ještě na „stará kolena“ můžeme být natolik prospěšní.

Dovolujeme si tak naše snahy prezentovat v naší společné tradiční Edici SE – 3 na CD nosičích. Je to forma nám dostupná, aktuální a transparentní pro kohokoliv.

…a ještě malý dodatek.

Skončilo (snad) geologicky dlouhé období nekonečných a k ničemu nevedoucích debat a nicnedělání. Jeskyňářský památník bude ! V této době již u jeskyně Výpustek „trůní“ do svahu zasazené dva vápencové bloky a čekají na konečnou, architektonickou úpravu.

O jejím obsahu se pohádal kdekdo s kýmkoliv, aniž by měl do toho co kecat. Ale nechť ! Já jsem na památník věnoval k umístění jednu ze svých sbírkových karbidek, která pamatuje doby, kdy v Moravském krasu opravdová speleologie oslavovala své dětství a já byl u toho !

Tak ať ji nikdo neukradne ! Tedy – tu karbidku !

Zdař Bůh !

ČESKÁ SPELEOLOGICKÁ SPOLEČNOST

Základní organizace 6 - 12

SPELEOLOGICKÝ KLUB BRNO

VÝROČNÍ ZPRÁVA

ZA ROK 2016

Brno, leden 2017

Předsednictvo
Na Březince1513/14
150 00 Praha 5

Výroční zpráva ZO ČSS 6-12 Speleologický klub Brno za rok 2016

1. Zpráva o činnosti výboru ZO ČSS 6-12

V uplynulém funkčním období pracoval výbor ZO 6-12 Speleologického klubu Brno v následujícím složení:

Předseda	: Vyhnánek Pavel
Jednatel	: Kos Petr
Pokladník	: Doležalová Marie
Hospodář	: Nováček Petr
Revizor ZO	: Rašovský Vladimír
Archivář ZO	: Harna Igor, Pokorný Josef

V průběhu roku 2016 nebyl do výboru ZO volen žádný nový funkcionář z řad řádných členů bez funkcí. Celkem je registrováno 16 řádných a 2 čestní členové. Během roku se uskutečnily 3 členské schůze a 3 pracovní porady výboru.

I nadále pokračovala spolupráce s firmou Českomoravský cement, a.s. nástupnická společnost, v rámci registrace a průzkumu krasových jevů v lomu Mokrá v jižní části Moravského krasu. Z této aktivity i nadále plyne naše hospodářská činnost.

2. Popularizační činnost

2.1. Přednášky a výstavy, konference

Někteří členové ZO se zúčastnili jarního setkání speleologů v Moravském krasu Speleofórum ve Sloupu. Na konferenci historického podzemí „Jahrestagung des Arbeitskreises für Erdstallforschung" v bavorském Rodingu (Lkr. Cham), konané 23. – 25. září 2016, byla zaslána prezentace o pravěkém podzemí na Moravě pod názvem „Neue aus maehrischen Erdstellen" od autorů P. Kos a J. Unger.

2.3. Publikační činnost

Harna, I. – Kadebskaya, O. – Svozil, J. – Skoupý, M. 2016: Práce v jeskyni Býčí skála v roce 2015, sborník Speleofórum 35, Praha, 5.

Slezák, L. – Cendelín, R. – Pokorný, J. 2016: Návrat k Pekárně, sborník Speleofórum 35, Praha, 29-30.

Kos, P. 2013: Zpráva o registraci krasových útvarů v dobývacím a těžebním prostoru ložiska Mokrá (18), Rkp. nepublikované zprávy uložený v archivu ZO 6-12 Speleologický klub Brno.

Pokorný, J. 2016: Zemřel Martin Vrána, zachránce archivu Speleologického klubu Brno, Speleo 69, 79.

3. Spolupráce s jinými organizacemi ČSS

V roce 2016 byla navázána spolupráce se ZO 6-13 Mikulov. Jejím předmětem by měla být výpomoc při systematickém mapování a zpracování dat v oblasti krasu Pavlovských vrchů. Díky členství P. Nováčka ve slovenské OSS Speleoklub Nicolaus proběhlo několik společných akcí v krase Nízkých Tater.

4. Domácí exkurze

Exkurze na Moravě byly směřovány hlavně do Moravského krasu, kde jsme navštívili jeskyně: Šachta za Evropou a Indií, Sloupský koridor Nové Amatérské jeskyně, závrt Zub, závrt Společňák, Rudické propadání, Piková dáma a Spirálka.

V oblasti květnického krasu byla navštívena Králova jeskyně na Květnici a v údolí potoka Jasinky mezi Velkou Bíteší a Náměští nad Oslavou Jezevčí jeskyně.

5. Zahraniční exkurze a akce

Slovenská republika:

V roce 2016 proběhla exkurze do jeskyní: Nová Stanišovská, Kanálová, Rúra, Pod Grúňom, Mŕtvych netopierov, Medvedí a Zlomísk v Nízkých Tatrách.

6. Zpráva o průzkumné a výzkumné činnosti ZO

6.1. Registrace krasových útvarů v mokerském lomu

Roku 2016 byla vypracována závěrečná zpráva o registraci krasových útvarů za rok 2013. Další chybějící léta budou náplní dvou zpráv – ZZ 2014-15 (shrnující) a ZZ 2016 (dílčí). Zpráva vyhodnocuje registraci krasových jevů v areálu Prostředního lomu na etážích č. 350 a 420. Zde dokumentovány kaverny j. č. 077, 0082 - 0086 a závrty č. XLVI – L (46 - 50). V rámci výplně závrtu č. XLIV (44) zaznamenána vrstvička goethitu, která byla analyzována prof. Bohuslavem Fojtem z PřF MU Brno a relikt starého jeskynního odvodňování hostěnické části Mokerské plošiny v úrovni cca 427 m n. m., která je v současnosti nejvyšší poříční úrovní mokerského krasu (I).

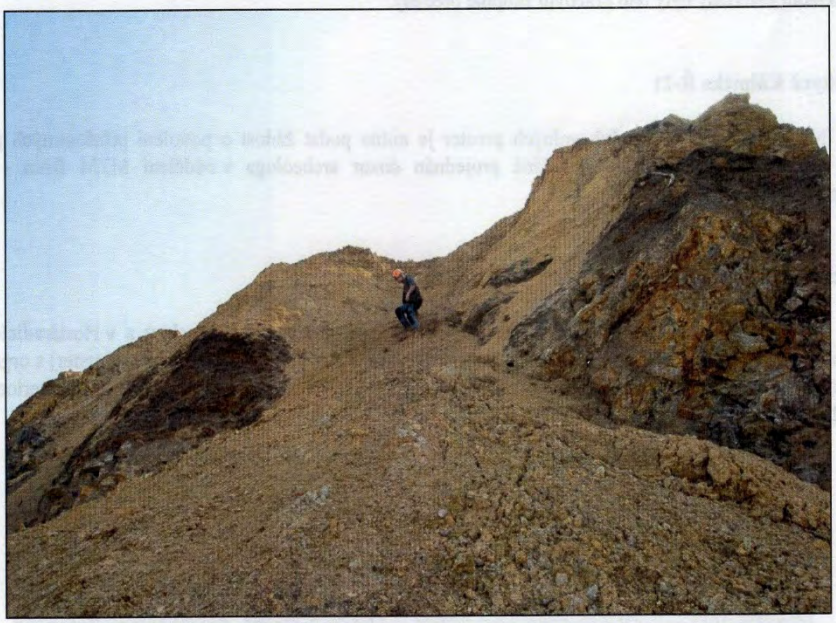

Obrázek 1. Dokumentační práce v Prostředním lomu Mokrá (foto Harna).

6.2. Jeskyně č. 1405 Malý lesík a j. Tereza – Na Technice

Jeskyně Malý lesík zůstává i nadále ve stavu konzervace. V souladu s evidencí firmy Eon byly jejich technikem odpojeny elektrohodiny a na boudě u jeskyně zrušena elektřina. Stávající stav sloupů elektrického vedení je momentálně v dezolátním stavu a bude řešen ze strany ZO. Vypršel termín průzkumu jeskyní Na Technice, které tím pádem přecházejí automaticky do stavu konzervace.

6.3. Mechový závrt – j. č. 1422/B V Mechovém závrtu

V Mechovém závrtu se v průběhu roku uskutečnilo několik akcí na likvidaci spadlého skalního bloku v Centrálu. Jeskyně je momentálně ve stavu nenařízené konzervace.

6.4. Hynštova ventarola

Jeskyně je v současnosti ve vchodové partii zatarasena menším závalem a ve stavu konzervace.

6.5. Jeskyně Netopýrka

Zbývá vyhotovit závěrečnou zprávu o výzkumu a odevzdat ji na správu CHKO MK.

6.6. Jeskyně č. 1422/D – Řičánkova skala

Pokračovalo se v rekonstrukci průzkumné šachtice, která byla ve své spodní části opět „vyželezena". V hloubce kolem 12 m se podařilo proniknout po rozšíření úžiny do volné síňky s intenzivním průvanem. Dutina je z větší části ve sborech, avšak vykazuje známky eroze vodami, které sem vnikaly ze směru od nedalekého ponoru č. II Hostěnického potoka. V současnosti je hledána bezpečnější cesta k volnému pokračování mimo závaly.

Díky uplynulé lhůtě povolení k průzkumu jsme byli Správou CHKO MK v Blansku neprodleně vyzváni v roce 2014 k obnovení povolení speleologických prací na další období, což se od minulého roku ještě nestalo, i když základní podklady byly této pracovní skupině předány.

6.7. Jeskyně Kůlnička Ř-21

Na základě objevu nových volných prostor je nutno podat žádost o povolení průzkumných prací na Správu CHKO MK v Blansku. Předběžně projednán dozor archeologa v oddělení MZM Brno - Ústavu Anthropos (P. Neruda).

7. Průzkum historického podzemí

Exkurze do historického podzemí pod kostelem v Kurdějově (okr. Břeclav) a v Hostěradicích (okr. Znojmo) pro členy německého spolku Arbeitskreis für Erdstallforschung (B. Symader a P. Forster) s organizační podporou správy jeskyní Na Turoldu v Mikulově, 18. 2. 2016 (prof. J. Unger, Mgr. P. Kos). Do periodika Der Erdstall zaslán článek o objevu pravěkého podzemí z Modřic, okr. Brno-venkov.

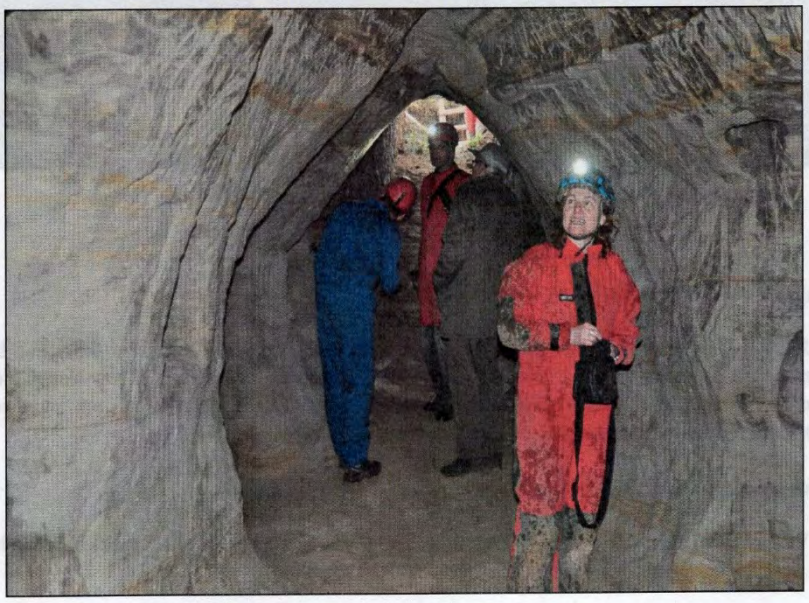

Obrázek 2. Exkurze do podzemí v Hostěradicích na Znojemsku (foto Kos).

8. Činnost skupiny SE-3

Pracovní skupina pokračovala v řešení problematiky kolem jeskyně Pekárny. Byla vypracována a graficky vyhodnocena telegnostická měření v prostoru za koncovým závalem jeskyně Pekárny a to jak směrem jižním, tak i jihozápadním. Prostory vlastní jeskyně byly podrobeny detailnímu morfogenetickému průzkumu včetně zhotovení nové půdorysné mapy, ukotvené na hodnoty stanovené GPS.

Členové SE – 3 asistovali při měření hloubkovým georadarem, která prováděli Dr. Kalenda a Ing. Tengler. Po vyhodnocení byly hlavní anomálie identifikovány jako jeskynní dutiny a jejich GPS na povrchu osazeny pevnými železnými body. Společně byla provedena korelační měření (telegnostika a radar). Tyto podklady jsou t.č. zpracovávány a budou publikovány na Speleofóru 2017 ve Sloupu.

SE – 3 prováděli hodnocení sedimentů v odkrytém defilé západního lomu ČM Cement, při čemž L. Slezák učinil unikátní nález kosterních zbytků neznámého obratlovce. Unikátní nález nemá nikde v mladotřetihorních píscích obdoby. Kosti byly odborně vyzvednuty prof. Musilem a Dr. Ivanovem z PF MU Brno. Současně byl zdokumentován autochtonní ústřičný slap tamtéž.

Obrázek 3. Práce skupiny SE - 3 v jeskyni Pekárně (foto Pokorný).

V roce 2016 dokončili členové Pustožlebské skupiny ČSS vyzmáhání a zabezpečení v r. 1964 zavalené šachty do jeskynního systému za skalisky Evropa a Indie ve Sloupu. Původně šlo o pracoviště Krasového oddělení Moravského muzea (ved. O. Ondroušek), kde nebyly průzkumné práce dokončeny. Seismické otřesy v r. 1964 způsobily totální zával vstupní šachtice. Nová otvírka byla společně konzultována se zbylými členy skupiny (R. Cendelín, L. Slezák) a dohodnuta společná prezentace výsledků na Speleofóru 2017.

Členové SE – 3 se aktivně podíleli na přípravě památníku jeskyňářů u jeskyně Výpustku, jehož podporu a záštitu převzala Správa jeskyní České republiky a Správa jeskyní Moravského krasu. Výtvarným zpracováním byl pověřen Ing. arch. Radim Musil, a jehož odhalení by mělo proběhnout v polovině r. 2017.

Rámcově uspořádaný archiv bývalého Speleologického klubu v Brně, který je deponován u J. Pokorného je postupně detailován. Práce postupují pozvolna s ohledem na množství listinného materiálu a tématické široké variabilitě dokumentů. Zájem o využívání historických dokumentů je mizivý. Aktivní jeskyňáři na jeho existenci nahlížejí jako na archeologické depositum.

Výboru ZO 6 – 12 bude navrženo, aby veškerý historicky cenný materiál byl deponován do souboru tematických archiválií některé z profesních dokumentačních institucí (muzeum, středisko dokumentace SJ ČR apod.).

Členové SE – 3 provádí samostatnou nezávislou popularizační činnost mezi mládeží (Skauti – středisko Kaprálův mlýn) a kluby seniorů v Brně. Zamýšlená spolupráce s Obecním úřadem Ochoz nebyla dosud konkretizována.

9. Shrnutí

V roce 2016 se činnost členů ZO 6-12 a pracovní skupiny SE-3 zaměřovala v největší míře na mateřskou oblast - jižní část Moravského krasu. Mezi zajímavosti lze řadit nález třetihorního obratlovce z písčitých sedimentů lomu Mokrá a opětovný průzkum známé jeskyně Pekárny provedený skupinou SE-3 ve spolupráci s P. Kalendou za účelem telegnostických a geofyzikálních důkazů existence prostor pokračujících za současným koncovým závalem jeskyně. Dluh vůči vedení lomu Mokrá z roku 2013 byl částečně zpečetěn vyhotovením závěrečné zprávy č. 18, která pojednává o objevu dosud nejvyšší fosilní jeskynní úrovně Mokerské plošiny zachycené v areálu etáže č. 420 Prostředního lomu Mokrá.

Trvá spolupráce s firmou Českomoravský cement, a. s. nástupnická společnost, OSS Speleoklub Nicolaus, ZO 6-01 Býčí skála, ZO 6-25 Pustý žleb a ZO 6-26 Speleohistorický klub Brno v Moravském krasu a nově je nastíněna také výpomoc kolegům ze ZO 6-13 Mikulov v oblasti krasu Pavlovských vrchů. Pro lom Mokrá zbývá vypracovat ještě dvě zprávy ZZ 19 (2014-15) a ZZ 20 (2016). Zásluhou pracovní skupiny SE-3 proběhly přípravy realizace památníku jeskyňářů u jeskyně Výpustku. Trvá nutnost obnovení povolení k průzkumu u všech dosud aktivně zkoumaných jeskynních pracovišť ZO a podání nové žádosti na jeskyni Kůlničku u Správy CHKO Moravský kras v Blansku.

Vypracoval: jednatel ZO Mgr. Petr Kos

Zpráva o činnosti Pracovní skupiny SE – 3,

Česká speleologická společnost, Základní organizace 6 – 12 za rok 2016.

Pracovní skupina pokračovala v řešení problematiky kolem jeskyně Pekárny. Převážně terénní práce byly zaměřeny k následujícím úkolům :

Byla vypracována a graficky vyhodnocena telegnostická měření v prostoru za koncovým závalem jeskyně Pekárny a to jak směrem jižním, tak i jihozápadním.

Prostory vlastní jeskyně byly podrobeny detailnímu morfogenetickému průzkumu včetně zhotovení nové, půdorysné mapy, ukotvené na hodnoty stanovené GPS.

Členové SE – 3 asistovali při měření hloubkovým georadarem, která prováděli Dr. Kalenda a Ing Tengler. Po vyhodnocení byly hlavní anomálie identifikovány jako jeskynní dutiny a jejich GPS na povrchu osazeny pevnými železnými body (trny).

Společně byla provedena korelační měření (telegnostika a radar). Tyto podklady jsou t.č. zpracovávány a budou publikovány na Speleofóru 2017 ve Sloupu.

SE – 3 prováděli hodnocení sedimentů v odkrytém defilé západního lomu ČM Cement, při čemž L. Slezák učinil unikátní nález kosterních zbytků neznámého obratlovce. Unikátní nález nemá nikde v mladotřetihorních píscích obdoby. Kosti byly odborně vyzvednuty prof. Musilem a Dr. Ivanovem z PF MU Brno (odvezeno k dalšímu zkoumání). Současně byl zdokumentován autochtonní ústřičný slap tamtéž.

V roce 2016 dokončili členové Pustožlebské skupiny ČSS vyzmáhání a zabezpečení v r. 1964 zavalené šachty do jeskynního systému za skalisky Evropa a Indie ve Sloupu. Původně šlo o pracoviště Krasového oddělení Mor. muzea (ved. O. Ondroušek), kde nebyly průzkumné práce dokončeny. Seismické otřesy v r. 1964 způsobily totální zával vstupní šachtice. Nová otvírka byla společně konzultována se zbylými členy skupiny (R. Cendelín, L. Slezák) a dohodnuta společná prezentace výsledků na Speleofóru 2017.

Členové SE – 3 se aktivně podíleli na přípravě památníku jeskyňářů u jeskyně Výpustku, jehož podporu a záštitu převzala Správa jeskyní České republiky

a Správa jeskyní Moravského krasu. Výtvarným zpracováním byl pověřen Ing. arch. Radim Musil a jehož odhalení by mělo proběhnout v polovině r. 2017.

Rámcově uspořádaný archiv bývalého Speleologického klubu v Brně, který je deponován u J. Pokorného je postupně detailován. Práce postupují pozvolna s ohledem na množství listinného materiálu a tématické široké variabilitě dokumentů. Zájem o využívání historických dokumentů je mizivý. Aktivní jeskyňáři na jeho existenci nahlížejí jako na archeologické depositum.

Výboru ZO 6 – 12 bude navrženo, aby veškerý historicky cenný materiál byl deponován do souboru tematických archiválií některé z profesních dokumentačních institucí (muzeum, středisko dokumentace SJ ČR apod.).

Členové SE – 3 provádí samostatnou nezávislou popularizační činnost mezi mládeží (Skauti – středisko Kaprálův mlýn) a kluby seniorů v Brně. Zamýšlená spolupráce s Obecním úřadem Ochoz nebyla dosud konkretizována.

Zapsal L. Slezák 10.01. 2017.

Příprava georadaru k měření – prostor závalu nad Pekárnou 24.04. 2016.

Mapování Pekárny v prostoru závalu – 23.08. 2016

Co odhaluje horní etáž Západního lomu v Mokré.

L. Slezák :

Zajišťování vápencové suroviny pro cementárnu v Mokré se dostává do fáze, kdy provozovatel těží ložisko směrem na západ a na sever, jak mu dovoluje schválený dobývací prostor. Mezi lomy Prostřední a Západní je t.č. pilíř, který v budoucnu poskytne, z hlediska geologického, zásadní informace k řešení paleogeneze území jižního zakončení Moravského krasu.

Již dnes v horní etáži Západního lomu, ve skrývkové zóně, můžeme studovat defilé sedimenty terciéru a pleistocénu. Celý odkrytý komplex se jeví jako část příbojové zóny z období patrně svrchní části miocénu v kombinaci s možnou deltou neznámého krasového toku.

Na bázi odkryvu se vyskytuje mohutný kužel masivního valounového materiálu téměř monomyktního charakteru. Převládají dobře opracované vápencové valouny od velikosti několika centimetrů až do velikosti několika decimetrů. Tento základní materiál obsahuje „obří“ konkrece vápenato-jílového složení. Konkrece jsou masivní, bez dutin, s povrchovou slabou jílovito-železitou krustou. Některé tyto útvary se zdají i přemodelovány v celkovém souboru příbojových štěrků.

Dále se v materiálu vyskytují rezivě zbarvené menší konkrece s dutinami vyplněnými jakoby krápníčkovitými útvary. Co však je na celém souboru nejzajímavější je to, že štěrky jsou tmeleny sintrovým tmelem a rozpojitelné jsou pouze lomovou mechanizací. Skoro bychom mohli mluvit až o slepencích s výlučně vápenatým (kalcitovým) tmelem. Kužel příbojového materiálu se opírá o erodovaný vápencový srub, který je silně narušený a jsou v něm patrné trosky jak vertikálního, tak horizontálního zkrasovění. Dutiny jsou převážně zaplněny jíly a jílovitými sedimenty, při stropech a počvě jsou zbytky totálně degenerovaných sintrů. V jednom místě profilu tvoří tyto rozpadlé zbytky několik metrů mocný, barevný kužel. Původně mohlo patrně jít o vyústění vodoteče se sintrovými (pěnovcovými) kaskádami.

V jednom z výše uváděných zářezů do příbojového srubu se uchoval zbytek ústřicového slapu. Schránky ústřic tam tvoří bohatou lumachelu, tmelenou jílovitým materiálem. Část ústřic přisedá přímo na vápencové lavice srubu (viz foto). Tato část profilu je t.č. nejvíc ohrožena skrývkovými pracemi. Směrem k severozápadu pokračuje defilé ve zcela odlišných sedimentech. Od počvy směrem vzhůru se střídá několik poloh písků, které jsou makroskopicky téměř totožné se známými miocenními Brněnskými písky, které se hojně vyskytují v oblasti Černovic, Slatiny, Tuřan a jinde.

Ve starších pracích byly uváděny jako Oncoforové písky nebo písky Rzehakiové. Soubor tvoří profil o mocnosti několika metrů a je ještě rozvrstven s mírným úklonem k VJV. Místy jsou písky poznamenány podhladinovými sesuvy. V jedné z nejníže uložených vrstev došlo koncem léta 2016 k mimořádnému objevu.

Autor tohoto příspěvku tam uprostřed souvrství objevil závalek vejčitého tvaru o rozměrech cca 0,6 x 0,5 m, který obsahoval soubor fragmentů velkých kostí neznámého obratlovce. Celý nález byl odborně vyzvednut (prof. R. Musil a RNDr. Ivanov) a odvezen ke studiu na Přírodovědeckou fakultu Masarykovy university v Brně (dosud nezpracováno – poznámka autora). Podle dostupných informací k podobnému nálezu v Brněnských píscích dosud nikdy nedošlo !

V nadloží písků jsou polohy písčitých okrových hlín, jemných sprašovitých materiálů, v jejichž mezivrstevních polohách se nachází množství zcela rozpadlých a odvápněných zbytků skořápek.

Nad těmito polohami se již setkáváme s kořenovými partiemi řícených závrtových depresí, které by naznačovaly procesy z období pleistocénu. Tato destrukční poloha dosahuje až horního okraje lomové stěny a je již zčásti kryta vegetací.

Výše popisované defilé vyvolává celou řadu paleogenetických otázek, které velmi úzce souvisí se stále diskutovanými otázkami krasové paleohydrografie území, která se vyvíjela od konce paleogénu až po dnešní dobu. Tvorba povrchových i podzemních krasových tvarů, která se významně rozvíjela ještě před transgresí miocénu, plně ožila po regresi Bádenského moře.

Denudační a exhumační procesy sice zčásti odkryly vytvořené a zakonzervované krasové fenomény (jeskynní soustavy, okrajová údolí, kaňony), avšak

v důsledku vytvoření zcela odlišně fungujících říčních sítí na území Moravského krasu zůstala jejich značná část mimo dosah aktivních vod. Naopak v pleistocénu ještě řada z nich posloužila jako depozitum pro splachové sedimenty mladé provenience (například Ochozská jeskyně).

Těžbou odkrytý profil v západním lomu poskytuje celou řadu námětů, uplatitelných pro diskuzi o tvorbě a funkci vodních komunikací mezi Hostěnickou depresí a Mokrou v predispozici severojižních zlomů. Objevy a dokumentace Mokrské jeskyně dnes nenechávají na pochybách nikoho, že toto spojení kdysi fungovalo. Pokud bychom přiznali za hlavní erozní bázi dnešní povodí Litavy, můžeme postupně se zahlubující povrchové i návazné podzemní toky směrovat přes Mokrskou vývěrovou deltu, která zanikla pod sedimenty miocénu jako hlavní odvodňovací sběrač jižní části Moravského krasu.

Následně po zahloubení Hádeckého údolí a údolí Říčky pod soutokem s Ochozským potokem a Kamenným žlíbkem byly dnešní vody svedeny do soustav, které úrovňově odpovídají nejstarší předbádenské cestě dnes trvale zavodněné a na povrch se projevující vyvěračkami z hlubokých sifonů (vývěry Říčky, vyvěračky v Mokré).

Do studií o paleohydrografii daného území je nutno zakomponovat vznik, vývoj a funkci neznámého systému, z něhož dnes zbyl denudační fragment v podobě jeskyně Pekárny. Tunelová jeskyně v délce 60 m je ukončena totálním závalem v celém profilu. Telegnostické výsledky, včetně výsledků měření hloubkovým georadarem však napovídají, že zával je součástí starého paleoponoru prolomeného do Kamenného žlíbku, založeného na kliváži SSV – JJZ směru, tedy generelní linií predispoziční tektoniky v celém území Moravského krasu.

Zatím co horizont Pekárny je ve zlomcích sledovatelný ve směru hlavní osy jeskyně, od místa závalu odbočuje směr s výraznými hloubkovými radarovými odrazy do úrovní 50 – 60 m pod horizont Pekárny. Nejhlubší zaměřené anomálie odpovídají úrovni kolem 80 – 90 m.

Z těchto poznatků vyplývá, že koncový zával Pekárny by mohl skrývat cesty k níže položeným úrovním, vytvořenými pleistocénním tokem, který přetékal z Hostěnické deprese do Kamenného žlíbku a neznámými stupňovitými cestami až ke staré předbádenské úrovni.

z Hostěnické deprese do oblasti dnešního Kamenného žlíbku a neznámými stupňovitými cestami až do staré, předbádenské úrovně.

TO – 1 – 2 : Obrazová příloha k článku „Co odhaluje etáž Západního lomu v Mokré“. (Text L. Slezák, foto J. Pokorný)

Obr. nahoře : Pohled na Západní lom. Vpravo v pozadí na horizontu Pálavské vrchy.
Obr. dole : Celkový pohled na defilé sedimentů v horní etáži Západního lomu.-

Obr. nahoře i dole : Nahoře je obrázek přirozený. Na spodním obrázku nakreslil L. Slezák na vytištěnou fotografii svoji legendu, Dolní obrázek je již oskenován. Obrázek je detailnějším pohledem na soubor sedimentů. Čerchovaně je označena hranice písků spodního souvrství. Čárkovaně hranice pleistocenního souboru. Šipkou je označen skalní mrazový klín.

Obrázek výše i níže : Nahoře je opět normální snímek, dole se Slezákovými vytčenými informacemi. Zbytek zcela rozpadlých pěnovců (sintrů) označených č. 1. Uprostřed je vchod do jeskyně, (2) vyplněný písky. V jeho portálu ve stropě je zbytek degradované sintrové výzdoby, pod portálem zbytek rozpadlých pěnovců. (1).

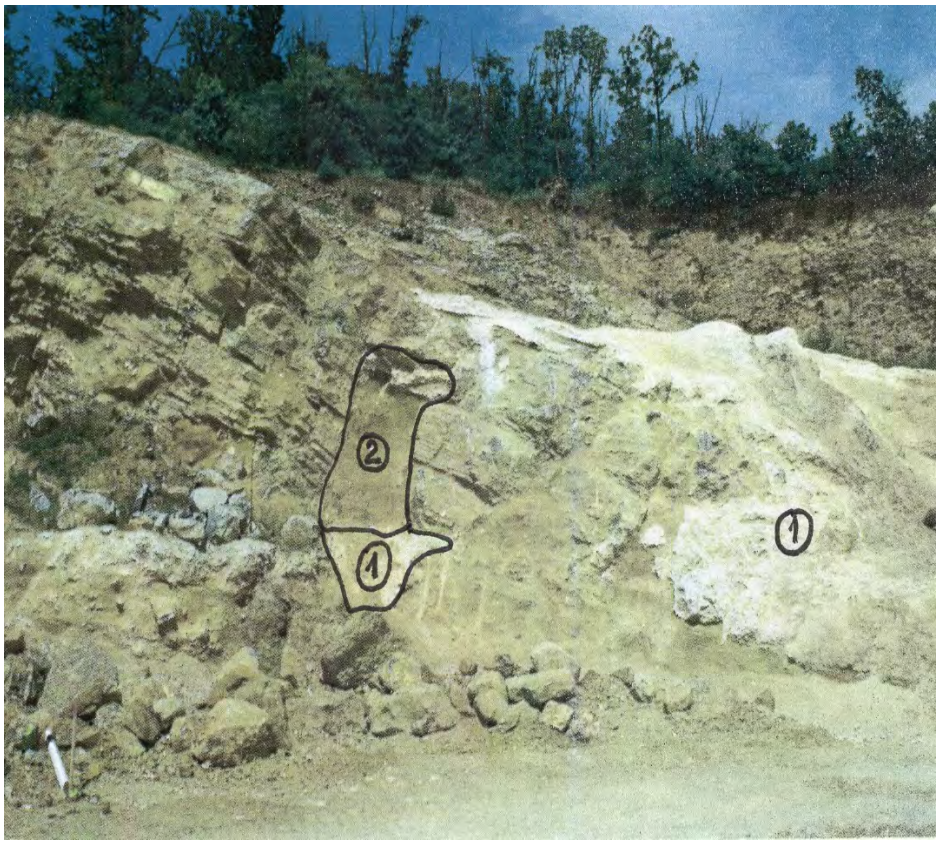

Obrázek níže : Soubor prosintrovaných štěrků. Na bázi velmi hrubý vápencový materiál.

Obrázek dole : Spodní souvrství písků. Místo nálezu zbytku kostí neznámého obratlovce. (Nález 17. 05. 2016 - L. Slezák).

Obrázek nahoře : Detail hrubého materiálu štěrků na bázi profilu. Uprostřed je zčásti oválená vápenitá konkrece o rozměrech 80 x 40 cm

Obrázek nahoře :Celkový pohled na část příbojového srubu, na jehož úpatí je ústřicový slap.

Dole : Rozsah ústřicového slapu je vyznačen šipkami.

Detail přisedlých ústřic na stěně příbojového srubu. Foto M. Kreis.

Pokračují další záběry z horní etáže Západního lomu. (foto J. Pokorný)

Obrázek dole : Detail ústřicového slapu s přisedlými ústřicemi na vápencové lavici příbojového srubu.

Ještě k nálezu kosterního artefaktu v odkryté stěně Západního lomu. Nálezcem při jednom z průbojů Pracovní skupiny SE – 3 do lomu byl L. Slezák, který o nálezu informoval prof. Musila.

Obr.nahoře : P. prof. Musil nejprve ohledal Slezákův kosterní nález dne 8.06.2016

Obr. dole : Téhož dne začíná Dr. Ivanov nález odborně, především opatrně vyprošťovat.

„Je to patrně lopatka“ říká Dr. Ivanov. „To zvíře muselo být velký jako kráva !“

Zatím co Dr. Ivanov pracuje na vyproštění nálezu ze stěny, (obr. nahoře), sledují ostatní aktéři pozorně jeho práci (obr. dole).

Obr. nahoře : Vyjmutí nálezu se chýlí ke konci.

Obr. dole : Část vyjmutého nálezu.

Dále budou nález zkoumat vědci – odborníci na Přírodovědecké fakultě Masarykovy university.

Na snímku dole prohlíží nálezce artefaktu L. Slezák vykořistěné naleziště.

Aktéři vyzvednutí kosterního nálezu : Zleva doprava : Dr. Ivanov, L. Slezák, prof. R. Musil a R. Cendelín. (Foto J. Pokorný).

Úvaha Dědka Praštěného Jeskyněmi (Josef Pokorný) **:**

Převážná část současného jeskynního systému jižní části Moravského krasu leží **nyní** (s výjimkou systému Malý Lesík a předpokládané navazující sběrnice vod) západně od silnice 383 (tj. komunikace mezi Ochozí a Hostěnicemi) v levobřežním terénu Hádeckého žlebu.

Nicméně, je docela možné, že původní hlavní (freatická) vodosvodná větev dávné cesty (předmiocénních, či jakých vod) vedla podzemním koridorem, který, jsa krasověním oslaben, po nějaké přírodní destrukci posléze vytvořil údolí Hádeckého žlebu s jeho meandry.

Z Pelíškova zjištění při výzkumu v 50tých létech 20. století vyplývá, že v nějaké fázi vývoje bylo údolí Hádeckého žlebu vymyto vodami až na skalní dno, na kterém zůstaly ležet zřícené balvany z nadloží. Další vody nanesly postupně na tyto balvany náplavu, kterou zase odnášely a nanášely, podle toho, jaké množství vody tudy proudilo a podle toho, jaké překážky se těmto vodám stavěly do cesty. V současnosti je zřejmé, že mezi balvany na skalním dně údolí (na kterých leží náplava dnešního dna údolí) protékají ručeje vod z levobřežního jeskynního systému do torza pravobřežního jeskynního systému. Jednak byly zachyceny při telegnostickém výzkumu Hádeckého žlebu L. Slezákem a R. Cendelínem, jednak dochází ve dně údolí k občasným propadům naplaveného materiálu, když v tomto místě odplaví spodní vody, podtékající dno údolí část materiálu, který se před tím opíral o skalní dno a tím v daném místě již současné, naplavené dno nemá oporu. (Na tyto skutečnosti upozorňoval Dr. Himmel již na přelomu 80. a 90. let 20. století).

L. Slezák správně zaměřil svůj zájem na terasy, které zde vody v průběhu času vytvořily. Geologický výzkum materiálu těchto teras by možná přinesl zajímavá zjištění. Bylo by také zapotřebí dokončit telegnostický výzkum toho, kam tečou ručeje vod z levobřežního systému pod cestou mezi našimi pevnými body PB – 0 a PB – 5a (Vývěr „Estavela“). Bylo jich tam zjištěno asi 5.

Nebylo by také od věci proniknout do pokračování jeskyně Malčiny za Blátivý dóm. Toto pokračování bylo telegnosticky zaměřeno a následně L. Slezákem publikováno již v r. 2010. To už ale není práce pro nás, dědky.

Laďa Slezák je toho názoru, že to, co zde píši, jsou obecně známé věci. Jistěže jsou. Ale kolik mladých, začínajících jeskyňářů to ví ? Traduje se, že dnešní mladí lidé málo čtou. Jenže jeskyňařina, to je z jedné třetiny věda, z jedné třetiny sport a z jedné třetiny bezbřehá dřina ! A aby si to ti mladí, kteří ještě čtou (speleologickou literaturu) uvědomili, proto **píši o nám obecně známých věcech.**

První výsledky výzkumu Pekárny pomocí georadaru.

Josef Pokorný.

V předchozí práci tohoto tématického okruhu, nazvané „ Jak jsme k hlubinému georadaru přišli“ jsme Vás seznámili s RNDr Pavlem Kalendou, který je profesí geolog a je pracovně ve své profesi badatelem (reserarcher) v Ústavu pro výzkum mechanických struktur při České akademii věd.

Další osobou, se kterou jsme Vás v citované práci seznámili je Ing Rudolf Tengler, profesně elektronik, konstruktér hlubinného, prakticky použitelného georadaru.

Než jsme se těmito dvěma odborníky seznámili, zkoumali dva z pracovníků našeho kolektivu SE – 3, L.Slezák a R. Cendelín telegnosticky zával na konci jeskyně Pekárny, prakticky už někdy od března r. 2015. Jde v podstatě o pokračování zpracovávání území sektoru „C“ našeho telegnostického výzkumu jižní části Moravského krasu. Výsledkem jejich výzkumu byla nakonec tato mapka, která jednak zachycuje půdorys jeskyně Pekárny, dále obrys závalu a navirgulované pokračování jeskyně Pekárny směrem k Mokré.

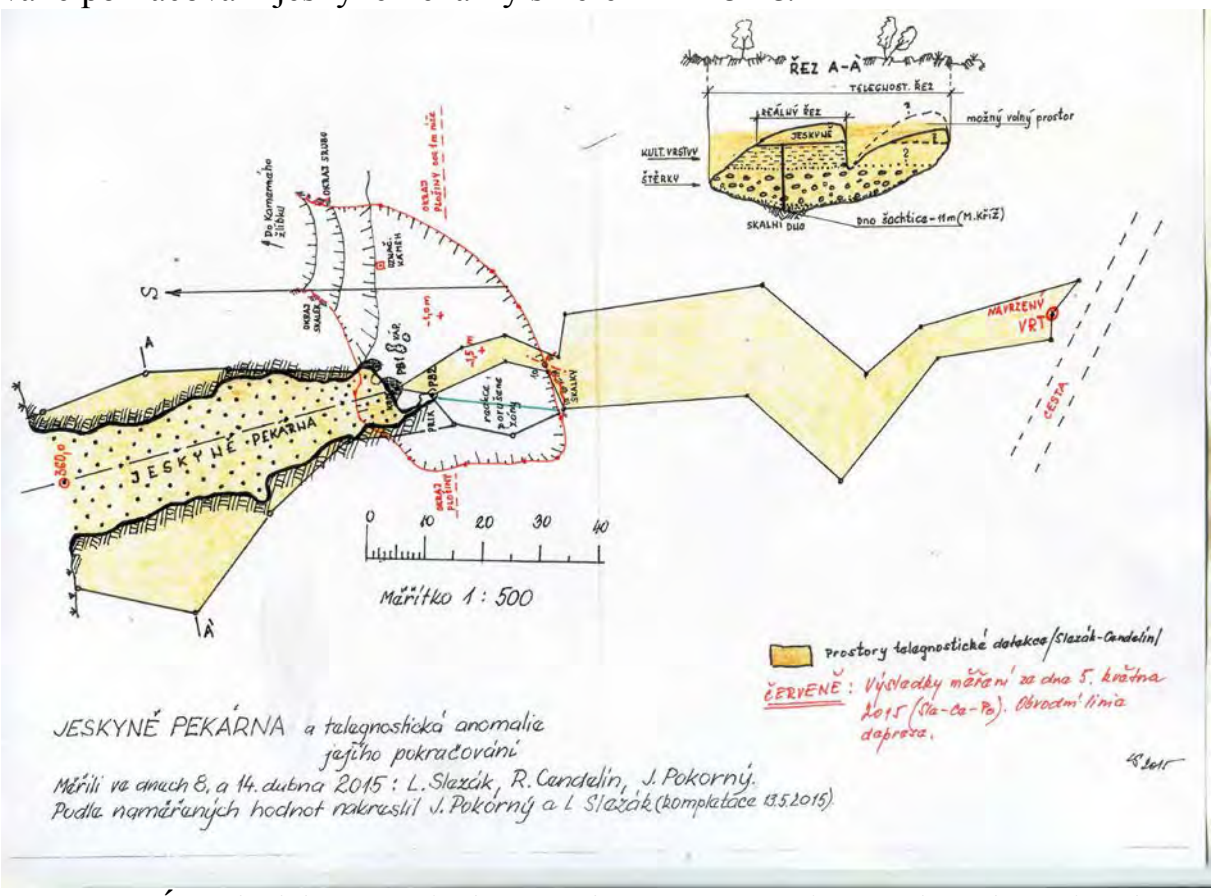

Body A a Á nad půdorysem jeskyně Pekárny vyznačují rozsah reakce virgulí. Protože lze předpokládat, že původní skalní dno zabíhá pod současné stěny jes-

kyně a dnešní dno je nános usazenin, ležících na skalním dně, snažili jsme se získat pro ověření skutečnosti georadar.

Jak jsme Vás již podrobně informovali v loňské, osmé ročence naší CD Edice SE – 3 – 2016, ve složce 2. tématického okruhu, nazvaného „Nové poznatky z Moravského krasu“, v jejím 4. souboru, nazvaném „Pracovní reportáž z Pekárny“, navázal L. Slezák kontakt s Ústavem archeologie a muzeologie Masarykovy university v Brně, konkrétně s prof. Měřínským a tato instituce vyslala dne 10. listopadu 2015 dva svoje pracovníky, p. Zemana a p.Vágnera s georadarem, aby nad jeskyní Pekárnou provedli pomocí tohoto přístroje georadarovou studii. Ukázalo se, že tento georadar má malý dosah (jen do hloubky 12. metrů) což je pro naši potřebu naprosto nedostačující. Tuto akci s georadarem MU natáčela televize. To vše ale jsme vám sdělili, jak je výše uvedeno, v naší CD Edici SE - 3 již loni.

Pátrali jsme po jiné možnosti, jak získat účinnější georadar. Zde nám vypomohl kolega Filip Doležal z Tartarosu, a to tím že nás doporučil svému příteli Dr. Kalendovi. Více informací najdete v předcházejícím souboru (č. 1.) tohoto tématického okruhu.

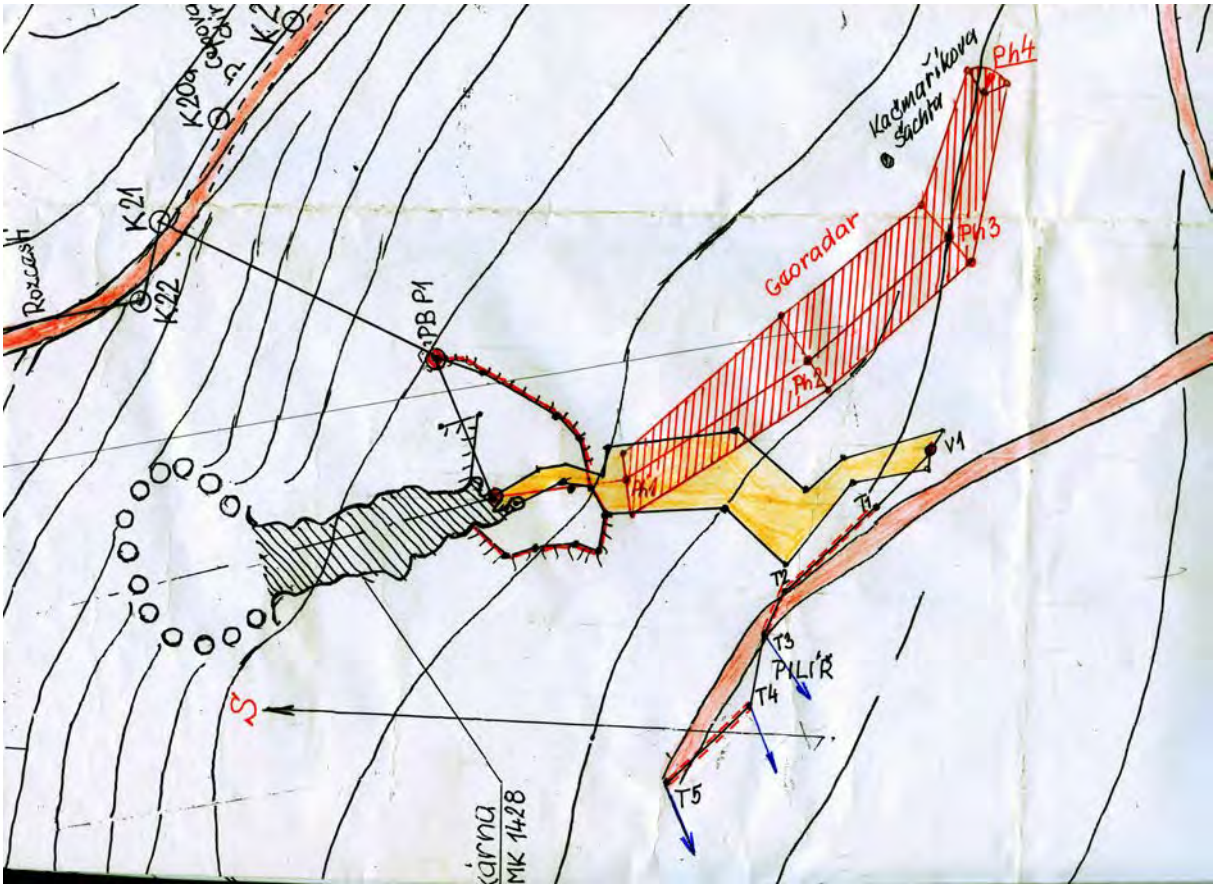

Ta ohraničená plocha, vybarvená žlutě je výsledek našeho telegnostického zaměření. Tento prostor označil Dr. Kalenda jako geologicky rozrušený, což nemusí přímo znamenat dutinu. Jako dutinu označil georadar plochu na mapce červeně vyšrafovanou. V časové tísni dne 24.04.2016, kdy tyto práce proběhly, měli Dr. Kalenda a ing Tengler (dále jen obsluha georadaru) v bateriích zásobu energie jen na 4 hodiny provozu georadaru, a to chtěli ještě tentýž den provést

nějaká měření v severní části Moravského krasu. Po zaměření osy anomálie (body Ph1 – Ph4) a zaměření rozrážek v jednotlivých těchto bodech zkusili ještě krátce přemístit pásy georadaru na cestu nad závalem a zde zachytili jen v linii mezi body T2 a T3 a mezi body T4 a T5 údajně nějaký náznak dutiny. Tyto základní informace nám předali a naše pracovní skupina potvrdila zjištění georadaru svým dalším telegnostickým výzkumem a zakreslením do výše uvedené mapky dne 17.05. 2016.

Vzhledem k nutnosti odejet nebyl georadarový výzkum prostoru cesty nad závalem dne 24.04. 2016 dokončen, s tím že bude realizován až při nějaké další návštěvě obsluhy georadaru v Moravském krasu.

Dne 17.05. 2016 jsme, jak již bylo uvedeno, telegnosticky zaměřili a zmapovali dutinu, směřující do Kamenného žlíbku. Dle Dr. Kalendy tato dutina – chodba náhle končí, nikoliv závalem (! ???). L. Slezák vyslovil hypotézu, že zde v těchto místech mohl být propad dávného toku Hostěnického potoka s výtokem vod přes Pekárnu. Vzhledem k tomu, že na naší mapě sektorů, v měřítku 1 : 1000, v prostoru mezi Trojákem (dávné trojmezí hranic tří panství), tj. naším bodem O – 0 (čti Ó nula) a přibližně pevným bodem PB K – 18 V Kamenném žlíbku lze dosud v terénu vystopovat koryto dávného potoka s pravděpodobným propadáním do Labyrintu Ochozské jeskyně v místě PB K – 6. V prostoru mezi PB K – 5 a PB K – 6 byl telegnosticky zjištěn dávný odtok vod pod náhorní plošinu kolem kóty 414,4 m nadm. výšky.

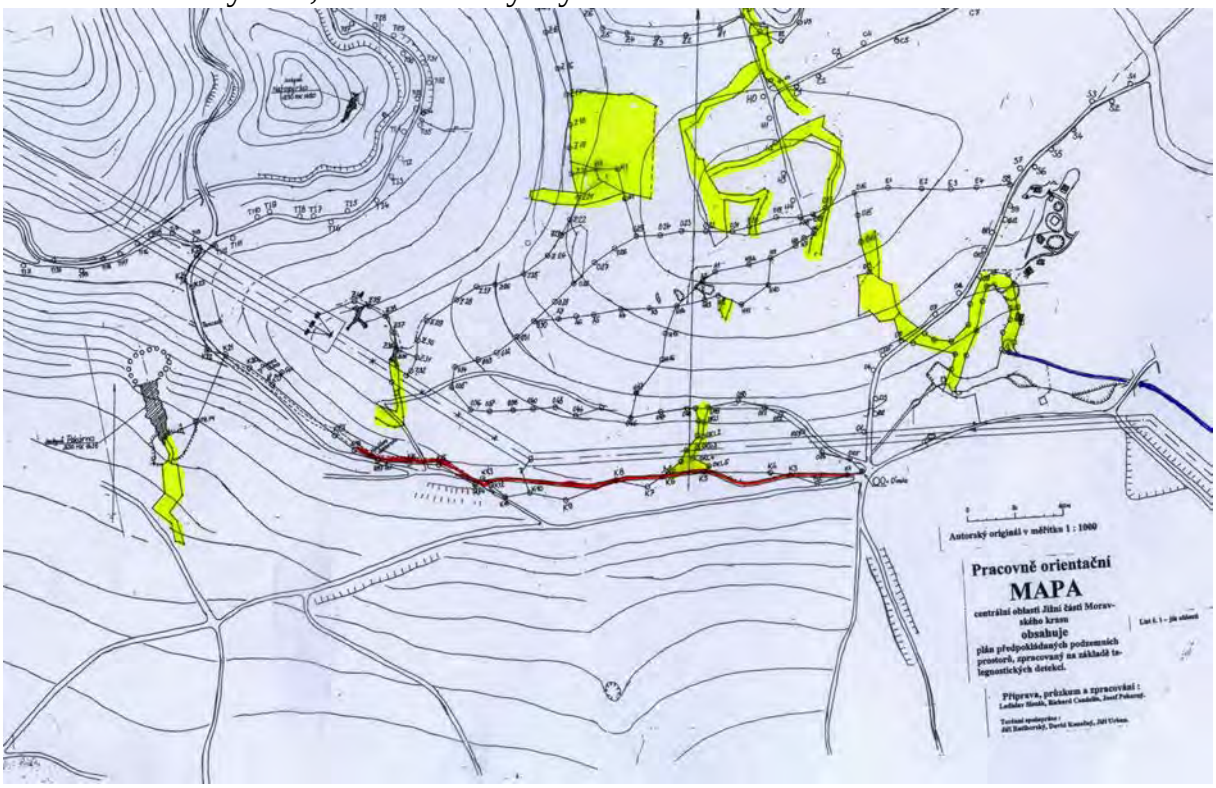

Na zmenšenině naší mapy v měřítku 1 : 1000 vidíte červeně vyznačenou cestu Kamenným žlíbkem od Trojáku (PB O – 0) až po PB K – 18 (cesta Kamenným žlíbkem pokračuje). Všimněte si žlutě vyznačené anomálie (viz text výše) před-

pokládaného odtoku vod mezi PB K – 5 a PB K – 6 pod náhorní plošinu. Žlutě vyznačené ostatní plochy jsou místa (prozatím) telegnosticky zjištěných anomálií. Srovnejte vrstevnici, protínající zával nad Pekárnou na mapce anomálie zjištěné georadarem a stejné vrstevnice na zmenšenině mapy 1 : 1000.

Vraťme se ještě k exkurzi ze dne 17.05. 2016. V úsecích mezi body T2 a T3 a mezi body T4 a T5 virgule detekují (patrně) dutinu, směřující ve směru modrých šipek na Mokrou. Mezi body T3 a T4 je zřejmě pevný skalní pilíř. Bylo by nutno (zatím, než bude opět k dispozici georadar) pokračovat v telegnostické detekci. Jenže jsme zjistili, že ačkoliv máme pomocí radiomajáku vynesen ze závalu Pekárny na povrch bod P1, nedává nám to dostatečnou představu přenesení obrysu jeskyně Pekárny na povrch.

Rozhodli jsme se tedy pořídit vlastní mapu Pekárny, doplnit ji dokumentárními fotografiemi, jednak vlastního závalu, dále pak stěn a stropu a vytvořit si tím dokumentaci, která by mohla (snad) ozřejmit průtok vod v různých etapách vývoje jeskyně.

Na obrázku níže najdete plánek jeskyně Pekárny, tak, jak byla jeskyně námi zaměřena. I když jsme se maximálně snažili převést podobu členitosti závalu na konci jeskyně do plošného půdorysu mapky tak, aby po jejím shlédnutí vyvolala ve čtenáři mapky správnou představu, uvědomili jsme si, že je to prakticky nereálné. Proto mapku jeskyně doplňujeme fotografiemi prostoru závalu za PB 50 (pevný bod, vzdálený od vchodu do jeskyně o 50 m).

Fotografie závalu na konci jeskyně Pekárny s doprovodným textem vysvětlivkami najdete v dalším souboru tohoto tématického okruhu.

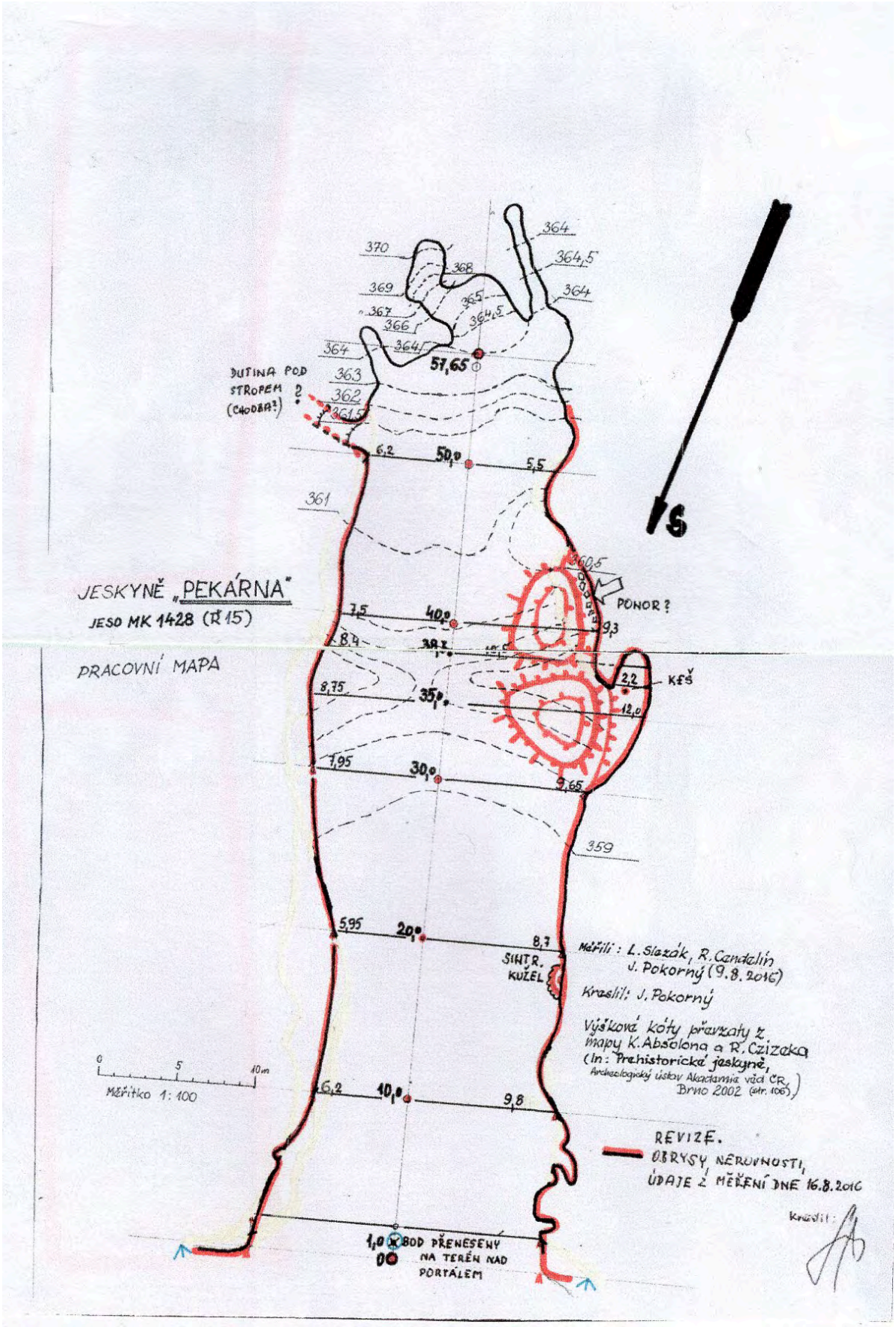

Slezákova mapa se zakreslením vlastních poznatků.

Jeskyně Pekárna ve fotografii, aneb –jak jsme mapovali.

Foto : Josef Pokorný

Osa mapy jeskyně začíná bodem PB-0. Tento bod byl určen tak, že byla změřena šíře portálu, což činí 19,4 m. Body na okrajích portálu, od kterých byla šíře odměřována jsou vyznačeny červeně. Na fotografiích nejsou téměř vidět. Na snímku nahoře stojí L. Slezák u západního okraje portálu, u bodu P0-Z, na snímku dole u východního okraje portálu, u bodu P0-V. Bod PB-0 leží uprostřed, 9,7m od P0-Z a 9,7m od P0-V.

Bod PB-0 je vyznačen cca 1m dlouhým, červeně nabarveným roxorem o průměru 20 mm. Tento roxor je celý zaražen do dna jeskyně, vyčnívá z něj méně než 1 cm. Na snímku je u něj položen svinovací ocelový „metr“ (měřítko) vysunutý na délku 1,5 m. V tomto bodě (bod PB-1,5) drží L Slezák měřící lať. Tento

bod je bodem, na který dopadla olovnice, spuštěná shora z terénu nad portálem. Znamená to tedy, že čelo portálu (svislá rovina klenby) ustupuje od spodní šířky vchodu dovnitř jeskyně o 1,5 m.

Od bodu PB-0 byla tažena šňůra – osa jeskyně – až do vzdálenosti 57,6 m, kde je poslední měřený bod jeskyně – bod PB-57,6. Za tímto bodem sice jeskyně ještě pokračuje, ale už jen chodbičkami průbojů. (Viz mapa).

Od bodu PB-0 byly zaměřeny body PB-10 až PB-50 (po 10 m). V každém z těchto bodů byla změřena rozrážka, tj. vzdálenost k východní a vzdálenost k západní stěně. Tato vzdálenost byla přenesena do mapy. Tam, kde byl tvar jeskyně členitější (např. mezi PB-30 a PB 40) bylo změřeno více rozrážek, v souladu s potřebou přesného zakreslení šíře jeskyně.

Chodbičky průbojů (Prixova chodba, Chodba průbojů a Východní chodba) byly azimutově i vzdálenostně zaměřeny od bodu PB-50.

Obr. nahoře : Pohled na strop jeskyně ze vzdálenosti 15m za bodem P-0. Obr. dole : Pohled na strop jeskyně ze vzdálenosti 25m za bodem P-0.

Obr. nahoře : Pohled na strop jeskyně ze vzdálenosti 35m od bodu P-0.

Smyslem těchto fotografií bylo – zachytit relief stropu jeskyně směrem do hloubky jeskyně a to v různých vzdálenostech od vchodu.

Ze závalu na konci jeskyně Pekárny vedou do závalu tři chodbičky. Jen ta pravá, nejzápadnější je mezi lidem jeskyňářským známá pod názvem Prixova chodba. (Je známo, že se jí někdy ve čtyřicátých létech 20. století pokoušel krasový badatel MUDr Prix probít se ve směru, ve kterém předpokládal pokračování Pekárny. Byl odražen labilitou závalu). U zbývajících dvou nebyl nikde uveden nějaký jejich název. Ta prostřední chodba, kde se kdysi pokoušela o průboj celá řada pracovních part, tu jsme pracovně nazvali „Chodba Průbojů“. Tu třetí, ležící u východní stěny jsme pracovně nazvali „Východní chodba“. Tyto názvy jsou zatím pracovními názvy Pracovní skupiny SE – 3. Zda se ujmou, nebo budou nahrazeny výstižnějšími názvy – to už je záležitost lidu jeskyňářského.

Snímky níže zachycují několik pohledů na zával jeskyně Pekárny :

Snímek č. 1 (nahoře) : To červené světýlko vzadu je hořící svíčka, vyznačující nejzazší doměřený pevný bod PB 57,6 (tj. 57,6 m od PB-0) **Snímek č. 2** (dole): Zachycuje levou, východní stěnu s odvalem kamenů a průhledem na PB 57,6

Snímek č. 3 (nahoře): Pohled na zával a na PB 57,6 (světýlko). Vlevo dole vstup do Východní chodby, vpravo nahoře vstup do „Chodby Průbojů“ (Pracovní název). **Snímek č. 4** (dole): Vstup do Chodby Průbojů (levý otvor) a do Prixovy chodby (Pravý otvor).

Snímek č. 5 (nahoře): Detailní pohled na ústí východní chodby. **Snímek č. 6** (dole): L. Slezák přisvětluje ústí východní chodby.

Snímek č. 7 (nahoře): Vnitřní nasvícení ústí Východní chodby.

Snímek č. 8 (dole): L. Slezák nasvětluje vstupní partii Chodby Průbojů.

Snímek č. 9 (nahoře): Temný otvor zcela vpravo je ústí Prixovy chodby. Temný otvor zcela vlevo je ústí Chodby Průbojů. Tmavá skvrna mezi nimi je jen stín trčícího balvanu.

Snímek č. 10 (dole): Dokumentuje nasvětlené ústí Chodby Průbojů. (Nasvětlovací reflektor je umístěný za balvanem).

Snímek č. 11 (nahoře): V záběru je ústí Prixovy chodby a obří hrnec ve stropě nad ním.

Snímek č. 12 (dole): V záběru je zevnitř nasvětlené ústí Prixovy chodby.

Fáze vývoje Pekárny.

Ladislav Slezák

1.) Rozhraní paleogén – neogén. (Možná již primární tvorba marmitů).

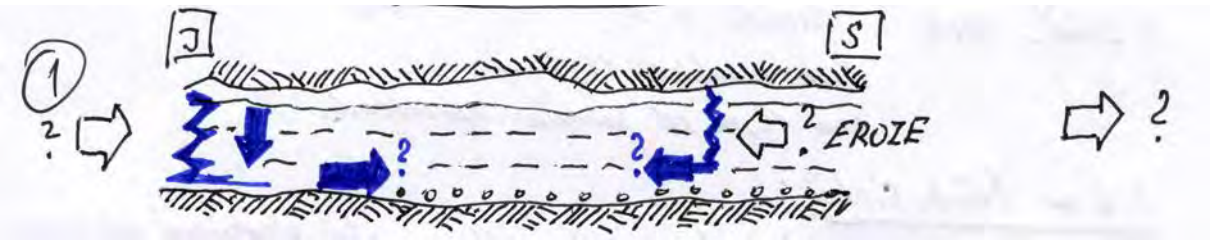

2.) Miocén, ottnang a výše. (Pokračování tvorby marmitů).

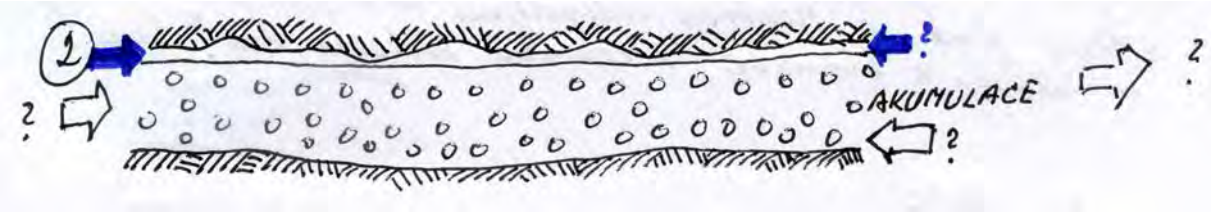

3.) Konec miocénu. – Po ústupu moře.

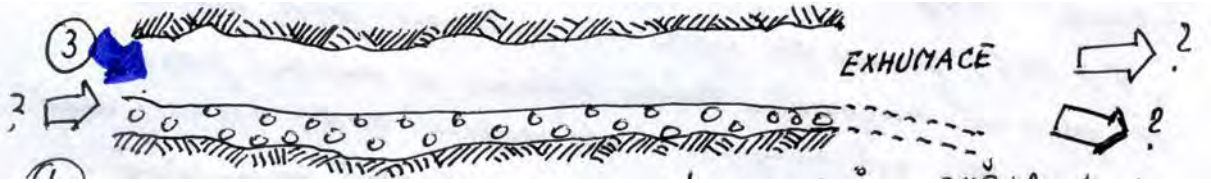

4.) Pleistocén (R – W), **Holocén.**

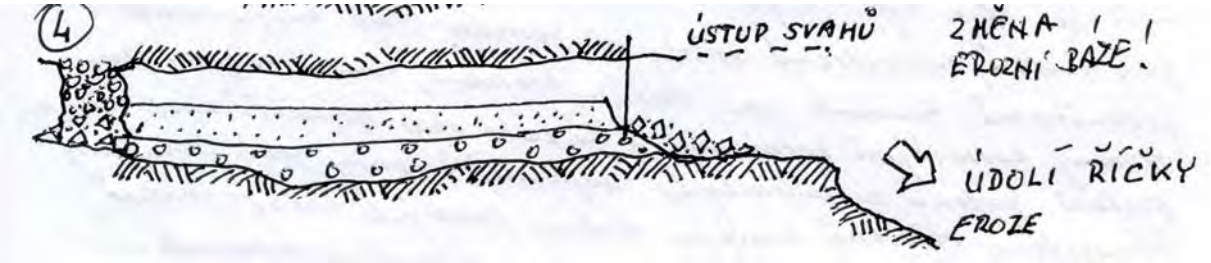

 štěrky, písky – fluviál. původu

 soubor sedimentů – nefluviální původ

 sutě

 vápencový masiv

 směr toků

Poznatky badatelů v Pekárně :

Martin Kříž – 1902 : Šachta č. 1 :

Celková hloubka 11,3 m
Cca 11 m od portálu – uprostřed.
8,6 m štěrkopísků
„Žlutý písek s kulatými, válcovitými nebo ploskými valounky a oblázky z křemene, z rohovce, z pískovce atd.**“** (Citace).

Martin Kříž : **„**Komín dal jsem od spodu vyčistiti na 3 m vysoko; skalní Stěny byly vymleté od vod a komín podobal se studni ve skále vytesané; od povrchu (z lesa) vnikal do komína silný kořen stromový.

Poznámka L. Slezáka – 2016 : Ten kořen tam stále je !

Jaroslav Dvořák – 1956 :

V roce 1954 podnikl AÚ výkop na plošince před jeskyní v polovině zásypového kužele, ležícího ve vchodu do jeskyně…… Ve valu byl zachycen tento vrstevní sled : na bázi slabě polymiktní nezvrstvené štěrky na povrchu silně soliflukčně prohnětené. Součásti jsou valouny křemene, ostatní valouny jsou tvořeny kulmskými horninami z blízkého okolí. Největší část valounů pochází patrně z kulmských slepenců. Valouny jsou promíšeny křemitým, středně zrnitým pískem pestrých barev. (Růžové, červené, žluté, černé, rezivé). Opracování valounů je dokonalé…… ……většina valounů je zvětralá, tak, že je můžeme rukou drtit. Maximálně odkrytá mocnost je 2 m …….

Jeskyně Pekárna v jižní části Moravského krasu ve světle nových výzkumů.

Předběžná zpráva.

L. Slezák, R. Cendelín, J. Pokorný, Pracovní skupina SE – 3, ČSS ZO 6 – 12.

Věhlas jeskyně Pekárny byl vždy založen na výsledcích archeologických průzkumů a výzkumů. Lokalita se tak stala světoznámým sídlištěm lovců sobů a období magdalénienu, kteří tuto jeskyni využívali několik tisíc let. Unikátní doklady jejich způsobu života jsou doprovázeny nálezy předmětů s projevy vysokého stupně uměleckého projevu, zvláště rytiny.

Velmi diskutovanou a zcela nezodpovězenou otázkou zůstává existence (nebo neexistence ?) skalních maleb, obdoby projevu téže kultury v jeskyních Francie a Španělska. Zcela otevřenou zůstává otázka, jak vypadala Pekárna v období paleolitu – a hlavně – k jakým účelům vlastně sloužila.

Pokud pomineme úvahy archeologické, dostáváme se k otázkám z oblasti geologie, speleologie a hlavně paleohydrologie a paleomorfologie. Uspokojivé a hlavně přesvědčivé odpovědi neznáme, pouze se k nim pokoušíme přiblížit v kontextu vývoje i širšího okolí.

Problémem je absence technických prací, (průkazné vrty, analýzy sedimentů, speleologická prospekce i prolongační práce známých částí jeskyně). Naše snaha je zaměřena k získání dostupných podkladů a jejich interpretacím za možnosti upřesnění novými aplikovanými metodami z oblasti geofyziky (Georadary) i ověřenými aplikacemi telegnostickými.

Naše práce navazují na předchozí, několikaletý telegnostický výzkum krasové plošiny v prostoru mezi Hostěnickým propadáním, údolím Říčky a Kamenným žlíbkem, jehož výsledkem je celková mapa anomálií interpretovaných jako soubor kombinací tektonických prvků a průběhu jeskynních systémů. Mapování ještě není dokončeno (převážně pro složitost a nedostupnost terénů).

V západní části jsme dosáhli hranice Kamenného žlíbku. Jeskyně Pekárna, protože geneticky na Kamenný žlíbek váže, byla vybrána jako samostatná lokalita zvláštního zájmu právě pro svoji atraktivitu i uplatnitelnost výše uvedených metod.

Souhrn námi prováděných prací.

1.) Pro přesnější lokalizaci jeskyně Pekárny jsme protáhli Kamenným žlíbkem polygon navazující na polygon od Hostěnického propadání na straně jedné a polygon údolím Říčky na straně druhé.

2.) Pomocí radiomajáku byl vynesen a fixován na povrchu koncový bod dnes známého průběhu jeskyně Pekárny. Tento bod byl připojen na polygon v Kamenném žlíbku.
3.) Provedli jsme reambulanci plánu jeskyně a fixovali jeho hlavní osu až po portál. Koncový bod jsme dále promítli kolem skalní stěny vzhůru na skalní hranu, abychom mohli polygon jeskyně uzavřít. Současně jsme zahájili detailní sledování a dokumentaci vnitřní morfologie jeskyně (bude průběžně prováděno). Samostatnou kapitolou bude dokumentace a zpracování stropních obřích hrnců (marmitů), které jsou v Pekárně raritní a nikdo se tímto fenoménem nezabýval.
4.) Nad průběhem dutiny Pekárny a v přiléhajícím okolí jsme provedli telegnostickou detekci, která byla zčásti vyhodnocena (i publikována). Výsledky budou korelovány s výsledky starších prací geofyziky. Zcela novinkou jsou prováděná měření hloubkovým georadarem (Kalenda – Tengler), jejichž vyhodnocení přinesou zcela exaktní poznatky. (Tato předběžná zpráva bude součástí prezentace jejich výsledků na Speleoforu 2017).
5.) Předběžně jsme jednali se správou ChKO Mor. kras o možné realizaci ověřovacích mělkých maloprofilových vrtů ve vyhodnocených plochách.

Paleogenetické schema.

Dosavadní prováděné výzkumy a jejich výsledky naznačují následující pravděpodobné schéma vývoje celé lokality. Ukazuje se, že jeskyně Pekárna, tak jak ji známe dnes, představuje fragment destruovaného starého jeskynního koridoru vázaného geneticky k vývoji krajiny svrchního paleogénu.

Horizontální část Kamenného žlíbku navazující na Hostěnickou sníženinu představuje zbytek údolí, jehož součástí mohl být i jeskynní horizont, později vystavený denudační činnosti okolní krasové planiny. Hostěnický potok, který koncem tercieru prohluboval Kamenný žlíbek při svojí zpětné erozi mohl do horizontu dutin pronikat po příčných tektonických poruchách (SSV – JJZ) a zúčastňovat se tak při redepozicích fluviálních sedimentů.

Tento proces patrně probíhal ve vazbě na zahlubování údolí Říčky, která postupovala k jihu. Bádenská transgrese, jako poslední mořská záplava území, postihla všechny starší krasové tvary a umrtvila aktivní říční sítě. Po ústupu Bádenského moře byla vytvořena řada nových vodních komunikací směřujících vesměs k dílčí erozní bázi Říčky.

Hostěnický potok zpětně ustupuje do Hostěnické deprese a opouští dřívější cesty do podzemí. Otevírá si cesty do systému Ochozské jeskyně a zaplňuje jeho prostory splavenými sedimenty. Do starého systému Pekárny je jeho průnik možný pouze za extrémních stavů bočními ponory z Kamenného žlíbku a postupně proniká do nižších úrovní, směřujících k erozní bázi v Mokré, kde končí bariéra bazálních klastik Řícmanicko-Ochozské elevace.

Novodobé poznatky nasvědčují, že jeskyně Pekárna je perspektivním objektem pro další speleologické bádání, které by mohlo přinést objevy existujících, ale dosud neprobádaných jeskyní, jak tomu nasvědčuje existence Mokr-ské jeskyně. Není vyloučeno, že speleologové přinesou odpověď i na archeologickou záhadu, existence, nebo absence skalních maleb.

Geotechnický průzkum se posouvá do střední části Moravského krasu.

Ladislav Slezák

Při práci s hloubkovým georadarem v oblasti Pekárny byly posuzovány tektonické prvky a jejich projevy, jako predispoziční elementy při vzniku krasových dutin. Při diskuzi byla otevřena i otázka možných, mladotřetihorních, geotektonických změn v území.

Dr. Kalenda se nabídl, že zprostředkuje kontakt s pracovníkem Geotechnického ústavu AV Dr. Briestenským, který už v severní části Moravského krasu několik let sleduje pohyby ve vápencovém masivu. Ke kontaktu došlo a Dr. Briestenský na náš podnět v doprovodu L. Slezáka a J. Pokorného provedl dne 5. 12. 2016 prohlídku vhodného stanoviště v jeskyni Výpustku.

Námi navržená tektonická plocha, která se nachází východně od propasti č. 9 byla prohlédnuta a shledána jako vhodná pro umístění senzorů a jejich kontinuální sledování. Dr. Briestenský se zavázal k projednání záležitosti s vedením Správy jeskyní Moravského krasu. Orientačně byly prohlédnuty i další, menší tektonické plochy v úseku mezi vchody do Nízké chodby a pod Vysokou chodbou.

Z diskuze vzešla shoda v názorech na projevy poklesového či výzdvihového charakteru směrů Varíské tektoniky (SZ – JV) i plošných přesunů, snad i přesmyků (?) jako projevů mladé (karpatské fáze) Alpinské orogeneze. V kontextu s obdobnými projevy v severní části Moravského krasu vyvstává otázka stáří plochých poruch tangenciálního charakteru jako projevu mladších fází, než byly dosud přiznávané důsledky Kaledonské orogeneze.

Návazná spolupráce by mohla přinést obraz tektonických projevů v Jižní části Moravského krasu, který nemusí být zcela totožný s výzkumnými výsledky v části Severní. Devonská geosynklinála jižního uzávěru, která se opírala o Brněnský vyvřelý masiv a mohutnou Řícmanicko-Ochozskou elevaci bazálních klastik, mohla zákonitě podléhat rozdílným deformačním procesům. Byli bychom rádi, kdyby i tato naše iniciativa, tak jako řada dalších, přispěla k poznávání Moravského krasu.

Obrázek nahoře : L. Slezák v rozhovoru s Dr. Briestenským. Obrázek dole : Dr. Briestenský prohlíží „skalní zrcadlo“ v chodbě Výpustku. V pozadí Robert Dvořáček, vedoucí jeskyně Výpustku.

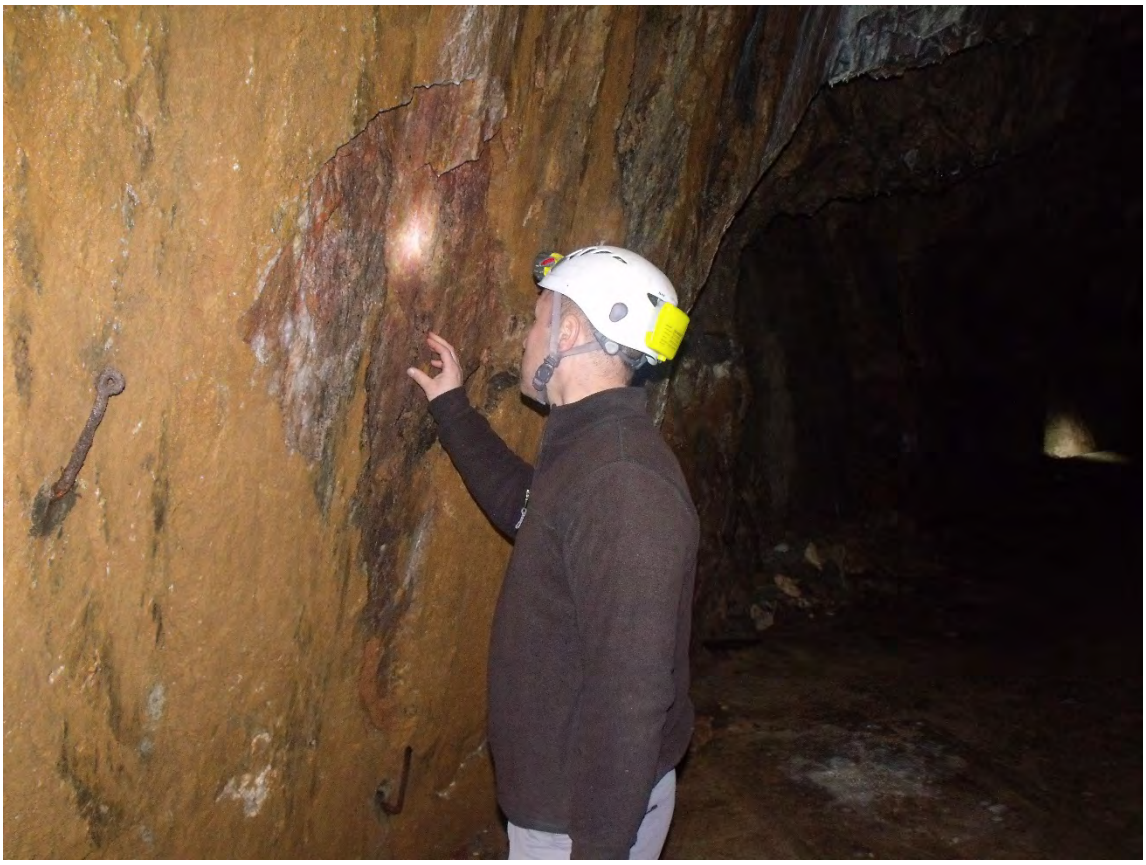

Dr. Briestenský zkoumá lokalitu

Obrázek nahoře : R. Dvořáček, Dr. Briestenský a L. Slezák v rozhovoru. Obr. dole : Na vycházce v terénu. Dr. Briestenský si zaznamenává důležité informace.

V terénu nad jeskyní Drátenickou. Zde také došlo k vertikálnímu posunu skal.

Šli před námi – aneb historické poklady a tajemství našich archivů.

Zveřejnění následujících složek dokumentů ze zachovalého archivu Speleologického klubu v Brně jsou reakcí redakce **Edice SE – 3** na práci p. prof. R. Musila, nazvanou **Amatérská jeskyně**, která vyšla v časopisu „Speleo“, č. 70 / 2016, na stranách 52 – 58 a ve které p. prof. Musil popisuje, jak se organizačně připravoval vědecký výzkum speleologického objevu století – Amatérské jeskyně.

První z nich, nazvaná **R. Burkhardt a Amatérská jeskyně** s komentářem muže, používajícího přezdívku „Bazílio“ nás zavede do dob, kdy amatérští jeskyňáři bojovali o současný název jeskyně, ve kterém nakonec, díky statečnosti a neústupnosti amatérští jeskyňáři zvítězili.

Ve druhé složce se seznámíme s korespondencí vedení Speleologického klubu Brno (dále jen SKB) se složkami lidosprávy, při které se vedení SKB snažilo získat prostředky na další výzkum objevu století.

Ve třetí složce jsou exkurzní zápisy Plánivské pracovní skupiny SKB z r. 1969, které zachycují a dokumentují činnost Plániváků v době, kdy se rozvíjel výzkum Staré amatérky a připravoval průboj do prostorů Nové amatérky.

Čtvrtá složka nás zavede opět do Amatérské jeskyně, do r. 1970, prostřednictvím historických exkurzních zpráv.

Rudolf Burkhardt a Amatérská jeskyně.

Když jsem naposledy mluvil s Dr. Rudolfem Burkhardtem / krátce předtím, než vážně onemocněl a brzy nato zemřel /, odbočili jsme na chvíli od účelu mé návštěvy. Dr. Burkhard mi ukázal svůj článek o historii názvu Amatérské jeskyně a vyprávěl: článek jsem zaslal redakci ústředního čs. speleologického časopisu, Československému krasu. Později jsem se na některém ze zasedání Krasové komise doslechl, že byl zaslán k recenzi jednomu z pracovníků GÚ ČSAV v Brně. Po dotazu v redakci přišlo písemné sdělení o nepravdivosti předchozí zprávy. Redakce příspěvek vrátila jako polemický s poznámkou, že pro názvosloví jeskyní /a zde jméno jeskyně schválil předseda českého úřadu pro geodezii a kartografii a předseda vlády ČSR / neexistují dosud jasné směrnice a konvence.

Na mou žádost o poskytnutí článku pro náš zpravodaj / aby i noví členové poznali mladou historii / mi odpověděl s tím obvyklým, milým úsměvem: samozřejmě, doplním jej a upravím... Bohužel, zákeřná smrt zastavila jeho ruku a článek zůstal na jeho pracovním stole v původní podobě. Jsem toho názoru, že jakékoliv úpravy článku cizí rukou jsou nežádoucí.

Tak předkládáme jednu z posledních prací tohoto nezapomenutelného člověka v původní podobě.

Basilio

(Basilio = Karel Kačmařík).

Rudolf Burkhardt

HISTORIE NÁZVU NEJVĚTŠÍ JESKYNĚ V ČSR / AMATÉRSKÉ JESKYNĚ

V roce 1969 objevila Plánivská skupina Speleologického klubu z Brna pod vedením M. Šlechty po vytrvalé a naléhavé otvírce propastí Cigánského / Simonova / závrtu u Ostrova v Moravském krasu rozsáhlý jeskynní systém na podzemní Bílé vodě, nejvýznamější zdrojnici Punkvy před Macochou. Objevitelé použili svého práva a dali jeskyni název Amatérská, na věčnou paměť kolektivu, který objev učinil. Název byl mimo denní tisk a časopisy včas publikován také v odborné literatuře / P. Ryšavý - M. Šlechta 1970, R. Musil a kol. 1973 /. Pojmenování jeskyně bylo zcela v souladu s mezinárodně uznávanými zvyklosmi. Tak rakouský "Speleologisches Fachworterbuch", slovník vydaný roku 1965 jako C - svazek akt 3. mezinárodního speleologického kongresu z roku 1961, píše pod heslem "Hohlenname" /jméno jeskyně/ v překladu toto: "Jestliže domácí obyvatelstvo zná z podání známé jméno jeskyně, je třeba je respektovat také v odborných

popisech a zpracováních. Jestliže jsou objeveny nové jeskyně, které dosud neměly název, tedy mají objevitelé právo pojmenování. Podle možnosti se hodí užívat jmen podle geografické situace. Je třeba se vyhýbat názvům podle osob."

Brzy po objevu první části Amatérské jeskyně překonali objevitelé potápěčsky konečný sifon a pronikli do dalšího ohromného systému, vázaného na podzemní Punkvu, přinejmenším pod známý závrt Městikáď asi 1,5 km před Macochou a měli před sebou další otevřenou cestu. V takových případech dostává prolongace jméno výchozí jeskyně, nejvýš s adjektivem Nová, např, Nová Ochozská, Nová Kateřinská, Nová Býčí skála. Při katastrofální letní povodni 1970 zahynuli v Amatérské jeskyni za sifonem na začátku dalšího objevitelského postupu Milan Šlechta a ing. Marko Zahradníček / R. Burkhardt - P. Ryšavý 1972 /. Krasová komise nato svěřila další výzkum profesionálům, i když tato povodeň stejně překvapila profesionální expedice i turisty na vodní plavbě Punkevních jeskyní.

Vzhledem k nesmírnému významu objevu Amatérské jeskyně pro rozřešení centrálního problému Moravského krasu, problému Punkvy a její příští hospodářské exploitace zpřístupněním jeskyní veřejnosti, použili jsme s Dr. P. Ryšavým svých práv občanů a navrhli jsme pro zesnulé objevitele vysoká státní vyznamenání. Návrh nebyl přijat pro nedodržení některých požadovaných kriterií, ale po návrhu Speleologického klubu byla rodinám po obou hrdinech boje o tajemství krasu na Jihomoravském KNV udělena čestná uznání pro jejich blízké. Jen týden se rodiny těšily veřejnému uznání objevitelských úspěchů svých synů, ale pak denní tisk přinesl překvapivé zprávy o novém názvu "Absolonovy jeskyně" pro celý jeskynní systém, v němž mezitím postoupili speleologové pod vedením Geografického ústavu ČSAV z Brna až téměř po Macochu. Po protestech rodin i organizací, mezi nimi Speleologického klubu, byl název Absolonovy jeskyně zrušen, i když se později objevil vyjímečně snad z nedostatku informací jako jeden z názvů jeskyně v publikacích vydaných k 6. mezinárodnímu speleologickému kongresu v Olomouci. / F. Skřivánek - J. Rubín 1973 /.

Po překonání úskalí s novým názvem opodstatněním velkými zásluhami prof. Dr. K. Absolona ve výzkumu Moravského krasu, ale neopodstatněným pro již pojmenovanou velkou jeskyni jsme se domnívali, že název Amatérská jeskyně bude dále pro celý systém respektován. Použil jsem jej také na výstavě "Nové objevy v Moravském krasu 1945 - 1973" v Moravském muzeu v Brně, konané při příležitosti 6. mezinárodního speleologického kongresu. Při projevu na vernisáži výstavy jsem název zdůvodnil v přítomnosti vzácných hostů, pí. Valerie Absolonové i rodinných příslušníků M. Šlechty i ing. M. Zahradníčka. Publikoval jsem jej také ve 2. čísle "Die hohle", vydaném ke kongresu / Burkhardt R. - 1973 /.

Přesto se nám později dostalo informací, že se uvažuje o novém názvu "Nové Punkevní jeskyně" pro jeskyně za sifonem v Amatérské jeskyni a tento název

byl dodatečně publikován / Přibyl J. 1974 /. Speleologický klub, rodiny zesnulých badatelů a Oddělení pro výzkum krasu Moravského muzea se pro nedostatek pochopení u některých geografických pracovníků obrátili začátkem roku 1974 s argumentovanou žádostí o respektování názvu Amatérské jeskyně na nejvyšší činitele, předsedu vlády České socialistické republiky s. Korčáka a předsedu Českého úřadu geodetického a kartografického v Praze. Výsledkem bylo konečné rozhodnutí jmenovaných činitelů o názvu Amatérské jeskyně pro celý nově objevený jeskynní systém "až po konečný sifon na řece Punkvě před propastí Macochou."

Polmutá historie úsilí o zachování původního jména jeskyně byla vyjádřena v pamětním listě Speleologického klubu, který byl rozeslán řadě zasloužilých činitelů a jeho obsah je současně určen všem, kdo se zasloužili o konečné rozhodnutí. Na závěr text pamětního listu reprodukujeme.

"Pamětní list ke konečnému rozhodnutí o jménu největší jeskyně v Moravském krasu. Zástupci Speleologického klubu v Brně a Oddělení pro výzkum krasu Moravského muzea s radostí a vděčností přijali zprávu sekretariátu předsedy vlády ČSR ze dne 25. 2. 1974 a zprávu předsedy Českého úřadu geodetického a kartografického v Praze ze dne 14. [illegible]. 1974 o konečném rozhodnutí schválit jeskynní celek na zdrojnicích Punkvy až po sifon na řece Punkvě před propastí Macochou název objevitelů, Amatérská jeskyně. Jsme přesvědčeni, že tento název je důstojným vyjádřením zásluh mladých a nadšených objevitelů, jejich vytrvalé a úspěšné práce, za bezměrnou cenu tragických obětí Jiřího Šlechty / 1965 /, Milana Šlechty / 1970 / a ing. Marka Zahradníčka / 1970 / a také obrovské úsilí všech kteří chtěli životy dvou mladých badatelů v létě 1970 vyrvat ze spárů smrti při záchranné akci, která v dějinách speleologie nemá obdoby. Název Amatérská jeskyně respektuje jak objevitelská práva, tak i zásady v geografii obvyklé po staletí, od Antarktidy po Měsíc, a zaslouží si, aby všem budoucím návštěvníkům vždy připomínal ty obětavé nadšence, kteří přírodě vyrvali odvěké tajemství Punkvy před propastí Macochou. Ty, pro které bohužel nenašlo ani nedávno vyšlé posmrtné dílo velkého badatele minulé generace místo - pro práci amatérů Speleologického klubu. A za ty mladé, z nichž někteří již nikdy nepromluví, chceme poděkovat všem, kdo je chápali a podporovali v jejich boji za poznání, pravdu a spravedlnost. Nová historie výzkumu Moravského krasu ocení po právu i Vaše zásluhy!"

Pamětní list spolupodepsali vedle zástupců obou organizací i rodinní příslušníci zahynulých badatelů. Vzhledem k přechodným nejasnostem o jménu největší jeskyně v ČSR snad bylo vhodné podat několik fakt z historie názvu Amatérské jeskyně.

Literatura:

Burkhardt R.: Die Amateurhohle im Mährischen Karst. Die Hohle, 24 : 2, 42 - 46, Wien 1973

Burkhardt R. - Ryšavý P.: Tragedie v Amatérské jeskyni. Čsl. kras, 23 : 49 - 53, Praha 71

Musil R. a kol.: Die Amateurhohle - die bedeuntendste Entdeckung der letzten Zeit im Mahrischn Karst. V tisku, Studia geographica 1973 : 27.

Píša J. - Přibyl J.: Nové Punkevní jeskyně - největší jeskynní systém v ČSR. Čsl. kras, 25 : 29 - 46, Praha 1974.

Ryšavý P. - Klechta M.: Amatéraká jeskyně v severní části Moravského krasu. Předběžná zpráva. Čsl. kras, 21 / 1969 /: 149 - 152, Praha 1972.

Skřivánek F. - Rubín J.: Caves in Czechoslovakia. Academia, Prague, 1973, 1 - 133. Účelový náklad pro 6. mezinárodní speleologický kongres.

SEKRETARIÁT PŘEDSEDY VLÁDY
ČESKÉ SOCIALISTICKÉ REPUBLIKY

V Praze dne 25. února 1974
Č.j. 4312/74

Vážení soudruzi,

na základě Vašeho dopisu ze dne 31. ledna 1974 požádal předseda vlády České socialistické republiky soudruh Korčák předsedu Českého úřadu geodetického a kartografického soudruha Ing. Františka Koubka o informaci, v jakém stadiu se nachází řízení o pojmenování jeskynního celku v Moravském krasu, známého pod názvem "Amatérská jeskyně".

V těchto dnech dostal soudruh Korčák odpověď, v níž předseda Českého úřadu geodetického a kartografického uvádí, že zvážil stanoviska organizací a v dohodě s orgány státní správy rozhodl s konečnou platností, aby jeskynní celek na zdrojnicích Punkvy až po sifon na řece Punkvě před propastí Macochou byl označován názvem "Amatérská jeskyně".

Tím je tedy možno celou záležitost pojmenování zmíněného jeskynního celku považovat za uzavřenou.

Se soudružským pozdravem

Josef Zemánek
vedoucí sekretariátu předsedy vlády

Speleologický klub

Kapucínské nám. 8
B r n o

Speleologický klub Brno – Plánivská skupina – Amatérská jeskyně – Pošta 1970

Speleologický klub Brno
Kapucínské nám.8

Titl.
Okresní národní výbor
Blansko

č.j. 7/70

věc: průzkum Moravského krasu

V minulém roce podařilo se naší organisaci, konkretně naší Plánivské skupině učinit v Moravském krasu významné objevy, které jsou vázány na jeden se zdrojů podzemní Punkvy - Bílou vodu. Řešení problému Punkvy, tak jak jej formuloval v roce 1909 prof. Absolon, tím významně postoupilo a dostává se tím do dalšího stadia, když dosavadní předpoklady, že mezi Sloupem a Holštejnem, Ostrovem a Macochou existují velké soustavy jeskyní se staly skutečností. Proto také výzkumné práce, ať již naší či jiných organisací, je již možno orientovat s podstatně větší konkretností než dříve.

První část, objevená v lednu 1969, zvaná Amatérská jeskyně má rozlohu cca 2km. Známé části jsou hlavně vázány na podzemní tok Bílé vody, který sem přitéká neznámým úsekem z jeskyně 130. Jihozápadní část jeskyně je tvořena Povodňovou chodbou, ukončenou vodním sifonem. Tento se podařilo potapěčsky překonat v srpnu loňského roku a objevit tak další mnohasetmetrový úsek chodeb a dómů opět hlavně vázaných na Bílou vodu postupující zhruba směrem k jihozápadu. Tato nová část je dosud pro velmi obtížný průstup sifonem na konci Povodňové chodby jen velmi málo prozkoumána; zřejmé je, že v nejzazších dosažených místech jsou volné cesty k dalším objevným postupům. Vcelku představují tyto vloni objevené prostory jeden z největších jeskynních systémů v severní části Moravského krasu.

Nové poznatky svědčí proto, aby dřívější průzkumné závěry a programy byly korigovány a upraveny s ohledem nasoučasný stav věcí i s hlediska technicko-ekonomického. Považujeme za potřebné dokončit průzkum Amatérské jeskyně, jakož i velkých prostor

za sifonem v Povodňové chodbě a podle charakteru míst, kam až se podaří proniknout i podle jejich polohy pak volit další postup, k němuž bude asi nutná prorážka nového vchodu.

Jako organisace v jejímž rámci byly tyto významné objevy učiněny máme přirozeně zájem, aby kolektiv objevitelů mohl dokončit objevné postupy i abychom mohli provést základní průzkum i této nově objevené části jeskyně.

K tomu je potřeba řešit řadu problémů, mimo jiné též vhodné, už hlediska ochrany přírody přijatelné překonání sifonu na konci Povodňové chodby. Je k tomu zapotřebí také dalších prostředků finančních.

Naše organisace pracovala dosud prakticky bez vnějších finančních prostředků. Obracíme se proto na Okresní národní výbor v Blansku jednak se žádostí o podporu našich snah, jednak také se žádostí o podporu finanční. Jde nám nejen o postupné výše nastíněné řešení problému Punkvy včetně jejich zdrojů, ale také o zlepšení dalších podmínek výzkumu krasu po stránce odborné, publikační, technického vybavení a další.

S pozdravem

Za:

předseda jednatel

v Brně 17.února 1970

Speleologický klub Brno
Kapucínské nám.8

Titl.
Krasová komise při ČSAV
Mendlovo nám. 1
Brno

č.j. 8/70

věc: Amatérská jeskyně

Výbor Speleologického klubu zabýval se dne 9.tm. podrobně průzkumem Amatérské jeskyně a okolnostmi, které s tím souvisí.

Byli jsme informováni o průběhu jednání ze dne 30.ledna. Jednatel ssoučasně konstatoval, že zápis o tomto nevystihuje zcela průběh jednání a sdělil,že o tom uvědomí předsedu KK. Mimo jiné jde o skutečnost, že bod 5 nebyl součástí předloženého návrhu, ale vyšel z vzájemného jednání, což také platí o druhé alternativě. K analogickým jednáním v budoucnu požaduje Speleologický klub, aby měl možnost se na taková jednání připravit a aby výboru byla ponechána možnost jmenovat své zástupce.

K předmětu jednání konstatujeme, že v zásadě vítáme možnost uzavření dohody s podnikem Mor.kras jako nejlepší řešení dalšího průzkumu vědeckého i objevitelského. Taková dohoda, u níž předpokládáme, že bude obsahovat oprávněné zájmy obou organisací by byla podle našeho stanoviska dobrým východiskem i k dlouhodobé práci na řešení problému podzemní Punkvy i k zlepšení podmínek speleologické činnosti vůbec. Pro úplnost uvádíme, že uzavření dohody s podnikem Mor.kras Blansko sleduje naše organisace již téměř jeden rok. Návrh smlouvy o Amatérské jeskyni a dalších lokalitách s vysvětlujícím komentářem odeslali jsme dopisem Moravskému krasu Blansko 12.3.1969. Návrh smlouvy byl nám dopisem Mor. krasu ze dne 26.3.1969 vrácen jako bezpředmětný.

K vlastnímu průzkumu Amatérské jeskyně žádáme, aby KK znovu uvážila své stanovisko k likvidaci sifonu na konci Povodňové chodby a k otvírce nového vchodu do druhé části.

Zpřístupnění sifonu je zřejmě nutným předpokladem pro možnost dalších průzkumných prací. Jde o zcela obvyklý zásah do přírodních

poměrů, který byl v analogických případech v minulosti schvalován bez námitek. K podrobnějšímu uvážení konkretních poměrů přikládáme přiloženě odborné vyjádření.

Potřeba otvírky druhého vchodu je evidentní s ohledem na rozsah celého, loni objeveného systému, m.j. i z důvodů bezpečnostních. V budoucnu by stejně byla učiněna, proto nevidíme důvodu proč by tato otvírka nemohla být provedena hned po stanovení vhodného místa a určení podmínek ochrany přírody.

Další okolností důležitou pro průzkum Amatérské jeskyně je postup uskutečňovaný z jeskyně 130, který by zřejmě vedl ke spojení s Amatérskou jeskyní. Nepovažujeme za správné, aby tímto postupem byly bez dalšího likvidovány dnes známé aktivní přítokové sifony a polosifony/ délky až 50m/ ve doucí do východní části Amatérské jeskyně. Bude-li spojení obou jeskynní považováno za potřebné a účelné je k tomu podle našeho názoru zapotřebí dohody obou zainteresovaných organisací.

Očekáváme, že KK ČSAV zváží výše uvedené skutečnosti a zaujme takové stanovisko, které umožní další účelné postupy prací v Amatérské jeskyni, jakož i dokončení plánovaných prací a rozpracovaných objevných postupů.

S pozdravem

Za:

předseda jednatel

V Brně 17.února 1970

Speleologický klub Brno
Kapucínské nám.8

Titl.
Ministerstvo kultury
České socialistické republiky

č.j. 9/70

Dopisem č.j. 248/69-sekr. ze dne 9.dubna 1969 jste nás informovali, že naše žádost související s novými velkými objevy v Moravském krasu bude projednána Krasovou komisí a že Ministerstvo kultury se bude snažit i jinak těmto výzkumům pomoci. Přislíbenou zprávu o výsledku jednání jsme dosud neobdrželi.

V návaznosti na objevy z ledna 1969, provedli jsme řadu dalších výzkumů a zorganisovali komplexní výzkum, který probíhá a na němž je interesována řada dalších odborníků. Pokud se týče objevných prací podařilo se nám v srpnu překonat vodní sifon a objevit tak další mnohasetmetrový úsek chodeb a dómů, opět hlavně vázaných na Bílou vodu postupující zhruba k jihozápadu. Tato nová část je dosud pro velmi obtížný průstup sifonem na konci Povodňové chodby jen velmi málo prozkoumána; zřejmé je, že v nejzazších dosažených místech jsou volné cesty k dalším objevným postupům. Vcelku představují tyto vloni objevené prostory jeden z největších jeskynních systémů v severní části Moravského krasu.

Řešení problému podzemní Punkvy tím významně postoupilo a dostává se do dalšího stadia, když dosavadní předpoklady, že mezi Sloupem, Holštejnem, Ostrovem a Macochou existují velké soustavy jeskyní se staly skutečností. Proto také výzkumné práce, ať již naší či jiných organisací, je možno orientovat s podstatně větší konkretností než dříve.

Krasová komise se některými dílčími průzkumnými otázkami Amatérské jeskyně zabývala již několikrát, avšak pokud je nám známo na těchto jednáních zástupce Vašeho ministerstva nebyl přítomen. Ostatní záležitosti uvedené v našem dopise z 2.března 1969 zůstaly zatím nevyřešeny.

S pozdravem Za: _____ _____
předseda jednatel

V Brně 17.2.1970

Speleologický klub Brno
Kapucínské nám.8

Titl.
Ministerstvo financí
České socialistické republiky
Praha

č.j. 10/70

Dopisem úřadu vlády České socialistické republiky čj. 2210/69 ze dne 18.března 1969 byli jsme informováni, že Ministerstvo financí rozhodne o subvenci na naši činnost.

Jako zájmová organisace pracujeme na průzkumu krasových oblastí, především Moravského krasu, již řadu roků. S naší činností je spojena řada významných poznatků, objevů nových jeskyních prostor i jejich dalšího vědeckého zpracování.

Loňského roku podařilo se nám učinit významné objevy velkých krápníkových prostor, které jsou vázány na jeden se zdrojů Punkvy na Bílou vodu. Řešení problému podzemní Punkvy tím významně postoupilo a dostává se tím do dalšího stadia, když dosavadní předpoklady, že mezi Sloupem, Holštejnem, Ostrovem a Macochou existují velké soustavy jeskynní se staly skutečností. Proto také další průzkumné práce je již možno orientovat s podstatně větší konkretností než dříve. Považujeme za potřebné dokončit průzkum Amatérské jeskyně jakož i velikých prostor za sifonem v Povodňové chodbě a podle charakteru míst kam až se podaří proniknout i podle jejich polohy pak volit další postup.

Naše organisace pracuje dosud prakticky bez vnější podpory, a proto se k uskutečnění našich cílů nedostává potřebného finančního zajištění.

S pozdravem

Za:

předseda jednatel

V Brně 17.února 1970

Speleologický klub Brno
Kapucínské nám.8

Titl.
Ministerstvo národní obrany
Poštovní úřad 61/14
Praha

č.j. 11/70

věc: žádost o podporu průzkumných prací

Dopisem čj. 6335-14/1969 ze dne 19.května 1969 uvolnilo nám Ministerstvo národní obrany materiál, který nám velmi pomohl k dalším objevným postupům i k zajištění bezpečnosti pracoviště.

Průzkum Amatérské jeskyně pokračoval tak, že potapěčským překonáním sifonu na konci Povodňové chodby byl objeven další mnohasetmetrový úsek chodeb a dómů opět hlavně vázaných na Bílou vodu postupující směrem jihozápadním. Tato nová část je dosud pro velmi obtížný průstup sifonem jen velmi málo prozkoumána, zřejmé je, že v nejzazších dosažených místech jsou volné cesty k dalším objevným postupům. Považujeme za potřebné dokončit průzkum Amatérské jeskyně jakož i velkých prostor za sifonem v Povodňové chodbě a podle charakteru míst kam až se podaří proniknout i podle jejich polohy pak volit další postup.

Průzkum druhé části jeskyně za sifonem je technicky i organisačně velmi náročný a je odkázán na širokou aplikaci potapěčské techniky. Souvisí s tím mimo jiné nutnost průběžného plnění i dopravy tlakových lahví jakož i dalšího materiálu. Nejbližší plnicí satnice je v Brně, vzdáleném od průzkumného pracoviště více než 30 km; navíc není povolena přeprava veřejnými dopravními prostředky.

Poněvadž naše organisace nemá k disposici vlastní dopravní prostředek a ani finanční prostředky na jeho pořízení obracíme se tímto na MNO o pomoc. Nejlépe by vyhovovalo převedení menšího terenního vozu např. typu Gaz, třeba staršího.

K doplnění výstroje dále nutně potřebujeme tři kusy suchých

potapěčských obleků k překonávání zmíněného sifonu v Povodňové chodbě.

Děkujeme za pochopení našich průzkumných snah, které jsou dosud prováděny s minimální podporou ze veřejných prostředků.

S pozdravem

Za:

předseda jednatel

V Brně 17.února 1970

Speleologický klub Brno
Kapucínské nám.8

Titl.
Jihomoravský krajský národní výbor
Brno

Č.j. 12/70

Věc: žádost o subvenci

K našemu dopisu ze dne 2.března 1969 adresovanému tehdejšímu předsedovi jihomoravského KNV obdrželi jsme prostřednictvím Moravského muzea subvenci na rok 1969 ve výši Kčs 10.000.-. Tato podpora nám umožnila doplnit část výzbroje nezbytně nutné k dalším průzkumným pracem.

V návaznosti na předchozí objevy byl zorganisován komplexní průzkum Amatérské jeskyně na němž se podílí přední odborníci příslušných vědních disciplin.

V srpnu minulého roku podařilo se potapěčsky objevit další mnohasetmetrový úsek chodeb a dómů opět hlavně vázaných na Bílou vodu postupující směrem jihozápadním. Řešení problému podzemní Punkvy tím významně postoupilo a dostává se do dalšího stadia, když dosavadní předpoklady, že mezi Holštejnem, Sloupem, Ostrovem a Macochou existují velké soustavy jeskyní se staly skutečností. Považujeme za potřebné dokončit průzkum Amatérské jeskyně, jakož i velikých prostor za sifonem a podle charakteru místa kam až se podaří proniknout i podle jejich polohy pak volit další postup.

Žádáme, aby Jihomoravský KNV uvážil celkovou situaci a poskytnutím potřebné subvence i na letošní rok podpořil další průzkum Moravského krasu.

S pozdravem

Za:

předseda jednatel

V Brně 17.února 1970

Exkurzní zprávy Pláníváků z r. 1969

Exkursní zpráva Speleologické skupiny pro výzkum Plániv
za měsíc leden 19~~70~~69.

Účastníci: Kovář, Šlechta, Vít, Buchtová, Fitz, Sevránek, Zůbek, Pipal, Štěpánek, Klíčníková

Provedeno teplotní vyhodnocení stávajících prostor. Vykopána 11 m hluboká úpadnice, vedoucí do zatím neznámých prostor. Provedeno předběžné zaměření části 2km komplexu jeskyních chodeb geologickým kompasem.

Započato s fotodokumentací a zákl. speleologickým průzkumem.

Exkursní zpráva Speleologické skupiny pro výzkum Plániv
za měsíc únor 19~~70~~69.

Účastníci: Vít, Buchtová, Klíčníková, Fitz, Šlechta, Michálek, Kovář, Sevránek, Pipal, Zůbek, Štěpánek

Hosté: Moučka, J. Valoušek

Dokončeno předběžné zaměření a pokračováno ve fotodokumentaci Amatérské jeskyně, jak byla tato oficiálně nazvána.

Proveden koloračního experiment 13C-Am. jeskyně s kladným výsledkem. Při velmi nízkém stavu protekla obarvená voda neznámý úsek za cca 30-50hod. Průměrná rychlost 50m/hod.

V potapěčských oblecích proveden průzkum odtokového polosifonu na konci Povodňové chodby. Konstatováno, že po cca 10-15m přechází polosifon v klasický sifon, zanořený cca 2m. Proti aktivnímu toku směrem k 13C bylo proplaváno cca 60m k východu, soustavou polosifonů jejichž břity sahají těsně k vodní hladině. Velmi složitá orientace zabránila dalšímu postupu. Proti severnímu přítoku bylo proniknuto cca 200m metrů nízkou chodbou, z větší části zatopenou vodou.

Bylo započato s přesným zaměřením lokality.

M. Šlechta

M. Šlechta

Exkursní zpráva Speleologické skupiny pro výzkum Plániv
za měsíc březen 1969.

Účastníci: Štěpánek, Šlechta, Vít, Buchtová, Kovář, Michálek, Materna, Zahradníček, Sevránek
Hosté: Glozar, Přibyl, Zdeňka, Pavka, Zoufalý

Jeskyní Amatérskou byl proveden odborník sedimentolog J.Přibyl a nezávislý novinář M.Pavka.

Byl zajištěn vchod, zabetonováním železné brány. Částečně byla vstupní šachta vybavena pevnými železnými žebři. Dále byl těmito vybaven kolmý stupeň nad Dómem Objevitelů.

V jeskyni Piková Dáma byla prováděna fotodokumentace a doměřen zbývající úsek k jeskyni Spirálce.

V jeskyni 13C provedena likvidace materiálu skupiny z Dómu barevné kaskády a z horního patra nad tímto se nacházejícím.

Exkursní zpráva Speleologické skupiny pro výzkum Plániv
za měsíc duben 1969.

Účastníci: Šlechta, Fitz, Beníšek, Sevránek, Štěpánek, Zahradníček
Hosté: Gaisler, Ryšavý, Kux, Šeda, Musil, Pelíšek, Burkhardt, Nesrsta

Byl zahájen komplexní výzkum Amatérské jeskyně. Touto byly provedeni odborníci většiny zainteresovaných vědních disciplin.

V tomto měsíci byl uspořádán „Den otevřených dveří". Bylo pokračováno v provádění fotodokumentace a v přesném měření lokality.

M.Šlechta

Exkursní zpráva Plánivské skupiny Speleologického klubu
ze dne 5.října 1969.

Účastníci: M.Šauerová, ing.M.Zahradníček, J.Harwot, ing.V.Čížek,
M.Šlechta
Hosté: I.Fiala

Exkurse do Amatérské jeskyně provedla podrobnější průzkum okolí sifonu na konci Povodňové chodby a zabývala se stanovením místa vhodného z hlediska započetí prací na ražení přepadové chodby, kterou by bylo možno obejít odtokový sifon. Vhodné místo nebylo stanoveno pro nedostatek faktického materiálu o poloze jeskynních dutin za sifonem.

Byl proveden potapěčský průzkum jezírka v Povodňové chodbě, kde byl zjištěn úzký cca 2,5m hluboký sifon, korespondující zřejmě s nedalekým aktivním tokem Bílé vody /jak bylo prokázáno koloračními experimenty/.

Podrobně byla zaměřena situace v plazivce na konci Povodňové chodby m vázáním nabod 99 starého polygonu. na mapovaném úseku zjištěna jedna výrazná deprese /?/ asi uprostřed plazivky, druhá nevýrazná deprese je mezi bodem č.3 a č.4.

Dále provedena informativní exkurse do Přítokové chodby a v závěru exkurse natažen limnigraf.

Exkursní zpráva Plánivské skupiny Speleologického ~~skupiny~~ klubu
ze dne 11.10.1969.

Účastníci: M.Vojanec, M.Šlechta, V.Štěpánek, V.Cigánkova, M.Šauerová
Hosté: doc.M.Ptáček, I.Fiala spolu s malým Jirkou.

Byla provedena sólová potapěčská akce za sifon na konci Povodňové chodby. Zde realisována hrubá mapa cca 50m proti toku Bílé vody. Pokusná sondáž v plazivce na-razila na skalní masiv, sahající až pod úroveň zvodněného horizontu. V závěru exkurse byl natažen limnigraf.

V Ostrově u Macochy 15.10.1969

M.Šlechta
.....

Exkursní zpráva Plánivské,skupina Speleologického klubu
ze dne 16.října 1969.

Účastníci: M.Šlechta
Hosté: Dr.Z.Kux se svým spolupracovníkem z ČSAV,J.Kvasnička

Podniknuta exkurse do Amatérské jeskyně v rámci probíhajícího komplexního výzkumu této lokality a to z hlediska ichtyofauny.

U vchodu byl instalován přenosný benzinový agregát, kterým se přenášela el.energie do Am.jeskyně za účelem odchytu ryb. Lov byl realizován v úseku 250m proti toku Bílé vody a 100m po toku. Dále byl proveden průzkum jezírek v Povodňové chodbě. V závěru exkurse též sifon na konci Povodňové chodby. Všechny vody se ukázaly pozitivní až na sifon na konci Povodňové chodby, v němž se nepodařilo ulovit ani jednu rybu. Druhy ulovených živočichů: ryby mřenky a střevle, dále několik žab.

Exkursní zpráva Blánivské skupiny Speleologického klubu
ze dne 17.října 1969.

Účastníci: M.Šlechta
Hosté: J.Píše p.g., RNDr.J.Vodička, jugoslávský speleolog

Orientační exkurse za účelem seznámení se s lokalitou. J.Píše a J.Vodička pouze Povodňová chodba, jugoslávský host celou I.část Amatérské jeskyně.

Exkursní zpráva Plánivské skupiny Speleologického klubu
ze dne 19.října 1969.

Účastníci: M.Beníšek, B.Fitz, V.Zůbek, J.Harwot, M.Šlechta
Hosté: J.Klíčníková, M.Odehnalová, M.Fitzová

Bylo prováděno podrobné měření konce Povodňové chodby. J.Klíčníková prozkoumala cca 8m nízké chodby odbočující a opět se vracející do plazivky. Zůbek s Harwotem průzkum levostraného přítoku do Povodňové chodby. Proniknuto cca 12m, konec zasintrován. Beníšek prozkoumal dvě okna nad slepým ramenem sifonu. Délka 2m, ukončena jsou sintry.

Výzkumná stanice Helštejn 19.10.1969 .....

Exkursní zpráva Plánivské skupiny Speleologického klubu
ze dne 25.října 1969.

Účastníci: M.Šlechta, B.Fitz

V této exkursi byl k sifonu na konci Povodňové chodby v Amatérské jeskyni dopraven kovový žebř k zlepšení orientace v sifonu. Bylo prováděno zkušební zanoření s doplněnou výstrojí a proveden podrobnější průzkum vlastního sifonu. Tento byl vyhodnocen náčrtkem v měř.1:500 a pěti příčnými profily.

Exkursní zpráva Plánivské skupiny Speleologického klubu
ze dne 28.října 1969.

Účastníci: M.Beníšek, M.Šlechta, V.Zůbek, V.Cigánková, B.Fitz, V.Štěpánek
Hosté: Dr.Chudárek, M.Odehnalová, A.Zálešák

V první fázi této expedice do Amatérské jeskyně překonali Beníšek a Šlechta sifon na konci Povodňové chodby a prováděli částečné zaměření a fotodokumentaci do vzdálenosti cca 700m od sifonu. Z Katedrály J.Šlechty byla sledována chodba směru cca SSV jdoucí do oblasti závrtové skupinky Bukovinky. V Chodbě se nachází mohutné polohy hlinito-písčitých sedimentů, které v nejzazším dosaženém místě téměř znemožňují další postup.

Při překonávání sifonu cestou zpět měl Šlechta poruchu na ústenkové automatice-/vnikání velkého množství vody do 2.stupně/. U sifonu čekala již na družstvo potapěčů skupina, která zajistila dopravu materiálu na povrch.

V Helštejně 26,10.1969

M.Šlechta
.....

Exkursní zpráva Plánivské skupiny Speleologického klubu
ze dne 23.listopadu 1969.

Účastníci: J.Vít, J.Harwot, M.Šauerová, ing.V.Čížek
Hosté: J.Rybák, T.Talanda, J.Tymel

Seznamovací exkurse s celým průběhem Amatérské jeskyně. Pod dómem Objevitelů byl instalován thermograph a na konec Povodňové chodby byl dopraven limnimetr.

Exkursní zpráva Plánivské skupiny Speleologického klubu
ze dne 30.listopadu 1969.

Účastníci: M.Šlechta, J.Sevránek, ing.M.Zahradníček, J.Harwot

K sifonu v Povodňové chodbě v Amatérské jeskyni bylo dopraveno několik desek k provedení úpravy stávajícího nástupního lešení pro potapěče. V závěru exkurse byl natažen limnigraf a thermograf, Teplota vzduchu u sifonu 8,4°C.

Ze závrtu 37 byly na výzkumnou stanici dopraveny 3ks kovových žebřů ≠ 3m / a jeden kus dřevěného žebře ≠5m /.

Exkursní zpráva Plánivské skupiny Speleologického klubu
ze dne 6.prosince 1969.

Účastníci: M.Beníšek
Hosté: Celkem patnáct zájmových pracovníků

V této exkursi byly v rámci „dne otevřených dveří" jeskynní Amatérskou provedení speleologové a zájemci provádějící výzkum a průzkum Mor.krasu. Byla shlédnuta sestupná část a Povodňová chodba.

Výzkumná stanice Holštejn 7.12.1969 M. Šlechta .....

Exkursní zpráva Plánivské skupiny Speleologického klubu
ze dne 7.prosince 1969.
Účastníci: M.Šlechta
Hosté: J.Novák, Vondráček

Provedena seznamovací exkurse. Natažen limnigraf a thermograf. U sifonu v Povodňové chodbě teplota vzduchu 8,4°C.

Exkursní zpráva Plánivské skupiny Speleologického klubu
ze dne XX14.prosince 1969.
Účastníci: M.Šlechta, J.Sevránek
Hosté: T.O. „Stříbrný měsíc", „Ztracenci" a „Albatros"

Provedena seznamovací exkurse. Natažen limnigraf a thermograf. Do Povodňové chodby dopraveny 3ks kovových 3m žebřů. U limnigrafu instalována lať/limnimetr/. Teplota xxxx vzduchu u sifonu 8,0°C. Limnimetr u sifonu 28cm.

Exkursní zpráva Plánivské skupiny Speleologického klubu
ze dne 16.prosince 1969.
Účastníci: M.Šlechta
Hosté: 2 členové výzkumné skupiny Vlastivěd.úst.Olomouc, M.Jabůrek

Provedena seznamovací informativní exkurse do celé I.části Amatérské jeskyně.

Exkursní zpráva Plánivské skupiny Speleologického klubu
ze dne 21.prosince 1969.
Účastníci: J.Harwot, ing.M.Zahradníček, M.Šlechta
Hosté: J.Bártík

Provedena výměna pásek u limnigrafu athermografu. Bártík s Harwotem průzkum komínů v Povodňové chodbě.

Helštejn 30.12.1969 M.Šlechta

Exkursní zpráva Plánivské skupiny Speleologického klubu
ze dne 27.prosince 1969.

Účastníci: M.Vejanec, ing.M.Zahradníček, M.Šlechta
Hosté: P. a J.Novákovi, Z.Beneš

V této exkursi bylo započato s rekonstrukcí lešení u sifonu na konci Povedňové chodby. Původní jen hrbou kostru bylo nutno pospojovat deskami a vytvořit tak pro potapěče přijatelnější podmínky.

Exkursní zpráva Plánivské skupiny Speleologického klubu
ze dne 28.a 29.prosince 1969.

Účastníci: M.Vejanec, M.Šlechta, V.Cigánková
Hosté: J.Novák, L.Odehnalová, Z.Beneš

V této exkursi byly zkoumány podmínky dlouhodobého pobytu v podzemních prostorách a jejich vlivu na psychiku a fyzický fond speleologa. V Písčitém dómu v Povedňové chodbě byla strávena jedna noc a to zčásti pod stanem a zčásti jen t.zv. bivakováním.

Byly prozkoumány některé boční systémy v Povedňové chodby. Také byl natažen limnigraf a thermograf. V jeskyni bylo strávene celkem 24,5 hod. Z toho polovina byla věnována spánku. Při této exkursi byl také vyzkoušen příjem elektromagnetického signalu, jehož zdroj je umístěn na povrchu. Příjem na dlouhých a středních frekvencích lze realizovat bez jakýchkoli potíží. Přiblížení k telefonímu drátu, který spojuje písečné dómy s povrchem, vykazuje markantní zlepšení příjmu. Na VKV nebylo příjmu vůbec dosaženo.

V Holštejně 30.12.1969

M.Šlechta
.....

Výroční zpráva Plánivské skupiny Speleologického klubu v Brně za rok 1969.

Vchod do Amatérské jeskyně je v Cikánském /Simonově/ závrtu, který je registrován v závrtové skupině „Přední Bukovinky" pod číslem 163-R na krasové plošině ostrovsko-sloupské v severní části Moravského krasu. Vzhledem k svému rozsahu /koncem roku 1969 cca 5km/ jsou souvislosti s ostatními lokalitami velmi komplikované a při nedostatku konkretních a přesných mapových podkladů zatím jen obtížně hodnotitelné.

Začátkem roku pokračovala skupina v hloubení šachty č.II v Cikánském závrtu a 18.1. pronikla do jeskynního systému,který byl později nazván Amatérská jeskyně. II.šachta dosáhla k 18.1.1969 hloubky 11m. Po velmi hrubém základním průzkumu požádala skupina výbor Spel. klubu o realisaci kmplexního výzkumu této lokality, který se také začal v průběhu roku uskutečňovat. Bylo započato s prováděním podrobných topografických měření, fotodokumentací a podrobným speleologickým průzkumem. Přední odborníci zainteresovaných vědních disciplin započali s výzkumem geologie, paleontologie, sedimentologie, hydrologie, zoo a fytoceenosy v Amatérské jeskyni. Dále jeskyni navštívilo mnoho zájemců z řad speleologů a profesionální prácovníci různých výzkumných ~~skup~~ skupin. V srpnu bylo přistoupeno k průzkumu sifonu v Povodňové chodbě, který byl úspěšně proplaván a objeveno 16.8.1969 další pokračování o rozsahu 2-3km.

Barvícím experimentem prováděným ve spolupráci s GÚ ČSAV byla prokázána souvislost s propastí 130. Bylo předběžně prozkoumáno cca 2km aktivního toku Bílé vody a tím rozřešena skonečnou platností otázka denudace severovýchodní části Mor. krasu. Objevem podzemního soutoku v prostoru závrtu Městikád pravděpodobně vznik podzemní Punkvy. Komplexní výzkum v lokalitě dosud téměř nedotčené zásahem lidské ruky se ~~zati~~ stal prvním vědeckým zhodnocením většího jeskynního komplexu

v Moravském krasu.

V samotném jeskynním areálu nedošlo prakticky k žádným změnám. Pouze některé úseky sintrových povlaků byly výzkumníky zanešeny hlinitými sedimenty. Sifon v Povodňové chodbě byl zatím neznámou osobou neodborně odstřelen, takže tento zůstal zachován a jeho pravá strana odlámána leží pod vodní hladinou. Materiál ze II.šachty, ukládaný v Kruhovém dómu je naprosto stejného charakteru jako výplň dna. Totéž platí o skládce na povrchu v Cikánském závrtu.

Do Amatérské jeskyně bylo uspořádáno více než 100 exkursí-počet hodin v jeskyni strávených přesahuje 2500 hodin.

Prací se zúčastnili členové SSPVP: J.Vít, B.Fitz, J.Kovář, J.Sevránek, M.Beníšek, J.Harwot, J.Michálek, M.Vojanec, L.Odehnalová, M. Šauerová, V.Cigánková, M.Fitzová, M.Klíčníková, ing.M.Zahradníček, ing. V.Čížek, V.Zůbek, V.Pipal. Dále V.Juchelka, J.aP.Novákovi, doc.M.Ptáček L.Ondráček, H.Póčová, Z.Beneš, J.Bártík, J.Weigel a jiní.

Výzkum prováděli: Dr.R.Burkhardt spolu s R.Nesrstou /geologie/, doc.R.Musil DrCs./osteologie/, Dr.Z.Kux, Dr.J.Gaisler, Dr.P.Nohel /Zoologie/, Dr.Z.Šeda spolu s M.Klíčníkovou /fytologie/, prof.ing.J.Pelíšek a Dr.J.Přibyl /sedimentologie/, Dr.V.Vlček,Dr.J.Píše /hydrologie/, M.Šlechta se skupinou /topografie/a Dr.Kristková L./ochrana přírody/ a M.Šlechta s Dr.R.Burkhardtem /klimatologie/.

Výsledky průzkumných prací byly publikovány většinou v denním tisku dále pak v časopisu ČAV-Lidé a země. Do Čsl.krasu byla odeslána podrobná zpráva o Amatérské jeskyni a jejím rozsahu až k sifonu v Povodňové chodbě.

V Brně 31.3.1970

.....
vedoucí skupiny

KK... předán osobně

Exkurzní zprávy Pláníváků z r. 1970 :

Exkursní zpráva Plánivské skupiny Speleologického klubu v Brně ze dne 7.února 1970.

Účastníci: M.Vojanec, J.Kovář, J.Harwot, M.Šlechta

V této exkursi byly k sifonu v Povodňové chodbě v Amatérské jeskyni dopraveny věci potřebné k jeho překonání dvěma potapěči, pomůcky pro provedení zaměření části prostor za sifonem se nacházejících a pro provedení fotodokumentace.

Při překonávání sifonu došlo ke ztrátě vaku z pásmem a karbidovými lampami. Z tototo důvodu potapěči neprováběli měření. Po aktivním toku Bílé vody bylo proniknuto cca 600m a odtud do odbočky na pravé straně. Tato chodba se několikrát přibližuje k aktivnímu toku a vede přibližně k ZJZ. Po přeplavání asi 20m dlouhého jezera pokračuje chodba téměř neustále stejným směrem. Charakter chodby se téměř nemění, je tvořen šikmým dnem prudce stoupajícím na pravou stranu /k severu/. Toto dno je pokryto hrubou vápencovou sutí, zhusta přikrytou mohutnými sintrovými příkrovy. V některých částech jsou ve výšce cca 10m nade dnem vytvořeny téměř vodorovné terasy z velice jemných písků. Největší z nich má rozměry asi 30x20m. Ve vzdálenosti 200m od jezera byl prozkoumán sestupný systém, fantasticky zdobený sintrovými povlaky a ostatními druhy krápníkové výzdoby/převážně stalagmity/. Levá strana tohoto systému je tvořena rovnou a svislou skalní stěnou směru V-Z a zasahující do sledované výšky 60m nad úroveň chodby. V zadnější části této chodby byly prozkoumány ještě 2 sestupné systémy z levé strany v délce cca 250m.

Druhá dvojice provedla teplotní pozorování od konce Povodňové chodby až ke vchodu do lokality. Poté se dostavila opět k sifonu a s potapěči provedla transport materiálu na povrch.

Výzkumná stanice Holštejn 8.2.1970

M. Šlechta

(2.)

Exkurzní zpráva Plánivské skupiny Speleologického klubu v Brně

ze dne 14.února 1970.

Účastníci: V.Cigánková, V.Hanzalík, M.Šlechta

Byla provedena prohlídka sestupné části a Povodňové chodby jako revanš p.Hanzalíkovi za naplnění a transport tlakových lahví.

ze dne 15.února 1970.

Účastníci: M.Vojanec, ing.M.Zahradníček, D.Golasovská, M.Šauerová, J.Harwot s hostem ze Slovenska, L.Odehnalová, V.Cigánková

M.Vojanec provedl prohlídku stropu a dna sifonu na konci Povodňové chodby. Balík ztracený při minulé exkursi se nepodařilo nalézt.Zahradníček a Golasovská provedli měření teplotního průběhu Povodňovou chodbou a proti aktivnímu toku, včetně Přítokové chodby.

L.Odehnalová a V.Cigánková provedli odstranění námrazy u vstupní brány do Amatérské jeskyně.

ze dne 21.února 1970.

Účastníci: doc.R.Musil, dr.R.Burkhardt, dr.P.Nohel, V.Cigánková, J.Kovář, M.Vojanec, dr.J.Gaisler, R.Nesrsta, M.Šlechta

Exkurse odborníků za účelem studia paleontologie, geologie azoologie v rámci komplexního zpracování Amatérské jeskyně.

Mimo tohoto bylo do jeskyně dopraveno měřiäské náčiní a pokračováno v topografii jeskyně. Při návratu byly na povrch dopraveny části potapěčské výstroje, neboť plánovaná další prohlídka sifonu nebyla uskutečněna.

ze dne 22.února 1970.

Účastníci: J.Harwot. J.Kovář, M.Šlechta

Bylo pokračováno v topografii Amatérské jeskyně.

M. Šlechta

5.3.1970

Exkursní zpráva Plánivské skupiny Speleologického klubu v Brně

ze dne 28.února 1970.

Lokalita: Býčí skála

Účastníci: M.Vojanec, L.Odehnalová, dr.R.Burkhardt se synem, R.Nesrsta, M.Šlechta

Dr.Burkhardt prováděl v této exkursi geologická měření v části Býčí skály /tzv. Buzgang/. M.Vojanec a M.Šlechta průzkum přítokového a odtokového sifonu. Přítok: velice úzká, neprůlezná mezera mezi stropem a dnem ze které nevýrazně vytéká Jedovnický potok. Viditelnost 10cm. Odtok: byl prozkoumán do vzdálenosti 10m, chodba větších rozměrů /2x2m/, zatopená vodou a dále prolongující.

Exkursní zpráva ze dne 7.března 1970.

Lokalita: Amatérská jeskyně

Účastníci: dr.R.Burkhardt, dr.P.Nohel, E.Lederer, V.Palečková, V.Cigánková, M.Vojanec, dr.Z.Šeda, M.Klíčníková, L.Odehnalová, M.Šlechta

V exkursi odborníků byla provedena geologie Povodňové chodby. Dále byla jeskyně zkoumána zoo a fytologicky. Bylo provedeno kontrolní měření Povodňové chodby a Sestupné části. Dále bylo pozorováno místo propadání potůčku v Pov.ch. a orintačně odvaleno několik balvanů.

ze dne 8.března 1970.

Lokalita: Amatérská jeskyně

Účastníci: V.Cigánková, J.Kovář, M.Šlechta

Pokračováno v topografii Amatérské jeskyně.

ze dne 10.března 1970.

Lokalita: Amatérská jeskyně

Účastníci: dr.J.Píše, J.Přibyl

Sedimentologický výzkum Přítokové chodby. Měření průtoku Bílé vody v prostoru „Kamenného kvítku". J.Přibyl- odebrání 1ks stalaktitu z konce Přít.ch. ke studiu červíčků /tygrování/.

20.3.1970

M. Šlechta

Exkursní zpráva Plánivské skupiny Speleologického klubu v Brně

ze dne 11.března 1970.

Lokalita: Amatérská jeskyně
Účastníci: J.Přibyl, Z.Přibylová
Sedimentologický výzkum aktivního toku Bílé vody.

ze dne 14.března 1970.

Lokalita: Amatérská jeskyně
Účastníci: J.KOvář, V.Cigánková, M.Šlechta
Pokračováno v topografii Amatérské jeskyně.

ze dne 21.března 1970.

Lokalita: Amatérská jeskyně
Účastníci: M.Klíčníková, dr.P.Nohel
Výzkum fauny a flory.

ze dne 24.března 1970.

Lokalita: Amatérská jeskyně
Účastníci: dr.V.Vlček, dr.J.Píše, M.Šlechta
Měření průtoku v dómu Objevitelů. Na limnigrafu přestaven převod na 1:20. V dómu Objevitelů byl pozorován maximální skap se stropu, v důsledků tání sněhu.

ze dne 28.března 1970.

Lokalita: Amatérská jeskyně
Účastníci: J.Kovář, M.Vojanec, L.Odehnalová, V.Cigánková, M.Šauerová, M.Šlechta
Konstatování vodního stavu, kdy během týdne pracovala Stará Rasovna a ve čtvrtek nastalo maximum.Toto bylo zachyceno registrační páskou na limnigrafu.

31. 3. 1970

M. Šlechta

Exkurzní zprávy podané plázivskou skupinou Speleologického klubu v Brně začínají dnem 7. února 1970 a končí dnem 26. dubna 1970. Tyto zprávy byly předány exk. referentu Spel. klubu v Brně a jsou vyhotoveny na pěti listech.

v Brně 9. 9. 70

exkurzní ref.
Doleček M.

10. 9. 70. na podkladě žádosti předložené VB Jeskyně vzato na ex. referentu V. Dolečkovi

Tato moje práce vyšla v loňské, osmé ročence naší Edice SE – 3 – 2016. V osmé ročence jsem zpracoval archiv z roku 1942 do roku 1947. Aby měl čtenář alespoň nějakou návaznost na předchozí zpracování, zařazuji na letošní pokračování zpracování archivu moji poslední pasáž loňského tématického okruhu „Historie moravské speleologie“. Dotýká se – zřejmě klíčových – událostí a dějů v SKB v oné době. Svůj komentář jsem pochopitelně pro letošní ročenku upravil a doplnil.

Historie moravské speleologie očima archiváře, aneb – kdo jsi bez viny, hoď po mně kámen.

(Jalové myšlenky Pokorného).

Josef Pokorný :

Motto :

Petr Jančařík : Moderátor českého rozhlasu.

Historie je popis událostí, které se odehrály úplně jinak.

Tyto události popisují lidé, kteří se jich nikdy nezúčastnili a kteří je nikdy neprožili.

A píší je pro poučení lidí, kteří se nikdy z ničeho nepoučí !

Za téměř rok jsem z archivu Českého speleologického klubu pro zemi Moravskoslezskou v Brně, později přejmenovaného na Speleologický klub Brno (dále jen SKB) stihl zatím zpracovat podle představ Hugo Havla jen tři roky jeho historie.

Doufal jsem, že toho bude víc. Ale dělal jsem nejen archiv. Kromě toho jsem pro pracovní kolektiv SE – 3 zpracoval a vytvořil řadu věcí, které měli možnost poznat Ti, kteří se o práci SE – 3 zajímají.

Teď bych se ale chtěl rozepsat o něčem jiném. Jako archivář bych měl předkládat speleologické veřejnosti jen holá fakta. Jenže, za těmi fakty stáli živí lidé. Lidé, kteří realizovali svoje sny. A taktika jejich boje za svoje sny byla taková, jakou zvolili. Je velice snadné s odstupem let a se znalostí a s informacemi, které tehdejší generace neměla posuzovat z dnešního hlediska tehdejší události. Ale nebylo by to zavádějící ?

Aktéři tehdejších událostí žili svůj život. Vycházeli ze svých poznatků a životních zkušeností a jednali tak jak jednali. Rozebírat to z pohledu dneška mi nejprve připadalo poněkud jalové. Chci říci neplodné, co nikomu nic nepřináší.

Co nám může přinést pohled do historie ? Řekl bych, že všechno, co dneska známe jsou poznatky našich předků. My je dále rozvíjíme a předáváme dalším generacím jako štafetový kolík. Proto i pohled do historie je seznámením se se zkušenostmi generací, které žily svůj život před námi. Když nic jiného, poučme se z jejich života. V tom je smysl historie a jejího objasňování.

Než vysvětlím, proč jsem se vydal v tomto svém výkladu po seznámení s třemi léty činnosti SKB na cestu domněnek, i když logicky podepřených událostmi, které známe a snad i vyvozované z poznámek, kterými dožívající pamětníci cosi naznačují, ale více toho z jakési piety k aktérům zamlčují, to vše, přes to, že se tomu bráním, mne vede, abych si to, co z archivu už nemohu vyčíst, doplňoval svými úvahami, které mají, jak doufám, svoji logiku.

Proč najednou otevírám svůj pohled na historii právě takhle ? Protože jsem v archiváliích z r. 1947 zjistil, že tam kus historie chybí. Zápisy ze schůzí, uložené v samostatném šanonu byly po jeho otevření uloženy nikoliv chronologicky, jak bylo u pečlivého pana bankovního rady Antonína Bočka zvykem, ale chaoticky páté přes deváté. Copak se zase děje ? Říkal jsem si. Kdo a proč s tím takhle zamíchal ? Tak jsem si to rozložil po stole pokud možno chronologicky a zjistil jsem zajímavou věc. Chybí zápisy z Výborových schůzí a pracovních porad od 6.08.1947 do 2.12. 1947. Nicméně, jsou zde založeny prezenční listiny z těchto schůzí. Co je dále divné, vytrácí se jaksi schůze Výboru SKB a místo nich se objevují „porady členů“ Pak se najednou objeví zápis „z pracovní schůze konané dne 16.12.1947, kde se **s odvoláním na usnesení Výboru zakazuje aktivním členům brát na pracoviště klubu ty členy, kteří byli usnesením výboru z klubu vyloučeni.** Ale kdo byl vyloučen a proč, to nikde v zápisech ze schůzí, ať už výborových, či členských nebo pracovních porad nenacházím !

Už v roce 1945 se rozbíhají v krasu nejprve aktivity Klubu českých turistů (řízených z Prahy) v osobě pana Jalového a jeho „Jeskynní sekce“. Snad i tato instituce popohnala jeskyňáře kolem Bočka k založení vlastní organizace.

Nicméně, v r. 1947 se vše podle mého točí kolem Otty Ondrouška a Jiřího Vodičky. Začíná to zřejmě dopisem č. 104, ve kterém Otta Ondroušek omlouvá výpadky své činnosti zvýšenými nároky na odpovědnost v zaměstnání. Následně dopisem č. 140 vyzývá SKB (dopisem A. Bočka) redaktora časopisu Příroda (tj. K.Absolona) k odstranění názvu SKB v záhlaví. V zápise z výborové schůze č.155 se řeší neoprávněné zhotovení a užívání klubového razítka J. Vodičkou. (Pokud používám zkratku SKB – tyto dopisy jsou podepsány v drtivé většině A. Bočkem).

V dopise č. 190 píše Boček Ondrouškovi, že mu Vodička napsal, že jej Ondroušek pomlouvá a nevybíravě na něj nadává. Žádá Ondrouška o vysvětlení. V dopise č. 194 Otto Ondroušek odpovídá, že si není ničeho vědom a vždy Bočka podporoval. Považuje vše za drby, které nehodlá řešit. V dopise č. 216 oznamuje SKB Publikačnímu odboru Ministerstva informací, že požádalo redaktora

časopisu Příroda Dr. Absolona o zrušení poznámky v záhlaví, že časop. Příroda je orgánem SKB.

V dopise č. 237 píše Absolon Bočkovi, že když byl zakládajícími členy SKB požádán, aby v záhlaví časopisu uváděl, že jde o časopis SKB, požadavku vyhověl. Když byl vyzván, aby to zrušil, dal příkaz tiskárně, jenže 14.07.1947 dostal přípis, podepsaný jednatelem Otto Ondrouškem a členem výboru Jiřím Vodičkou, doplněný celou řadou podpisů členů SKB, aby informaci v záhlaví zachoval. Na základě toho žádá Absolon Bočka, aby si udělal v SKB pořádek a sdělil mu, co má udělat !

V dopise č. 247 Otto Ondroušek protestuje proti svému vyloučení ze SKB a uvádí, že mu nebyla poskytnuta možnost obhájit své názory. Na dopise č. 255, kterým urguje SKB periodickou zprávu o činnosti boskovické pracovní skupiny je dole na okraji poznámka, že se dostavil člen Navrátil, který dodal žádané a informoval SKB o tom, že prof. Absolon, který měl přednášku v Boskovicích si během přednášky posluchačům stěžoval, že si podal do SKB přihlášku za člena a SKB jej odmítl přijmout. (Nejspíš SKB věděl proč jej nechce).

V dopise č. 281 odpovídá člen SKB, odborný učitel Karel Šebela na dopis č. 279, ve kterém Boček urguje článek a exkurzní zprávy. Šebela uvádí, že článek předal dle původní dohody s Bočkem časopisu Příroda (tj. Absolonovi). Dále píše, že exkurzní zprávy nejsou, neboť klub mu nepředal ani badatelská práva, ani nevytvořil žádné podmínky k práci. Proto se vzdává členství v klubu a bude chodit dále do krasu jako ti ostatní. (Zřejmě má na mysli ty, které Boček vyloučil). Závěrem píše : Do osobních sporů se nebudu pouštět, jsou mi lhostejné, mám v krasu jiné zájmy. **Doporučoval bych vám stejnou linii i pro vedení klubu !**

Tyto problémy se zcela jistě ve vedení SKB řešily, ale jak a kým, to zůstává utajeno. Je však zřejmé, že vyloučení z řad SKB se týká přinejmenším Otty Ondrouška a Jiřího Vodičky. Koho dalšího, to už zřejmé není. To co jsem zatím uvedl, je děj vyčtený z archiválií. Co se skutečně dělo, je mi na jednu stranu těžké vysvětlovat, na druhou stranu mne láká to komentovat.

*

A teď můj názor na tyto události a jejich příčiny. Možná jsou to jen domněnky :

Z historie je známo, že Antonín Boček byl jedním ze zakladatelů **Jeskynní sekce Přírodovědeckého spolku v Brně**, ve kterém působil jako místopředseda (za předsednictví Dr. K.Absolona) někdy od r. 1908. Jeskynní sekce objevila (dne 26.09.1909) část suchých Punkevních jeskyní (Přední dóm až po 1. sifon). **Absolon poté zakázal členům Jeskynní sekce přístup do těchto prostorů.** Antonín Boček se společníkem Ježkem (nebo Jeschke ?) **přes tento zákaz překonali 1. sifon a objevili Dóm zkázy (dnes Reichenbachův dóm) a Zadní dóm.** Ihned po tomto jejich objevu byla na popud Dr. Absolona Salmy **Jeskynní**

sekce z dalších výzkumů vyloučena. (Objevitelem čehokoliv mohl být na území Salmů jen Absolon a tady spolupráce Jeskynní sekce s Absolonem tehdy skončila).

Domnívám se, že celá problematika začíná touto frustrací Bočka, tedy jeho obavou, že dravý, bezohledný a sebestředný Absolon se prosadí do vedení SKB, naruší jeho koncepce vedení SKB a jeho dítko SKB bude ovládat. Otta Ondroušek je dlouholetým přítelem a sympatizantem Absolona a tam je zřejmě jádro problému.

Zatím o tom dál nic nevím, snad při dalším zpracování archivních dokladů roku 1948 vyleze čertovo kopýtko z pytle utajení. Prof. Musil se zmiňuje o řešení osobních problémů jakýmsi „vyřizováním osobních účtů“ v r. 1948 pomocí „Akčního výboru“. Tak uvidíme, co se dál dozvíme z dalších materiálů, uchovaných v archivu.

Neměli to jednoduché ti, co šli před námi. Naše generace to také neměla jednoduché. A nebudou to mít jednoduché ani ti po nás. Ale takový už je život !

Vždycky byla „nějaká doba“ a vždycky v ní žili lidé, kteří si museli s problémy „své doby“ poradit a řešit je „jak to šlo“ ! (Nebo také – řešit je, i když „to nešlo“ !).

Takže – pojďme se „podívat“ co se odehrávalo v r. 1948 v SKB a jak to jeho tehdejší vedení řešilo. Co bylo dál a jak se Spelologický klub rozvíjel, nebo upadal.

P.S. Pokud se někomu bude zdát, že se snažím pana profesora Absolona pomlouvat, musím uvést, že tomu tak není. Pravda je relativní pojem, protože každý má jen tu svoji pravdu, za kterou se podle svých schopností, ale někdy i podle své lstivosti a zákeřnosti bije. Já nechci mít žádnou pravdu. Jako archivář chci uvádět jen vypreparované skutečnosti a fakta. Pokud komentuji nějaký děj, snažím se jen popsat skutečné události. Osoba prof. K. Absolona jednala vždy tak, jak se mu to hodilo ! Na tom já nic nezměním ani k lepšímu, ani k horšímu – a ani nechci ! Má-li být historie látkou k poučení, tak to ani jinak nejde.

Kdysi jsem s jedním dělníkem čistil ucpaný kanál. Ten dělník mi tehdy při rozhovoru řekl : **„Erare humanum est !“** Říkám mu : „Pane hrabě, řekněte mi to česky, já nemám klasické vzdělání !“ Řekl mi tedy, že „mýliti se je lidské“ ! Ten dělník se totiž jmenoval hrabě Rudolf Jiří Roudnický z Roudnice !

A právě proto, že mýliti se je lidské, musíme se učit z historie, abychom se při svých rozhodnutích mýlili co nejméně, abychom vždy jednali taktně a ohleduplně, spíš pro prospěch celku a touhu po vlastním prospěchu potlačovali tak, aby to nebylo celku ke škodě ! Nebo to vidíte jinak ? (Prý jsem idealista). Já už lepší nebudu !

Český speleologický klub pro zemi Moravskoslezskou v Brně.

ROK 1948

Činnost jeskyňářů – amatérů i profesionálů Českého speleologického klubu pro zemi Moravsko-slezskou v Brně v r. 1948, tak, jak ji zachoval archiv.

Činnost Českého speleologického klubu pro zemi Moravskoslezskou v Brně v r. 1948 :

V šanonu „Korespondence“ roku 1948 bylo porůznu nalezeno ještě několik dokumentů z r. 1947. Vzhledem k tomu, že zpracování r. 1947 bylo již uzavřeno, zařazuji je na začátek roku 1948.

Jsou to :

1947a / 285.) Memorandum Zemskému národnímu výboru v Brně a Ministerstvu školství a osvěty, datované dne 11. listopadu 1948 a podepsané zástupci následujících korporací :

První korporace není vyjádřena.
Podepsán Dr Alois Zlatník (patrně autor konceptu).
Předseda : Prof. RNDr et Ing (jméno chybí).
Tajemník : RNDr Antonín Vězda.
Ředitel Výzkumné sekce : Prof. RNDr Josef Kratochvíl.

Předpokládám, že jde buď o zástupce University, nebo Muzea.

Dále jsou podepsáni :
Za **Svaz přírodovědeckých spolků pro zemi Moravskoslezskou v Brně :**
Dr. J. Sekanina, Mř.(?)(místoředitel ?) profesor Masarykovy university.
Prof . Dr. František Vitásek, děkan Přírodovědecké fakultyMasarykovy university.
Za **Český speleologický klub v Brně :**
Předseda : Antonín Boček, ředitelský rada.
Jednatel : Docent Dr. Josef Skutil, rada Muzejní služby Zemského muzea.

Memorandum obsahuje protest proti stavbě jakéhosi pavilonu v Pustém žlebu, kde má být vybudována hospoda a záchodky. Jde o projekt stavební firmy manželů Jalových z Blanska. Proto, že jde o již Státním památkovým úřadem upravený objekt, (snížená výška), považují níže podepsaní tuto stavbu na tomto místě za nevhodnou a žádají oslovené úřady o zamezení výstavby tohoto objektu.

1947a / 286 Dopis Zemského národního výboru SKB 29. 11. 1947. ZNV sděluje, že SKB přidělil dotaci Kč 5 000,-.

1947a / 287 Kopie dopisu SKB bez udání adresáta z 2. 12. 1947. (Patrně jde o kopii poděkování ZNV za udělenou dotaci).

1947a / 288 Dopis SKB Zemskému národnímu výboru z 12.12.1947. V dopise jsou popsány plánované akce na r. 1948 a požádáno o další finanční dotaci.

1947a / 289 Dopis Zemského národního výboru SKB z 23.12.1947. ZNV oznamuje SKB, že jim na r. 1948 přidělil další dotaci ve výši Kč 30 000,-

Rok 1948 :

1.) Dopis soukromé osoby (podpis nečitelný) z 2.01.1948 která zasílá SKB dar Kč 1 000,- a žádá, aby byl zařazen mezi zakládající členy SKB.

2.) Dopis Oldřicha Dvořáka z Tišnovské pracovní skupiny SKB ze dne 4.01.1948. Obsahem dopisu je hlášení o pracích provedených koncem prosince na pracovišti v Herolticích.

3.) Dopis V. Ščudly z Boskovické pracovní skupiny z 4.01.1948. Ščudla oznamuje, že přednáška předsedy Bočka je v Boskovicích zajištěna na úterý, 13. ledna v 19,00 hod. Na nádraží bude čekat člen SKB, který jej zave-de na místo přednášky. V příloze Exkurzní zprávy.

4.) **Členská schůze dne 6. ledna 1948.** Účast 20 osob. (činovníci 10, čle-nové 8, hosté 2). Předseda je u vytržení, kolik přišlo lidí ! Zprávy z pracovišť podávají P. Ryšavý (Sloup, Vintoky, V jedlích), R. Burkhardt (Josefovské údolí, A. Boček (Býčí skála) a nejmenovaní členové (Ochozská jeskyně). Pro Ochozskou jeskyni je nutno vypracovat plán postupu prací. Následuje referát Dr. Skutila o chystaném sjezdu, o dalším vědeckém a archeologickém bádání a o Barové jeskyni. Program vyčerpán, schůze končí.

5.) Dopis spolku akvaristů „Ciperus“ redakci časopisu Příroda ze 7. 01. 1948. Znovu urgují vynechání názvu SKB v seznamu vydavatelských korporací. Vyhrožují sankcemi ! Podepsán jednatel V. Zedka.

6.) Dopis J. Vodičky SKB ze 7.01. 1948. Vodička potvrzuje příjem Kč 221,- za nakoupený materiál, který předá hospodáři Ryšavému. Dále se odvolává proti vyloučení a žádá podrobné zdůvodnění. Formulace : „Pro hrubé provinění proti zájmům spolku“ v podstatě o provinění nic nevypovídá! Vodička se chce odvolat k Valné hromadě, kam nechce přijít nepřipraven. Podle Vodičky byly obejity stanovy spolku a způsob jakým bylo jeho vylou-čení realizováno jej zbavuje možnosti se obhájit !

7.) Dopis spolku akvaristů „Ciperus“ SKB z 8.01. 1948. V dopise ozna-mují akvaristé, že znovu urgovali vynechání svého názvu v seznamu korpo-rací v záhlaví časopisu „Příroda“. Přikládají kopii dopisu redakci časopisu Příroda. (Viz dopis č. 5). Podepsán jednatel V. Zedka.

8.) Dopis SKB bez udání adresáta. (Patrně Dr. Kratochvílovi) z 8.01. 1948. Jednatel, Dr. Skutil posílá termíny jednotlivých přednášek k odsouhla-sení. Rozsáhlý blábol o vděku.

9.) Dopis Vincence Ščudly SKB z 10.01.1948. Ščudla uvádí, že přednáš-ka A Bočka je zajištěna, vše vyřídil sám. Bude čekat 13.01. u vlaku v 16,22 hod. Nocleh je zajištěn, ostatní bude vyřízeno na místě.

10.) Dopis SKB továrně měřících přístrojů „Srb a Štys“, Praha z 11.01. 1948. Jednatel Skutil žádá nabídku dodávky měřících přístrojů (teodolitů a nivelačních přístrojů). Vzhledem k chudobě spolku žádá pokud možno mírné ceny.

11.) Dopis SKB fě Optikotechna Přerov z 11.01. 1948. Dopis je stejného znění jako dopis č. **9.**

12.) Dopis Dr. Kostroně SKB z 11.01. 1948. Dr. Kostroň přeje vše nejlepší v novém roce a omlouvá svoji neúčast na činnosti SKB tím, že je v součas-nosti zavalen prací. Nicméně činnost SKB pečlivě sleduje, jakmile se uvolní, bude opět k dispozici.

13.) Dopis SKB Čs. Odbornému spolku slévárenskému, prof. Dr. Frant. Píškovi z 11.01. 1948. Obsahem dopisu je požadavek na možnou levnou či bezplatnou pomoc nářadím a přístroji pro práci v jeskyních. Dále žádost o radu, kde je možno získat levně vrtací stroje do skal.

14.) Dopis SKB Ministerstvu školství a osvěty, Praha z 11.01.1948. SKB uvádí, že je připravena se svými členy vyklidit trosky německé továrny z jeskyně Výpustek. Plánovaný náklad na tyto práce je 60 000,- Kč. Práce budou konány pod dozorem Státního památkového úřadu. SKB žádá o pří-spěvek na tuto činnost.

15.) Dopis SKB Školnímu lesnímu statku „Masarykův les“ z 11.01. 1948. Dopis obsahuje žádost o pomoc při zajištění jeskyně Barové a Nové Drátenické. (Pevné dvéře) Dále žádá o zabezpečení vstupu do Býčí skály pomocí elektrické poplašné signalizace, zavedené do dvou blízkých hájenek. V neposlední řadě je vhodné, aby lesní personál prováděl v rámci svých povinností i ostrahu těchto objektů.

16.) Dopis Oblastní úřadovny Státní bezpečnosti SKB z 12.01. 1948. Bezpečnost odpovídá na dopis z 20.12.1947. Není jí známo, zda vyšetřování, vedené proti prof. Dr. Karlu Absolonovi bylo již skončeno. O tuto informaci musí SKB požádat nejprve Očistnou komisi pro přezkušování činnosti veřej-ných zaměstnanců při ZNV Brno.

17.) Dopis SKB Místnímu národnímu výboru v Ludmírově z 13.01. 1948. Na základě pozvání k výzkumu jeskyní oznamuje SKB, že Výzkumná skupina SKB (cca 6tičlenná) přijede dne 16. ledna 1948 vlakem v 9,15 hodin do stanice Konice. SKB žádá MNV aby pro členy skupiny zajistil stravování a ubytování.

18.) **Mimořádná členská porada SKB účastníků Výzkumné skupiny pro exkurzi na Ludmírovsko konaná dne 13.01.1948.** Zúčastnilo se 11 členů, z toho 8 vybraných účastníků exkurze. (Burkhardt, Fabík, Flek, Luňáček, Okleštěk, Prorok, Radiměř-ský, Ryšavý. Účastníci odjedou v pátek 16. 01. 1948 rychlíkem do Ska-lice nad Svitavou, odtud lokálkou přes Chornice do Konice. Sraz na hlavním nádraží v pátek 16.01. v 5,45 hodin. Bylo určeno a rozděleno,

jaké potřeby pro skupinu každý zajistí a ponese sebou. Karbidku si vezme každý svou.

19.) Dopis Vladislava Navrátila, člena Boskovické pracovní skupiny SKB z 16.01.1948. V. Navrátil se odvolává na rozhovor v neděli 11.01. s Luňáčkem, který mu vyprávěl, že jel v sobotu 10.01. vlakem z Brna spo-lečně s p. Absolonem ml. a p. Kyněrou. Absolon se prý vyptával Luňáčka, zda je se současnými poměry v SKB spokojen. Luňáček prý odpověděl, že ano. Při řeči mu Absolon údajně řekl : **My chceme při Valné hromadě strhnout volby na svoji stranu. V případě, že by volby měly pro nás dopadnout záporně, vyvoláme incident v takovém rozsahu, že Valná hromada bude policejně přerušena. Dále Navrátilovi Luňáček sdělil, že Kyněra při této příležitosti osobně prohlásil : „Jestli volby prohrajeme, bude incident skutečně vyvolán. Potom se některý z nich Luňáčka dotázal, kolik má členů SKB v Boskovicích. Když řekl že asi 30, už neřekli nic.**

Dále píše Navrátil, že mu Luňáček sdělil, že se domnívá, že ti dva reprezentují opozici, která má na své straně patrně svoje známé policejní úředníky a k incidentu na Valné hromadě by mohlo skutečně dojít. Uvádí, že tomuto rozhovoru byli přítomni další dva svědci, kteří pravdivost rozhovoru mohou dosvědčit. Závěrem nabádá Bočka k opatrnosti a podotýká, že všichni boskovští se Valné hromady zúčastní !

20.) K tomuto dopisu je přiložen ručně psaný „protokol“ (patrně teh-dejším jednatelem Vojtěchem Tvarůžkem) velmi obtížně čitelný, ze kterého vyplývá, že na základě tohoto dopisu byl zřejmě člen výboru Boris Kyněra pozván dne 23.01.1948 před jakousi vyšetřo-vací komisi SKB, aby svoje výroky vysvětlil.

Boris Kyněra se na toto zasedání vyšetřovací komise SKB dostavil se svým právníkem JUDr Konvalinkou. Předseda se ohrazuje proti přítomnosti právníka a zdůvodňuje to tím, že smyslem tohoto zasedání je pouze zjištění pravdivosti výroků jednotlivých účastníků rozhovoru, který je v dopise popsán. Po krátké výměně názorů právník uznává důvody komise a se souhlasem svého klienta Kyněry odchází.

Předseda poté apeluje na obě strany aby vypovídaly pravdivě, aby tato záležitost mohla být rychle a správně řešena. Poté přečetl Dr. Skutil zmíněný dopis. Pan Kyněra se o prvních 9 řádcích tohoto dopisu vyjadřuje, že se nezakládají na pravdě s výjimkou toho, že uvedení pánové skutečně v uvedenou dobu spolu ve vlaku jeli. Další věta, která se osobně týká p. Kyněry, tj. prohlášení o vyvolání incidentu – toto obvinění Kyněra výslovně popírá.

Na dotaz předsedy uvádí Luňáček, že v uvedenou dobu jel skutečně s oběma jmenovanými pány ve vlaku. Jmenovaný souhlasí se zjišťováním pravdy, zda uvedení pánové použili výroku o incidentu, který se má na valné hromadě vyvolat.(Předseda si poznamenává, že Luňáček je zřejmě v rozpacích).

Předseda dále uvádí, že dne 20.01.1948 ukázal Luňáčkovi inkriminovaný dopis před svědky s dotazem, zda se zakládá na pravdě, protože v záporném případě se dala věc snadno vyřešit. Tehdy Luňáček před svědky prohlásil, že dopis, až na některé věci (? výroky ? – tato formulace škrtnuta) je pravdivý. Luňáček před komisí přiznává, že při rozhovoru s oběma pány vycítil, či měl dojem, že schůze Valné hromady má být přerušena. Už na první dotaz Luňáček odpovídá, že je mu 18 let a nemá zájem o soudní spor s panem Kyněrou.

(V té době dosáhl občan plnoletosti teprve v 21 letech). Tento rozpor vysvětluje na výslovný dotaz předsedy, proč před dvěma dny obsah dopisu prohlásil za správný a nyní se nechce ke správnosti dopisu vyjádřit, kromě toho, že se odvolává na svoje tvrzení, že nechce vést soudní spor s Kyněrou. Kyněra na to prohlašuje, že Luňáček v soukromém rozhovoru prohlásil některé části dopisu za přehnané.
Poté tento „protokol“ (zřejmě neoficielní) podepsali oba aktéři (Kyněra i Luňáček), jako zapisovatel se podepsal Tvarůžek, jako svědci či řešitelé se podepsali Boček, Sedláček a Skutil. Protokol je doplněn o prohlášení Kyněry, že nehodlá Luňáčka pro uvedený případ stíhat.

(Názor archiváře J. Pokorného : Celá záležitost vypadá jako „bouře v hrnku vody“, nicméně o jednání p. prof. Karla Absolona staršího je v průběhu času známo dost. Protože v inkriminovaném, vlaku cestoval s členem výboru Borisem Kaněrou i mladý Karel Absolon, (tehdy medik, později lékař v USA), lze logicky odvodit vztahy a „politické tlaky“ ke kterým mohlo docházet. V dopise se sice mluví o 2 svědcích, o kterých v zápisu z vyšetřování již není zmínka. Předpokládám že byli „zpacifikováni“ a protože tím pádem šlo o tvrzení proti tvrzení, začal Kaněra mladému, osmnáctiletému Luňáčkovi vyhrožovat žalobou a chlapec se zalekl. Nicméně, díky tomuto „odhalení“ by bylo již netaktické použít na Valné hromadě incident s následujícím policejním zásahem. Sledujme dále historii, předpokládám, že časem vyleze šídlo z pytle. Intriky jsou součástí každé politiky ! A bitva o získání vlády nad Speleologickým klubem určitě politikou byla !

21.) Dopis SKB na MNV Ludmírov z 15.01.1948 je současně pově-řovací listinou pro vyžádanou výzkumnou skupinu vedenou P. Ryšavým.

22.) Leták SKB z 15.01.1948 obsahuje v 10ti bodech rady a požadavky vedení na členstvo.

23.) Dopis SKB na Státní památkový úřad ze dne 16.01.1948. V dopise SKB děkuje za pověřovací výměr povolující SKB vyklizení jeskyně Výpus-tek. Upozorňují, že ačkoliv budou práce členy SKB prováděny zdarma, nebu-dou náklady na vyklizení Výpustku pro SKB únosné, proto SKB žádá Minis-terstvo školství a osvěty o příspěvek a obrací se na SPú se zdvořilou prosbou o doporučení tohoto příspěvku.

24.) Dopis SKB Osvětové radě zemského hlavního města Brna ze dne 16.01.1948. V dopise SKB oznamuje uspořádání „Speleologického kurzu“ v měsících únoru a březnu t.r. Kurs je pořádán společně s Komenského lido-vou akademií. Pravděpodobný náklad na tuto akci je Kč 5 000,-. SKB žádá zdvořile o finanční podporu.

25.) Dopis SKB (podepsán Medek) na člena výboru Tvarůžka ze dne 17.01.1948. Autor dopisu požaduje vyřízení agendy kolem předvánoční adamovské brigády studentů. Je zapotřebí zaslat vyplněný tiskopis na ředi-telství školy a ve dvou vyhotoveních seznam účastníků. Záležitost je nutno vyřídit co nejdřív.

26.) Dopis Ústředního Národního výboru zemského hlavního města Brna ze dne 17.01.1948. ÚNV oznamuje, že SKB byla udělena finan-ční podpora ve výši Kč 30 000,-.

27.) Dopis SKB Státnímu památkovému úřadu ze dne 18.01.1948. SKB oznamuje, že odeslal 11. 01.1948 Ředitelství školního a lesního statku Masarykův les dopis, kterým jej informovali o objevu jeskyně Barové a Nové Drátenické jeskyně. Dále v dopise požadují od ŘŠLZ ML bezpečnostní sig-nalizaci do vchodového objektu Býčí skály a zvýšenou pozornost dozorčích orgánů těmto lokalitám. Také ŘŠLZ ML oznamují přípravu vyklizení Vý-pustku. Žádají od SPÚ podporu.

28.) Dopis SKB (patrně redakcím více listů – není vypsán příjemce) ze dne 19.01.1948. SKB žádá, aby list informoval čtenáře o cyklu přednášek na téma „Kurs praktické speleologie“. V příloze zasílá SKB seznam jednotli-vých přednášek s termíny, lektory a místem konání.

29.) Dopis SKB Ředitelství SNB – spolkové oddělení ze dne 20.01. 1948. SKB oznamuje příslušné složce SNB konání kurzu Praktické speleo-logie se seznamem (viz výše) v příloze.

30.) Dopis SKB Přísedícímu ZNV ze dne 20.01.1948. SKB děkuje za poskytnutou subvenci a zasílá leták se seznamem přednášek Kurzu praktické speleologie, jako jeden z dokladů činnosti.

31.) Dopis SKB redakci ČTK a brněnským deníkům ze dne 20.01. 1948. (Stejný text jako u č. 27).

32.) Dopis Státního památkového úřadu SKB ze dne 20.01.1948. SPÚ děkuje za zprávu o novém objevu jeskyní a uvádí, že odeslal Ředitelství škol-ního statku Masarykův les přípis, aby zabezpečil vchody těchto jeskyní a zvýšil jejich ostrahu.

33.) Zápis ze schůze výboru ze dne 20. ledna 1948.

Byla přednesena zpráva hospodáře a zpráva o realizaci příprav Speleologického kurzu. Potřebné písemnosti se schvalují, realizace p. Ryšavý. Předseda oznamuje, že přes opětovný protest nese časopis Příroda v záhlaví logo SKB. Bylo usneseno zaslat nový protest. O výsledcích práce v objektech informují p. Burkhardt a Ryšavý. Potíže se zámky u Ochozské jeskyně budou řešeny zakoupením nových zámků a vrácení starých panu V. Ondrouškovi.

Byly předneseny zprávy z pracovišť pracovních skupin v Tišnově a v Boskovicích. Burkhardt a Ryšavý podávají zprávu o exkurzi do Ludmírova. Zprávy o sjezdu a o spolkovém časopisu byly\ odloženy do příští schůze výboru.

34.) Dopis Ústřední osvětové rady zemského hlavního města Brna SKB ze dne 20.01.1948. ÚOR sděluje, že vzhledem k tomu, že spolupo-řadatelkou speleologického kurzu je Komenského lidová akademie, která je složkou ÚOR, budou peníze na úhradu nákladů kurzu odeslány přímo KLA.

35.) Dopis Státního památkového úřadu pro Moravu a Slezsko SKB ze dne 20.01.1948. SPÚ oznamuje, že žádost o poskytnutí podpory na práce v jeskyni Výpustek postupuje s doporučením ke kladnému vyřízení Minister-stvu školství a osvěty.

36.) Dopis člena Ing Miloše Losíka SKB ze dne 20.01.1948. Jmenovaný v dopise omlouvá svoji neúčast na akcích SKLB v uplynulém období, která byla zaviněna služebními povinnostmi v pohraničí. Přihlašuje se

do spelologického kurzu a uvádí novou adresu, na kterou mu má být zasílána korespondence.

37.) Dopis člena Josefa Albrechta skB ze dne 21.01.1948. Jmenovaný zasílá svoji novou ,adresu, kam mu má být zasílána korespondence. Jako pracoviště volí Býčí skálu a souhlasí se zařazením do „létající skupiny“.

38.) Dopis člena Frant. Přichystala ze Sudic ze dne 21.01.1948. Jmenovaný vrací přihlášku do speleologického kurzu, neboť nemá po ukončení kurzu již vlakové spojení, musel by jít pěšky, došel by domů ve 3 hod. ráno a v 6 hod. nastupuje do zaměstnání. Proto se nemůže kurzu zúčastnit.

39.) Výstřižky z novin : Slovo národa, Svobodné noviny, Čin. Otištěné články informují čtenáře o speleologickém kurzu.

40.) Dopis Národní správy Moravského krasu SKB ze dne 22.01.1948. Obsahem tohoto dopisu je odpověď na požadavek SKB ze dne 20 dubna 1947 ***(za devět měsíců !)*** kde NSMK vysvětluje, že nemůže povolit v sezoně vstup členů SKB a jejich bádací práce pro frekvence návštěvníků. Mimo sezonu jsou ochotni vyjít vstříc. ***(Podepsán Josef Jalový !).***

41.) Dopis člena J. Pivoňky SKB ze dne 22.01.1948. Jmenovaný zasílá přihlášku do speleologického kurzu. Omlouvá však svoji neúčast na třech prvních přednáškách, kdy bude na léčebném pobytu na Šumavě. Zasílá jména a adresy tří zájemců o speleologii a jejich přijetí doporučuje.

42.) Dopis člena boskovické skupiny V. Navrátila SKB ze dne 23.01. 1948. Jmenovaný zasílá 2 přihlášky na speleologický kurs a dvě legitimace na dráhu k vyřízení.

43.) Dopis člena boskovické skupiny Frant. Horkého SKB ze dne 23.01.1948. Pisatel se omlouvá, že se nemůže zúčastnit speleologického kursu ze služebních důvodů. Zasílá úhradu příspěvků. Oznamuje, že pracuje v pracovní skupině V. Navrátila, v přítomné době v propasti „U obrázku“.

44.) Dopis člena Miroslava Fabíka SKB ze dne 24.01.1948. Jmenovaný děkuje za zaslání přihlášky na speleologický kurs, ale omlouvá se, že vzhle-dem k tomu že studuje v Praze mu není možno tak často dojíždět do Brna. Navrhuje, aby z přednášek byl vytvořen stručný výtah, který by mohl být k dispozici těm, kteří se nemohou zúčastnit. Zavazuje se alespoň 1 x za měsíc se zúčastnit akce ve Sloupu.Žádá, aby mu byly trvale dodávány in formace o dění v SKB.

45.) Dopis SKB MNV Ludmírov ze dne 24.01.1948. SKB oznamuje MNV, že vzalo na vědomí, s jakou péčí, laskavostí a ochotou přistupovali k sedmičlenné průzkumné skupině SKB, vyslané do Ludmírova na popud SPÚ k preventivnímu průzkumu krasových jevů. SKB děkuje MNV, přede-vším jeho předsedovi, p. E. Eliášovi za vzácné porozumění nutnosti záchrany a přezkoumání objevených krasových jevů. Dále SKB požaduje zaslání adre-sy p. Tylšara, který je v současnosti někde v pohraničí a který již ve zkouma-né lokalitě dříve pracoval. SKB dále žádá, aby řádným usnesením MNV udě-lili SKB

výhradní bádací právo na zkoumanou lokalitu, nacházející se na úze-mí obce Ludmírov. Toto usnesení je zapotřebí co nejdříve zaslat SKB.

46.) Dopis SKB fě Mouka v Tišnově ze dne 24.01.1948. SKB žádá o sdělení cen kvalitních pevných lan v délce 80, 60, 30 a 20 m.

47.) Dopis SKB redakci časopisu Příroda (vydavateli p. K. Absolono-vi) ze dne 24.01.1948. SKB uvádí, že na své výborové schůzi dne 20.01. projednal a vzal na vědomí, že přes dosavadní zákazy a protesty jste v po

sledním čísle Vašeho časopisu opět uvedli na titulním listu SKB jako by Váš list by\l jeho orgánem. SKB kategoricky protestuje proti této svévoli a oznamuje, že bude-li se tento čin opakovat, nastoupí SKB cestu práva.

48.) Dopis SKB Výboru Spolku pro akvaristiku a teraristiku ze dne 24. 01.1948. SKB oznamuje adresátovi, že vzal na vědomí jejich dopis z 8.01. a přidružil se k jeho akci protestu proti neoprávněnému a nežádoucímu uvádění našich spolků v záhlaví titulu. Přikládá kopii dopisu redakci časop. Příroda. (Viz dopis č. 47).

49.) Dopis člena SKB, Drahomíra Tučníka, tech. úř. Strojíren Adamov SKB ze dne 27.01.1948. Jmenovaný člen píše, že se z časových důvodů nemůže zúčastnit speleologického kurzu. K výzkumu se přihlašuje na praco-viště Býčí skála. Je bývalým vojenským ženistou a věří, že svoje znalosti a dovednosti uplatní. Uvádí, že již dvakrát se vydal v sobotu večer na pracoviště v Býčí skále, kde se ale pracovní kolektiv nesešel. Uvádí, že se může uvolnit jen v sobotu večer, případně v neděli, jindy se prací zúčastnit nemůže. V oběžnících SKB uvádí datum schůzí, ale neuvádí místo a čas schůze. Pisatelů žádá nápravu.

50.) Dopis člena Mathausera SKB ze dne 28.01.1948. Jmenovaný zasílá přihlášku do Speleologického kurzu a hlásí se na pracoviště Boskovice.

51.) Dopis člena O. Keprta SKB ze dne 28.01.1948. Posílá svoji členskou legitimaci k potvrzení a odhlašuje se ze speleologického kurzu pro špatné spojení v noci.

52.) Dopis Dr Pelíška z ÚG-LP (bez datování), který oznamuje, že příští den jede s prof. Tichým na Býčí skálu a žádá A. Bočka o telefonické sdělení u koho si může vyzvednout klíče od B.S.

53.) Dopis A.Mouky, Provazárna Tišnov ze dne 29.01.1948. Firma od-povídá na dopis SKB ze dne 24.01.1948 a sděluje, že jejich provazárna v sou-časné době pro přestavbu provazy nevyrábí. Nicméně, nabízí ze svých skla-dových zásob lana o průměru 10, 16 a 22 mm. Lana jsou dobré jakosti, jejich cena je 114,- Kč za 1 kg.

54.) Dopis SKB V. Richtrovi ze dne 30.01. 1948, kterým SKB potvrzují příjem přihlášky Richtera do SKB a požadují některé chybějící údaje.

55.) Dopis SKB prof. (jde zřejmě o koncept, jméno není uvedeno). Dopis je jen přílohou k zasílanému informativnímu letáku který oznamuje uspořádání „Kurzu speleologie“, který bude sestávat z osmi odborných před-nášek. Kromě termínů jednotlivých přednášek a jmen přednášejících obsahu-je dalšěí potřebné informace.

56.) Dopis SKB Jiřímu Vodičkovi ze dne 30.01.1948, ve kterém mu před-sednictvo SKB oznamuje, že se usneslo vzhledem k jeho vyloučení z SKB nepřijmout jeho přihlášku do kurzu speleologie a vrací zaslané peníze.

57.) Dopis SKB Dr. Josefu Podpěrovi, profesoru a řediteli botanického odd. MU ze dne 30.01. 1948, dopis obsahuje zdvořilou žádost o zaslání stručného obsahu (výtahu) z loňské přednášky o botanických poměrech v Mor. krasu. Tuto práci chce SKB použít jako jeden z článků SKB nově po-voleného časopisu „Československý kras“. Současně přikládá SKB program kurzu pro členy SKB, který hodlá uspořádat.

58.) Dopis SKB Státnímu památkovému úřadu v Brně ze dne 30.01. 1948 obsahuje odpověď na dopis SPÚ z 2.12. 1947. SKB sděluje, že k průz-kumu krasového území a nových jeskyněk u Ludmírova vyslali ve dnech 16. – 18. ledna 1948 sedmičlennou výzkumnou skupinu, která svědomitě a detail-ně provedla průzkum zmíněných objektů. Byly objevené nové, nevelké pros-tory, většinou propasťovitého charakteru, kde zřícené balvany v úzkých chod-bách brání dalšímu prostupu. V průzkumu chce SKB dále pokračovat v jar-ních měsících a proto požádala MNV Ludmírov o udělení bádacího práva. SKB žádá SPÚ o podporu při získávání tohoto bádacího práva.

59.) Dopis MNV Ludmírov ze dne 30.01. 1948, ve kterém MNV Ludmí-rov odpovídá na požadavek a sděluje SKB adresu muže, který s pracovníky SKB pomáhal při jejich průzkumu, tj. při otevírání průchodů k jeskyním.

60.) Dopis SKB MNV v Ostrově u Macochy ze dne 30.01. 1948, ve kterém SKB poukazuje na instituce a soukromníky, kteří již udělili SKB na svých pozemcích výhradní bádací právo a zmiňuje také řadu úspěšných akcí na lokalitách, na kterých jim bylo bádací právo uděleno. V oblasti Ostrova kde MNV udělil toto právo pro jeskyně Balcarku a Císařskou Národní správě podniku „Moravský kras“ měl donedávna výhradní bádací právo na ostatní, nikým neobhospodařované jeskyně pan Šamalík. Jeho úmrtím se toto povole-ní uvolnilo a SKB zdvořile žádá, aby MNV toto výhradní bádací právo právě SKB, jehož organizace, vedená vědci zaručuje seriozní výzkum. Dále je uve-den konkretní seznam lokalit, na které SKB toto právo požaduje.

61.) Dopis SKB Lesní správě Masarykova lesa v Adamově, lesmistrovi panu Ing J. Hřídelovi ze dne 30.01.1948, ve kterém žádá SKB o dar určitého objemu prken, ze kterých členové SKB vyrobí 3 bedny na ukládání a zabezpečení získaných přístrojů a dalšího materiálu a nářadí, potřebných k činnosti.

62.) Dopis MNV Ludmírov ze dne 30.01.1948, ve kterém MNV sděluje, že uděluje SKB bádací právo v katastru obce. Vzhledem k tomu, že obec vlastní v oblasti bádacího práva drtič kamene, pro případ, že by tento drtič bylo nut-no odstranit, bude požadovat náhradu !

63.) Dopis J. Fadrny (bez data). Pisatel požaduje zaslání členského průkazu.

64.) Dopis Č. Krapla, ředitele měšťanky z Boskovic (bez data). Pisatel oznamuje, že se nemůže zúčastnit speleologického kurzu. Vrací příslušné doklady a uvádí, že Valné hromady se zúčastní.

65.) Dopis člena Františka Koudelky (bez data). Oznamuje, že sed nemůže zúčastnit speleokurzu a vrací příslušné doklady.

66.) Dopis vedoucího pracovní skupiny Tišnov, Oldřicha Dvořáka z 2.02. 1948. Pisatel popisuje postup prací na pracovišti Heroltice, kde se zvolna pohybují téměř zasedimentovanou chodbou. Vlahý průvan napovídá slibný výsledek.

67.) Dopis asistenta Geologického ústavu v Brně Ministerstvu školství a osvěty, odd. Ochrany přírody ze dne 2. 02. 1948. Pisatel v něm oznamuje, že ve dnech 31.01. a 1.02. 1948 navštívil pracoviště SKB v Josef-ském a Křtinském údolí, aby se přesvědčil o stavu výzkumných prací a dal-ším výzkumném programu SKB. V další části dopisu popisuje stav prací v Býčí skále, Barové jeskyni, Jestřábce, Vokounce, Drátenické, Nové Dráte-nické a ve Výpustku. Oznamuje, že veškeré práce jsou vykonávány členy SKB zdarma, pod odborným dozorem Moravského zemského muzea a pod vedením profesorů brněnských vysokých škol, ve spolupráci s Úřadem ochra-ny přírody. Zvláště vyslovuje uznání práci SKB na odstraňování válečných škod v jeskyni Výpustku.

68.) Dopis RNDr Vladimíra Homoly, universitního asistenta, ze dne 2. 02. 1948, který je poděkováním za umožnění návštěvy pracovišť SKB, a za ochotu a obětavost členů SKB na navštívených pracovištích. Píše, že během návštěv získal mnoho užitečných poznatků, přesvědčil se o výsledcích obě-tavé práce SKB a proto se bude snažit prospět při získávání prostředků pro SKB.

69.) Dopis Správy státních lesů v Adamově ze dne 2.02. 1948 obsahuje sdělení, že požadované řezivo bylo objednáno na pile v Rájci a jakmile bude k dispozici, bude převezeno na hájenku v Josefově, kde je může SKB po výzvě převzít spolu s hřebíky a dalším potřebným materiálem.

70.) Dopis Vincence Ščudly, vedoucího Boskovické pracovní skupiny. Pisatel zasílá přihlášky nových členů, omlouvá neúčast na kurzu svým onemocněním a žádá pro pracovní skupinu desetimetrový provazový žebřík.

71.) Dopis advokáta a obhájce JUDr Otto Rosenberga, který oznamuje, že projednání záležitosti Dr. Karla Absolona zatím nebylo termínováno, neboť Dr Absolon se odvolává na svědectví ministra Dr Stránského a proto si ministerstvo vyžádalo trestní spis k prostudování. Do vrácení spisu nebude k přelíčení přistoupeno. Za poskytnuté služby požaduje advokátní kancelář úhradu Kč 100,-.

72.) Dopis SKB Ing Karlu Jurajdovi ze dne 12.02. 1948. SKB děkuje za vyškolení střelmistrů z řad členů SKB.

73.) Dopis SKB Ing Františku Kuchynkovi ze dne 12.02.1948. SKB dě-kuje za to, že adresát umožnil absolvování střelmistrovského kurzu členům SKB.

74.) Dopis Miroslava Fabíka předsedovi SKB Bočkovi ze dne 14.02. 1948. Odesilatel domlouvá úpravu svého článku o Vintocích pro časopis Československý kras.

75.) Dopis předsedy SKB Bočka prof. Jos. Pelíškovi ze dne 15.02.1948 Boček v něm informuje Pelíška o situaci v procesu s Dr. Absolonem, kde trestní komise řeší přečiny Absolonovy proti retribučnímu výnosu prezidenta ČSR. Ve hře je zřejmě žádost SKB o bádací práva v Pustém a Suchém žlebu. Boček cituje zjištění právního zástupce – podle tohoto zjištění byla záležitost projednávaná u trestního soudu pozastavena, neboť Dr. Absolon se ve své obhajobě odvolal na svědectví ministra Stránského a následně si ministerstvo osvěty vyžádalo od trestního soudu Absolonův spis a přelíčení bude až po vrácení spisu. Dále Boček informuje prof. Pelíška o tom, že stoupenci Dr. Absolona připravují na Valné hromadě (která se má konat) zmocnění se vedení SKB. Též nebylo řešeno povolení pro p. Vodičku, ač Dr. Homola z Prahy provedl kontrolu pracovišť. Boček žádá Pelíška, aby se obrátil na Ing Krnoše a informoval jej o situaci.
(Retribuce = stíhání pomahačů nacistů ?).

76.) Dopis SKB Vojtěchu Knapovi ze dne 15.02. 1948. Na popud doc. J. Skutila projednalo vedení SKB nabídku p. Knapa na možnost geofyzikálního ohledání krasového terénu nad přibližně stanovenou trasou podzemního toku Jedovnického potoka a vítá tuto spolupráci. Doporučuje však posun práce v terénu na jarní měsíce. SKB žádá, aby p. Knap v předstihu oznámil termín zahájení těchto prací, aby SKB mohl včas vytvořit pro tyto práce požadované podmínky.

77.) Dopis SKB MNV v Ludmírově ze dne 16.02.1948. Dopis je odpovědí na požadavek MNV a podrobně popisuje provedený výzkum a jeho závěry !

Zápis z členské schůze SKB dne 17. února 1948.

Předseda zahajuje schůzi a seznamuje přítomné s provozními záležitostmi. Informuje o výsledku jednání deputace na ZNV, kde se zvažuje zrušení národní správy jeskyní MK a bude zřízena opět akciová společnost, jen jiného typu, než dřívější.Jedná se o pojištění členů, a o vyklízení trosek z Výpustku. R.Burkhard se domnívá, že jde o nedorozumění, neboť některé pracovní skupiny převzaly práci jen za účelem výzkumu a celkové vyklizení přesahuje síly SKB, což uvádí řada členů. Předseda vysvětluje stanovisko výboru, tj. práce, které je nutno v r. 1948 vykonat členy SKB, provedení zbývajících prací jsou v jednání s Památkovým úřadem a Ministerstvem kultury. Člen Radiměřský navrhuje v okolí Býčí skály zřízení noclehárny, případně i deponie materiálu. Předseda upozorňuje, že s deponií nebude Památkový úřad patrně souhlasit. Poté byla s chůze ukončena. Schůze se zúčastnilo 21 členů, 1 omluven.

78.) Dopis SKB členu Ottovi Ondrouškovi ze dne 18.02.1948. Tento dopis je odpovědí na Ondrouškův dopis ze dne 17.11.1947, který byl SKB doručen teprve 20.01.1948,(na výborové schůzi). V dopise se pisatel odvolává proti svému vyloučení z SKB. Výbor dopis přijímá jako požadavek na vysvětlení důvodů vyloučení a zasílá pisateli zápis ze schůze výboru, který věc projednával. Pokud se chce Ondroušek k Val-

né hromadě odvolat, je nutno tak učinit ve smyslu stanov SKB a to co nejdříve.

79.) Dopis SKB členu Jiřímu Vodičkovi ze dne 18.02.1948. Dopis . je odpovědí na dopis pisatele ze 7.01.1948, který byl taktéž SKB doručen (předán na výborové schůzi) dne 20.01.1948 a ve kterém pisatel žádá o sdělení důvodů vyloučení. Výbor SKB zasílá v příloze výtah ze zápisu v příslušném protokolu a vyzývá J. Vodičku, pokud chce podat proti vyloučení námitku, aby tak učinil co nejdříve.

80.) Dopis ministerstva školství a osvěty SKB ze dne 18.02. 1948 informuje o komisielním řízení zástupce Úřadu pro ochranu přírody a krajiny ve věci povolení výstavby budov před Punkevními jeskyněmi. Delegovaným zástupcem ÚOPK je pan Maximovič.

81.) Dopis vedoucího pracovní skupiny Boskovice V. Ščudly ze dne 19.02.1 948 obsahuje sdělení o smlouvách (patrně s majiteli pozemků, ve kterých leží lokality). Dále V. Ščudla požaduje pro pracovníky poukazy na obutí byciklů, aby mohli na pracoviště dojíždět a poukazy na gumové holínky. V příloze zasílá 1 přihlášku a legitimace k potvrzení.

***82.)* Zápis z výborové schůze SKB dne 19. února 1948.**

V první části schůze se řešily běžné provozní záležitosti. Poté předseda seznámil přítomné členy výboru se zprávou boskovického člena Navrátila, který popisuje co mu vyprávěl člen Luňáček. (Na valné hromadě snaha o získání vedení SKB, pokud se to nepovede, vyvolání incidentu, po kterém policie zasáhne a Valnou hromadu rozpustí – viz dokumenty č. 19, č. 20, č. 75.) Byl dohodnut termín výslechu aktérů. Dále byla projednána příprava Valné hromady a Výroční zprávy. Následně byla čtena zpráva Dr. Homoly o jeho inspekci na pracovištích SKB. Poté podává Okleštěk zprávu o tom, že převzal pokladnu a že SKB obdržel zemskou subvenci ve výši 30 000 Kč. Řešilo se předání klíčů od Ochozské jeskyně, byla podána zpráva o exkurzi v Ludmírově a hovořilo se o profilu v Barové jeskyni. Poté byla schůze ukončena.

83.) Písemná zpráva P. Ryšavého ze dne 20.02.1948, ve které sděluje, že tentýž den odeslal na MNV Ludmírov :
Zprávu o průzkumu místních jeskyní,
9 ks fotografií,
1 ks mapa – Krasové jevy v okolí Ludmírova, měř. 1 . 3 333,
3 ks mapa – Krasové jevy v okolí Ludmírova, měř. 1 : 10 000,
3 ks plány jeskyně v Ludmírovském lomu – půdorys
3 ks plány jeskyně v Ludmírovském lomu – řezy.

84.) Dopis SKB členu ZNV a předsedovi národní správy fy Moravský kras ze dne 24.02.1948. Dopis se odvolává na tříhodinové jednání 4 zástupců SKB, kde byla projednána řada časových otázek

Historie Speleologického klubu v průběhu roku 1948, tentokrát ve zkratce :

Josef Pokorný, rádoby archivář.

Tlačí se na nás jaro a blíží se termín uzávěrky 9. ročenky našeho CD Edice SE – 3. Ročenka by měla vyjít – tak jak je již tradicí – ke dni Speleofora.

Nicméně, způsob, jakým jsem se dosud snažil archiv zpracovávat je zdlouhavý a neefektivní. Nedělám jen ten archiv. Dělám pro speleologii a pro výzkumy pracovní skupiny SE – 3 v jižní části Moravského krasu řadu dalších prací, které mi zabírají můj volný čas. V neposlední řadě, vzhledem k věku (84 let) musím věnovat určitý čas udržení své kondice a dalším společenským aktivitám, které s tím souvisí.

Proto jsem se, jsa v této časové tísni, rozhodl, že složité archivní materiály Speleologického klubu pro zemi Moravskoslezskou v Brně (dále jen SKB) v jejichž zpracování váznu, začnu zpracovávat jinak. I když musím nadále každý písemný doklad, dopis či zápis prostudovat**, chci vynechávat z popisu archiválií běžnou provozní korespondenci, která byla ve své době nezbytná pro vlastní provoz SKB a v popisu se zabývat jen materiály, které jsou pro činnost SKB zásadní, tj. té která se týká „politiky“ nejen uvnitř SKB, ale i v rámci vnějších vztahů. Tyto vnitřní i vnější vztahy jsou vždycky rozhodující a nezbytné pro jakoukoliv organizaci.**

Pokud jsem použil termín „politika“, mám na mysli jednak vnitroklubovní vztahy mezi členy, především mezi jejich vedením, smysluplné vedení klubu k naplnění účelu, pro který vznikl, řešení situací od běžných provozních trampot až po boj o smysluplné naplnění vedoucích funkcí, o naplnění plánovaného programu a o taktiku tohoto boje uvnitř klubu i při vnějších stycích s partnerskými či nadřízenými orgány.

V předchozích souborech jsem napsal, (především v souboru TO – 4 – 1), že ve zpracování historie nechci psát svoje pravdy. Jsem si, po životních zkušenostech vědom toho, že pravda je naprosto relativní pojem. Proto chci popisovat jen skutečnosti, vypreparované z historických dokumentů. Možná si neodpustím říct k tomu vlastní názor, ale je nutno si uvědomit, že každý člověk se rozhoduje na základě získaných informací, kterým uvěřil. Je proto ošidné komentovat tehdejší události z hlediska dnešních znalostí.

Doufám, že se mi podařilo vám smysluplně vysvětlit, co chci a co nechci při zpracování historie SKB realizovat a popisovat. Hodnocení tehdejších rozhodnutí a jejich dopadu chci nechat na vás, na mých čtenářích. Moc prosím, mějte pochopení nejen pro moji snahu, ale především pro aktéry tehdejších událostí !

*

V souboru TO – 4 – 2, (tj. ve druhém souboru tohoto tématického okruhu) kde jsem zpracoval část dokumentace komplexně, chci čtenáře upozornit především na doklad č. 19, dopis člena boskovické pra-covní skupiny, kde upozorňuje výbor SKB na možné intriky některých členů. Jako doklad č. 20 uvádím špatně čitelný, rukou psaný zápis protokolu jakési samozvané „vyšetřovací komise“, (oni si tak ale neříkají), která se chce dobrat pravdy. I když se aktéři připravované provokace následně stáhli, zřejmě se od této situace odvíjí další děj.

Zajímavý je také doklad č. 71, ze kterého se dovídáme, že prof. Absolon byl obviněn z čehosi v rámci retribuce. Podařilo se mi zjistit, že retribuce je něco jako projednání obvinění ze spolupráce s nacisty, či snad očištění od tohoto podezření. I když jsem toho názoru, že Absolon byl „svérázná osobnost“, nemyslím si, že člověk, kterého Němci za okupace vyhodili z muzea a který proto na schodech plakal, že by se snížil ke spolupráci s nimi. Na tuto informaci navazuje doklad č. 75.

Doklady č. 78 a 79 se zabývají vyloučením členů (Oty Ondrouška a Jiřího Vodičky) ale z dokumentace nevyplývá pozadí tohoto rozhodnutí. Tolik k předchozímu souboru TO – 4 – 2.

Tento soubor, tj. soubor TO – 4 – 3 pokračuje od dokladu č. 83. Doklad č. 84 nás informuje o tom, že nově jmenovaný ředitel národní správy podniku Moravský kras (správa jeskyní) pan Jalový zakázal pracovní skupině SKB vstup do Sloupských jeskyní. (Pan Jalový byl vedoucím krajské sekce Klubu českých turistů, řízených z Prahy Dr. Kettnerem. Soustřeďoval patrně ještě za První republiky jeskyňáře i horolezce v Moravském krasu. Po válce byl první, kdo inicioval v krasu aktivitu. Zcela jistě se ustavení SKB dotýkalo jeho tradic či pomyslných práv a z toho plynou potíže jejich vztahů). Doklad je dopisem na p. Václ. Hanáka, člena rady ZNV a předsedy Národní správy Moravského krasu.

Zápis ze schůze výboru SKB, konané dne 1. března 1948.

Předseda s místopředsedou navrhují, aby byl při SKB ustaven

také Akční výbor národní fronty. Schůze je přerušena, je ustaven Akční výbor a je stanoven jeho pracovní plán. Akční výbor bude řešit intriky Absolonovců a vyloučení těch, kteří je podporují. Poté se schůze vrací k zasedání výboru, který v zápětí vylučuje členy Divíška, Baláka, Kyněru, Hlavu a Čubuka.

Dne 2. března 1948 v dopise Krajskému akčnímu výboru Národní fronty (dokument č. 92) oznamuje jednatel SKB, že v SKB byl ustaven Akční výbor, jehož předsedou je Jaromír Sedláček (člen KSČ), jednatelem Antonín Boček (bez politické příslušnosti), pokladníkem Leopold Okleštěk (člen KSČ), zapisovatelem Přemysl Ryšavý (člen KSČ) a další členové : Radiměřský František (bez politické příslušnosti), Kačerovský Jaroslav (člen KSČ), Dr. Pelíšek Josef (bez politické příslušnosti), Novák Vladimír (člen KSČ), Rézl Karel (člen KSČ), Bubla Julius (člen KSČ), Kalášek Josef (člen KSČ), Životský Jiří (člen KSČ) a Bezděk František, člen KSČ).

Současné mladé čtenáře může udivit, že ze třinácti členů Akčního výboru byli jen tři bez politické příslušnosti, ostatních deset bylo členy KSČ, tj. Komunistické strany Československa. Je ale nutné si uvědomit, že historicky jsme v roce 1948 ! Že západním mocnostem, které nás v r. 1938 „prodaly“ Hitlerovi téměř nikdo z řadových občanů nevěří a pokrokové naděje lidu jsou vázány na politiku KSČ, která slibuje řešení celého rozsahu sociální problematiky širokých vrstev obyvatel ! Teprve padesátá léta přinesla vystřízlivění z tohoto snu a ukázala, že jsme vazaly Sovětského svazu. (Tj. státem na Sovětském svazu závislým, přinuceným k poslušnosti v plnění jeho nejen politických příkazů !). Od počátku obsazení našeho území nás Sovětský svaz považoval za svoje území právem dobyvatele, nikoliv osvoboditele. My jsme si to ale, na rozdíl od nich nemysleli. Je zřejmé, že už na jednání v Teheránu a později v Jaltě nás západ prodal podruhé ! A že Sovětský svaz nás cílevědomě prostřednictvím politiky KSČ tlačil tam, kde nás chtěl mít. Po špatných zkušenostech s anektací Pobaltských republik po obsazení Polska nacistickými vojsky si sověti netroufali udělat z nás a z ostatních tak zvaných lidových demokracií svoji Svazovou republiku. Byli jsme navenek spřáteleným, lidově demoktratickým státem, ale ve skutečnosti vazalem ! I když jsme byli do r. 1968 jediným státem sovětského uskupení, ve kterém nebyly sovětské vojenské posádky. Přiznávám se, že i já, i já, i já, jsem byl 17 let členem KSČ, protože jsem té ideologii věřil ! Ale už 47 let členem nejsem, protože jsem tomu, už před těmi léty, přestal věřit.

V zápětí, tentýž den, tj. 2. března odesílá SKB dopisy – dokladem č. 93 Otovi Ondrouškovi a dokladem č. 94 pánům T. K. Divíškovi, J. Balákovi, B. Kyněrovi a A. Hlavovi, že byli rozhodnutím AV SKB s okamžitou platností zbaveni členství – atd.

V dopise (dokument č. 95) ze dne 2. března 1948 panu lesnímu radovi ing Krnošovi připomíná SKB jeho dřívější sliby ve věci udělení bádacího povolení, připomínají kladné hodnocení práce SKB Dr. Homolou a sdělují získanou informaci, že dopis ředitele Maximoviče ve věci povolení bádání odeslal již před 14 dny, ale nikde není k nalezení.

Proto znovu předkládají žádost o povolení bádacího povolení dle příslibu, který dal p. Ing Krnoš našim zástupcům dne 27. 02. 1948.

Dopisem (doklad č. 100) ze dne 5. března 1948 upozorňuje ředitel Státních lesů v Rájci n. Svitavou ing Krnoš, že byli in formováni p. T. K. Divíškem, že jej AV SKB zbavil členství v SKB pro jeho podvodné získání oprávnění k bádání. Řed. SL upozorňuje, že p. Divíšek s kolektivem se řádně a včas přihlásil s požadavkem na žádací právo svým jménem, nikoliv jménem SKB a vzhledem k dosavadním dobrým zkušenostem s tímto pracovním kolektivem a doporučením dalších odpovědných osob bylo povolení p. Divíškovi vystaveno. Dle SL se tedy nejedná o podvodné jednání a SL žádají, aby AV SKB svoje rozhodnutí korigoval.

Dopisem (doklad č. 106) AV SKB odpovídá ing Krnoš ze SL Rájec na dopis SKB ze dne 2. března 1948 (viz doklad č. 95) a uvádí, že písemné doporučení k udělení bádacího práva od řed. Maximoviče dosud neobdržel. Uvádí, že se v těchto dnech projednává rozsah pravomocí správy Moravského krasu. Jakmile bude jednání ukončeno, bude žádost SKB o udělení bádacího práva vyřízena. Ing Krnoš doporučuje, aby si SKB urychleně vyžádal doporučení Ministerstva školství a osvěty (dále jen MŠO), neboť s největší pravděpodobností Moravský kras převezme Národní kulturní komise (dále jen NKK), která bude potom vydávat bádací povolení. SL nechtějí bez souhlasu MŠO připravované jednotné řízení komplikovat.

Dne 9. března 1948 proběhla Valná hromada. Přítomno bylo 86 členů a 6 hostů. Přítomným byla podána zpráva o ustavení Akčního výboru jejím předsedou Sedláčkem, který také uvedl jména členů, kteří byli vyloučeni. (Divíšek, Balák, Kyněra, Hlava a Čubuk). Dále byla přednesena Výroční zpráva SKB (p. Sedláček) pokladní zpráva s vyjádřením revizorů (p. Okleštěk), archivářská a hospodářská zpráva (p. Ryšavý). Poté bylo přikročeno k volbám nového výboru. (Viz

hlášení Sboru národní bezpečnosti – doklad 115). Po projednání běžných provozních záležitostí (viz zápis) byla schůze ukončena.

Doklad č. 115 je hlášení SKB na Ředitelství národní bezpečnosti – odd. spolkové o výsledku Valné hromady – zvolení předsednictva :

Předseda :	Boček Antonín
1. místopředseda :	Prof. Dr. Ing Pelíšek Josef
2. místopředseda :	Sedláček Jaromír
jednatel :	Tvarůžek Vojtěch
pokladník :	Okleštěk Leopold
zapisovatel :	Radiměřský František
Hospodář :	Rézl Karel
archivář :	Ryšavý Přemysl
člen výboru :	Novák Vladimír

V hlášení nebyli uvedeni : 2 náhradníci : Dr. Skutil Josef
Urbánek Josef
2 revizoři účtů : Burkhardt Rudolf
Prof. Sobol Antonín.

Dále byly řešeny některé provozní problémy – viz zápis.

16. března 1948 se konala členská porada, která řešila běžné provozní problémy (viz zápis – následuje níže).

Zápis o členské poradě 16.března 1948.-

Omluveni jsou pp.Dr.Skutil a Sedláček.
Předseda zahajuje schůzi v 19.30 hod. Zápis o minulé schůzi čte p.Tvarůžek. K tomuto zápisu dodává p.Burkhardt, že Rudické propadání leží již mimo území Masarykova lesa, takže tam klub vlastně nemá badacího práva. K debatě o vývěsce KČST sděluje p.Tvarůžek, že šlo o fotografie z Rudického propadání, a starší článek p.Čecha. Nikde se nehovoří o tom, že by členové KČST si snad přivlastňovali naše objevy. P.Flek se táže jak to bude s Nezvalovou jeskyní v Suchém žlebě. Pan předseda sděluje, že bylo p.Nezvalovi dopsáno, dosud však čekáme na odpověď. Pan předseda sděluje, že kdyby přišla zpráva do pátku, vyrozumí p.Burkhardta, u nějž se mají členové informovat, zda se exkurse bude konati. Jinak bude exkurse odložena, pravděpodobně za 14dní. Předseda informuje pak členstvo o těžkostech, které se vyskytly se znovuohlášením klubu za nynějšího režimu. S.Životský doporučuje obrátiti se na Ing.Životského, který převzal národní správu Mor.Krasu. Hovoří se o tom, že v neděli dne 21.t.m. nebude pravděpodobně možno konati obvyklou exkursi, ježto se koná národní směna, jíž se sučastní všichni zaměstnanci. Předseda prohlašuje, že se klub bude zasazovati o to, aby činnost našeho klubu byla uznána za národně-hospodářsky důležitou. Dodatečně je čten a rovněž schválem protokol schůze ze dne 6.III.t.r., který četl p.V.Tvarůžek. P.Ryšavý se táže, zda se něco podniklo ku obstarání klíčů od elektr.počitadla. Na dotaz předsedův p.Čapkovi sdělil tento, že elektrárna je odmítla vydati. P.Ryšavý upozorňuje na závažnou okolnost, že elektr.proud může unukati samovolně z kabelu do země, čímž mohou vznikati značné ztráty. P.Okleštěk doporučuje, aby byla tato záležitost vyřízena přímo na ředitelství ZME. Bude záhodno, aby klub dostal klíče od hlavního vypínače, aby mohl být proud v nepřítomnosti členů vždy vypnut. Usneseno, že se klub bude informovati u p.Komárka na ZME. P.Ryšavý konstatuje, že výstražné tabulky dle předpisů jsou v jeskyni vyvěšeny. Na to se rozpředla debata o valné hromadě. V úvodu předseda děkuje členstvu za velkou účast i důstojný průběh valné hromady. Na námitky o zdržení se čtením výroční zprávy je konstatováno, že to bylo nezbytné, že však propříště se klub vynasnaží natisknout výroční zprávu již předem, rozeslati ji členům, aby pak valná hromada se již zabývala pouze debatou o výroční zprávě, a vůbec se tím přispělo k živému průběhu valné hromady. P.Burkhardt vyslovuje podiv nad tím, že nevystoupila na valné hromadě očekávaná oposice, k čemuž sděluje předseda, že elementy našemu klubu nepříznivé si stěžovaly na náš klub u ministerstva školství a osvěty. Na to předseda táže se, zda určití členové, kteří se přihlásili jako činní, se sučastnují exkursí. Zjištěno, že určitá část členů, kteří se přihlásili krátce před valnou hromadou, vůbec nevykazuje činnost, a byla navržena k jejich přijetí obvyklá čekací lhůta. Dále dává předseda na uváženou revisi pokladny co do zjištění, jak platí zvláště noví členové členské příspěvky. K situaci na Býčí skále vyslovuje předseda klubu názor, že skupina zde musí být dobře obsazena. Brzy bude svolána výborová schůze, která určí program, a že bude sestavena badací rada, jež by vypracovala podrobný pracovní program pro celý Mor.Kras. Předseda si v Býčí skále představuje práce dvojího druhu. Jednak prolongaci elektr.kabelu přes jezero k přítokovému sifonu, jednak uvolnění levé postranní chodby v Předsíni, která je od okupantů zazděna, a kde si předseda slibuje určité zajímavé poznatky. Bude záhodno zeď rozstřelit. Na dotaz p.Tvarůžka jak to vypadá v Býčí skále, sděluje p.Stárek, že vodní stav je již nižší. P.Okleštěk navrhuje, aby byla ku pomoci pozvána skupina babická. O velikonocích bude svolána exkurse na Býčí skálu.

Na předsedův dotaz jak to vypadá s Výpustkem a Drátenickou, sděluje p.Burkhardt, že je zde nutno vyčkat, až klesnou podzemní vody ve spodních patrech, kam se nyní zcela přeneslo těžiště výzkumů. Zatím pracuje se v Jurské jeskyni na dalším průkopu. Předseda přislibuje, že na příští schůzi podá referát o Ochozské jeskyni a ukáže postup vývoje plánu Ochozské jeskyně od nejstarší mapy až po naše dny. K tomu uvoluje se p.Ryšavý, že zapůjčí k této přednášce p.předsedovi jím sepsanou historii Ochozské jeskyně, kterou sám sestavil. Na dotaz předsedy sděluje p.Ryšavý, že starý plán /?/ Býčí skály je na rozmnožení v Planografii.
Na to následuje volná debata. Je konstatováno, že dva časopisy přinesly referát o naší valné hromadě, a to Rovnost 14.III.a Čin 16.III.1948. K výroční zprávě klubu poznamenává p.Burkhardt, že nelze souhlasiti s názvem Jáchymka pro jinou jeskyni nežli obecně známou průchodní jeskyni v Josefově, přesto že v literazuře /Szombathy/ byla Němci uvedena jako Jáchymka jiná,výše ležící jeskyně, a pro Jáchymku reklamován název Evina jeskyně. P.Burkhardt upozorňuje, že takové zásahy do nomenklatury jsou sice v souhlasu s pravidly nomenklatury,ale lidem byl odedávna používán název Jáchymka pro spodní průchodní jeskyni, a pro žádnou jinou. Předseda konstatuje, že časopisy ochotně berou naše oznámení o schůzích, jen v Lidové obrodě nejsou naše oznámení otiskována.
Předseda v závěru upozorňuje, že příští členská porada bude dne 6.dubna, a končí v 20.30 schůzi.

D.Bláhová.

Výše jsem uvedl oskenovaný zápis, řešící převážně provozní problémy SKB. Tento zápis uvádím pro rámcové seznámení zájemců o způsobu náplní a řízení schůzí výboru a schůzí členských. Vzhledem k jejich množství budu vybírat a upozorňovat jen na takové zápisy, které řeší více, než provozní problémy.

Dokladem č. 125 ze dne 18. března 1948 oznamuje Správa Státních lesů Rájec, že na schůzi Národní správy společnosti Moravský kras bylo rozhodnuto, že o všech žádostech o udělení bádacího práva bude rozhodovat výhradně tzv. „Krasová pětka“ ve složení Dr. Kettner, Dr. Zapletal, ing Mazel, ing Bambas (důlní) a ing Krnoš. SL Rájec doporučují znovu podat žádost o udělení bádacího práva Národní správě společnosti Moravský kras.

Zdejší ředitelství SL bude žádost SKB podporovat, neboť má jak v Národní správě, tak v Krasové pětce svoje zástupce.

Doklad č. 126 je obsílka ÚNV zhm Brna – Úřadu ÚNV pro trestní obvinění proti národní cti pro p. Bočka ve věci svědectví v případu Dr. Absolona. (Bližší informace k objasnění tohoto případu zatím nejsou k dispozici).

Doklad č. 136 je kopií dopisů, odeslaných pánům Divíškovi, Balákovi, Kyněrovi, Hlavovi a Čubukovi. Akční výbor v něm adresátům sděluje, že řešení jejich případu nemá nic společného s politickou nebo státní spolehlivostí, tudíž není v kompetenci Akčního výboru. Proto Akční výbor předal řešení jejich případu správnímu výboru SKB, který se na svém zasedání usnesl, vzhledem k tomu, že svým jednáním poškozovali SKB a odhlasoval jejich vyloučení.

Doklad č. 138 je dopis SKB Národní správě společnosti Moravský kras a je obsahově v podstatě žádostí o bádací povolení v těchto lokalitách :

v jeskyních Sloupsko-Šošůvských,

v propasti „U obrázku“,

v lesní tati „U Domínky a „V Jedlích“,

v Lidomorně a v trati „Bučí“, kde pracujeme na řešení trativodů Bílé vody. (Tyto práce nemají nic společného s pracemi skupiny Ota Ondroušek-prof. Absolon);

ve východním svahu Suchého žlebu mezi Kravskou dírou a Skalním mlýnem, na lokality, které náleží do vlastnictví či správy Státních lesů. Pokud jde o lokality na soukromých pozemcích, s jejich majiteli jednáme zvlášť.

Na pozemcích Novodvorských jeskyní a v Měšinách, kterté sousedí se Sloupským bludištěm.

SKB zdůrazňuje, že od založení SKB pracuje na lokalitách svědomitě, v souhlasu a souladu s pokyny Památkového úřadu, za odborného vedení řady odborníků – profesorů z brněnských Vysokých škol.

SKB je ochoten řídit se pokyny Společnosti Moravský kras. Žádá ale o urychlené vyřízení povolení, aby mohli ještě podchytit všechny jarní hydrografické jevy.

Blíží se uzávěrka deváté ročenky naší edice. Rád bych toho zpracoval víc, ale čas je rychlejší, než bych potřeboval. Proto budu nejen vynechávat korespondenci, zabývající se provozem, ale budu přímo skenovat doklady, které se nějakým způsobem dotýkají vlastní organizace SKB a vnějších či vnitřních vztahů funkcionářů a členů. Uvidíme, k čemu se dostaneme.

138

Zpřena 26. března 8.

Titl.

Národní správě společnosti „Moravský Kras"

v

B r n ě.

Na základě informací, jichž se nám laskavostí ředitelství státních lesů „Mor. Kras" v Rájci n. Sv. na naší příslušnou žádost dostalo, obracíme se k Vám s prosbou o povolení ku speleologickému bádání v severní části centrálního Moravského Krasu a to v oblastech níže uvedených:

I.- V jeskyních sloupsko-šošůvských, kde náš spolek s úspěchem již od r. 1945 pracuje, a kde dne 22. února 1948 vrchní průvodce p. Ševčík našim členům na příkaz p. Jalového z Blanska odepřel vydání klíčů, ač náš předseda p. Ant. Boček již od r. 1921 měl badací právo, které r. 1946 bylo Vámi přeneseno na náš klub, a o tomto zákazu jsme do dnešního dne nebyly Vámi uvědomění, což nás udržuje v domněnce, že toto nedorozumění bylo úmyslně vyvoláno bez Vašeho vědomí a souhlasu p. Jalovým.

II.- V propasti „U obrázku" v Pustém Žlebě poblíže Vavřince, kde jsme loni a r. 1946 pronikli do neznámých prostor.

III.- V lesní trati „U Dominky a v Jedlích" v Suchém Žlebě poblíže Ostrova, kde jsme předloni objevili dosud neznámý katavotřon a jsme na stopě řešení záhady hydrografických poměrů Císařské jeskyně.

IV. V Lidomorně a v trati „Bučí", kde s úspěchem již celou řadu let pracujeme na objevech a na řešení problému starých trativodů Bílé vody. Tyto práce nemají nic společného s pracemi skupiny

Dr Absolon-Ondroušek Ota

v obou Rasovnách a v Plánivách.

V. Ve východním svahu Suchého žlebu mezi Kravskou dírou a Skalním mlýnem, pokud náležejí do vlastnictví resp. správy Státních lesů. Ostatní majitelé s námi o této věci jednají, popř. povolení již udělili. Jde o průzkum vzájemných vztahů tamnějších krasových zjevů s oněmi na Harbechách.

VI. Na pozemcích Novodvorských jeskyní a v Měšinách, kteréžto poslední souvisejí morfologicky se sloupským oludí štěm.

Dovolujeme si podotknouti, že jsme od založení spolku pracovali svědomitě a v souhlasu se Státním památkovým úřadem v Brně a za odborného vedení řady profesorů-odborníků z brněnských vysokých škol mimo již uvedených jeskyní sloupských na území krasu středního a v poslední době i krasu jižního a v krasu Konicko-Bouzovském.

Zvláštní „badací rada" z odborníků a starých praktiků-speleologů je pověřena sestavením hlavního badacího plánu, jehož detailním prováděním pověřuje naše jednotlivé výzkumní skupiny. Tyto podávají této „radě" písemné zprávy, sepsané po každé exkursi a tento kontrolní sbor tyto zprávy spracuje a řídí další průzkum s jednotného hlediska vědeckého.

Jsme milerádi ochotni, říditi se i dalšími Vašemi pokyny a přáními, bude-li naší uctivé žádosti laskavě vyhověno.

Prosíme o lask. příznivé a brzké vyřízení této prosby, abychom mohli ještě podchytiti všechny jarní hydrografické zjevy, než pokračující dobou v létě zaniknou!

V naději na kladné a rychlé vyřízení této žádosti znamenáme v dokonalé úctě za:

2 přílohy.
1 [illegible]

předseda. jednatel.

Na rubu je kolek a razítko, že opis byl ověřen. Obsahem je uctivá suplika, patrně k panu Jalovému (KČT), který se stal ředitelem národní správy Moravský kras.

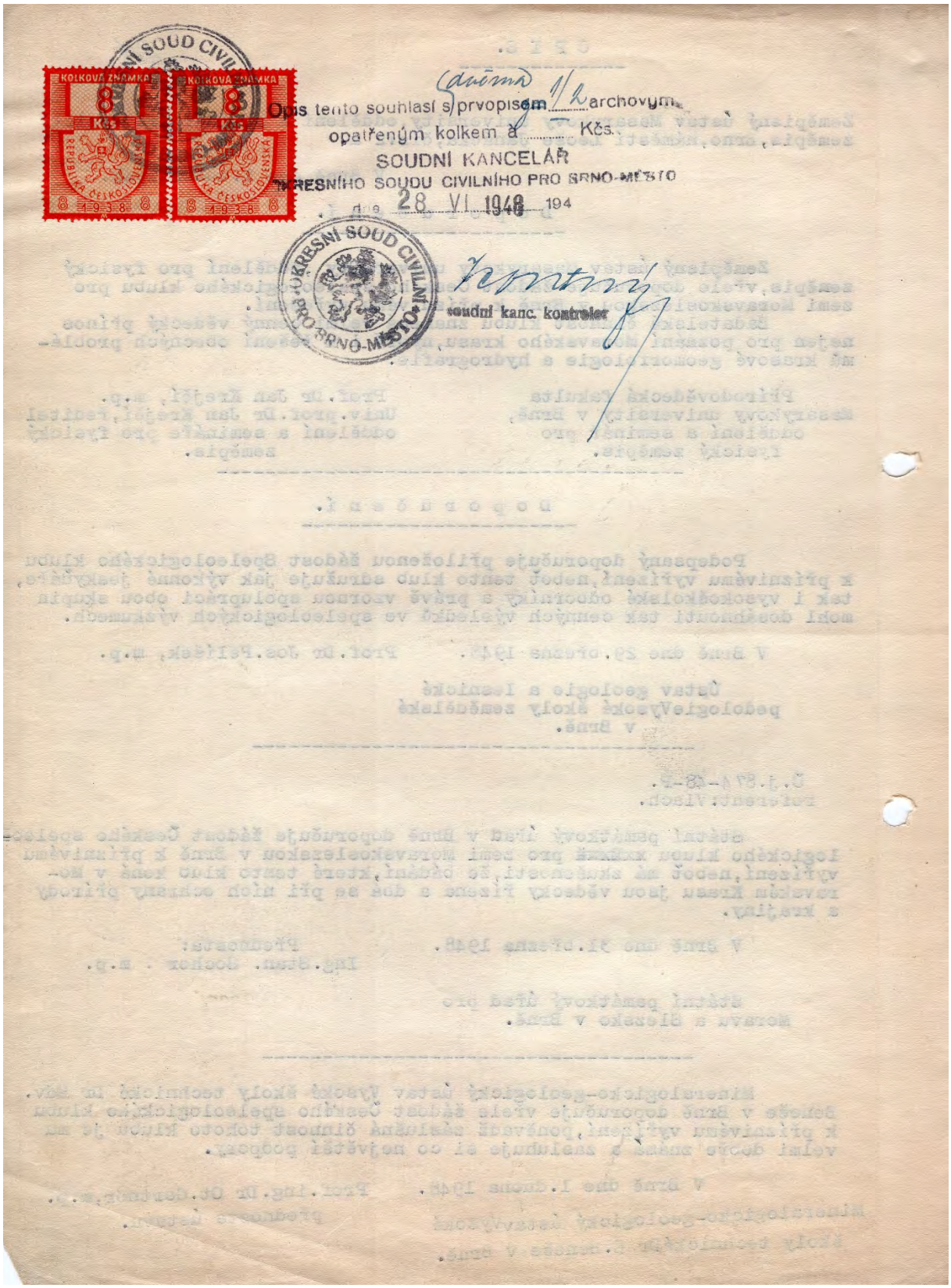

Klub českých turistů soustřeďoval a organizoval jeskyňáře už za První republiky. Zdá se, že jeho funkcionáři ze Speleologického klubu velkou radost nemají a velmi rádi mu, pokud to jde, činí potíže. To je jen jedna z překážek, kterou je nutno

stále překonávat.

Byla ustavena tzv. „Bádací rada“ – viz dokument níže.

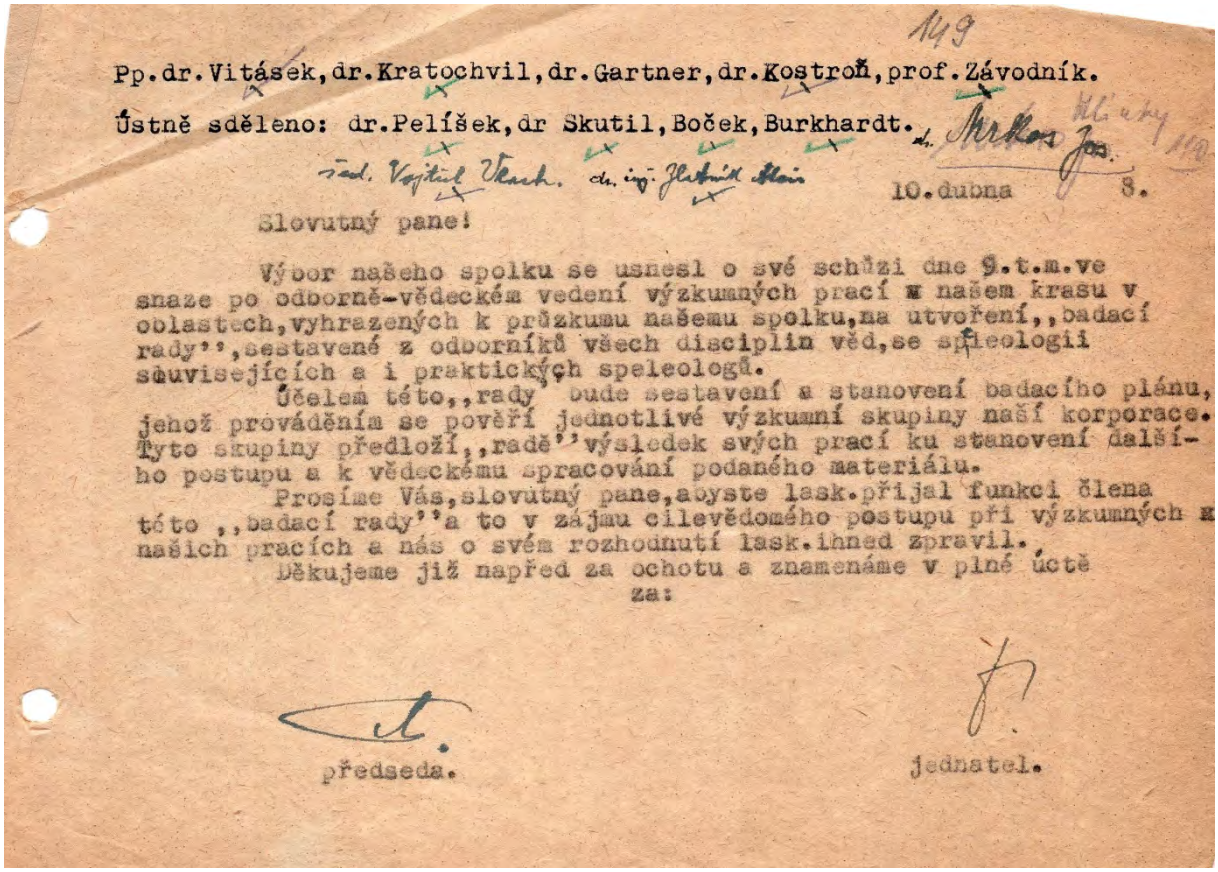

149

Pp.dr.Vitásek,dr.Kratochvil,dr.Gartner,dr.Kostroň,prof.Závodník.

Ústně sděleno: dr.Pelíšek,dr Skutil,Boček,Burkhardt.

10.dubna 8.

Slovutný pane!

Výbor našeho spolku se usnesl o své schůzi dne 9.t.m.ve snaze po odborně-vědeckém vedení výzkumných prací v našem krasu v oblastech,vyhrazených k průzkumu našemu spolku,na utvoření,,badací rady'',sestavené z odborníků všech disciplin věd,se speleologií souvisejících a i praktických speleologů.

Účelem této,,rady'' bude sestavení a stanovení badacího plánu, jehož prováděním se pověří jednotlivé výzkumní skupiny naší korporace. Tyto skupiny předloží,,radě''výsledek svých prací ku stanovení dalšího postupu a k vědeckému zpracování podaného materiálu.

Prosíme Vás,slovutný pane,abyste lask.přijal funkci člena této ,,badací rady''a to v zájmu cilevědomého postupu při výzkumných a našich pracích a nás o svém rozhodnutí lask.ihned zpravil.

Děkujeme již napřed za ochotu a znamenáme v plné úctě

za:

předseda. jednatel.

Je vidět, že SKB pod vedením Antonína Bočka a dalších postupuje cílevědomě a promyšleně.

O vyvíjení činnosti

Výzva spolkovým činovníkům

ČTK - Praha 15. března. Generální sekretariát ústředního akčního výboru národní fronty sděluje:

Všechny spolky, nově ustavené, jež chtějí v budoucnu vyvíjet činnost, nechť písemně sdělí ústřednímu akčnímu výboru národní fronty nejpozději do 15. dubna 1948 tyto údaje: 1. a) název spolku, b) jeho sídlo, c) obor spolkové činnosti (na příklad rybářství, filatelie, chov poštovních holubů, kardiologie, pomologie a pod.), d) rok ustavení, e) je-li spolek členem vyšší spolkové složky (svazu, ústředí a pod.), název a sídlo této vyšší složky.

Oznámení, psané pokud možno strojem po jedné straně normalisovaného papíru, nesmí býti kromě vyplnění příslušných rubrik doplňováno jiným textem.

2. Dále mají být sdělena jména: a) posledních spolkových činitelů (všech členů výboru) s vyznačením jejich funkcí; červenou tužkou je třeba zatrhnout jména funkcionářů (členů výborů), kteří byli z očistných důvodů odstraněni; b) dále buďtež vyznačena jména všech členů akčního výboru spolku s uvedením, kterou složku v akčním výboru zastupují.

Obě oznámení i stanovy nutno předložit dvojmo.

U spolků, jež nevyhoví včas této výzvě, bude ústřední akční výbor národní fronty při pracích na uspořádání našeho spolkového života míti zato, že si nepřejí pokračovat po 15. dubnu v spolkové činnosti.

Tato výzva se netýká Sokola, Svazu české mládeže, Svazu národní revoluce, Svazu osvobozených politických vězňů a jejich pozůstalých, Svazu přátel SSSR, Společnosti pro kulturní styky se SSSR, Čs. obce legionářské, Svazu čs. hasičstva a jejich složek, ani korporací, upravených ve spolkové formě zvláštními zákony (Revoluční odborové hnutí, Společnost čs. Červeného kříže).

Na základě výzvy v tisku (viz výše) sestavil SKB vlastní Akční výbor Národní fronty. Cílem akčních výborů bylo – vyřadit ze společnosti „reakci“, potažmo ty, kteří nesouhlasili s politikou KSČ

150

10. dubna 1948.---

Titl.

Generálnímu sekretariátu

Ústředního akčního výboru národní fronty

v

P r a z e.

I. Na základě výzvy v denním tisku sdělujeme toto:

Jméno spolku zní: Český speleologický klub pro zemi Moravskoslezskou

v Brně.

Sídlem spolku je Brno.
Obor spolk. činnosti je studium a teoretické i praktické pátání na území krasovém v zemi Moravskoslezské s ohledem na všechny vědecké disciplíny speleologie.
rok ustavení spolku: 1945.
Spolek je členem „Svazu přírodovědeckých spolku v zemí Moravskoslezské v Brně.“

II. Členy výboru jsou:

Ant. B o č e k, řed. rada, Brno, Novobránská 14		předseda.
Dr ing. Josef P e l í š e k, prof. Vys. školy zemědělské		I. místopředseda.
Jarom. Sedláček, prokurista I. čsl. pojíštovny		II. „
Votěch T v a r d ž e k, učitel		jednatel
Leoš O k l e š t ě k, úředník Zorojovky		pokladník
Frant. R a d i m ě ř s k ý, úředník ČSD		zapisovatel
Karel R é z l, dělník ČSD		hospodář
Přemysl R y š a v ý, posl. university		archivář
Vladimír Novák, natěrač		
Dr Josef S k u t i l, univers. docent	I. náhradník	kulturní refer.
Josef U r b á n e k, obchodník	II. „	
Rud. B u r k h a r d t, účetní	I. revisor	
Ant. S o b o l, prof. klas. gymnasia	II. „	

Členy akčního výboru jsou:

Sedláček Jaromír,	předseda.	KSČ
Bo ek Ant.	jednatel	—
Okléštěk Leopold	pokladník	KSČ
Ryšavý Přem.	zapisovatel	„
Radiměřský Frant.		—
Kačerovský Jaroslav		KSČ
Dr Pelíšek Jos.		—
Novák Vladimír		KSČ
Rézl Karel		„
Bubla Julius		„
Kalášek Josef		„
Životský Jiří		„
Bezděk Frant. Sloup na Mor. 12		„

Na základě výzvy v tisku byl ustaven v SKB Akční výbor Národní Fronty.

Ustavení Akčního výboru hlásili jsme jak Krajskému A.V. N.F. v Brně jakož i Ústřednímu Akčnímu výboru Vysokých škol v Brně k rukám univ.prof.PhDr Frant.Trávníčka, v obou případech s předepsaným počtem členských výkazů.

Ústř.A.V.Vysokých škol v Brně vzal dopisem ze dne 15.března 1948 pod čís.jedn.7-48 tuto věc se souhlasem na vědomí.

Dva výtisky našich stanov přikládáme.

V dokonalé úctě

za:

předseda. jednatel.

158

Slovutný pan

ředitel Rudolf Maximovič

generální Konzervátor Ministerstva školství a osvěty

Praze XIII. 5

Kladkova 4.

Slovutný pane generální Konzervátore!

Obracíme se na Vás s uctivou žádostí, abyste laskavě podpoval u ředitelství státních lesů „Moravský Kras" v Ráji" /čís. naší žádost, aby „Speleologickému klubu v Brně" bylo uděleno badací právo v severní části centrálního Mor. Krasu, tak jak nám bylo příslušnými činiteli uděleno v části střední a jižní. Pro systematický a cílevědomý speleologický výzkum Krasu jsme v našem spolku, vedeném odborníky však disciplín na Krasovém bádání začátečníků, dány všechny potřebné předpoklady. Nezklameme se jistě v obětavosti a snaze našeho členstva!

Náš lanový cyklus 16 přednášek pro veřejnost a letošní speleologický Kras pro naše členstvo jsou pádnými důkazy pro hlubané snažení našeho spolku. Je zpravy o činnosti spolku za r. 1947. Kterou současně posíláme si Vám jako tiskopis dovolujeme odeslati; začte zejména, jak pragtim, nejvíce vypracujeme své vědecké bádací práce" vzorný plán pro systematické bádání podle hydrografických systémů, podnikneme v částech, kde jsme získali povolení k bádání. Pro zdárné plánu hodláme podle provázati jednotlivé skupiny jako provádění, nad nimi bude tato „práce" bdíti a jichž výsledky vědecky vypracuje!

Počátkem února t.r. prohlédnul si p. dr. Vl. Komola z Prahy s uspokojením naše naše pracoviště v údolí Punkevního potoka a vyslovil se s uznáním o našich pracích. Při té příležitosti nám sdělil, že přes jeho veškerou

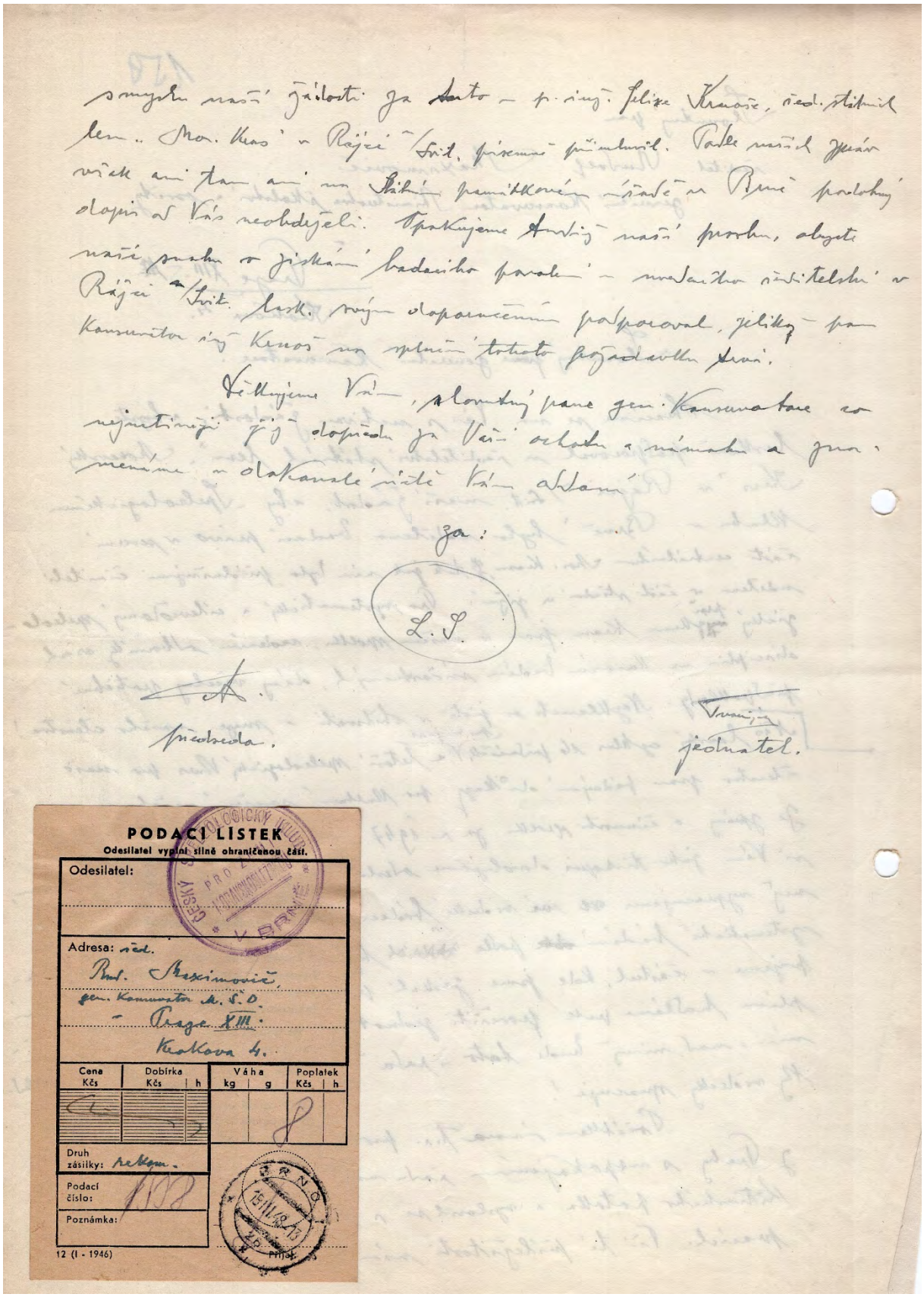

Jde zřejmě o koncept dopisu, psaný rukopisem p. rady A. Bočka. Jenže revoluční kvas přináší změny a tak pan ředitel Maximovič zanedlouho nebude ředitelem, protože jako ředitelský kádr nevyhovuje svými názory tehdejší politice KSČ.

179

Český speleologický klub pro zemi Moravskoslezskou v Brně.

V Brně dne 10.května 1948.

P.T.

1. Čekatele činného členství žádáme, aby nám o b r a t e m oznámili pracoviště, kde se hodlají uplatniti. Jsou to: Boskovicko a Němčice, Sloupsko, Lidomorna u Holštejna, Ostrovsko, Vilémovicko a Suchý Žleb, Rudicko a Propadání (pro dobré lezce), Křtinsko, Býčí skála, Babicko, jižní kras s Ochozskou jeskyní, Tišnovsko, Severomor. kras (Ludmirov, Javoříčko, Mladeč), jakož i pohotovostní skupina pro nepředvídané případy. Lze se ovšem přihlásiti i do několika skupin.

Staří činní členové, kteří dosud se nepřihlásili na některé z našich pracovišť, nechť tak učiní neprodleně, jinak je přepíšeme na členy přispívající.

Práce na všech uvedených místech vyžadují nyní plné účasti členů! Zúčastněte se prozatím h l a v n ě v Býčí skále a u Křtin jakož v pohotovostní skupině! Obsadte též pracovní skupiny pro Vilémovice a Ostrovsko!

2. Poradní schůze konají se pravidelně první a třetí úterý každého měsíce v hotelu Astoria, Novoránská 3, v 19 hod večer (přesně). Na schůzích se referuje a debatuje o vykonaných a chystaných pracích a stanoví se programy pro příští exkurse. Proto je Vaše účast naprostó nutná!

3. Legitimace činného členstva musí býti opatřena fotografií, orazítkovanou spolk. razítkem a vlastnoručním podpisem majitele. Při zasílání legitimací k orazítkování připojte zpětné porto! Jakoukoliv změnu adresy ihned oznamte!

4. Získávejte nám přispívající členy (50.-Kčs ročního příspěvku)!

5. Články o objevech a pod. ~~uveřejněné~~ určené pro denní~~m~~ tisk~~u~~, musí p ř e d uveřejněním bezpodmínečně býti předloženy předsednictvu klubu, aby byla zachována patřičná seriosnost ve slohu a dodržována jednotná linie kolektivu klubovního!

6. Zakládáme archiv krasových fotografií, odbornou knihovnu a kartotéku všech krasových zjevů v zemi Moravskoslezské. Pomahejte nám a rozmnožujte naše archivy! Režijní výlohy za získání nebo pořízení materiálu budou spolkem hrazeny! Fotografování v jeskyních jest výsadou klubu, který povoluje od případu k případu pořízení fotografií členům v případech zvlášť stanovených.

7. Jako praktické cvičení v měření a mapování, dále jako praktikum geologické, paleontologické a archeologické minulého kursu pro členy, bude v nejbližších týdnech uspořádána exkurse za účasti příslušných pánů profesorů vys. škol do Josefovského údolí a do Býčí skály. Jen pro čekatele členství a účastníky kursu jakož i ostatní činné členstvo! Sledujte denní tisk, kde exkursi oznámíme!

8. V nejbližší době vydáme první a jediný český speleologický odborný časopis v naší republice! Bude všem členům zasílán a očekáváme, že bez výjimky ho členové předplatí. Roční předplatné lze platiti i ve splátkách! Pro značné finanční oběti s tím spojené bude mravní povinnosti všech členů nejen list odebírati, ale získávati mu i další předplatitele v kruhu zájemců.

Zašlete nám nejdéle do 25.t.m přesné adresy osob, spolků a institucí, i krasových hostinců a pod. kterým bychom dle Vašeho mínění mohli časopis zasílati.

Toto jsou cyklostylované pokyny pro čekatele na členství v SKB. Je to další cílevědomý počin vedení SKB.

Zasílejte a získávejte pro časopis drobné a zajímavé ~~kist~~ zprávy z krasových území i zprávy a články o bádání i historii výzkumů v krasech ze všech částí republiky! I fotografie a mapky budou vítány!

9. Všechny další naše badací práce se budou říditi pokyny naší vědecko-odborné plánovací a badací rady, skládající se z odborníků všech příslušných vědeckých disciplin a zkušených praktických speleologů. Výsledky jednotlivých exkursí zasílejte u r č i t ě nejdéle do 3 dnů po vykonané exkursi předsednictvu spolku. Udejte datum, místo, jména účastníků, průběh a výsledek prací, popř. počet odpracovaných hodin!

10. Podle sdělení KOR v Brně jsou naše práce postaveny na roveň pracovním brigádám popř. národním směnám, a skutečně odpracované hodiny se počítají do pracovní povinnosti členů! - Předsednictvo spolku potvrdí příslušné výkazy, popř. stranické legitimace o odpracovaných hodinách, prokáže-li člen podpisem vedoucího skupiny skutečně odpracované hodiny.

11. Adresy činnovníků spolku jsou:
předseda: Boček Ant. řed. rada, Brno, Novobránská 14.
místopředseda: prof. Dr ing. Josef Pelíšek, Zemědělská 1
" Jaromír Sedlášek, Brno, Nám. svobody 4, I. čsl. pojišťovna.
jednatel: Tvarůžek Vojtěch, učitel, Brno, Kamenná 2 a.
pokladník: Okleštěk Leopold, úředník Zbrojovky, Židenice, Buzkova 24.
kulturní referent: doc. Dr Josef Skutil, Řečkovice, Vranova 127.
hospodář: Karel Rézl, zřízenec ČSD, Elgartova 43. x) Husovice,
archivář: Přemysl Ryšavý, Husovice Maškova 6.
zapisovatel: Frant. Radiměřský, Obřany, Krasová 47.

12. Záležitosti redakce našeho orgánu, „Československý Kras" vyřizuje p. řed. rada Ant. Boček, záležitosti administrace p. Leoš Okleštěk.

Dostojte laskavě svým platebním povinnostem, abychom i my jim všestranně mohli dostáti!

Dbejte vždy a všude prospěchu a cti našeho Speleologického klubu a podporujte jeho činnost pravidelnou účastí na exkursích a schůzích!

Výbor speleologického klubu
v Brně.

350 Kusů.

To výše byly pokyny a rady pro čekatele. To co je níže, to jsou pokyny a rady pro ty, kteří jsou již členy SKB.

180

Speleologický klub v Brně,

/Novobranská 14/

P.T.

1./ Pracovní schůze činného členstva se konají pravidelně každé první a třetí úterý v měsíci vždy v 19 hod. v hotelu Astoria v Brně, Novobranská č.3. Žádáme činné členstvo, aby se těchto schůzí v zájmu zdaru našich prací a vzhledem k důležitým informacím určitě zúčastnovalo.

2./ Od dubna 1949 jsou všichni pracující členové pojištěni proti úrazu. Vzhledem k naší pojišťovací smlouvě je bezpodmínečně nutné, aby vedoucí skupin podávali zprávy o exkursích nejpozději do 5 dnů po vykonané exkursi, aby případný nárok na náhradu nezaniknul.

3./ Výnosem ministerstva dopravy ze dne 11. II.1949 čís. D-5,805/49-1/3 mohou účastníci pracovních skupin pro jízdy vlakem použíti tratových průkazů na 12 zpátečních jízd. Tratové průkazy se vydávají na libovolnou vzdálenost a souvislou trať s platností na 90 dnů ode dne, který si cestující ve své objednávce určí. Jízdní výhoda tratového průkazu spočívá v tom, že při jeho vydání zaplatí cestující hotovou částku, rovnající se obyčejnému jízdnému za 4 jednoduché jízdenky osobního vlaku nebo rychlíku za třídu a trať, na níž průkaz zní a pak pro každou jízdu /tam i zpět/ si zakupuje jízdenku za poloviční obyčejné jízdné. Bližší informace o této výhodě dá Vám na požádání každá železn.stanice nebo ředitelství stát. drah v Brně. V pravidelné hromadné automobilové dopravě povoluje se členům pracovních skupin na předložení spolkové legitimace sleva jízdného ve výši 20 % a to jen při přepravě na území Mor. Krasu na těchto tratích: Brno-Jedovnice, Brno-Doštěnice, Blansko - Sloup, Blansko - Ostrov atd.

4./ Členské legitimace musí býti opatřeny fotografií a podpisem vlastníka, aby jich mohlo býti použito v případě potřeby podle bodu 3 a 4 tohoto oběžníku. Ztrátu legitimace nutno i h n e d hlásiti výboru.

5./ Ve vlastním zájmu a pro správný chod spolk. života sdělte neprodleně každou změnu adresy předsednictvu spolku.

6./ Při veškeré korespondenci se spolkem, vyžadujete-li vyřízení, přikládejte známku na odpověď.

7./ Všichni činní členové jsou povinni přihlásiti se ihned k výzkumu na některém z těchto /popř. i dalších/ pracovišť: Vratíkov, Němčice, Sloup, závrty na Bukovinkách a Holštejnsku, Ostrov /Vintoky/, Suchý žleb, Judicko /propadání/ Křtinsko, Býčí skála a Macocha jeskyně, Babicko /lesní trať 110/, Hádecko-Ochozsko, Tišnovsko atd. a zúčastniti se alespoň jednou za 3 týdny klubovní exkurse. Mimo to je možno přihlásiti se do t.zv. pohotovostní skupiny, která bude podle potřeby zasazována tam, kde toho bude právě nejvíce zapotřebí.

8./ Členové jsou povinni co nejvíce šetřiti a úsporně hospodařiti se spolkovým majetkem, pořízeným velkým nákladem a s velkými potížemi. Pokud členové pracují se spolkovým materiálem jakéhokoliv druhu, jsou povinni tyto práce konati v rámci spolkového kolektivu a pro spolek a uveřejniti jejich výsledek ve spolkovém časopise. Pro výjimku je nutno schválení výboru.

9./ Mravní povinnosti každého člena je získati klubu alespoň jednoho přispívajícího člena a předplatitele časopisu.

10/ Články o objevech a pracích klubu a pod. určené pro denní tisk musí před uveřejněním bezpodmínečně býti předloženy předsed-

nictvu klubu, aby byla zachována patřičná seriosnost ve slohu a dodržována jednotná linie klubovního kolektivu.

11./ Zakládáme archiv krasových fotografií, odbornou knihovnu a kertotéku všech krasových zjevů. Pomáhejte nám a rozmnožujte naše archivy. Mežijní výlohy za získání nebo pořízení materiálu budou spolkem hrazeny. Fotografování v jeskyních je výhradně výsadou klubu. Výjimky pouze se svolením předsednictva spolku. Kdo by se hodlal věnovati archivním pracím nebo pomoci při sestavě bibliografie čsl. speleologie, na které právě pracujeme, nechť se přihlásí o informace u spolk. archiváře p. Přemysla Myšavého, Husovice, Mazkova 6.

12./ Za inventář a investice na jednotlivých pracovištích jsou osobně zodpovědni vedoucí skupin.

13./ V případě vstupu nečlenů do jeskynních prostor, nechť tito podepíší p ř e d vstupem do jeskyně zvláštní revers, podle kterého klub nepřebírá žádných závazků při případném urazu. Tiskopisy reversu budou vedoucím skupin zaslány.

14./ Kdo má možnost vypomoci spolku ve zdolání administrativní agendy alespoň občasným napsáním písemností psacím strojem nebo napsáním adres /i ručně/, nechť to lask. oznámí p. jednateli Vojtěchu Tvarůžkovi, učiteli v Brně, Kamenná 2a.

15./ Ti z našich členů, kteří by se chtěli věnovati soustavné práci na některém z nadějných a odborně podepřených pracovišť v oblasti ponorného potoka Křtinského a jeho přítoku, a kteří nejsou dosud obeznámeni s terénem, nechť se přihlásí u člena výboru p. Rudolfa Burkhardta, Brno, Fišova 5, který pro ně uspořádá kurs lokálního výzkumu této oblasti spolu s pochůzkou po kritických jeskynních pracovištích. Práce v této nadějné oblasti byly přerušeny odchodem několika členů do vojenské presenční služby.

16./ Dostojte laskavě svým platebním povinnostem, abychom i my jim všestranně mohli dostáti. Kdo nemá složenky, nechť použije blankošeku k účtu pošt. spořitelny čís: 108576 /český speleologický klub pro zemi Moravskoslezskou v Brně, Brno./

Ubejte vždy a všude prospěchu a cti speleologického klubu a podporujte jeho činnost pravidelnou účastí na exkursích a schůzích a nedopusťte za žádných okolností jakékoliv poškození spolku a jeho zájmu.

Výbor speleologického klubu

v B r n ě .

30.května 8.

209

Titl.

Místnímu Národnímu výboru
v
Ostrově u Macochy.
k rukám pana předsedy J.Nováka.

Vážený pane předsedo!

Na základě usnesení MNV Vaší obce ze dne 7.II. 1948 sdělili jste nám laskavě dopisem ze dne 16.dubna 1948, že nám udělujete povolení k vědeckému průzkumu krasového území Vaší obce, pokud se to netýká t.zv.krápníkových jeskyní, tedy obhospodařených jeskyní Balcarky a Císařské.

Dopisem ze dne 24.IV. 1948 jsme Vám za toto rozhodnutí poděkovali a v důsledku povolení zapoujali průzkum Ostrovska do programu porad naší plánovací a badací rady, v níž zasedají:

pan Dr Fr.Vitásek, Universitní prof.a řed.Zeměpisného ústavu Masaryk. university,
pan Dr inž.Josef Pelíšek, prof.Vys.školy zemědělské v Brně, řed.geol.a pedolog.ústavu
,, Dr Jos.Kratochvil, prof.Vys.školy zeměděl.řed.zoolog.ústavu vys. školy zemědělské,
,, Dr Otakar Gartner, prof.a řed.geologického ústavu techniky dr.Beneš
,, inž.Dr Alois Zlatník, prof.Vys.šk.zeměděl.a předseda Zemsk.svazu pro výzkum a ochranu přírod.památek a krajiny,
,, Dr Jos.Mrkos, ředitel Zemsk.studijního a plánovacího úřadu v Brně,
,, inž.Dr Karel Kostroň, docent Vys.školy zemědělské
,, Jindř.Závodník, prof.pegagogické fakulty Masarykovy university
,, řed.Vojtěch Vlach, Státní památkový úřad v Brně,
,, Dr Jos.Skutil, univers.docent,
,, Ant.Boček, předseda Speleolog.klubu v Brně a
,, Rud.Burkhardt, vedoucí Křtinské skupiny badací a prakt.speleolog.

Doufáme, že uznáte, že tito mužové jsou především povoláni k tomu, aby určili plán a způsob bádání v Mor.Krasu a měli nad

prpváděním badacích a průzkumných prací odborný a vědecký dozor, jak po stránce speleologické tak i ochrany přírodních památek!

Proto nás velmi nemile překvapila dosud ovšem nezaručená zpráva, donesená našemu předsednictvu tyto dny, že jste udělili badací právo i jistému studujícímu, který pro indisciplinu byl z našeho klubu vyloučen, a který jako jedinec není sto, aby zvládl obtížný úkol, který jsme si jako kolektiv předsevzali! Zprávu nám sdělil bývalý náš člen p. Vladimír Novák z Židenic a týká se p. Jiří Vodičky, jehož počiny nám i na jiných místech způsobují těžkosti. Jsme přesvědčeni, že všude jedná na popud jiné osoby, libující si v rozvratu v Mor. Krasu!

Žádáme vas, vážený pane předsedo, z usnesení výborové schůze ze dne 28. t. m., abyste nám laskavě sdělil, je-li tato zpráva pravdivá a v kladném případě, jak k onomu povolení došlo a jak si představujete uskutečnění těchto obou povolení, při čemž poukazujeme na místa, která jsme vyjmenovali v naší lednové žádosti.

Prosíme o lask. brzké vyřízení této záležitosti, abychom mohli s případnými pracemi, popř. přípravami k ním zavčas přikročiti.

Znamenáme se v dokonalé úctě

za:

Problém Vodička opět na scéně.

225

5. června 8.

Titl.

Poštovnímu úřadu,
reklamační kancelář

B r n o 2.

Předsednictvo Českého, speleologického klubu pro zemi Moravskoslezskou v Brně prosí o laskavé poznamenání adres činovníků spolku pro případ doručování pošty s neúplnou adresou:

Předseda spolku: B o č e k Antonín, ředitelský rada
Brno, Novobranská 14.

Jednatel spolku: Tvarůžek Vojtěch, učitel
Brno, Kamenná 2a.

Spolek od svého založení nikdy adresy činovníků poštovnímu úřadu nehlásil a je nám nevysvětlitelné, proč nedostatečně adresovaná pošta dochází na našeho bývalého člena pana Vodičku, který byl pro spolkovou indisciplinu z našeho klubu vyloučen.

Prosíme o laskavou zprávu, zda tento pan, který byl svého času jednatelem spolku, sám poštovnímu úřadu svou adresu nehlásil.

Předem za vyřízení děkujeme a s projevem dokonalé úcty zůstáváme za:

předseda. jednatel.

Bývalému členu Jiřímu Vodičkovi přišel dopis, který přeposlal vedení SKB..

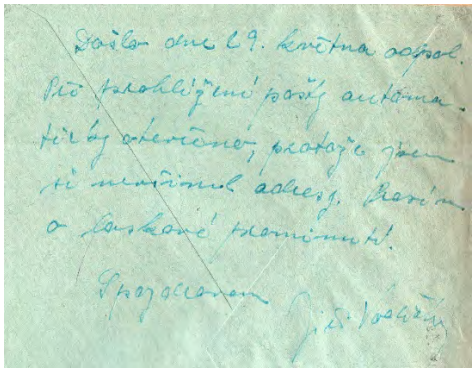
Dopis dne 29. května odeslal.
Pro prohlížení pošty autorům
kteří by adresováno, postaže jen
si neuvedl adresy. Děkuji
za laskavé pochopení.
S pozdravem Jiří Vodička

Reakci vedení SKB si přečtete výše.

237

19. VI. 8.

Titl.

Ústředí Klubů českých turistů

v

Praze II.
Lazarská 4.

Prosíme snažně o laskavé sdělení adres oněch Vašich odborů v republice, v nichž existují „jeskynní skupiny". Adresy použijeme k rozeslání námi vydaného speleologického časopisu „Československý Kras", jehož prvé dvojčíslo se právě dotiskuje. Děkujeme Vám již napřed za vzácnou ochotu aznamenáme se v dokonalé úctě za:

předseda. jednatel.

Snaha o spolupráci s Klubem českých turistů (? !) jehož zástupce pro Mor. kras p. Jalový zřejmě není SKB příliš nakloněn.

245

SEKRETARIÁT
KRAJSKÉHO AKČNÍHO VÝBORU
NÁRODNÍ FRONTY V BRNĚ

V BRNĚ dne 25. června 1948.

P.T.

Český speleologický klub
pro zemi Moravskoslezskou

v Brně.

Krajský akční výbor NF v Brně žádá, abyste lask. oznámili důvody, které vedly k zbavení členství pana K. Diviška ze speologického klubu, proti kterému se jmenovaný odvolává.

Za SEKRETARIÁT Krajského akčního výboru NÁRODNÍ FRONTY V BRNĚ

A další problém na obzoru

Věc: T.K.Divíšek,vyloučení ze spolku. 4.července 8.

Titl.

sekretariátu

Krajského akčního výboru Národní fronty

v

B r n ě.

K Vašemu dotazu ze dne 25.m.m.sdělujeme tato:

Po ustavení Akčního výboru v našem spolku,což bylo A.V.Vysokých škol v Brně-kruk.p.univ.prof,nyní rektora university a poslance Dr Fr.Trávnička dne 15.III.1948 písemně sděleno,byl několika členům našeho spolku,mezi nimi i p.T.K.Divíškovi zaslán dopis tohoto znění:

,,Akční výbor N.F. při výše uvedené korporaci Vám sděluje,že jste byl s okamžitou platností zbaven členství ve Speleologickém klubu v Brně,o čemž se současně uvědomuje správní výbor tohoto spolku.Důvodem je Vaše osobní účast na utvoření skupiny,vedené nečlenny a nepřátelsky ku spolku zaujatá,která nesprávným předstíráním získala badací povolení na Holštejnsku.''

Když pak tiskem vyšly směrnice pro Akční výbory, jimiž bylo precisně stanoveno,pro jaké delikty se smějí A.V.vylučovati členy korporací,bylo usnesení,jak je výše uvedeno reasumováno a všichni dotyční pánové,tedy i p.T.K.Divíšek,byli o tom uvědoměni dopisem tohoto znění:

,,V Brně dne 23.III. 1948.

Podle nově vydaných směrnic pro Akční výbory shledal A.V.našeho spolku,že nebyl kompetentním k Vašemu vyloučení,jelikož ve Vašem případě nešlo o Vaší politickou nebo státní spolehlivost. Proto revokoval své usnesení a předal Vaší záležitost správnímu výboru. - Tento se ve schůzi dne 23.t.m. za přítomnosti všech svých členů usnesl,že z těchže důvodů,jak Vám byly byly našim A.V. sděleny,Vás vylučuje,jelikož se k ním přidružila i účast na akci k poškození spolku. - Z tohoto usnesení se můžete podle znění 8,odst.c odvolati k příští valné hromadě.''

Tím je záležitost řečených pánů,tedy i p.Divíška, pro náš spolek do příští valné hromady vyřízena.

Pro úplnost sdělujeme ještě,že nám byla dne 28. května 1948 předána dopisnice,kterouž nás zvete,abychom se dne 28. V. 1948 odp.o 16 hod dostavili do Vaší úřadovny.Lístek obdržel jistý p.Jiří Vodička,taktéž vyloučený,který nám ho předal prostřednictvím doručitele teprve ve 20 hod večer v naší výborové schůzi! Nebylo nám tudíž možno,vyzvání vyhověti.

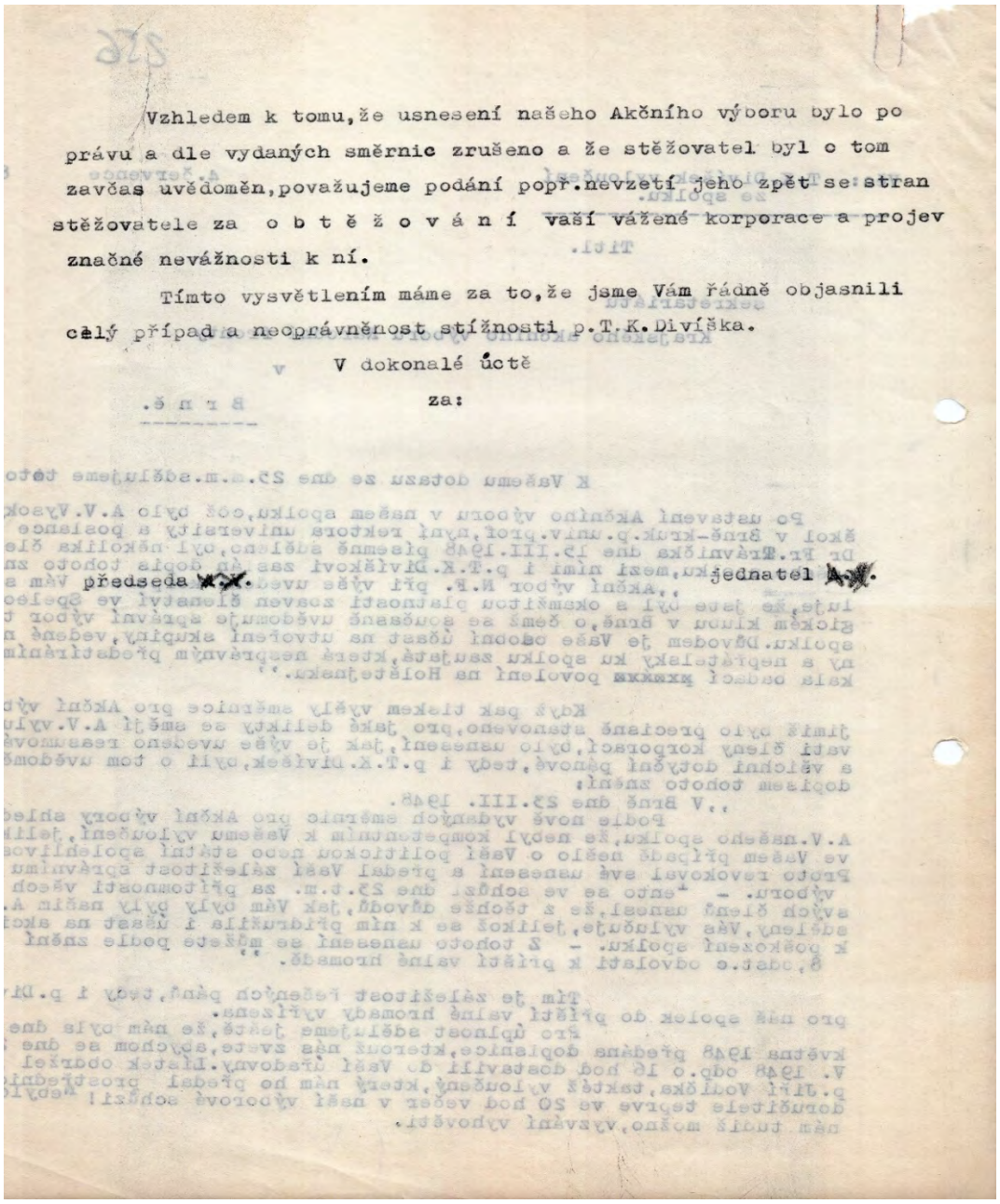

Vzhledem k tomu, že usnesení našeho Akčního výboru bylo po právu a dle vydaných směrnic zrušeno a že stěžovatel byl o tom zavčas uvědoměn, považujeme podání popř. nevzetí jeho zpět se stran stěžovatele za o b t ě ž o v á n í vaší vážené korporace a projev značné nevážnosti k ní.

Tímto vysvětlením máme za to, že jsme Vám řádně objasnili celý případ a neoprávněnost stížnosti p. T. K. Diviška.

V dokonalé úctě

za:

předseda jednatel

Nemyslím si, že tím byl problém vyloučených „smeten se stolu“. Nicméně Divíšek a další vyloučení byli zřejmě „Absolonovi lidé“, kteří s ním v předchozích dobách léta spolupracovali. Pan A. Boček měl s dravým Absolonem svoje životní zkušenosti a zřejmě se bál o svoje „dítě“, (tj. SKB) které svojí pílí a zápalem pro výzkum krasu vypiplával z plínek. Na tomto místě jsem si vzpomněl na větu v Kostrhunově práci **„Významné moravské vědecké osobnosti“,** kterou najdete v knize **„Jeskyně Býčí skála ve svých dějích a pradějích“** kolektivu autorů (Golec, Oliva, Kratochvíl, Kostrhun). Tato věta zní : ***„na Masarykově universitě po vzniku Československé republiky (tj. v r. 1918 až do r. 1939 – pozn. archiváře) i díky své konfliktní povaze nebyl nikdy kolegy přijat“.*** (Je řeč o K. Absolonovi). Od r. 1905 byl asistentem na Karlově universitě v Praze, řádným profesorem tamtéž od r. 1927. Žil v Brně, od r. 1907 do r. 1938 jako kustod zoologických sbírek Moravského muzea. Brněnští universitní vědci jej nikdy mezi sebe nepřijali. Proč ? O tom by mohli vyprávět někteří jeho současníci, mimo jiné i pan Boček.

25. června 1948.

Titl.

Místnímu výboru k ruk.pana předsedy J.Nováka

v

Ostrově
u Macochy.

Potvrzujeme příjem Vašeho ct.dopisu ze dne 21. června 1948 a netajíme se určitým podivem nad okolnostmi,nám uvedeným dopisem sdělenými.Nebudiž nám tudíž zazlíváno,změníme -li se o celé věci z našeho stanoviska,aby se zavčas předešlo nedorozuměním na všech súčastněných stranách.

Především chceme k ujasnění záležitosti poukázati na vznik celé věci:

Dne 30.ledna 1948 požádali jsme Vás o povolení k badacím pracím v jeskyních na území Vaší obce,hlavně na Vintokách,v Ostrovské propasti,v jeskyních pod býv.panským dvorem,na počátku Suchéll žleby a u Dominky a v Jedlích,patří-li do Vašeho katastru. Toto povolení bylo nám uděleno v plenární schůzi MNV dne 7.II. 1948 a bylo nám písemně sděleno dne 16.dubna 1948.Poděkovali jsme Vám za to dne 24.IV. 1948,ale již dne 30.V. 1948 jsme Vás ku svému politování upozorniti na to,že dle doslechu jste podobné povolení udělili v k v ě t n u tr. i jiné osobě,což nám dopisem z 21.VI. t.r.potvrzujete a odůvodnujete tím,že,,je dosti příležitosti k dalšímu průzkumu'' a že,,z této práce nechcete nikoho vylučovati''.

Po stránce formální by snad bývalo dobré,kdybychom Vámi byli o udělení badacího práva dalším osobám na těchže místech uvědomění se sdělením k o m u bylo uděleno.Snad by se bylo doporučovalo sděliti nám to předem, abychom k tomu mohli zaujmouti své stanovisko. Jsme totiž po trpkých zkušenostech z krasu toho názoru,že není možno uděliti pracovní povolení na t o m t á ž místě dvoum nebo více různorodým institucím.Vznikli dosud vždy,a to ku škodě dobré a prospěšné věci velmi trapné a nemilé prioritní spory,které kras učinily v tomto ohledu přímo pověstným.

I když Vaše odůvodnění v zásadě plně uznáváme,musíme v zájmu nerušené,cílevědomé,systematické,vědecky podložené a odbornými i ochranářskými korporacemi (Státní památkový úřad,Svaz pro výzkum a ochranu přírodních památek i krajiny) předurčené a kontrolované práce namítnouti,že tyto okolnosti a podmínky na,,druhé straně''splněny nejsou!-Kdežto práce našeho spolku je plánována a kontrolována řadou vážených a uznaných vědeckých pracovníků všech oborů příslušných věd,nemůžeme totéž říci o několika lidech,kteří neprávem si podle Vašeho sdělení přisvojili název,,Speleologická skupina Mor.Kras'',což vzbudilo i podiv a nevoli u Nár.správy Mor.Krasu v Brně,kde jsme tuto věc oznámili,právě tak,jako příslušným úřadům správním a policejním.

Nikdo z oné skupiny není odborníkem v kterékoliv disciplíně vědecl a jejích práce není žádným odborníkem ~~odborníkem~~ kontrolována a může způsobiti, hlavně na pracovištích, které si vyvolili úmyslně a snad zlomyslně právě tam, kde my po zralé úvaze Plánovací a badací rady Speleologického Klubu v Brně a podle 37 roků staré tradice našeho předchůdce, t.zv. Jeskynní sekce Přírodovědeckého klubu v Brně jsme se rozhodli pracovati!

Prosíme, abyste se v tomto ohledu přesvědčili o správnosti našeho tvrzení v díle Ant. Bočka, „Moravský Kras" Praha 1922 a „Průvodce Mor. Krasem" od A. Bočka, Praha 1928 a v práci Dr. V. J. Procházky z r. 1912 a docenta dr. J. Skutila z roku 1948 - je v tisku -, kde význam Vintoků je hodnocen nejen po stránce speleologické ale i hlavně po stránce paleontologické! Na tuto věc upozornil sv. č. i konservator řed. J. Knies! Nálezy, jež naši členové tehdy pod vědeckým vedením učinili jsou jedinečné a zaplnily před 1. svět. válkou dvě celé síně Zemského ~~muse~~ musea v Brně. - Nyní v těchže místech pánové z té t.zv. „skupiny" kopají, jak se brambory kopou, profily zůstávají nezjištěny, stratigrafie se vůbec nedbá a nálezy se ani neopatrují ani neodvádějí na patřičná místa, vždyt nikdo z těch lidí jim za mák nerozumí! A jde přece o dosud nevyčerpané naleziště, kde neodborná práce způsobí stokráte více škody jako užitku!

Když máte tedy za nutné, aby na katastru ct. Vaší obce pracovalo více skupin (ač po té stránce mohl náš spolek též plně vyhověti) prosíme Vás v zájmu věci samé, abyste vymezili těmto zájemcům p ř e s n ě jejich působiště. V lednu jsme Vás žádali o povolení hlavně pro Vintoky a okolí a jsme tudíž toho názoru, že dalším zájemcům byste mohli vykázati j i n é působiště na území Vaší obce! V tomtéž místě je práce dvou skupin n e m o ž n á, neboť nemůžeme ani před vědeckou veřejností ani před úřady převzíti zodpovědnost za počiny a chyby lidí, nám cizích a nepodléhajících žádné kontrole!

Co se týká Vaší poznámky ohl. osvědčení ministerstva školství a osvěty, dovolujeme si Vám tuto věc vysvětliti:

Pan Jiří Vodička, kdysi studující na vys. škole zemědělské, byl r. 1947 zvolen jednatelem našeho spolku. Jelikož byl v Krasu a u úřadů naprosto neznámou osobou doporučil ho náš předseda Státnímu památkovému úřadu s tím, aby mu bylo vystaveno nějaké potvrzení že pracuje v krasu a aby mu majitelé krasových objektů umožnili návštěvu těchto. Památkový úřad postoupil toto naše doporučení ministerstvu, které na základě toho vyhotovilo p. Vodičkovi ono osvědčení. Dopisem ze dne 10. VI. 1947 čís: 1911-47-P byli jsme o tom uvědoměni tímto sdělením: „Ministerst školství a osvěty sdělilo nám přípisem č: B-103732-47-III-1 ze dne 6. V. 1947, že zaslalo shora jmenovanému žádané osvědčení." za přednostu: Dr. Karel Svoboda. (razítko památk. úřadu.)

Krátce na to byli jsme nuceni vyloučiti tohoto pána pro hrubé provinění proti zájmům spolku z naší korporace. Osvědčení však nevrátil a jak jsme nyní u Vás zjistili, operuje s ním dále a irrituje ta různé osoby i instituce! Zařizujeme tudíž patřičné kroky jak u úřadů v Praze, tak i u příslušných míst v Brně.

Připojujeme Vám opis doporučení a vyjádření se o naší činnosti a našem významu pro bádání v Krasu jak od Státního památkového úřadu, tak i od příslušných vědeckých ústavů brněnských vysokých škol, jehož by se nám nebylo dostalo, nebýti positivních výsledků naší práce.

Prosíme tudíž o lask. doplnění nám uděleného povolení v ten smysl, že nám jako pracoviště přikážete ona místa, která jsme přesně oznámili, zvláště Vintoky s okolím a Jedle a žádáme o lask. rychlé a kladné vyřízení této žádosti, aby nedošlo ku škodám pro obec a my mohli klidně a nerušeně v započatých pracích pokračovati.

V dokonalé úctě za:

A.

předseda. jednatel.

V předcházejícím dopise je do jisté míry vysvětlen problém, který vznikl s Jiřím Vodičkou. Nicméně, z různých pramenů víme, že Jiří Vodička v krasu dále pracoval jako jeskyňář, navzdory odporu SKB k jeho osobě. A to jsou právě ta zasutá místa v paměti historie, které nám archiv odkrývá !

Titl. 30. VII. 8.

Ústředí Klubu Českých turistů
v
P r a z e II. 283
Lazarská 4.

Obracíme se k Vám s uctivou prosbou: Asi za 14 dnů vyjde další, v pořadu třetí číslo námi vydávaného časopisu, „Českoslov. Kras". Již v prvém dvoučísle jsme jako úvod k organisačním zprávám uvedli, že tuto rubriku milerádi otevřeme i jeskynním odborům KČT, popř. volným speleologickým skupinám. Byli bychom Vám velmi povděční, kdybyste způsobem, který sami za vhodný uznáte, upozornili své příslušné jeskynní odbory, jichž adresy jste nám laskavě sdělili, na tuto okolnost, tak že by organisační a jiné odborné záležitosti, speleologie se týkající, i nám k otištění a vzájemnému poznání zasílali.

Doufáme, že tuto přátelskou službu nám neodepřete a znamenáme se v dokonalé úctě za:

Klub českých turistů soustřeďoval jeskyňáře a horolezce v Moravském krasu už v meziválečném období První republiky. Jeho představitel p. Jalový začal už v r. 1945 organizovat jeskyňáře realizací tzv. „Jeskynní rady". Z archivních materiálů mám dojem, že založení SKB se nehodilo do jeho plánů a proto působil SKB jisté potíže, tam kde to šlo.

Naproti tomu, jak ukazuje tento doklad, se snaží SKB vstřícně navázat s KČT konstruktivní vztah.

Oddělení pro diluvium
Zemského musea v Brně

V Brně 27.července 1948.

280

P.T.

Speleologický klub

v Brně.

Přípisem č.j.3902/48 ze dne 22.7. bylo požádáno odd.pro diluvium Zemského musea v Brně Státním archeologickým ústavem, jeho ředitelstvím v Praze, o urychlené provedení zachraňovacího výkopu jeskyně zvané Nová Drátenická u Křtin. V této jeskyni narazili totiž pracující členové speleologického klubu skupiny R.Burkhardta na ohniště a fosilní kosti, jak ohlásil ředitelství SAÚ v Praze prof.Dr.Ing.J.Pelíšek. Zmíněná skupina klubu ohlásila tento nález našemu odd.dne 18.7.

Výkop byl proveden ihned po požádání dne 24.a 25.7. a byl povolen ředitelstvím Masarykova lesa, jako majitelem pozemků, přípisem J.zn.556-23/7-1948. Za účasti deseti pracujících členů Speleologického klubu a za dozoru Dra B.Klímy pracovalo se celkem 15 hodin. Prof. Pelíšek byl o době výkopu uvědoměn písemně a požádán o spolupráci. Lituji, že se nemohl, pravděpodobně pro služební cestu mimo Brno, výkopu zúčastniti.

Zdánlivé ohniště, které dalo popud k zachraňovacímu výkopu jako nepochybný důkaz přítomnosti člověka, ukázalo se býti jen černě zbarvenou humosní zeminou, která se vytvořila na vláknech a odnožích mohutného kořene, který až v tato místa pronikl.Existence člověka byla prokázána přítomností kulturní vrstvy, ležící až 20 cm pod recentním sintrovým pláštěm a na povrchu spodního, pohřbeného sintru, který je silně poškozen a rozlámán ve větší plotny i s rozbitými krápníky. Kulturní vrstva obsahuje jako vůdčí fosilie soba, koně, lední lišku, vlka, kamenné nástroje a kostěné nástroje lovců sobů, nositelů poslední mladopaleolitické kultury - magdalénienu.

Kostěných pozůstatků zvířecích bylo získáno značné množství.Kamenných nástrojů člověka celkem 10 kusů. Nejcennějším nálezem je však serie tří unikátních překrásných kostěných hrotů k oštěpům, s hlubokými krevními rýhami, zdobených při basi příčnými vlnovkami a křížícími se úsečkami. Popsané hroty připojují se k těm nejlepším paleolitickým pokladům moravského diluvia.

Zachraňovací výkop splnil svůj úkol. Pracujícím zde speleologům uvolnil cestu vpřed, do dalších prostor a diluviální archeologii obohatil o cenné přírůstky. V jeskyni samé bude později proveden soustavný archeologický výzkum, neboť kulturní vrstva, ač početně chudá, obsahuje jistě ještě další cenné nálezy.

Pracující zde skupina má volnou cestu vpřed.Prodělala dvoudenní kurs, dostalo se jí poučení a bude při případných nálezech v níže položených vrstvách na tyto jistě velmi opatrna. Jménem SAÚ a odd.pro diluvium Zemského musea jim děkuji za vykonaný úkol a těším se na další spolupráci.

Prosím, aby tento dík jim byl přednesen veřejně na klubovní schůzi.

Bohuslav Klíma

Přiložena 2 fotografie pro klubovní archiv.

14. srpna 8.

293

Titl.

Zemskému velitelství Národní bezpečnosti

v B r n ě.

Předsednictví Českého speleologického klubu pro zemi Moravskoslezskou v Brně oznamuje, že na odbočce horního venkovního vedení elektrického proudu před jeskyní Býčí skálou v Josefovském údolí byla v poslední době /zpozorováno dne 5/8/ způsobena sabotáž tím, že dráty vedení byly uměle spleteny a spojeny po celé délce mezi dvěma sloupy, čímž byly spáleny pojistky a přívod proudu přerušen.

Uvedená odbočka napájí provisorní vedení do Býčí skály, kde pohání čerpací pumpy a částečně při našich pracích jeskyni osvětlují.

Domníváme se, že jde o pokus násilného a zlomyslného přerušení proudu při výzkumných pracích a doporučujeme v tomto smyslu pátrati po pachatelích.

Poznamenáváme, že podobná sabotáž byla svého času způsobena při slavnostním zahájení elektrického osvětlení Sloupských jeskyní a že slavnost se mohla se zpožděním konati pouze proto, že ZME v posledním okamžiku závadu odstranily, o čemž podaly pořadatelstvu zprávu.

Prosíme o laskavé sdělení výsledku šetření a zůstáváme s projevem dokonalé úcty za:

předseda. jednatel.

ZÁPADOMORAVSKÉ ELEKTRÁRNY
NÁRODNÍ PODNIK
Telefon 16.490 - Telegramy: Kilowatt Brno
Dálnopis čís. 324 - Pošt. spoř. Brno 100.297

BRNO, Lidická 36

V odpovědi uveďte: 21. srpna 1948.
Věc: Sn 188 Odd.: I/7-5

306

Váš dopis:

Předmět: porucha v dodávce proudu - Býčí skála.

Tit.
Český speleologický klub
pro zemi Moravskoslezskou,
Novobranská 14,
B r n o.

Na Váš dopis ze dne 14.t.m. dovolujeme si Vám podati toto vysvětlení :

Poruchy v dodávce proudu do jeskyně Býčí skála jsou způsobovány jednak větvemi, které padají se stráně na přípojku, jednak se stěny padajícími kameny. Zvlášť poslední příčina měla za následek, že se zasažené vodiče vytahují, takže jejich průnos je nestejný a dráty se pak při větru dotýkají. Vyměníme měděné přípojkové vodiče mezi posledním sloupem sítě a skalní stěnou za ocelová lana a doufáme, že tím se počet poruch značně zmenší. Domníváme se, že jde zde o nahodilé poškození elektr. zařízení, nikoliv o sabotáž.

S veškerou úctou :
Západomoravské elektrárny
národní podnik

Vyřizuje: Ing. Möps.

K.	D.	P.	V.	V.
Oks 1	Mp	Šr		

11.095 - 95.000 - V. - 47 - Zář v Brně

14. srpna 8.

296

Titl.

Místnímu národnímu výboru
/k ruk. předs. p. J. Nováka/

v Ostrově u Macochy.

Vzhledem k našemu ožehavému dopisu ze dne 25. června 1948 dovolujeme si Vám sděliti, že přes důležitost bádání v obvodu Vaší obce a přesto, že se touto věcí zabývala naše plánovací a bádací rada, jejíž složení jsme Vám oznámili dopisem ze dne 30.května 1948, postrádáme dodnes jakékoliv vyřízení.

Podotýkáme k tomu, že v poslední době, uznávajíce správnost našeho stanoviska, jakož i převahu vědeckého vedení našich bádacích prací v ostatních částech Moravského Krasu, jakož i možnost disposice a opatření technických prostředků potřebných k výzkumu, přistoupili do našeho klubu všichni oni jeskyňáři, kteří náleželi do skupiny, které jste mimo nás povolili výzkum v katastru ~~Vaší obce~~ Vaší obce. Neučinila tak jedině osoba, na jejíž jméno jste k našemu politování toto druhé povolení vystavili. Protože však tato osoba byla z našeho spolku před delší dobou z důvodů Vám částečně svého času již oznámených, vyloučena a protože ostatní pánové , jak nám nyní sdělili, s tímto pánem nechtějí dále spolupracovati, žádáme Vás opětně, abyste ono druhé povolení laskavě zrušili, takže by zůstalo při povolení nám již dříve v dopise ze dne 16. dubna 1948 pod číslem 480 uděleném, které se nyní bude vztahovati i na ony nově k nám přistouplé členy, kteří v poslední době na Vintokách pracovali a již pod naším jménem objevili t. zv. Škrapovou propast.

V našem spolkovém časopise, který je zároveň ústředním orgánem všech speleologických skupin v republice, bude v příštím čísle uveřejněna zpráva o tomto objevu a v některém z dalších čísel bude obsahlý článek o Vintockém problému a o jeho důležitosti pro výzkum okolí Macochy .

S projevem dokonalé úcty za:

předseda. jednatel.

2. září 8.

316

Titl.

Národní správě Moravského Krasu

Zelný trh - museum,

B R N O.

Předsednictvo Českého speleologického klubu pro zemi Moravskoslezskou v Brně dovoluje si požádati národní správu Moravského Krasu o laskavou informaci o naší žádosti o povolení výzkumu ze dne 28. března 1948 doporučenou dobrozdáními vysokých škol brněnských a Státním památkovým úřadem v Brně.

Vzhledem k tomu, že nám dosud nedošlo vyřízení naší žádosti, nemohli jsme, jako seriosní spolek, započíti dosud s pracemi, pro které byly letos velmi příznivé podmínky.

Abychom mohli alespoň v podzimním a zimním období zahájit výzkum, ku kterému činíme přípravy, prosíme, aby nám bylo uděleno aspoň preventivní povolení k započetí prací.

Doufáme, že nám bude vyhověno a zůstáváme s projevem dokonalé úcty za:

předseda. jednatel.

Podle nalezených dokumentů se stal ředitelem „Národní správy Moravského krasu“ pan Josef Jalový (dříve předseda „Jeskynní rady“, zástupce KČT v této jeskynní radě). Podle mého byl řízen z Prahy Dr. Kettnerem. Není právě tato rivalita příčinou potíží SKB ?

Ing. F. Meisel, národní zaměstnanec národu SHD,
Osek u Duchcova - Lečny.

Osek u Duchcova, 15. VIII. 1948.

300

Velerážený pane rado!

Přijměte prosím ode mne srdečný pozdrav Vám i všem speleologům z mého nového působiště, kde jsem snad na delší dobu po více jak 1½ roku trvajícím „trampském" životě po ČSR, zakotvil. Dále prosím za laskavé promíjení, že písmo je tak kostrbaté - právě jsem si připravoval výbrusy velmi tvrdého uhlí pro mikroskopický výzkum a tak mám ještě trochu tvrdou ruku.

Jelikož „léto ku konci se chýlí" a žně jsou již celkem ukončeny, takže terén jest z větší části volný pro „geofyzikální rejdy", navazuji na naše dřívější jednání v tomto směru a obracím se na Vás s uctivým dotazem, zda máte na takovém měření zájem. Aby se v kladném případě celá záležitost jednáním nezdržovala sděluji Vám současně svoje požadavky, poněvadž však neznám přesně problém, který se má řešit, uvádím náklady na několik různých metod. V každém případě prosím o hrazení cestovních a dopravních výloh včetně pojištění přístrojů. V úvahu přichází 1 až 2 osoby. Dále amortisace přístrojů a to: 1. Torsní vážky pro gravitační měření za 1 den, t. j. za 8 až 10 hodin (nad 10 hod každá hodina zvlášť!) 250.- Kčs.

2. Odporová metoda elektrická - na vertikální i horizontální „sondování" - 100.- Kčs.
3. Magnetometrická metoda ..... 150.- Kčs.
4. Přirozené proudy ..... 80.- Kčs - zjišťování dislokací.
5. Kapacitní metoda .... 100.- Kčs - kontrola indikací předešlých metod.

K tomu připočítáváme výlohy za provozní hmoty a nabíjení akumulátorů atd., to jsou však částky nepatrné a nedosahují ani 10% z výše uvedených amortisací.

Pro Vaši informaci sděluji ještě stručné použití jednotlivých metod.

1. specifická metoda pro určování dutin - citlivost: chodba šíře kolem 1/2 m a výšky 1 až 2 m se zřetelně projeví, není-li zvláště členitý relief terénu až v hloubce 50 až 75 m. Komplikované výpočty. Dává naprosto přesné výsledky co do polohy.
2. metoda universální - výsledky nejsou jednoznačné. Hlavně jako doplněk 1. na určení hloubek metodou 1. zjištěných dutin. Přesnost ± 10% z hloubky. Měření zdlouhavější - výpočty celkem jednodušší, výsledky měření jsou brzy známé. (Každý den večer se propočte denní měření).
3. Velmi rychlá metoda pro orientační měření dutin, dislokací mad i vody. Jako předběžná pro metodu 1. V kombinaci s metodou 1 nebo 2, 4 a 5 dává dobré výsledky. Jednoduché výpočty - výsledky známé denně.
4. Speciální metoda na zjištění dislokací. Velmi rychlá.
5. Kontrolní pro ostatní metody - výsledky hned při měření, ne příliš spolehlivá.

Výsledky přesné a jednoznačné

Podle uvedeného račte si vybrati libovolnou kombinaci, doporučuji však jako nejvhodnější zhledem k rychlosti měření kombinaci 1 a 3. Ta dává na dutinách nejlepší výsledky a je již několikrát vyzkoušena.

Dále bych Vás prosil o laskavé zaslání výtahu, kolik mám platit na příspěvcích atd., jsem-li vůbec přijat za člena Vašeho klubu. Již déle jednoho roku postrádám od Vás jakýchkoliv zpráv, mad proto, že jsem byl stále mimo domov a korespondence mohla být za mojí absence někde založena. Rád bych měl v tom pořádek.

To by tak asi bylo vše, co by přicházelo v úvahu. Podotýkám ještě, že bych na měření mohl věnovat asi 1 celý týden asi někdy v září. Počítám s tím, že ubytování a strava budou levné a že pomocný personál bude mi dán k disposici event. i dopravní prostředek pro přístroje.

Těším se na brzké zprávy od Vás a zdravím Vás všechny a zvláště p. doc. Dr. Skutila našim hornickým

Zdař Bůh! Váš Theisel

Je s podivem, jaké nové metody, co všechno pan Ing Meisel SKB nabízel !

25. srpna 8.

308

Titl.

Ing. Meisel František,
závodní zeměvrtného závodu SHD

OSEK u DUCHCOVA.

Čechy.

Potvrzujeme příjem Vašeho dopisu ze dne 15. VIII. 1948.

Vzhledem k tomu, že se bude jednati o měření ve větším měřítku, jest nutné, aby o celé záležitosti pojednal správní výbor Českého speleologického klubu. kterému bude Váš dopis předložen při nejbližší schůzi.

O rozhodnutí výboru Vás za účelem eventuelního dalšího jednání uvědomíme.

V dokonalé úctě za:

předseda. jednatel.

Pro pokročilost doby a zamračujícím se jsme a nebylo by jim prostředků se k věci vrátíme koncem zimy!

~~Meisflek Lipovec~~

8/12/9 48.

Vážení čtenáři a zájemci o historii Speleologického klubu :

Omlouvám se Vám, ale více jsem do uzávěrky letošní, deváté ročenky naší Edice SE – 3 nedokázal z archivu SKB zpracovat. Tak zase až v příští, desáté, jubilejní ročence najdete pokračování mého zpracovávání archivu. Je toho moc. Děkuji Vám za pochopení mé situace.

Josef Pokorný, archivář.

Mírek Kubeš vzpomíná na „dávné spolubojovníky z jeskyní“ :

(Podle vyprávění Mírka Kubeše písmem zachytil J. Pokorný).

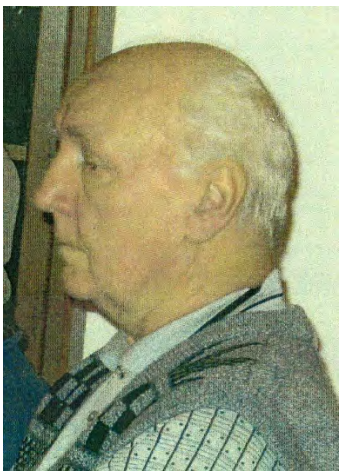

Mírek Kubeš

Antonín Valeš - Onkl

Náš kamarád, „Onkl“ Antonín Valeš.

Kamarád Tonda Valeš byl v krasu znám pod přezdívkou Onkl. Význam tohoto slova v němčině je – strýc. A on to byl skutečně takový náš „strejc“. Měli jsme ho všichni rádi pro jeho obětavost, pracovitost, skromnost a velký smysl pro humor. Rádi jsme se zastavovali v jeho dílničce ve viaduktu pod nádražím, kde jsme si s ním rádi povídali o jeskyních, ale i o tom, co v životě viděl a zažil.

Letos, 14. dubna by se náš kamarád „Onkl“ dožil 111 let. Světlo tohoto světa spatřil v tento den v r. 1906 v Nepomuku. (Okres Plzeň – jih). Pokud vím, měl dva sourozence, bratra Josefa, který žil v Holetíně, nedaleko Hlinska, v okrese Chrudim. Jeho sestra, jejíž jméno si už nepamatuji, žila v rodném domku kdesi v Nepomuku.

Vyučil se řemeslu nožířskému a jak už to v té době jeho mládí chodilo, po vyučení dostal vandrovní knížku, tak zvaný „vandrpúch“ (Wander Buch) a vydal se, podle dávné tradice řemeslnických cechů na tak zvaný „vandr“. Smyslem tohoto cestování bylo, pracovat u různých mistrů v různých částech tehdejšího Rakouska, naučit se při tom nové pracovní postupy, seznámit se s odlišnými materiály, či způsobem jejich zpracování tak jak to dělají jinde, získat nové znalosti a pracovní návyky, se kterými se potom vrátí domů a otevře si vlastní řemeslnickou živnost,ve které uplatní to co se ve „světě“ naučil.

Náš Onkl měl zcela jistě již v ranném mládí dovedné ruce a uměl konstruktivně myslet. Na každém pracovišti, u každého mistra, u kterého pracoval,

s ním byli spokojeni a chválili jeho dovednost. Bývalo totiž zvykem, že každý mistr do vandrovní knížky při odchodu Tondy Valeše z jeho dílny napsal jakýsi pracovní posudek. A Onkl, který byl na svou poctivou řemeslnou práci hrdý, mi jednou při jakési příležitosti svůj „vandrpúch“ ukázal. Všechny záznamy v té vandrovní knížce, všechny co jich bylo chválily jeho šikovnost a pracovitost.

V průběhu svého vandru prošel Bavorsko i Německo a naučil se plynně německy hovořit, což se mu později hodilo. Po návratu z vandru do Čech pracoval v Hradci Králové, posléze v Prostějově a někdy v r. 1934 přichází do Brna. Protože střed města byl v té době nožířskými řemeslníky již obsazen, přiděluje mu tehdejší Správa nožířského cechu dílnu na ulici Plotní. I když jeho začátky v Brně byly poměrně těžké, pomohla mu jeho šikovnost, zručnost a cit pro materiál. V okolí této ulice byla řada textilek. Vyrobené sukno dostávaly ženy, tak zvané „nopířky“, které na zvláštních stojanech štůčky sukna převíjely a pomocí jakési pinsety, které říkají „nopák“ odstraňovaly z tkaniny uzlíky, či kazy které v ní nemají být. A právě správné vybroušení tohoto nástroje dokázal Toník Valeš rychle zvládnout, a tak se k němu začaly hrnout nopířky nejen z okolních textilek, ale i z širokého okolí. Toto broušení nopáků se stalo jednou, ale nikoliv jedinou z jeho specialit. A tak se dokázal v Brně uchytit a už zde zůstal.

I když se nikdy neoženil, nestal se samotářským mrzoutem, ale miloval především tramping a to jej přivádělo mezi lidi. Jeho oblíbeným místem bylo zprvu okolí Ketkovského mlýna, kde pravidelně, ve svých volných chvílích stanoval uprostřed lánu kopřiv. Měl zde i jakási kamínka či pícku, kterou si vyrobil a schovával v jakési skalní puklině a dokonce prý si v tomto svém „udělátoru“ dokázal i upéct buchty, jak vyprávěli ti, co s ním na Ketkovák jezdili.

A také to byl tramping, který jej přivedl do jeskyní. Na jednom trampském výpadu do Moravského krasu s kamarádem Vybíralem navštívili ilegálně Býčí skálu a zde se setkali s německými jeskyňáři z VDT. Protože Tonda mluvil perfektně německy, dokázal se s nimi domluvit a posléze se stal jedním z nich.

S německými jeskyňáři pracoval až do konce války, do r. 1945. Ve Společňáku pomáhal tehdy členům VDT při zabudování pružného žebříku. Ke konci války, při kterémsi z náletů byla zničena jeho dílna na Plotní ulici a po válce mu byla přidělena jako náhrada dílna v objektu viaduktu.

V této dílně ve viaduktu měl i menší výheň a dokázal dělat i kovářské práce. Ale jeho doménou bylo nožířství. Nože nejen brousil, ale i vyráběl. Na kvalitu jím vyrobených nožů ti, kteří je od něj měli vzpomínají nostalgicky dodnes. Ve své dílně měl vždy zásobu různých vhodných rozměrů válcovaného materiálu ze solingenské oceli. Pro kamarády trampy a jeskyňáře vyráběl i nože se střenkem z paroží, které si pro tento účel opatřoval od nimrodů.

Ve své dílně si nejen dokázal vytvořit potřebné podmínky k práci, ale vytvářel zde i příjemné prostředí pro své kamarády a známé, kteří k němu rádi přicházeli „na kus řeči“. A tak, zatím co jeho ruce pilně pracovaly, dokázal návštěvníky smysluplně bavit. Řeči se vedly o tom, co měl rád. Především o jeskyních, o tom jak je příroda tvořila a co v nich zažil. Pamětníci dodnes rádi vzpomínají nejen na jeho zemitý humor, ale i na dovedné ruce, ve kterých se materiál měnil na praktické nožířské výrobky denní potřeby. Na cit, se kterým při broušení přikládal nožovou ocel k rotujícímu brusnému kotouči. Ve finále stačilo přitisknout nůž k brusnému kotouči o něco víc, než bylo zapotřebí, materiál by se přehřál a ztratil by potřebné vlastnosti. Ale to se nikdy nestalo ! Jím nabroušené nože dlouho „držely“ ostří proto, že měl pro materiál, který si při nákupu dovedl správně vybrat, zejména při jeho zpracovávání vytříbený cit, který vycházel z jeho jakéhosi zvláštního talentu či schopnosti, které nejsou dány každému. Dokonce brousil i břitvy ! Onkl byl prostě řemeslník par exceláns. (tj. v pravém slova smyslu, svýma dovednýma rukama i svým konstruktivním myšlením.).

Po válce se stal Onkl, kterému už jeskyně přirostly k srdci, jedním ze zakládajících členů Speleologického klubu v Brně. Ze začátku, v první poválečné době pracoval samostatně v jeskyni č. 28 ve Vaječníku ale zúčastňoval se i akcí Speleologického klubu v Býčí skále, v Ochozské jeskyni a v dalších jeskyních střední a jižní části Moravského krasu. Byl jsem také svědkem toho, vzpomíná Mírek, že jej uctivě zdravil i profesor Absolon.

Někdy v roce 1948 realizuje Onkl s přáteli sice jednoduchý ale účinný funkční pokus, při kterém zjistili, že Křtinský potok má v podzemí severní a jižní větev. Severní větev tohoto potoka teče na habrůvecké straně údolí. Od koryta potoka k Rudolfce tehdy vykopali asi 80 m dlouhý příkop, zahradili tok potoka a vodu zavedli do Rudolfky. Voda tekla přes Čertovu díru a Mariánskou jeskyni na Výpustek. Pak zavedli vodu potoka do Mariánské jeskyně, následně zdroj vody v Rudolfce vyschl a tak byla prokázána jižní větev podzemního toku Křtinského potoka. Tehdy se dělaly i barvící zkoušky.

V roce 1955 přechází Onkl na Jestřábí skálu, kde se k němu přidávají v r. 1956 další jeskyňáři a vzniká zde pracovní skupina, která je později organizována jako Speleologický kroužek Závodního klubu První Brněnské strojírny. Po založení České speleologické společnosti do ní přechází jako její člen.

Ve třetí propasti Jestřábky, vzpomíná dále Mírek, byl asi tři metry nad jejím dnem takový jakýsi zabahněný skalní ochoz, na kterém jsme někdy odpočívali. Jednou se na ten ochoz Onkl posadil, ochoz se pod ním utrhl, Onkl sletěl dolů, ale nic moc se mu nestalo, protože – naštěstí – padl zadkem do bahna. Nakonec z toho měl ještě legraci.

V té době pracoval v Křtinském údolí na jeskyni Aesculap Dr. Prix, který

sem dojížděl ze svého bydliště ve Vysokém mýtu. S Onklem byli přátelé, takže když Dr. Prix přijel do krasu, postavil se před jeskyni a zahalekal. Pokud byl Onkl v Jestřábce a Prixovo zahalekání slyšel, vylezl a zahalekal také. Bylo evidentní, že se večer po práci sejdou na kus řeči.

Jeho záliba v trampování jej také vedla do Tater, kde trávil několik svých dovolených, během kterých je jeho dílna vždy na celý měsíc uzavřena. Do Tater jezdil na kole. Toto jeho ježdění do Tater ukončila dopravní nehoda, při které jej neznámé auto srazilo do příkopu. Jak později Onkl kamarádům vyprávěl, ležel asi dvě hodiny v bezvědomí v příkopě a když se probral, nebyl s to pochopit, co se stalo. Až trosky kola mu jaksi připomněly nebezpečný zážitek.

Byl také účastníkem dvou výprav do propasti „Barazdaláše“ na Silické planině v okrese Rožňava ve Slovenském krasu na sklonku šedesátých a začátku sedmdesátých let dvacátého století. Pro svůj věk však již nesestupoval do hlubin propasti, ale pracoval na povrchu, jako týlový pracovník, zajišťující bezpečnou činnost vrátku, přípravu výstroje a další potřebné týlové práce. Jako vždy, dokázal být přátelům užitečný.

Od r. 1945 až do důchodu, na který si platil byl samostatně pracujícím živnostníkem a tvrdošíjně odolával přesvědčování úřadů socialistického zřízení o socializaci jeho podniku. Když odešel do důchodu, byl jeho důchodcovský plat nedostačující, tak mu kamarádi pomohli a on začal pracovat v kotelně První Brněnské strojírny v Pisárkách. Když bral výplatu, litoval, že nezrušil svou živnost a nepřešel do některého socialistického podniku dřív.

Zemřel někdy v prosinci roku 1976. Přesné datum jeho smrti není známo. Když dlouho ze svého bytu nevycházel, přivolali sousedé policii, která byt násilně otevřela, ale Onkl už nežil.

Ještě něco k Onklovi.

Ladislav Slezák.

(Z ústního podání a vlastní zkušenosti autora).

Jako jeskyňářský potěr jsem se vyskytoval kolem Býčí skály a hospůdky „U Šimků“ (dnes už neexistuje) v Josefově. Otevřenou pusou a nastavenýma ušima jsem chytal zprávy o dění v okolí a tak jsem po prvé slyšel jméno Onkl.

Bylo to v souvislosti s malérem, který popisovali horolezci, kteří shodou okolností zrovna oblézali Kostelík. Že se Onkl hrabe docela sám ve Vaječníku, bylo všeobecně známo. Usiloval v „té blbodíře“ překonat nějaký zával a ono mu to ruplo ! Horolezci to popisovali asi takto : „Z údolíčka ve Vaječníku se vypotácela na silnici kvílící a zakrvácená postava. Na silnici se zhroutila a volala o pomoc. Sjeli jsme ze slanění, a běželi pomoci. Byl to Onkl, který silně krvácel z tržné rány na hlavě a byl v šoku. Odnesli jsme ho ke Dvořákům (hajný na křižovatce v Josefově) a ten zavolal sanitku.“ K tomu nutno jen dodat, že o nějakých přilbách v té době, nebylo ani vidu, ani slechu.

Onklova hlava to přestála, ale tu jeskyni už dál nedráždil. Za tu událost se hrozně styděl a nějaký čas se kolem Býčiny neukazoval. Zkoušel to na Říčkách, ve Vývěru, i na jiných místech, ale zásadně sám.

Později, když jsme se spolu seznámili a mohu říct i spřátelili jsem vycítil, že Onkl v sobě nosil nějaké osobní životní zklamání, zahořklost a nedůvěru. Velký odstup si zachovával od „doktorů“ (nikoliv lékařů), kterých bylo mezi jeskyňáři několik. Považoval je za „nefachčenky“ využívající výsledky práce těch opravdových jeskynních „dříčů“, mezi něž se počítal. Dokonce až po čase, kdy jsem dostudoval, jsem po určitou dobu pociťoval z jeho strany jakousi skrytou výčitku. To ale, chvála bohu, trvalo jen krátce.

V partě na Jestřábce se cítil mezi svými. Jezdil tam rád a jeho nezastupitelné postavení ve výrobě a instalaci různých „ udělátek“ bylo bezkonkurenční. Na zájezdech do Jihoslovenského krasu byl ve svém živlu a s Jankem (Majko) si padli do noty.

Tak teda – „Zdař Bůh“, Onkl !

Od pietního památníku k památníčku.

L. Slezák

Jako jednomu z iniciátorů vybudování pietního místa památníků obětem badatelské činnosti v Moravském krasu, včetně uctění památky a poděkování všem, kteří se zasloužili o nebývalý badatelský i vědecký přínos na poli mezinárodním, mně patrně unikl podstatný detail.

Ten spočívá v posunu tří generací, jejich života a hlavně názorů. Naše společnost je neuvěřitelně pragmatická, vyhraněná, uspěchaná a tím i do určité míry bezcitná. Při iniciaci památníku jsem rozhodně neměl na mysli vybudování pietního pomníku, určeného k nostalgickému štkaní nad osudy padlých speleologů. Přál jsem si, aby jejich obětí nebylo zapomenuto, nikoliv ostentativně, ja- obětem (všeobecně) třeba při osvobození Brna koncem Druhé světové války.

Zjistil jsem, že dnešní speleologové už „nepláčou“, nepřejí si, aby byly oběti na památníku jmenovitě (což vyplynulo ze stanovisek ZO ČSS i jejího ÚV) a akceptují památníček pouze jako projev existence a vzpomínky na všechny speleology všeobecně, tedy celosvětově, tedy globálně.

Pokud jsem se nevyjádřil zcela jasně, není v tuto chvíli podstatné, co bude v textu tabule na památníku. Nebudou-li tam oběti pouze z Moravského krasu (jak bylo původně myšleno), není co řešit.

Doufám jen, že konečný efekt vyzní důstojně i tak, aby nebudil (jak jinak) nekonečné ostudné emoce. Proto jsem také ze své sbírky památečních karbidek (které prošly jeskyněmi Moravského krasu v minulém století) věnoval jednu, která, jak doufám, bude součástí památníku.

Památník jeskyňářů a názor krasového nýmanda :

Motto : ***Poutníče, vzkaž Lakedaimonským,***
. ***že padli jsme zde,***
. ***jak zákony kázaly nám !***

Z úžiny Termopylské se neustupuje. Není kam ! (Za námi jsou totiž lidé, které jsme měli rádi, (to jsou ti, kteří už odešli do věčného podzemí) nebo ti, (kteří ještě žijí) které máme stále rádi.

(Moje osobní vyjádření ke korespondenci, která se na internetu rozvíjí kolem pomníku jeskyňářů).

Někdy mi z toho, co se děje v lidské společnosti, ve které už bezmála žiju 84 let (a 78 let se nepřetržitě učím na Universitě praktického života) prostě zůstává „rozum stát“. Neustále mne totiž udivují postoje a způsob myšlení lidí v závislosti na tom, co se kolem nás děje.

V mém počítači se objevil **e-mail pana Marka Audyho**, ve kterém napadá Jardu Hromase, že nechal jako investor postavit dva ošklivé bloky, vyrýpnuté bagrem někde v lomu a převezené doprostřed parkoviště uprostřed uzamčeného areálu a doporučuje mu **sebereflexi, tj. úvahu nad tím co udělal !!!** A kupodivu, Jarda před ním ustupuje a omlouvá se ! Podle mého **nemá proč** ! Měl snahu pomoci dobré věci, což je třeba spíše ocenit !

Pan Marek Audy je zřejmě optimista. Kterýsi klasik totiž kdysi řekl, že optimista je ten, kdo nemá dost informací !!! Dovolte mi tedy, abych panu Marku Audymu nějaké informace z toho, jak čas běžel, poskytnul.

Někdy v předjaří r. 1986 jsem se jako zástupce Základní organizace ČSS, jejímž jsem byl tehdy členem dostavil na zasedání „Krajského vedení ČSS“. V té době to byla jakási mezisložka, jejímž úkolem bylo koordinovat činnost jednotlivých ZO v kraji. Vedoucím tohoto krajského vedení byl tehdy Mírek Kubeš a sezení se konalo v budově brněnské Teplárny. Na tomto zasedání, už v r. 1986, se začalo mluvit o tom, že by bylo vhodné vytvořit památník jeskyňářů Moravského krasu. Šlo o to vytvořit něco jako pietní vzpomínku na ty, kteří šli před námi, aby se na ně nezapomínalo. Nejprve se o tom jen mluvilo. Ale pak se ujal iniciativy L. Slezák a R. Musil a začalo se to dostávat do konkretnější podoby. Jenže to bylo jako obvykle. Když se našly peníze, nebylo vhodné místo, kam památník umístit, když se konečně vybralo a ujednotilo místo, kde by se mohl

takový památník postavit, tak už zase na to nebyly peníze ! A takhle se kolem toho tancovalo a skotačilo celá léta ! (Pokud si vzpomínám, první návrh byl – pamětní deska jeskyňářů, umístěná na dně Macochy. To bylo zavrženo jako nevhodné. A tak to šlo pořád dál. A léta plynula a najednou už to bylo bezmála třicet let od původního návrhu a památník pořád nebyl.

A tak, když se jednou ti dva staří jeskyňářští „bardi“, R. Musil a L. Slezák, někdy v r. 2015 sešli, tak si řekli, že už z té staré gardy, která chtěla před léty ten památník postavit, že už snad z té party zbývají jen oni dva a že by s tím měli něco udělat a přivést tu realizaci do zdárných konců.

Dnes je to prezentováno (pokud sleduji e-mailovou korespondenci) jako čin starých dědků, kteří se potřebují na stará kolena zviditelnit ! Jenže, to je lež jako věž !

Co se dělo dál ? Při jednom z našich výpadů do krasu vybral L. Slezák ze dna Křtinského potoka tři kameny, ze kterých vytvořil model své představy. Já jsem ten model později ofotografoval, udělal k tomu pozadí a rozeslali jsme to lidem, o kterých jsme si mysleli, že by se mohli do realizace zapojit.

Při nějakém vhodném setkání informoval L. Slezák o této iniciativě J. Hromase a ten vyslovil této iniciativě plnou podporu. Byla vytvořena komise, která měla tento návrh realizovat, byl přizván architekt, který měl zajistit umělecko-odbornou stránku projektu a realizace se začala rozvíjet.

Dne 20. října 2015 se po prvé sešla na doporučení J. Hromase vytvořená komise. Zápis z tohoto jednání najdete v 1. příloze. A realizace památníku se po létech zase dala do pohybu.

Dne 10. února 2016 se tato komise sešla podruhé. Já jsem tam tehdy jen přivezl L. Slezáka s R. Cendelínem ve svém autě. Nicméně jsem byl k zasedání přizván a dělal jsem z něj zápis. Najdete jej ve 2. příloze. V pracovní skupině SE-3, jejímž jsem členem jsem týlovým pracovníkem, Ferdou Mravencem – práce všeho druhu, a snažím se svým přátelům, členům pracovního kolektivu, krasovým odborníkům vytvářet podmínky k práci. Říká se tomu logistika a bylo to moje povolání, než jsem šel do důchodu. Stejně tak jsem přistupoval k činnosti v oné komisi.

Byly zde rozděleny konkrétní úkoly tak, aby každý věděl, co má v průběhu realizace dělat. Bylo jasné, že problémy, které mohou vzniknout se budou řešit „za pochodu“. A tak jsme s ing architektem Musilem a dalšími účastníky vyjeli 7. března 2016 do lomu Kalcit, abychom vybrali vhodné kameny. Vedení lomu

souhlasilo s tím, že nám vybrané kameny dají zadarmo, pro účel pietního památníku. Což bylo také rozhodující, neboť tak zbývalo jen uhradit dopravu na místo, což přislíbila pokrýt Správa jeskyní. Bylo dohodnuto, že vybrané kameny budou cca do jednoho až dvou měsíce z lomů odvezeny. Správa jeskyní pak začala jednat s dopravci.

Na doporučení p. prof. Musila jsme ještě 28. dubna vyjeli do velkolomu Mokrá, kde p. ing architekt Musil taktéž vybral potřebné kameny, takže jsme měli pestřejší výběr – více kamenů.

K datu Speleofora vydáváme vždy jako ročenku CD naší Edice SE – 3. Tentokrát, na Speleoforu 2016 to byla už naše osmá ročenka. V ní jsme, v sedmém tématickém okruhu v osmi textových i obrázkových souborech informovali speleologickou veřejnost o motivaci tvorby památníku a realizaci jeho vybudování. Kromě toho vyšly ve Speleu č. 68 / 2016 dva Slezákovy články, jejichž cílem bylo i touto cestou informovat speleologickou veřejnost. Byl to jednak článek, nazvaný „Ledy se konečně pohnuly“, který vyšel na str. 41- 43 Spelea č. 68, ve kterém L. Slezák podrobně vysvětluje motivaci, která byla v současnosti iniciována dřívějšími snahami speleologů. Použil zde formulaci „když čas běží, jeskyňáři stárnou a valem jich ubývá“. Tento článek ještě doplnila další Slezákova práce na stranách 43-44 citovaného Spelea 68, kde vysvětluje symboliku, kterou má Památník představovat. Jsem toho názoru, že tím byla naše snaha informovat speleologickou naplněna.

Někdy mám pocit, že mladí jeskyňáři časopis Speleo moc nečtou. Ale diskuse na internetu, která mi přišla mne přesvědčila, že Speleo nečtou ani členové Předsednictva České speleologické společnosti. Protože kdyby je četli, mohli svoje výhrady přednést v době, kdy to ještě k něčemu bylo.

Všechny problémy nakonec Správa jeskyní vyřešila a kameny byly dopraveny na místo. Protože mi přes všechny snahy seznámit speleologickou veřejnost s tím co děláme pořád jaksi chyběl zájem řadových jeskyňářů, informoval jsem o realizaci památníku sekretariát ČSS a požádal, aby k tomu Předsednictvo zaujalo stanovisko.

Kromě toho mi L. Slezák poradil, abych požádal Ing Fleka, aby oslovil základní organizace ČSS v Moravském krasu s tím, že by měli tvorbu Památníku vzít za svou. Ozvalo se jen několik ZO a jejich přístup k realizaci byl vlažný a rozpačitý.

Když o tom začalo jednat Předsednictvo, začalo to být teprve zajímavé. Skutečností je, že původní záměr těch speleologů, kteří to kdysi navrhli (a někteří z nich ještě žijí) byl – udělat to pro jeskyňáře Moravského krasu. Ti, kdo

se snažili v současnosti to k něčemu přivést tento záměr respektovali. Najednou vznikla diskuse, že prý jsou tím diskriminováni jeskyňáři z Českého krasu, je neomaleně napaden J. Hromas, že měl snahu pomoci něco vytvořit. A v závěru je to formulováno tak, že jacísi staří dědkové se chtěli zviditelnit a vytvořili něco, co nikdo nechce.

To je také názor. Když chcete něco realizovat a začne do toho kecat moc lidí, dojde ke skutkové impotenci aktérů cokoliv realizovat. To se dělo skoro třicet let. Když se toho ale ujme pár aktivistů a přivedou to k výsledku, dopadne to jak to dopadlo.

Ať chcete nebo nechcete, jste generace, která navazuje na generaci předchozí. A jste generací, která je jednak budoucností této země, ale také budoucností české speleologie. Když chcete řídit jakýkoliv pracovní kolektiv, musíte stát v jeho čele, vědět, co se kolem vás děje a jednat smysluplně a na nějaké úrovni. Ne stát na ocasu, nezajímat se o dění v organizaci a až něco „dopadne“ mít „chytré“ řeči, jaké máte v diskuzi na internetu. Budete-li takhle dál jednat, zničíte iniciativu aktivistů a bez nich vám zbydou jen oči pro pláč.

Také něco poznáte, až budete staří. To budete přemýšlet o tom, co jste v životě udělat mohli a neudělali. Třeba se to pak budete snažit dohnat a mladí po Vás začnou plivat. Já už se toho nedožiju. Ale vy ano !

Myslet si můžete co chcete. Ale naší snahou bylo – realizovat letitý záměr a vytvořit něco, co by bylo jakousi pietní vzpomínkou na ty, co se v krasu dřeli před námi a jejichž zásluhou o něm v současnosti víme to co oni poznali a co nám ve svých poznatcích předali. Vytvořit něco, před čím by se v hluboké úctě vzpomínalo na naše předchůdce. Jestli si někdo myslí, že se dědkové potřebovali zviditelnit, tak je to nesmysl ! Já jsem mimo a těm dvěma bardům to není zapotřebí.

Svůj názor jsem vám přednesl a nehodlám o této problematice dál diskutovat. Bylo by to neplodné !

Josef Pokorný, dědek praštěný jeskyněmi.
Pracovní skupina SE – 3,
Česká speleologická společnost
Základní organizace 6 – 12,
Speleologický klub Brno.

P.S. Jarda Hromas se nemá za co omlouvat. Měl snahu pomoci při realizaci dobré věci ! To je zapotřebí spíše ocenit !!! A ne mu doporučovat sebereflexi – což jest v podstatě rada, aby se nad sebou zamyslel ! Neměl by se nad tím zamyslet spíše ten, kdo mu to napsal ?

Jeskyně za skalisky Evropa a Indie ve Sloupu ve světle tří generací.

Ladislav Slezák, Richard Cendelín.

Úvod :

Území Moravského krasu je většinou spojováno s jeskyněmi a s jejich výzkumy. Pozadu nezůstávají ani výzkumy geologické, jejichž výsledky byly shrnuty na základě jak důkladného povrchového mapování, tak i řady hydrogeologických a průzkumných vrtů. Stratigrafie území byla podpořena vyhodnocením přírodních i umělých výchozů a podrobným zpracováním jejich litologie a paleontologie. Poměrně mladým fenoménem jsou odkryvy rozsáhlých defilé a profilů v jeskynním podzemí zvláště v souvislosti s objevy soustavy Amatérské jeskyně.

Ukazuje se, že si některé, na povrchu získané poznatky zasluhují korekci a jeskynní objevy tak mohou přinášet nová, geologicko-strukturální a litologická překvapení. Příkladem, jsou objevy v severním pokračování tzv. Sloupské větve Amatérské jeskyně. Objev tzv. Šošůvského koridoru a jeho zmapování otevírá cestu ke zcela novým názorům v ukončení pruhu vápenců území Moravského krasu a jejich kontaktu s nadložními spodnokarbonskými sedimenty.

V souvislosti s těmito poznatky vyvstávají i nové otázky hydrografie přítoků ze severní hranice a průběhy dosud neznámých jeskyní s těmito cestami spojenými. Do hry tak po mnoha létech vstupuje opět systém jeskyní za skalisky Evropa a Indie, jehož průzkum byl přerušen katastrofickým závalem přístupové šachty na podzim roku 1964.

Kapitola I.

Když se K. Absolon rozhodoval zasvětit svoji cestu jeskyním Moravského krasu, využil spolupráce s obcí Sloupem. Věděl, že Sloupský potok představuje jeden ze dvou hlavních přítoků neznámé Punkvy. Vedle řízení zpřístupňovacích prací, jejichž vyvrcholením bylo nalezení a proražení cesty do klenby Nagelova dómu, věnoval pozornost složité hydrografii a prognostice případných pokračování neznámých vodních cest k Macoše.

Dospěl k názoru, že podzemní Sloupský potok protéká patrně několika, tektonicky predisponovanými cestami a nikoliv jen jedinou, tehdy známou. Funkce řady ponorů při východním úbočí údolí, které byly aktivovány pouze za povodní jej v tom přesvědčení utvrzovaly. Obrátil svoji pozornost k pozorování tzv. „mastných fleků“, ventarol.

V okolí skalisek Evropa a Indie se pokoušela o otevírku ventarol celá řada amatérských jeskyňářů. Rovněž byly otevírány ventaroly za Hájenkou a za „vilou“. Na všech lokalitách byly práce vrcholně rizikové, ve volných pohyblivých sutích a končily povětšině samovolnými závaly, naštěstí bez újmy na zdraví či

životech. Stěžejním dílem byla K. Absolonem iniciovaná šachta, situovaná v mohutné průrvě za skalisky Evropa a Indie. Riskantní dílo dosáhlo hloubky 18 m a práce byly zastaveny. Výstroj šachty vzala postupně za své a šachta se zavalila.

V r. 1936 byla z podnětu A. Bočka šachta vyzmáhána a odborně, pod vedením ing Lockera zabezpečena. Práce byly financovány akciovou společností Moravský kras. V dosažené hloubce 24 m byla učiněna řada průnikových pokusů, které nebyly dokončeny. Další práce byly zastaveny na příkaz Salmského velkostatku, údajně z důvodů majetkových.

Velmi podobná situace se opakovala v r. 1945, kdy dělníci a jeskynní průvodci opravili výdřevu šachty a v její počvě pronikli do horizontu v lité skále. Další postup prací byl provázen řadou kouřových experimentů bez návaznosti na známé prostory Sloupských jeskyní. Vedoucí výzkumu Moravského krasu K. Divíšek později po konzultacích s odborným pracovníkem Moravského muzea (Oddělení geologické, paleontologické a krasové) rozhodli o definitivním zastavení prací a vzduchové cirkulace posoudili jako průvany suťových kuželů. Vstup do šachty byl zabezpečen a pracoviště bylo opuštěno. Ne však na dlouho.

Historie otevírání šachty a okolních lokalit byla podrobně popsána a publikována K. Šebelou v časopise Československý kras, roč. IV, č. 7 – 8 z roku 1951 pod názvem : „K otázce některých prolongací Sloupských jeskyní.“

Kapitola II.

Počátkem roku 1961 se na lokalitu za Evropou a Indií vrací život. Tři zarputilí členové Českého speleologického klubu v Brně, Ota Ondroušek, J. Kachlíř a R. Šikula provedli revizi stavu šachty. Od posledních prací už výdřeva nebyla v tom nejlepším stavu. Situaci vyřešili tak, že do svislé části spustili centrální železný žebřík, který ukotvili na vstupním věnci a fixovali v dolní části. Tento způsob zaručoval, že vstupující osoby nebyly v kontaktu s průběžnou výdřevou. Skupina se pustila do rozšiřování koncové skalní úžiny.

V r. 1951 (březen) Č. Bezděk, K. Streit, a Nesrovnal rozšířili Trhlinu průvanů, která pokračovala za Netopýří síní. Na tomto místě byly v roce 1951 další práce zastaveny. K definitivnímu překonání úžiny došlo v lednu 1961, kdy O. Ondroušek s J. Kachlířem a R. Šikulou postoupili v únoru 1961 do horizontální chodbičky (suchého řečiště). Pokračoval horizontální kanál z části vyplněný jemnými křemitými písky, který se po několika metrech, za balvanitou šířavinou odkláněl k severu a pokračoval dále.

Intenzita průvanu se evidentně zvyšovala. Balvanitá uzávěra kanálu propouštěla již průvan pulzující. Napětí ve skupině narůstalo. Pulzující průvan věstil přítomnost velké vertikální prostory. Vyklizením poslední překážky dne 8. května 1961 se objevitelé ocitli ve stěně neznámé propasti, jejíž dno po vhození kamene bylo odhadnuto na několik desítek metrů a bylo bezvodé. 14. května 1961 zorganizoval O. Ondroušek průzkumnou expedici 9 ti členů Speleologic-

kého klubu a provedli průzkum části objevených prostor. Přes výslovné publikační embargo zveřejnil J. Himmel, jeden z hostů, obsáhlou zprávu s fotografií v deníku Rovnost dne 21.5. 1961 pod názvem „Nové jeskyně v Moravském krasu“.

V této situaci objevitelé správně usoudili, že další průzkum je nad jejich možnosti a obrátili se na ředitele Moravského muzea J. Jelínka s žádostí o podporu. V roce 1960 (1.1.1960) bylo v Moravském muzeu obnoveno zaniklé Oddělení krasové (dříve součást odd. Geologicko-paleontologického a krasového) pod vedením L. Slezáka. Trojice objevitelů opustila řady Speleologického klubu a přihlásila se k Oddělení pro výzkum krasu Moravského muzea jako jeho přímá spolupracující skupina.

Současně, jako svůj vklad předala pracoviště za Evropou a Indií s podmínkou trvalé spolupráce, materiálně-technické podpory a odborného vedení. Společně byl objevený rozsáhlý systém prvotně prozkoumán a postupně instalována bezpečná vybavení (fixní trubkové žebře) sestupové trasy pro další dlouhodobý průzkum. Skalní průrva mezi skalisky Evropa a Indie byla opatřena železným tyčovým oplocením se vstupní brankou pro zabezpečení pracoviště.

V r. 1961 zmapoval J. Himmel horizontální přístupový kanál v návaznosti na plán z r. 1951 (M. Pokorný, Č.Bezděk, K. Šebela). L. Slezák a I. Adamec zmapovali v r. 1962 zbylou část tehdy dostupných částí celého systému a L. Slezák zpracoval kompletní mapu v měřítku 1 : 200. 2. června 1962 posílil natrvalo skupinu R. Cendelín.

Další průzkumné práce probíhaly nadále v úzké spolupráci s Moravským muzeem až do osudového podzimu roku 1964. 27.10. 1964 se v důsledku proběhnuvších seismických otřesů (epicentrum ve Vídeňské pánvi, stupeň IV. Richterovy stupnice) se vstupní šachta zavalila. Z geologického hlediska je nejzajímavější východní partie Sloupské chodby, kde jsou laminové vápence prokládány břidlicemi a siltovci bez náznaků tektonických skluzů. Mohlo by jít o přechodovou litologickou hranici spodnokarbonských sedimentů.

Tamtéž se nachází tzv. Studna, jejíž skalnaté dno je pokryto řídkou vrstvou hrubých propraných štěrků, nepravidelně zavodněných z neznámého vzdutí. Patrně hlavním průzkumným problémem je nálevkovitý štěrkový sifon v nejnižším místě Macošské chodby. Toto záhadné místo, Macošský sifon, dokládá nejen cestu odnosu obrovského množství štěrkopísků do neznáma, ale projevuje se pulzujícími záplavami, které nekomunikují s pozorovatelnými okolními podněty (dešťové srážky, hladiny ve spodních patrech Sloupských jeskyní).

Sifon se zaplňuje zcela nepředvídaně a opět se vyprazdňuje v intervalu několika dní. Obdobný úkaz popisuje K. Absolon na Wankelově jezírku ve spodních patrech Sloupských jeskyní dne 27. srpna 1899. Na konci Kulmové chodby byl překonán odpuzující bahnitý sifon (J. Fadrna 1961, O. Ondroušek 1962). Dne 26.7.1964 mL. Slezák, R. Cendelín, O. Ondroušek, R. Šikula pronikli přes malou síňku pod dva obrovité komíny s průvany. Tyto komíny se nepodařilo

zdolat ani přizvané skupině horolezců pod vedením J. Ševčíka. Komíny směřují s největší pravděpodobností do partií za hájenku či „vilu“. Zdolání komínů, které představují zcela kolmé, dokonale erodované marmitové roury o průměrech přes 2,5 m, bez výstupků, říms či oken by bylo uskutečnitelné pouze za pomoci technického vybavení (gyro, rozpěrky a pod.). Bohužel, k takovému postupu (pokud je nám známo) už v důsledku zařícení Šachty nedošlo. O to překvapující je publikování uskutečněného výstupu komíny, s jejich popisem ukončení a nadmořskými výškami (V. Gregor, 1973). Jako vedoucí tehdejšího Krasového oddělení, v jehož kompetenci se lokalita nacházela jsem uvedenou akci neschválil, nepovolil a ani jsem o ní nebyl dodatečně informován. Ani vedoucí skupiny, u něhož byly deponovány klíče od uzávěry pracoviště (R. Cendelín) o ničem nevěděl. Pokud se tato problematická akce uskutečnila, (V. Gregor, P. Březovský), nebyla zdokumentována, ani seriozně podrobněji publikována.

Zrádný bahnitý sifon na konci Kulmové chodby tak zůstává z jedním z kritických míst dalšího průzkumu. Nedokončena zůstává otvírka a prolongace nánosového Macošského sifonu a periodicky zavodňovaného dna Studny. Je pravděpodobné, že SSV – JJZ tektonická predispozice určuje spojení sifonu v Kulmové chodbě s pokračováním Macošského sifonu a může zasahovat až k Šošůvskému koridoru.

Nové badatelské perspektivy, které nám otevírá nově vyzmáhaná a zabezpečená šachta za skalisky Evropa a Indie povedou k rozluštění spletité hydrografické situace v severním ukončení vápenců na kontaktu styku dvou geologických jednotek devonu a spodního karbonu.

To, co bylo napsáno až sem, to je popis historie let jeskyňářského úsilí, potu a dřiny do roku 1964. Jenže vyrostla nová generace, která se s novým úsilím a nadšením vrhla do nové dřiny.

Ale to už je nová historie té nové generace. Dočtete se o ní v 36. ročence SPELEOFORUM 2017.

Přílohy : 7 listů.

Objev nových jeskyní ve Sloupě u Macochy

Při jižním okraji městyse Sloupu v Moravském krasu, kde východní svah poloslepého údolí začíná morfologicky vystupovat kolmými vápencovými skalami, za isolovanými skalisky „Evropou" a „ Indií", bylo dlouhou dobu známo místo, kde bylo možno pozorovati zajímavý zjev. V období chladu proudil studený vzduch s povrchu do ssutí při úpatí skal. Ze zkušeností bylo tedy možno předpokládat, že v blízkosti tohoto místa se nacházejí nějaké jeskyně, vesměs vertikálního charakteru, které způsobují tuto silnou vzduchovou cirkulaci. Na základě těchto poznatků bylo učiněno několik pokusů o otevření nových prostor. Byla hloubena šachta, která nakonec byla zastavena v hloubce 27 m, kde narazila na horizontální, sedimenty zanesenou chodbu, končící ve skalní puklině s průvanem. Práce byly z neznámých důvodů zastaveny a šachta byla ponechána svému osudu.

V r. 1961 v zimních měsících, kdy zamrzlé stěny šachty zaručovaly určitou bezpečnost, se pustila amatérská speleologická skupina při oddělení pro výzkum krasu Moravského musea v Brně, pod vedením Oty Ondrouška, do tvrdého průzkumného úkolu — proniknout dále. Decimetr za decimetrem se pracovníci prolamovali skálou, sledujíce puklinu s průvanem. Po dvouměsíční úmorné práci se dostavil první úspěch. Průvanová puklina se rozšířila v nízkou chodbu s písčitým dnem, dlouhou cca 40 m, na jejímž konci byla opět další překážka. Labilní balvanitý stropní zával. Za nepředstavitelně těžkých podmínek byl zával odstraněn a chodbička pokračovala dále. Po několika metrech byla ukončena šklebícím se jícnem neznámé propasti.

Dne 14. května 1961 byla uskutečněna, v historii tohoto objevu, rozhodující expedice. Byla zdolána dvoustupňová propast o celkové hloubce 38 m a speleologové stanuli na dně neznámého, bezvodého řečiště. Je to severní pokračování neznámých přítokových cest do části spodních pater Sloupsko-šošůvského bludiště. Vysoké, nádherně modelované chodby jsou typického řečišťovitého charakteru. Ostré břity, okna, evorsní výmoly a zbytky valounových sedimentů jsou neklamným důkazem. Místy, kde vody nemohly tak intenzívně pracovat, se zachovala velmi pěkná krápníková výzdoba. Postupně byly prozkoumány všechny dobře přístupné chodby, jejichž délka činí 360 m. Chodby jsou predisponovány výraznými tektonickými poruchami, které se velmi morfologicky uplatňují. Jsou jedinečným profilem, který zachycuje jednu z rarit Moravského krasu — průběh chodby po rozhraní křemitých drob a vápenců. Tato skutečnost má veliký význam pro studium krasového fenomenu z hlediska geologické stavby území, nehledě na to, že

celý objev se nachází v těsné blízkosti styku (dosud nevyjasněného) dvou facií devonu — Moravského krasu a facie Drahanské.

Současný stav výzkumu je zaměřen k zajištění přístupových cest, aby mohl být prováděn další výzkum a průzkum a zajištěna bezpečnost pracovníků. Tři kritické body dávají bohaté možnosti dalšího postupu a splní-li se všechny předpoklady, bude definitivně rozřešen problém přítoků od severu, způsob napojení na Sloupsko-šošůvské jeskyně a objev samostatného paralelního systému, směřujícího k Macoše.

Objev nových jeskyní ve Sloupě ukazuje, kam vedou výsledky amatérského výzkumu a průzkumu, je-li správně zaměřen a odborně-vědecky veden.

Oddělení pro výzkum krasu Moravského musea v Brně si vytýčilo úkol, podchytit práce všech speleologů-amatérů na území Moravského krasu, aby bylo možno správně a účelně koncentrovat síly k definitivnímu útoku na odhalení tajemného podzemí a tím přinést co největší příspěvek vědě a všem pracujícím, kteří touží po poznání i rekreaci.

Ota Ondroušek *Jan Kachlíř* *Richard Šikula*

amatérští pracovníci — objevitelé nových prostor

Jan Jelínek *Ladislav Slezák*

ředitel Moravského musea *vedoucí oddělení pro výzkum krasu*

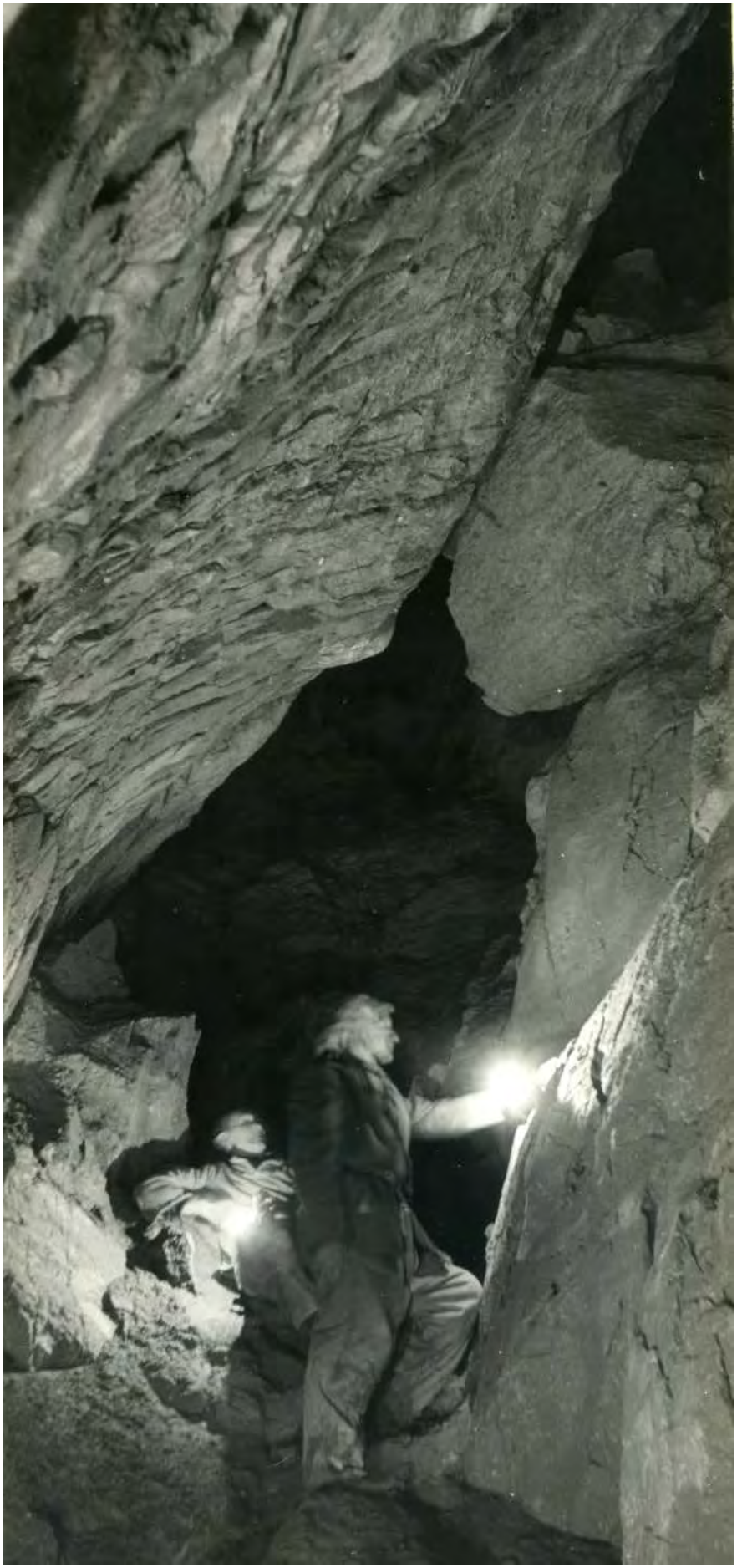

Zpráva o výzkumné expedici do nových sloupských spodních pater ve dnech 10.a 11.III.1962.

V sobotu /10.3./odjezd z Brna ve 12,00hod.osobním vozem s.inž.A.Krejčího.Po příjezdu do Sloupu byly provedeny přípravné práce spojené s plánovanou instalací kovových žebřů.Byl zhotoven základový rošt,připraveny svazky spojek.V 16,00hod.přijeli další členové výpravy,tak že skupina ve složení L.Slezák, Ing A.Krejčí,Ing.Skoupý,M.Kafoněk,P.Vrátil zahájili sestup do šachty v 16?30.Transport dílcových žebřů,spojek,lan,lanových žebřů,dřeva,svorníků a pod.byl ukončen v kapličce před objevnou propastí.L.Slezák provedl ohledání stropů v chodbičce pod ssuťovým komínem.Původně plastické,jílovité sedimenty tmelící zával byly vysušeny a hrozilo nebezpečí,že bude chodbička zavalena.Proto bylo přistoupeno k orámání ssutí.Velké volné balvany byly shazovány do propasti.Pro velkou únavu členů expedice byly práce přerušeny a pracovníci vyfárali ve 23,30 hod.na povrch.Ing A.Krejčí odjel do Brna,s ním do Suchdola odjel též ing.M.Skoupý.Zbylí členové po krátkém odpočinku opět sestoupili do šachty.V neděli ráno byla skupina posílena o členy spel. skupiny UJEP /F.Hrouda,J.Hladík,J.Zoufalý,L.Matoušková,M.Obruča/,spel.skupiny "Plánivy"/J.Šlechta,M.Šlechta,V.Valoušek/ a stálé pracovníky sloupské skupiny,O.Ondrouška a R.Šikulu. Poslední dva pracovníci prováděli na povrchu zajišťování vchodu u šachty,ostatní,pod vedením Doc.Dr.M.Ptáčka sestoupili do šachty.Do propasti byly spuštěny žebře/lanové/.L.Slezák sestoupil na první stupeň propasti.Při ohledání jižní stěny nalezl nový otvor,který ústil do komína,paralelního s hlavní propastí, spadajícího do řečiště "jižní odbočky".Tím byla nalezena nová cesta pro sestup na dno propasti a možnost obejítí blátivého nebezpečného převisu.Komín je též velmi příhodný pro instalaci stabilních žebřů.Zatím co ostatní členové výpravy pracovali na otvírce komína a přísunu materiálu,prováděl L.Slezák za asistence L.Matouškové a M.Kafoňka,fotodokumentaci spodních pater. Odpoledne byla skončena práce u komína a skupina soudruhů,kteří byli na lokalitě poprvé si volně prohlédla celé bludiště za odborného výkladu L.Slezáka.

Výstup na povrch byl ukončen v 17,00 hod.Výprava proběhla bez zvláštních událostí/úrazy,popáleniny a pod./

V Brně dne: 12.III.1962.

Slezák

MORAVSKÉ MUZEUM V BRNĚ
Náměstí 25. února 8 - Telefon 346-62, 374-77

V Brně dne 15.VII.1961.

S m l o u v a

o převzetí výzkumného pracoviště v šachtě za Indií ve Sloupě pod odborně-vědeckou patronaci Oddělením pro výzkum krasu Mor.musea v Brně.

Mezi pracovníky amatérské speleologické skupiny pod vedením O.Ondrouška a pracovníky Mor.musea v Brně dochází po vzájemné dohodě ke smlouvě,týkající se odborné spolupráce a vědeckého zpracování nově objevených prostor ve Sloupě,v šachtě za "Indií".

1/ Moravské museum zajistí financování nákladů spojených s uzavřením šachty.Po uzavření budou duplikáty klíčů předány krasovému odděl.

2/ Speleologická skupina pod vedením O.Ondrouška bude nadále provádět speleologický výzkum na uvedeném pracovišti,při čemž bude pravidelně zasílat krasovému odd.Mor.musea podrobné exkurzní zprávy.

3/ Veškeré výzkumné akce budou předem oběma stranami dohovořeny a schváleny.

4/ Vědecké zpracování lokality provede krasové odd.při zachování autorských práv amatérských pracovníků.O zapojení dalších externích specialistů rozhodne vedení Mor.musea a ved.kras.oddělení. O.Ondroušek,jako vedoucí skupiny osobně zodpovídá za to,že na pracoviště nebudou vpuštěny osoby,které by svojí činností mohly porušit prioritu výsledků vědeckých prací pracovníků vázaných touto smlouvou.Do doby konečného zpracování,budou výsledky prací prováděných na pracovišti/zvl.výsl.věd./důvěrného charakteru.

5/ Mor.museum zajistí:zmapování,zpracování tektoniky a geologie,resp. diapozitivní i norm.černobílou fotodokumentaci.Vypomůže s materiálovým zabezpečením skupiny zapůjčením pomůcek k výzkumu a pod.

6/ Od 1.I.1962 by bylo realizovatelné proplácení/dle dokladu/jízdného na pracoviště a zpět cca 5 členům amat.výzkumné skupiny.

Tato smlouva nabývá platnosti dnem 15.VI.1961.

MORAVSKÉ MUSEUM V BRNĚ

Grafia 38 - 61 - 234

NOVĚ OBJEVENÉ JESKYNNÍ PROSTORY V ŠACHTĚ ZA EVROPOU A INDIÍ VE SLOUPĚ

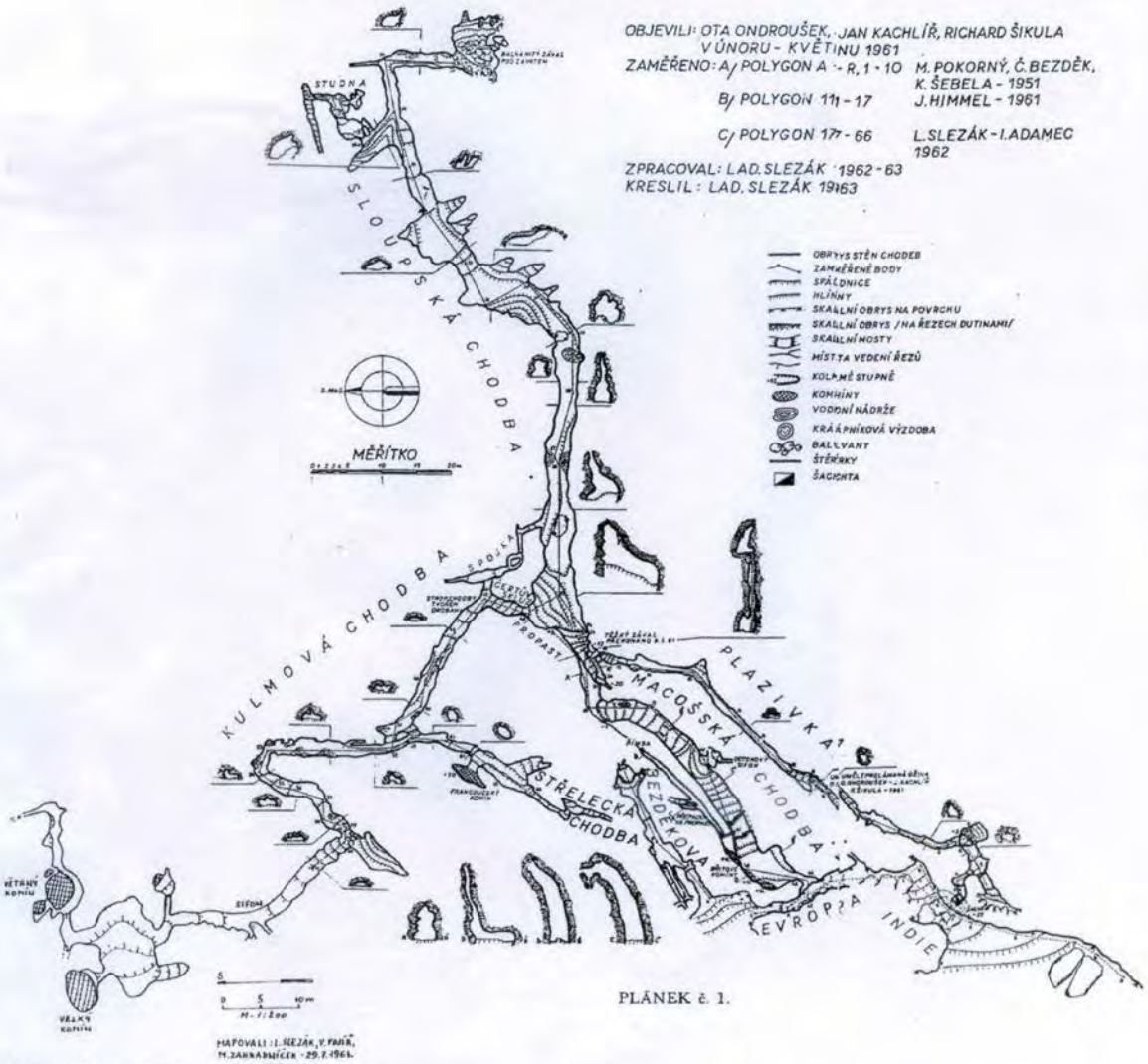

PLÁNEK č. 1.

LOSTORY ZA SIFONEM NA KONCI KULMOVÉ CHODBY – JESKYNĚ ZA EVROPOU A INDIÍ VE SLOUPĚ

Bylo mi redakční radou vytknuto, že tento dokument je nečitelný. Pokud ovšem skenujete bůhví kolikátou kopii, neuděláte to líp. Proto jsem text tohoto dokumentu přepsal na další stránku. Zde je kopie dokumentu, její čitelný obsah najdete na další straně.

Vliv seismických otřesů na konfiguraci terénu a dutin

v Moravském krasu.

Tento úkol vyplynul ze situace dne 27.X.1964, kdy naše území zasáhla seismická vlna, dosahující v pásmech stupně IV. V důsledku této situace došlo k několika významným změnám v konfiguraci podzemních dutin, zvl. pak jejich labilních výplní. Oddělení pro výzkum krasu se zabývalo zjišťováním rozsahu změn a jejich dokumentací, jakož i příčinami vzniku. Byl navázán kontakt s Geofysikálním ústavem ČSAV v Praze, který přislíbil dodání mapy a seismogramů pro území Moravy a to v prvím čtvrtletí r.1965.

Základní poznatky, které budou teprve kompletizovány lze shrnout asi takto:

1/ Seismické centrum, které bylo asi 20 km jižně od Vídně bylo kryto mladými usazeninami plastického typu, tak že projevy byly tlumeny.

2/ Zesílení a interference vln nastala na starých významných tektonických liniích a okrajových částech českého masivu a karpatské soustavy.

3/ Na území Moravského krasu byly rozhodující podélné linie, zvláště na úsecích zúžení vápencového pruhu a styku s brněnskou vyvřelinou. V těchto místech došlo k destrukci labilních sutěových kuželů na několika lokalitách, jako Ochozské jeskyni na jihu území a návalu Šachty za Evropou a Indií ve Sloupě, dále pak posunu materiálu ve Větrné a Daguaxu.

4/ Na některých místech, kde v jeskyních jsou patrny mylonity na dislokacích, došlo k drobným drtivým pohybům v hodnotách několika mm. Místy byly výplně dislokací částečně vysypány.

Výsledky pozorování jsou jen kusé, protože tato pozorování může provádět pouze zkušený odborník. Amatérští pracovníci hlásili pouze změny většího charakteru. Po získání údajů od GÚ ČSAV, Praha bude sestavena dílčí přehledná zpráva pro území Moravského krasu.

V Brně dne 23.II.1965.

Lad. Slezák, prom. geol.
ved. oddělí.

Vliv seismických otřesů na konfiguraci terénu a dutin v Moravském krasu.

Tento úkol vyplynul ze situace dne 27. X. 1964, kdy naše území zasáhla seismická vlna, dosahující v pásmech stupně IV. V důsledku této situace došlo k několika významným změnám v konfiguraci podzemních dutin, zvláště pak jejich labilních výplní. Oddělení pro výzkum krasu se zabývalo zjišťováním rozsahu změn a jejich dokumentací, jakož i příčinami vzniku. Byl navázán kontakt s Geofyzikálním ústavem ČSAV v Praze, který přislíbil dodání mapy a seismogramů pro území Moravy a to v prvním čtvrtletí r. 1965.

Základní poznatky, které budou teprve kompletizovány lze shrnout asi takto :

1.) Seismické centrum, které bylo asi 20 km jižně od Vídně bylo kryto mladými usazeninami plastického typu, tak že projevy byly tlumeny.
2.) Zesílení a interference vln nastala na starých výrazných tektonických liniích a okrajových částech českého masivu a Karpatské soustavy.
3.) Na území Moravského krasu byly rozhodující podélné linie, zvláště na úsecích zúžení vápencového pruhu a styku s Brněnskou vyvřelinou. V těchto místech došlo k destrukci labilních suťových kuželů na několika lokalitách, jako Ochozská jeskyně na jihu území a závalu šachty za Evropou a Indií ve Sloupu, dále pak k posunu materiálu ve Větrné a Dagmar.
4.) Na některých místech, kde v jeskyních jsou patrny milomity na dislokacích došlo k drobným drtivým pohybům v hodnotách několika mm. Místy byly výplně dislokací částečně vysypány.

Výsledky pozorování jsou jen kusé, protože tato pozorování může provádět pouze zkušený odborník. Amatérští pracovníci hlásili pouze změny většího charakteru. Po získání údajů od GÚ ČSAAV Praha bude sestavena další přehledná zpráva pro území Moravského krasu.

V Brně dne 23. II. 1965

Ladislav Slezák, prom. geolog
ved. oddělení.

Seznam použité literatury :

Absolon K. (1905 – 1911) **: Kras moravský a jeho podzemní svět.**
Díl 1. Nákladem A. Wiesnera, Praha.

Absolon K. (1970) **Moravský kras, díl 1.** Academia Praha.

Cendelín R. (2011) Kam vede Macošský sifon za Evropou a Indií ?
Edice SE – 3, ročenka č. 3/2011, Tématický okruh č. 8,
Osudové úniky poznání.

Cendelín R. (2016) **Skaliska Evropa a Indie, severní ukončení Sloupských skal.**
Edice SE – 3, ročenka č. 8/2016, Tématický okruh č. 9
Skaliska Evropa a Indie.

Gregor V. (1973) **Příspěvek k hydrografii a hydrologii horní části krasového povodí Sloupského potoka v Moravském krasu.**
Časopis Moravského muzea, Acta musei Moraviae, roč. 58/ 1973, str. 57 – 78.

Himmel J. (1961) **Nové jeskyně v Moravském krasu.**
Novinový článek v deníku Rovnost ze dne 21.05.1961.

Mokrý T. (2015) **Práce v jeskynních systémech, vázaných na podzemní tok Sloupského potoka v roce 2014.**
ČSS, Speleoforum, ročenka 34/2015, str. 10 – 12.

Mokrý T. (2016) **Šachta za Evropou a Indií, nová výzva v jeskynních systémech, vázaných na podzemní tok Sloupského potoka.**
ČSS, Speleoforum, ročenka č. 35/2016, str. 22 – 24.

Ptáček M. (1962) **K objevu nových jeskyň ve sloupských Starých skalách.**
Vlastivědné zprávy z Adamova a okolí, roč. 6/1962, č.1, str. 16 – 18.

Slezák L. (1964) **Nové jeskyně za skalisky Evropa a Indie ve Sloupu a jejich vztah k ponornému systému Sloupského potoka.**
Časopis Moravského muzea, roč. 49/1964, str. 69 – 82.

Slezák L. (2004) **Sloupské údolí – dosud nepublikované výsledky průzkumu ze 60tých let 20. století**.
ČSS – 3. národní speleologický kongres 2004, str. 59 – 62.

Slezák L. (2016) **Trocha připomínek rozhodně neuškodí.**
Speleo 69 / 2016

Šebela K. **(1951)** **K otázce prolongací některých sloupských jeskyní.**
Speleologický klub v Brně – Československý kras, roč. 4/1951 č. 7 – 8, str. 174 – 179.

Materiál seznamu použité literatury byl poskytnut ze soukromého archivu Richarda Cendelína – „Sloupského skalního ducha“.

Kryt se smaragdovým jezírkem (Brno – Maloměřice)

Kamil Pokorný

Staré protiletecké kryty nemusí být vždy tak fádní a ponurou záležitostí. Překvapením i pro speleology zaměřené více na městské, technické a jiné umělé podzemí je pak v takovém krytu podzemní jezero. To pod svahem v Maloměřicích je až křišťálově čisté, a když jej prozáříte silným světelným zdrojem, zatají se dech nad jeho smaragdovým odstínem.

Úkryty pro obyvatele před nálety a bombami v Brně vznikaly především v období druhé světové války. Nacházely se v několika podobách. Ty nejobyčejnější úkryty si mnohdy lidé vytvořili vykopáním do svahu. Sprašovité a písčité podloží na okrajích Brna k tomu přímo vybízí. Tento materiál je poměrně pevný a pokud kopete pod vyšším svahem, je šance, že vás masa několika metrů takového podloží nad hlavou ochrání, alespoň před tlakem výbuchu spadené malé bomby. Takto uvažovali lidé v akutní době častých náletů, a tak nacházíme množství narychlo kopaných krytů kolem sídliště Lesná, Vinohrady, kolem Černovic, Bystrce a mnohde jinde. O některých jsme si už psali. Možná vás napadne, že zrovna pískovec tlaku odolný není, ale lidé si moudře kopali kryty přesně pod vyskytujícími se pískovcovými lavicemi a deskami – bloky pískovce, který tvoří velmi pevné souvislé těleso a vykopaným chodbám pod ním, zrovna sloužil jako pevný strop.

Další nejčastější variantou bylo rychlé přebudování domácího sklepa na kryt – posílení železobetonového stropu a opatření vstupu silnějšími dveřmi, lépe odolávajícími případnému tlaku. V těch lepších případech byla zavedena i voda, byla zde kamínka, jednoduché posezení. Nejednalo se o kategorii hermeticky uzavíratelných krytů, tam už by musela být filtrovaná ventilace, odmořovací protichemická komora a zásoby kyslíku a pak i potravin a vody pro případ chemického zamoření nebo radiace bezprostředního okolí.

Tomuto účelu se pak blížila řada typizovaných protileteckých krytů oválného profilu. Ten sloužil statickým důvodům – lepší odolnosti oválných betonových stěn, přecházejících rovnou

v ucelenou klenbu. Armování zesilovalo pevnost betonu a krátké slepé odbočky, nebo přesahy za odbočením, měly roztříštit tlakovou a rázovou vlnu, která by betonovými tubusy krytu v případě pádu bomby před vchod prolétla. Tento popis také patří zajímavému krytu v Maloměřicích, blízko točny autobusů.

Původní pohodlný vstup do krytu, po několika betonových schodech, je již několik let zasypán terénními úpravami vedlejšího pozemku. Do krytu se ale naštěstí stále lze dostat použitím nouzových šachet. Pravda, je to krkolomnější, ale odměnou pak pohled na „smaragdové jezírko“ v zadní klesající nedokončené části krytu. Ta je trvale zatopena místními prameny s velmi čistou vodou, která dostává po silnějším nasvícení nádherný smaragdový odstín.

V roce 2000 jsem na jezírku proplouval nafukovacím člunem, který měl děravou jednu komoru. Když jsem nafotil zadní části a proplouval po hladině zpět, člun se již začal potápět a tak tak jsem zachránil foťák s rukou nad hladinou, díky tomu se můžete na záběry podívat i vy. Tajemství jezírka jsme však tehdy pokořili – vyčerpáním jsme museli potvrdit, že tu žádné bájné pokračování do dalších prostor již není. I tak dosahuje kryt s vícekrát lomenými chodbami úctyhodných cca 80 metrů a dosud není výrazně zaneřáděn vandaly.

Více záběrů a informací na mých stránkách: www.agartha.cz

Kam pokračují zatopené části krytu?! Zvědavost rostla a nedala nám spát…

Nezbylo, než sehnat nafukovací člun a projet se dozadu, dál…

To jsem ještě netušil, že člun má některou komoru děravou a začíná se vyfukovat!

Začínal se potápět, ale stihl jsem rukou dopádlovat a druhou držet tehdy ještě obyčejný foťák nad vodou suchý…

Na konci pokračování nebylo, ale…… nemůže být nějaký nižší průlez zatopen?

Nakonec jsme dotáhli elektrocentrálu, čerpadlo, a vodu asi dva dny čerpali pryč.
Potvrdilo se jasně, že na konci je čelba, štola a kryt ražen dále nebyly, asi kvůli silným pramenům…

Kryt je dnes v únoru 2017 stále průlezný. Vchod je zasypán, ale lze se do něj dostat po čtyřech skrze nouzový východ. Ten je severně od točny konečné autobusu v Maloměřicích, pod malým svahem pokračující silnice směr rezervace Kavky.

Kovový žebřík z jednoho z nouzových výlezů – nyní jediné možnosti, se ještě do krytu a k jezírku dostat…

Jak je to s těmi chodbami pod Brnem

(Nejzachovalejší barokní sklep v Brně je pod Římákem)

Kamil Pokorný

Průvodci na hradech a zámcích rádi svůj výklad nějakou tou tajnou chodbou často proloží, ale ukázat ji téměř nikdy nemohou, protože tam prostě není nebo ji ani sami nikdy neviděli. Nejednou jsme na ni museli teprve upozornit. Také se nám stává, že nám kasteláni o tom svém podzemí řeknou "já, ani archeologové nebo památkáři jsme dole ještě nikdy nebyli"! Nemohu dost dobře pochopit, jak mohou vydržet, nevědět, co mají pod objektem.

Mnohé instituce jako Geoindustria a další, měly za minulého režimu přímo nařízení, při objevech podzemních chodeb, tyto ihned bez nahlášení nebo dokonce dokumentace zasypat či zazdít, aby se nezdržoval harmonogram budovatelských prací. „Koho by nějaká stará nebezpečná díra zajímala“. Takto skončilo velmi mnoho historických chodeb a sklepů v naší zemi – taková byla praxe. Jak je tomu dnes, se můžeme jen dohadovat. V mnoha případech, pokud jsme je zachytili nebo byli na ně náhodnými kolemjdoucími upozorněni, jsme zakročili, prostory zadokumentovali a upozornili na ně dále.

Bylo tomu tak mnohdy i v Brně – paralelně vedle systematických průzkumů a snahy prováděné od roku 1976 - dohledat staré studny a sklepy a zakreslit je, se na nedalekých stavbách ve výkopech často betonem zalily neohlášené staré podzemní prostory, aby neohrozily statiku, ani plán stavby, a nedej bože, aby tam pak nebyl nařízen archeologický průzkum a nestala se z chodby památka. Došlo k tomu na Josefské ulici, na Kolišti, a v mnoha dalších případech. Také kolem Brna v Ořechově a mnohde jinde v průběhu let, kde nám někdo nahlásil klenbu ve výkopu a než jsme tam přijeli, výkop byl zasypán a klenba zapírána.

Tak jako ubývá zdiva hradních zřícenin, o které se obecně stát až na výjimky nikdy nezajímal a nezajímá, ubývá i tajemného historického podzemí. Prostě žijeme, tam kde žijeme. Přitom tematika podzemních chodeb se těšila veliké oblibě už od 18. století. A nešlo pouze o zkazky lidu z podzámčí. Zachovaly se články národopisců takových jmen jako Balbín, Schaller, Baar a dalších publicistů, až chodbománie vedla k napsání knihy Výlet pana Broučka do 15. století, kterou s krajní ironií napsal roku 1888 Svatopluk Čech.

A co pod Brnem? Na sklonku tohoto roku se podařil unikátní objev největšího barokního podzemí pod městem. Aleš Svoboda mi povídal: „Když jsme začali ohromné prostory 7 metrů hluboko pod okrajem Římského náměstí čistit, pokračující prostora pod širokou klenbou tvarově napovídala, že by se mohlo konečně jednat o fragment chodby. Navíc se nachází vedle pověstné první brněnské pošty, kde existují pověsti o nepozorované a kryté přepravě zpráv a zásilek koňmo. Koně by se pod tuto klenbu rozhodně vešly i dva. Naše napětí ještě vystupňovala zděná přepážka. Když jsme ji vybourali, klenba pokračovala dál. Bylo nutné vykýblovat desítky kubíků zeminy a až za několik týdnů ruční práce jsme odkryli původní portál se schody. Zase sklep a ne chodba… Ale jedinečný! Tak veliký dlouhý a neporušený sklep jsme dosud přímo pod samým centrem nenašli.“

A to je ode mne, milí čtenáři, dárek pro vás, prostřednictvím fotografie moci do unikátního sklepa nahlédnout, protože pro veřejnost zpřístupněn nebude.

Více informací o starých chodbách také na www.starechodby.cz

Fáze ještě před úplným vyčištěním sklepa – počátek prosince 2016

Pohled na jihovýchodní stranu k proraženému vstupu.

Pohled při sestupu do sklepa.

Vyšší část sestupu do sklepa.

Navštíveno a nafoceno se sklepmistrem Ing. Arch. Alešem Svobodou…

Sklep domu pod Špilberskou hradbou

Kamil Pokorný

Pevnost takového významu, jaký měl Špilberk, nedá spát mnohým pátračům po starém podzemí. Tím, že jsem na Špilberku i pracoval, jsem měl po několik let vše „pod kontrolou“ včetně dění v blízkosti jihozápadního bastionu. Ten se město rozhodlo obnovit – vystavět nový, aby tak vznikly chybějící prostory pro depozitáře Muzea města Brna.

Bylo napínavé sledovat při hloubení a odkrývání původních základů, co se objeví. Odkrytí náslechových chodeb jsme se v tomto seriálu věnovali již před několika lety. Zaměřme se dnes kousek vedle - pod povrchem městského parku se totiž ukrývá nevelký systém sklepních prostor. Tvoří je nízká vstupní místnost, v pravém úhlu zalomené schodiště a hlavní prostor původního starého sklepa.

Při procházce kolem horních hradeb jsem si v srpnu 2004 povšimnul přes plot náznaku mohutné cihlové klenby, vyjímající se nepřehlédnutelně pod patou hradby. Překvapila nás síla té klenby, ze tří vrstev cihel nad sebou, podobně, jako je vidět síla kleneb ve zdech kasemat hradu. Takové silné klenby se běžně nestaví a to nás zmátlo – proč je tak silná klenba zhotovena vně hradeb. Snad, aby se do podzemního prostoru dalo něco ukrýt, nebo se tam schovat při válečných vřavách. Nebo snad prostor někam pokračuje pod hrad?! Spousta otázek se nám honila hlavou, když jsme si povšimli otvoru v části klenby. Do původního větracího okénka, napovídajícího, že se nejspíše jedná o starý sklep, byl vidět nešetrný zásah – zvětšení tohoto otvoru odlomením několika cihel tak, aby šlo proniknout dovnitř. Byl tam i zbytek opřeného žebříku z latí, a tak bylo možno sestoupit a podzemní prostor vyfotit.

Hořeli jsme tehdy nadšením a čekali, že prostor připomínající sklep, pokračuje za roh dál. Tam však byl zával – hromada cihel. Nic víc. Sklep je vyzděn pálenými cihlami, hlavní prostora o rozměru cca 2,2 m × 4,1 m má hliněnou podlahu. Sklep byl v dalších letech vyčištěn a sestoupit do něj lze nově po dvojici nových ocelových konzol, umístěných na místo někdejších (patrně cihlových) schodů s chybějícími stupni. Zděný prostor schodiště je opatřen dvěma většími a dvěma menšími nikami – otvory pro položení osvětlení prostoru lampami.

Podobná velká nika je pak na severní stěně hlavního prostoru. Je to podivné, ale jde o podsklepení mladšího na hradě nezávislého domu z období po poboření hradeb na příkaz Napoleona v roce 1809.

Navštívili jsme Archiv města Brna. Při studování historických map jsme zjistili, že prostor v místě sklepa je většinou vyznačen pouze jako park, doklad o žádné budově se během 2. poloviny 19. a 20. století nepodařilo dohledat. Pouze jedna veduta v onom místě pod horní vysokou hradbou zobrazuje náznaky dvou malých domečků. Mohl to být jejich sklep. V okolí je pak dokládána z roku 1858 přímo v místě sklepa na jižním svahu pod hradbami nevelká vinice. Dům byl nejspíše součástí vinice a sklepení mohlo sloužit ke skladování sudů s vínem. Dům byl později v souvislosti se zánikem vinice na přelomu 19. a 20. století zbourán a na podzemní prostory se zapomnělo až do doby znovuobjevení při rekonstrukci fortifikačních zdí na Špilberku v roce 2006. Tehdy bylo vstupní schodiště odkryto, prozkoumáno a po dokumentaci překryto železobetonovou deskou s poklopem umožňujícím případný vstup.

Sklep zůstává dále prázdný bez využití, vědomí silné klenby zůstává záhadou, podtrhující zvláštní tajemný nádech lokality, kde se nachází v blízkosti i náslechové chodby, hrající roli při dobývání hradu Švédy. Více o starých chodbách a podzemí na www.starechodby.cz

Pozdější odkryv oficiálního průzkumu a statického zajištění.

Předcházející odkryv vstupu původním odvětrávacím otvorem, průnik jeho zvětšením pod mohutnou klenbu.

Právě mohutnost klenby je překvapením – je silná jako klenby blízkých kasemat, mnohem níže zde ložených. Významově tedy musel být tento sklep dosti důležitý…

První sestup do sklepa po mnoha desítkách let – úzkým otvorem pod klenbou.

Na klenbě sintrové krápníčky – i přes mohutnou klenbu prosakovala postupně voda?

Původní vstupní schodiště zasypáno.

Později vyčištěno a obnoven vstup právě tudy s vyústěním v podobě nového poklopu za jihozápadním nově postaveným bastionem Špilberku.

U vstupu je zděná větší cihlová nika.

Vodovodní štola pod Kohoutovicemi

Kamil Pokorný

Do brněnského podzemí patří i tunely. Který je nejdelší? Husovický na trati nové Tišnovky? Tunel pod Stránskou skalou pro Ivanovický potok? Nebo tunel Ponávky pod Lesnou? Nepočítáme-li spletitý systém primárních a sekundárních kolektorů pod centrem města, je nejdelším tunelem v Brně vodovodní štola Vírského oblastního vodovodu (VOV) o délce 4160 m. Dlouhá hlubinná štola prochází severojižním směrem místy, kde by ji málo kdo hledal - pod masivem Holedné, Baby a sídlištěm Kohoutovice vede z Bystrce do Bosonoh.

První projekt na výstavbu štoly Vírského oblastního vodovodu pochází z počátku 70. let 20. století. Trvalý nárůst spotřeby vody v Brně vyžadoval posílení kapacity dvou Březovských přivaděčů nejpozději do konce tisíciletí. Stavba byla zahájena v roce 1988, po skončení socializmu se ale potýkala s vleklými průtahy vinou ekonomického zpomalení a privatizace, pak změnou koncepce zásobování Brna vodou v důsledku jejího zdražení o několik set procent s následným výrazným poklesem spotřeby. Projekt VOV byl přepracován, kapacita přivaděčů zmenšena a řada staveb byla úplně zrušena či odložena.

Pod vírskou přehradou prochází vodovod složitým terénem a údolím Svratky skrze dvojici štol. Přes úpravnu vody ve Švařci pokračuje do vodojemu nad Čebínem, kde byl propojen v roce 1997 v mísící stanici s II. Březovským vodovodem, přicházejícím od Malé Lhoty. Přivaděč byl v roce 2000 uveden do provozu a z vodojemu Čebín tekla voda z Víru do Brna potrubím II. Březovského vodovodu - do roku 2001, kdy byla dokončena nová část trasy Čebín – Brno - Bosonohy.

Na této celkově 9128 m dlouhé části vodní trasy se nachází 4160 m dlouhá štola - tunel od prohnuté lávky naproti stanice Kamenolom v dolní Bystrci až do Bosonoh. Celá štola je opatřena torkretovým nástřikem betonu na nosné armatury stejně, jako v kolektorech pod Brnem. V Bystrci překonává VOV řeku Svratku litinovou shybkou a zcela neslyšně pokračuje štolou ve sklolaminátovém potrubí o průměru 1100 mm. Potrubí je upevněno ve štole profilu

2810 mm, místy se rozšiřující až na 3010 mm. Širší profil umožňuje pěší průchod a technickou kontrolu a servis trasy potrubí. Při exkurzi slyšíte jen kroky chůze, ale když se všichni zastaví, naprosto neuslyšíte silný tok vody ve velkoprůměrovém potrubí – ani šplouchnutí.

Zajímavým úsekem je západně rozšířená komora štoly s přemostěním potrubí, v místě pod sídlištěm v Kohoutovicích. Z hlavního řadu zde odbočují dva výtlačné řady o průměru 300 mm vzhůru do vodojemů Myslivna a Kohoutovice.

Štola dále pokračuje a vyústí do severního svahu Bosonoh a do vodojemu. Z něj voda teče od roku 2006 dále do Moravan, Rajhradu a dále do Těšan na okraj Hodonínska, oblasti tzv. hořkých vod, která se potýká s nedostatkem vhodné pitné vody už odpradávna.

Čtyřkilometrový tunel pod Holednou je v neustálém provozu, nepřístupný veřejnosti a zabezpečený proti vniknutí cizích osob. Na povrchu kryjí portály tunelu koncové objekty v oploceném areálu VOV. Více o brněnském podzemí na www.agartha.cz

Tolik vody protéká silnou troubou a není vůbec slyšet! Ve štole je úplné ticho!

Konec štoly u Bosonoh

A zase 4 km zpátky štolou k Bystrci… Z mírného kopečka se jde příjemněji, je to taková meditace v chůzi, je tu ticho a příjemně vlhčí vzduch všemi průsaky skrze torkretovou klenbu.

Průsaky jsou intenzivní, torkretem se dostává k povrchu i železo z vnitřní armatury z prutů stavební oceli…

Každých 50 m jsou tlačítka, abyste si rozsvítili úsek dalších 50 m a zhasli předešlý.

Zajímavé místo s větší komorou a odbočkou a čerpadlem pro naplňování Kohoutovického vodojemu ve známé podobě vysokého trychtýře. Nacházíme se právě hluboko pod ním…

Vodovodní štola pod Zelným trhem

Kamil Pokorný

Před pár lety jsem si povšiml některých fragmentů cihlových zaklenutých chodeb – vodovodních štol, odkrytých na Zelném trhu v podélném výkopu a hrklo ve mně, že byla konečně odhalena některá z těch tradovaných chodeb. Profil by tomu odpovídal, ale záhy jsem se dozvěděl, že o žádnou tajnou únikovou, nebo spojovací chodbu nešlo. Jaký byl tedy účel těchto chodbiček a celá historie napájení kašny na největší brněnské tržnici?

Tržiště v místě Zelného trhu vzniklo koncem 13. století současně s rozšiřováním města. Historické záznamy pak uvádí v době přibližně od první čtvrtiny 15. století stavbu kašny, napájené složitým způsobem dřevěným potrubím až ze Svrateckého náhonu. Konkrétně z místa, kde dnes stojí městské lázně nad tramvajovou smyčkou Nové Sady. Tehdy zde byla voda z Lamplova mlýna tlačena zařízením, poháněným tokem náhonu až nahoru na Petrov. Tam se hromadila ve vysokém zděném vodojemu, z něhož byla cihlovými štolami přiváděna do kašny.

Původní kašna pak ustoupila v roce 1690 stavbě nové, velkolepější kašny z vápence, vytěženého ze Stránské skály. Dobudována byla pod vedením Johanna Bernharda Fischera v roce 1695. Barokní kašna je tvořena nádrží ve tvaru hvězdice se zaoblenými tvary. Střed vyplňuje trojhranná hora se symbolickou grottou, v níž Héraklés drží na řetěze psa Kerbera a shora jej sledují čtyři říše: Babylonie, Persie, Hellada a nejvýše umístěná Evropa.

Stavbě horní viditelné části kašny předcházelo vyhloubení prostor ve tvaru kříže. Ty byly vyzděny cihlou a zaklenuty s napojením na rovněž vybudovanou cihlovou přívodní štolu z petrovského vodojemu. Vodní systém také navazoval na odpadní štolu, která od Parnasu odváděla zbytkovou nebo vypouštěnou vodu směrem k dnešnímu nádraží, zpět do náhonu. Až teprve později byla odpadní štola napojena do kanalizace, vybudované téměř o dvě staletí později, a částečně slouží svému účelu dodnes.

Z původní zděné napájecí vodovodní štoly se dnes dochovaly pouze fragmenty. Ty byly odkryty v nedávných letech při rekonstrukci tržiště. Část mezi petrovským vodojemem a Zelným trhem pod Petrskou ulicí byla v souvislosti s přestavbami zlikvidována (přináším její foto). Zachovala a zachránila se část vedoucí z horní části Zelného trhu (před divadlem Husa na provázku) směrem ke kašně, která však byla přeťata vedením moderního kolektoru.

Zachovalé fragmenty vodovodní štoly v horní části náměstí jsou tvořeny přímou, téměř 2 m vysokou chodbou z cihelného zdiva. Nachází se mělko pod povrchem náměstí (necelý metr). Na opraveném úseku štoly o délce cca 30 m se nachází rozšířená komora a v dolní části je štola kolmo překřížena kameninovou kanalizační rourou. Štola je na obou koncích zazděna – dnes je kašna napájena novodobějším městským vodním přivaděčem.

Více o starých chodbách na www.starechodby.cz

A pak že chodby nejsou… co už na tom, že vodní ☺ Alespoň nějaké!

Brno je totiž na skutečné chodby naprosto chudé. Jen samé sklepy a sklepy…

Jiná vodní štola, přímo napájecí původně kašnu Parnas na Zelném trhu v Brně

Zemřel Martin Vrana, zachránce archivu Speleologického klubu Brno.

(Aneb – pro pochopení pohnuté části historie moravské speleologie vzpomínka na aktéry dob minulých)

Josef Pokorný.

(Korektura, připomínky a doplňky : Ladislav Slezák, Marie Vranová a Pavel Vyhnánek).

Ve středu, 27. dubna 2016 zemřel ve věku nedožitých 57 let Martin Vrana, člověk, který zachránil archiv Speleologického klubu Brno před zničením. Pojďme si o něm a o jeho činnosti ve speleologii povědět více.

Martin Vrana se narodil 24. července 1959 v Hradci Králové. Jeho otec, který se do Hradce přiženil, pocházel z Brna a tak se rodina v průběhu Martinova dětství do Brna přestěhovala. Podle pamětníků si Martin okolí Brna zamiloval. Především jej vzrušoval a lákal Moravský kras a jeho tajemství a tak už od svých 14ti let vyráží do krasu a seznamuje se s ním. To bylo někdy v létech 1974 až 1975 Posléze se dostává mezi jeskyňáře, kteří jej berou mezi sebe a on se stává jedním z nich. Než ale budu pokračovat ve výkladu o osobnosti Martina Vrany, musím vysvětlit pár historických skutečností, které se právě dotýkají a ovlivňují jeho speleologické začátky. Je to nezbytné pro pochopení tehdejšího dění v krasu. Já sám jsem si musel tuto historii a její zvraty rozplést, abych se v tom vyznal a mohl vám vyčerpávajícím způsobem vysvětlit, jak Martin k archivu Speleologického klubu přišel.

Nejprve si musíme vysvětlit **situaci moravské speleologie v době založení České speleologické společnosti** (dále jen ČSS) v létech 1978 – 79 a krátce poté. Jejím předchůdcem na Moravě byl „Český speleologický klub pro zemi Moravskoslezskou v Brně“, který byl založen speleologickými nadšenci v r. 1945. Svoji činnost úspěšně rozvíjel až do r. 1951, kdy byl Zákonem č. 68 zrušen, stejně jako 49 480 podobných spolků v českých zemích a 22 202 podobných spolků na Slovensku. Bylo povoleno jen 7 společenských organizací, ve kterých mohli občané tehdejšího Československa vykonávat jakoukoliv zájmovou či společenskou činnost. Žádná z těch sedmi ale nebyla vhodná pro jeskyňáře. Poté nastalo zvláštní období jakési poloilegální, ale přes to účelné a smysluplné speleologické činnosti. Část členů v průběhu času řešila situaci vytvořením tzv. Speleologických kroužků při Závodních klubech ROH velkých podniků. (ČKD Blansko, Metra Blansko, Adast Adamov, Královopolská strojírna Brno, První Brněnská strojírna Brno a další). Přes to zůstávala řada aktivních speleologů stále mimo zákon.

Situaci se snažil řešit i tehdejší ředitel Moravského muzea RNDr Jan Jelínek, který jeskyňářům fandil, **obnovením činnosti Krasového oddělení Moravského muzea** a tím umožnil pod gescí státní organizace další speleologickou amatérskou činnost. **Speleologický klub Brno** (jak se „klub“ posléze přejmenoval) **však stále existoval**, protože bylo nutné pracovní kolektivy na jednotlivých lokalitách (i když oficielně to byly složky Závodních klubů ROH) vzájemně koordinovat a udržovat jejich odbornou úroveň. I **Státní bezpečnost** přestala práci těchto kolektivů důsledně sledovat, když **se přesvědčila, že jde o nadšence**, kteří zasvětili svoji činnost výzkumu jeskyní.

Celá situace se vyhrotila na podzim roku 1970, poté co zahynuli na prahu objevu tisíciletí Jiří Šlechta a posléze Milan Šlechta a Marko Zahradníček. A co Krasovou komisi ovládla klika profesionálních aktivistů z Geografického ústavu v Brně. Ti začali speleology dělit na členy v závodních speleologických kroužcích jako legální jeskyňáře a členy Speleologického klubu Brno na nelegální jeskyňáře. Legální jeskyňáře v omezené míře připouštěli k pracím na výzkumu Amatérské jeskyně, zatím co členy Speleologického klubu Brno do Amatérky vůbec nepustili.

Považuji za **nutné** vysvětlit, že tehdy působily v Moravském krasu **dvě** (takzvané) profesionální skupiny. „Profesionální skupina“ Geografického ústavu v Brně a „Profesionální skupina“ „Moravský kras, provoz a výzkum II v Blansku“, vedená L. Slezákem. Tyto dvě skupiny nejsou v řadě historických speleologických materiálů rozlišeny, naopak jsou směšovány a negativní dopady jednání profíků GÚ jsou připisovány nevinným lidem, kteří s tím nemají nic společného. **To je podle mého názoru velký a nešťastný omyl Hugo Havla, který v inkriminované době absolvoval vojenskou základní službu, a do kritických poznámek ve Speleu byl (podle mého názoru) vehnán a zneužit nezodpovědnými informátory, kteří se buď ve spleti tehdejších vztahů nevyznali, nebo záměrně historii mlží.**

Tehdejší předseda Speleologického klubu Brno, **Standa Mayer** bojoval jako lev, **dokazoval, co všechno v průběhu let SKB užitečného v krasu vykonal,** ale přes to mu úřady dokazovaly, že SKB je nelegální organizací. A za tím vším stál jedinec, (o kterém se dnes nemluví), jdoucí za vlastním prospěchem, který využil či zneužil tragickou událost z 29. srpna 1970 pro svoje záměry. Napomohlo tomu později také úmrtí Rudolfa Burkhardta a následná emigrace Vojtěcha Gregora, čímž zkolabovalo v r. 1976 Krasové oddělení Moravského muzea.

Díky tomu, že Speleoklub tento boj **nikdy nevzdal**, se nakonec začalo mluvit o organizaci, která by zastřešovala a řídila činnost speleologie v českých zemích a díky úsilí docenta Vladimíra Panoše a dalších se nakonec podařilo **realizovat vznik České speleologické společnosti, která jednou pro vždy vyřešila problém „legálních“ a „nelegálních“ jeskyňářů.**

Z jednotlivých pracovních skupin, pracujících jako speleokroužky při závodech vznikly Základní organizace České speleologické společnosti. Těch bylo tehdy v Moravském krasu 11. A zbylo přibližně 110 členů bývalého Speleologického klubu, ze kterých byla v době vzniku ČSS vytvořena **Základní organizace 6 – 12, nazvaná „Speleologický klub v Brně“.** Tuto základní organizaci tvořily v oné době **pracovní skupiny Plánivská, Jedelská, Holštejnská, Ostrovská, Suchožlebská, Pustožlebská, Březinská a Babická skupina.**

Vznikající organizační struktura České speleologické společnosti znamenala pro větší a silnější pracovní kolektivy příležitost k nastoupení samostatné existence. A silné pracovní kolektivy ji neváhaly využít. Ještě posílily získáním nových členů a pak se osamostatnily. V roce 1979 se stala samostatnou základní

organizací **Suchožlebská** pracovní skupina, **(ZO 6 – 14)** a za ní následovaly **Holštejnská (ZO 6 – 15)** a **Ostrovská (ZO 6 – 16 – Tartaros).** V r. 1980 to byly **Jedelská** pracovní skupina **(ZO 6 – 17 - Topas)** a **Plánivská (ZO 6 – 19). Babická** pracovní skupina se tehdy spojila se **ZO 6 – 08** (Tehdy Zetor, později Dagmar). A tak v **ZO 6 – 12 – Speleologický klub Brno** zůstaly jen dvě pracovní skupiny – **Pustožlebská a Březinská.**

Museli jsme nejprve **umět rozlišit** obě organizace, tj. Speleologický klub Brno, (který v kritických padesátých létech dvacátého století takto změnil svůj název z původního „Českého speleologického klubu pro zemi Moravskoslezskou v Brně) **v tom, že jeho zbylí členové přešli** do České speleologické společnosti, do její **Základní organizace 6 – 12**, Speleologický klub Brno. Přiznám se, že i já jsem si to potřeboval vysvětlit. Nebyl jsem účastníkem těchto událostí, ostře emotivní vystoupení Hugo Havla ve Speleu probudilo můj zájem, protože jsem se historií moravské speleologie už řadu let před tím zabýval. **Jednu velkou pravdu však Hugo Havel měl** : Speleologický klub přes nepřízeň legislativy, avšak pod patronací Moravského muzea **nikdy nezaniknul**, v každé době **smysluplně pracoval** a bojoval za svoji existenci. A za to, co nakonec vybojovali, patří jeho členům dík ! **Je zapotřebí, aby historici, kteří toto období budou zpracovávat, je zpracovali s maximální objektivitou a s prověřenými fakty, bez jakýchkoliv emocí !** Jen tak můžeme naplnit odkaz jeskyňářů, kteří žili a dřeli v krasu před námi. Mezi ně patří vedle Hugo Havla a dlouhé řady dalších i Martin Vrana.

Časově jsme se tedy ocitli na začátku osmdesátých let dvacátého století, a teprve teď, když jsme si co nejstručněji, (i když to tak nevypadá) **vysvětlili vznik Základní organizace 6 - 12 České speleologické společnosti, kterážto Základní organizace převzala název Speleologický klub Brno, můžeme začít mluvit o Martinu Vranovi.** Dřív to nešlo.

Této základní organizaci zůstala k dispozici klubovna původního Speleologického klubu na Mášově ulici v Brně, a v této klubovně se nacházel i archiv. **Tento archiv je dnes, díky jeho zachránci, Martinu Vranovi zlatým pokladem moravské speleologie.**

Speleologické začátky dospívajícího Martina Vrany nedovede dnes spolehlivě popsat ani jeho manželka, ani jeho přátelé. Nicméně, někdy na přelomu let 1982 a 1983 jej do České speleologické společnosti, (dále jen ČSS), Základní organizace 6 – 12 „Speleologický klub Brno“ (dále jen SKB), a to do Březinské pracovní skupiny přivádí Karel Plíva.

Podle archivní dokumentace založil Březinskou pracovní skupinu ve druhé polovině roku 1948 březinský učitel František Červinka, pracovní iniciativu krátce na to převzal manuálně zručný Alois Ševčík, který poté Březinskou pracovní skupinu léta vedl. S přibývajícími léty a po založení ČSS se stahuje do

funkce hospodáře ZO a předsedou tehdejší **Základní organizace 6 – 12, Speleologický klub Brno** se stává Franci Musil starší.

Alois Ševčík v r. 1981 umírá a na místo hospodáře nastupuje aktivní Karel Plíva. A právě ten Martina do Březinské pracovní skupiny (dále jen Bps) přivedl. Tato Bps v oné době intenzivně pracuje na lokalitě „Malý lesík“, což je v podstatě paleoponor Březinského potoka. V Bps se Martin seznamuje se svojí budoucí manželkou a později i s Pavlem Vyhnánkem, který do skupiny přichází asi o půl roku později. Stávají se z nich nerozluční kamarádi.

Po odchodu Karla Plívy přebírá Martin funkci hospodáře a v r. 1986 se stává jednatelem výboru ZO 6 – 12, SKB. Předsedou tohoto výboru je stále Franci Musil st. Jednatelem ZO SKB je Martin ještě v průběhu let 1987a 1988.

V roce 1988 vychází v„Knihovně ČSS“ jako její 12. svazek práce Martina Vrany nazvaná **„Jeskynní výzkum u Březiny“** s podtitulem „40 let Březinské skupiny SKB“. V úvodu této práce vysvětluje Martin Vrana vznik Bps v r. 1948 jako součásti SKB a popisuje jeho historii a historii výzkumů v jeskyních „U studánek“, v „Knechtově lomu“, v jeskyni „Na technice“ a především stěžejní práce v jeskyni „Malý lesík“. Tento popis prací je doplněn mapkami.

V roce 1989 je zvolen předsedou ZO 6 – 12 SKB a Franci Musil st. ustupuje do funkce místopředsedy. V listopadu 1989 je na návrh Martina Vrany, za podpory Pavla Vyhnánka vyčleněna Novodvorská pracovní skupina, jejímž cílem je nalézt paleoodvodňování masivu Skalka.

Funkci předsedy ZO SKB zastává Martin Vrana i v létech 1990 a 1991. V roce 1991 byly pro zlepšení řízení jednotlivých pracovišť ustaveny dvě nové Základní organizace České speleologické společnosti, a to **ZO 6 – 25**, Pustožlebská a **ZO 6 – 26** Speleohistorický klub a dvě ze tří pracovních skupin ZO 6 – 12, tj. pracovní skupina Pustožlebská a pracovní skupina Speleohistorický klub do nich přešly. Majetek ZO 6 – 12 byl rozdělen mezi tři základní organizace podle schematu, schváleného členskou schůzí ZO 6 – 12, která se konala 10.12.1991.

V ZO 6 – 12 poté zůstává jen Březinská pracovní skupina, která k 31.12. čítala 31 řádných členů, 4 čestné členy a 2 čekatele na členství. Jejím předsedou je opět zvolen Martin Vrana a to pro léta 1992, 1993 a 1994, tedy s vedením před rozdělením ZO je to 5 let činorodé řídící práce ! V roce 1991 je místopředsedou zvolen Franci Musil mladší. a v r. 1992 se místopředsedou stává Pavel Vyhnánek. V r. 1995 přebírá funkci předsedy Petr Kos. Ještě v létech 1999 a 2000 pracuje Martin ve výboru ZO 6 – 12 jako jednatel.

V září roku 1992 musí Základní organizace 6 - 12 (SKB) vyklidit klubovnu na Mášově ulici. Nastává problém, co s archivem, který zaplňuje část klubovny. Část archivu, kterou tvořily knihy a časopisy byla v průběhu roku 1992 předána zčásti Universitní knihovně Brno, zčásti knihovně Přírodovědecké fakulty University Palackého v Olomouci. (Klademe si otázku, na základě čeho se ZO 6

– 12 zbavuje této části archivu. Snad nám to objasní archiv sám. Pokud ne, budeme dále hledat příčinu).

Otázku, co s vlastními archivovanými písemnostmi Speleologického klubu Brno řeší Martin Vrana velkoryse. Odváží a ukládá je v příslušenství svého bytu v Brně – Líšni. Předpokládá, že jej ve svém volném čase uspořádá a bude jej zpracovávat. Jenže, to není práce pro jedince, ale pro kolektiv !

Toto předsevzetí se mu nepodařilo beze zbytku naplnit. Nicméně, problém, kterému nakonec věnoval zbytek svého života je také velmi pozoruhodný. Zprvu se ve svém volném čase v průběhu dalších let věnuje své rodině a praktické jeskyňařině. V této činnosti je podporován svojí ženou, profesně zdravotní ošetřovatelkou která je také řadu let aktivní členkou ZO 6 – 12.

V roce 2008 je Martin Vrana postižen infarktem myokardu. Po přeléčení je přeřazen do invalidního důchodu a další činnosti jeskyňáře musí už zanechat. Věnuje se tedy zpracování životního příběhu svého dědečka, jednoho z českých letců, kteří se zúčastnili v létech 1940 až 1945 bitvy o Anglii.

V roce 2015 vyšla jeho kniha,nazvaná **„Mezi mořem a hvězdami“** s podtitulem **„Životní příběh plukovníka letectva Ladislava Bobka, DFC.“** Zpracování tohoto životního příběhu Martinem Vránou je velmi precizní a čtivé.

Vranův dědeček, pilot – stíhač Ladislav Bobek byl po příchodu do Anglie nejprve pro svůj věk a rozsáhlé praktické životní zkušenosti vojenského letce zařazen jako instruktor, který zalétával a seznamoval české letce s britskými letadly. Bojové akce však vyžadovaly doplňování stavu letců. Nejobtížnější úkoly plnili tzv. noční stíhači, kteří střežili vzdušný prostor anglických zemí ve válečných nocích. Tato letecká bojová činnost vyžadovala především dobrý zrak pro noční vidění, pevné nervy v bojových akcích a přesné a rychlé rozhodování. Pro tyto svoje vlastnosti byl posléze, v r. 1942 L. Bobek přeřazen k 68. squadroně RAF, do její české části, a do konce války létá na dvoumotorovém Bristol – Beaufighteru, vyzbrojeném čtyřmi kanony, devíti kulomety a radarovým vyhledávačem nepřátelských letadel jako pilot – noční stíhač.

Ladislav Bobek se narodil v srpnu r. 1910, od r. 1929 létal jako vojenský pilot - stíhač v československé armádě. V r. 1939 odchází do zahraničí, v r. 1940 přichází do Velké Británie, kde se stává českým příslušníkem RAF. Je nositelem celkem 25 válečných vyznamenání, z toho 11ti československých válečných vyznamenání, 8mi britských válečných vyznamenání, z nich nejvyšší je **vyznamenání DFC** (Distinguished Flying Cross – Záslužný letecký kříž), jednoho polského válečného vyznamenání a pěti poválečných československých vyznamenání. Po návratu do Československa pracuje jako dopravní pilot, ale pro zdravotní stav je vyřazen do leteckého důchodu. Trpí Tbc. Do jisté míry je vystaven i jako nemocný člověk persekuci zahraničních letců. Umírá v říjnu r. 1981 ve věku 71 let.

Tolik ve vzpomínce o pozoruhodném životě a díle jeskyňáře a našeho kamaráda, zesnulého Martina Vrany, který kromě výrazné stopy jeskyňářské činnosti v ČSS, na sklonku života, s již podlomeným zdravím, zajímavým způsobem zpracoval, osvětlil a zveřejnil značnou část historie československých letců v bitvě o Anglii.

Zachráněný archiv písemností, jako majetek nástupnické organizace Českého speleologického klubu pro zemi Moravskoslezskou v Brně, tj. ZO ČSS 6 – 12 je a bude postupně zpracováván a případně převeden do elektronické podoby, aby bylo generacím budoucích dob možné předat kus historie slavné doby moravské amatérské speleologie po skončení II. světové války v r. 1945. Jen díky Martinu Vranovi tak zůstalo zachováno to, co bohužel jinde (v řadě případů) skončilo ve spalovně !

Recenze nového díla
„Jeskyně Býčí skála ve svých dějích a pradějích“ kolektivu autorů Martina Olivy, Martina Golce, Radima Kratochvíla a Petra Kostrhun.

Vydalo Moravské zemské muzeum v Brně v r. 2015.

Richard Cendelín, Josef Pokorný, recenzenti.

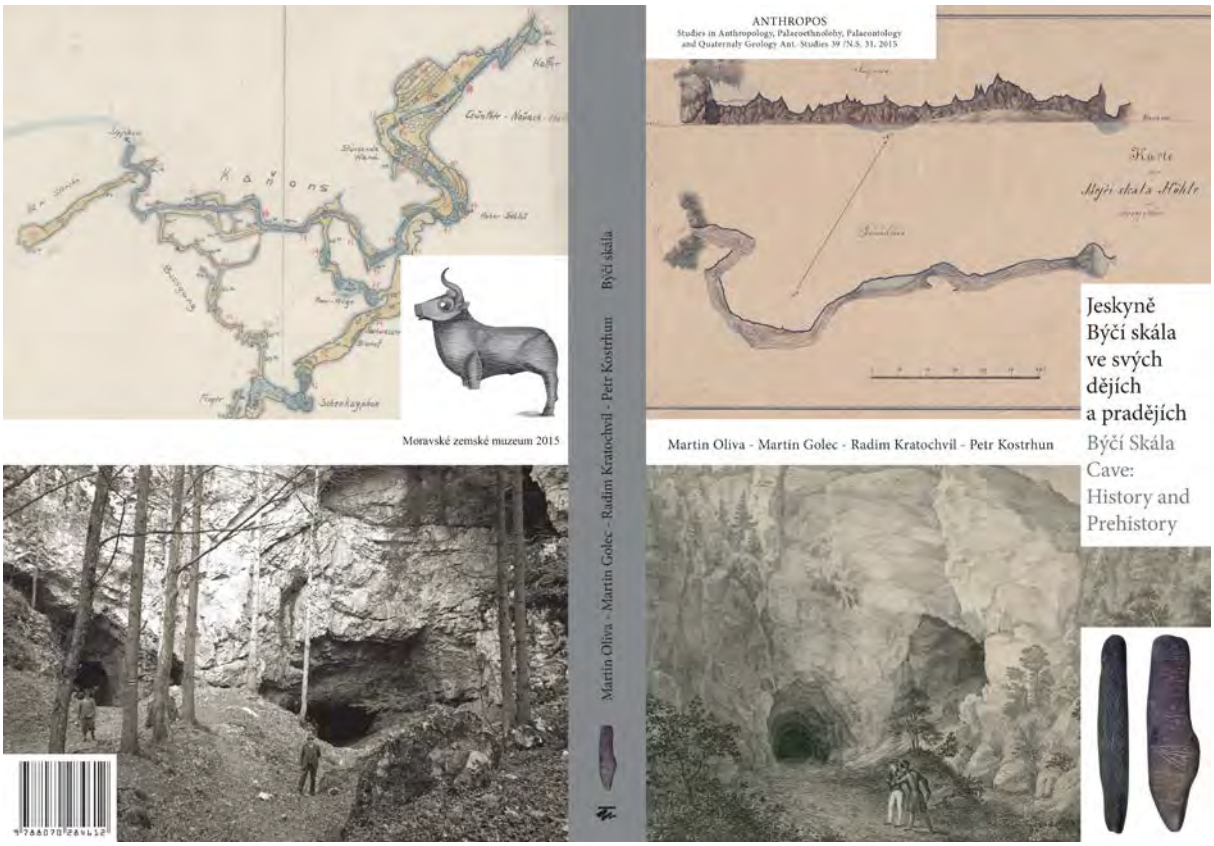

Tato nová kniha se zabývá vším, co v současnosti o Býčí skále víme, a vyčerpávajícím způsobem všechny dostupné informace, které byly v minulých dobách nějakým způsobem zaznamenány soustřeďuje do tohoto díla. Spolu s poznatky z Býčí skály přináší i poznatky jejího okolí, tj. krajiny mezi Křtinami a Adamovem, potažmo údolí Křtinského a Jedovnického potoka.

Právě v soustředění těchto informací do jedné publikace, v jejich přístupnění širokým vrstvám zájemců o historii Býčí skály vidíme nezastupitelný význam tohoto díla.

Úvod : (Autorem úvodu je **Martin Oliva**).

Ve svém úvodním vystoupení píše jeho autor o tom, že pro současnou generaci je právě historie Býčí skály startovním blokem lidského poznání z hlubin pravěku až po dnešek. Dosavadní práce přinášely nejen vědecká poznání a jejich prvenství, ale také houževnaté setrvávání na omylech a nepodložených legendách. Přes to ale za tím stojí spousta vykonané práce několika generací obětavých lidí – jeskyňářů. To vše popisuje Martin Oliva ve svém úvodním vystoupení.

Býčí skála jako součást barokního myšlení o podzemí. (Autorem této pasáže je **Martin Golec**).

Teprve v historické etapě baroka se objevují prameny, které popisují okolní krajinu a následně i Býčí skálu samotnou. Teprve v baroku nastává období, kdy je krajina intenzivně využívána pro hospodářské účely. (Tehdejších vlastníků – Lichtenštejnů). Tato činnost sem následně přivádí tehdejší zájemce o vědu. Lékaře, přírodovědce, historiky, ale i průkopníky techniky, (železářská výroba), a následný rozvoj potřebných řemesel a odborností. (Sklářská výroba, stavba mlýnů).

Autor soustřeďuje všechny těmito profesemi ve své době získanými poznatky do první kapitoly této knihy.

Romantizmus, proměna myšlení na konci 18. a v 19. století. (Autorem této části je opět **Martin Golec**).

Lichtenštejni se snažili krasovou krajinu systematicky upravovat umělými zásahy do krajiny a její přírody. Nicméně, historické změny života obyvatel tohoto kraje způsobily, že nejprve došlo k rozpadu celistvosti záměru krajinu zvelebit, později zcela zapomenutí této lichtenštejnské motivace prvků, romantizujících krajinu.

Autor zde odkrývá všechny dávné realizace těchto záměn. Kapitola končí založením Moravského muzea v Brně.

Počátky vědeckého výzkumu – archeologie v Býčí skále. (Autorem této části je **Martin Oliva**).

Autor se v této kapitole zabývá pozitivistickou činností lékaře Jindřicha Wankela, který se díky svým pojetím zájmu o jeskyně stal „otcem moravské prehistorie“. Přes osoby – profesora Alexandra Makowského a Jana Kniese se dále dostáváme k vědecké činnosti Martina Kříže s Florianem Koudelkou a následně ke Karlu Absolonovi a jeho odchovancům, Rudolfu Czižekovi a Frant. Čupíkovi.

Autorova práce na této kapitole knihy končí koncem 30 tých let 20. století.

Německá speleologie v Býčí skále od přelomu 19. a 20. století. (Autorem této části je **Martin Golec**).

V této kapitole autor soustředil všechny dostupné informace o německých jeskyňářích několika generací. Zachovalo se dost písemných záznamů o jejich činnosti z devatenáctého století a z doby do první světové války. V době mezi válkami, i když němečtí jeskyňáři intenzivně pracovali, příliš nepublikovali a archivace jejich práce byla po Druhé světové válce zničena či rozkradena. Je proto velmi záslužné to, co autor z informací o jejich činnosti zachránil, zjistil a popsal.

V těžkých dobách let 1939 – 1945. (Autorem této části je opět **Martin Golec**).

Hned na začátku této kapitoly upozorňuje autor na to, že v létech 1937 – 1943 byly v Předsíni Býčí skály realizovány archeologické výzkumy.Materiály získané z tohoto výzkumu jsou uloženy v Moravském zemském muzeu a jako celek nebyly nikdy vyhodnoceny, při čemž by to mohl být zdroj mnoha nových poznání.

Autor sebral dosažitelné vzpomínky těch, kteří Moravský kras v době války aktivně navštěvovali a zkoumali. Podařilo se mu zachytit i vzpomínky některých dělníků, kteří pracovali v „totálním nasazení“ v podzemních továrnách ve Výpustku a v Drátenické jeskyni. Závěrem upozorňuje na místa zájmů různých osob a cíle jejich snah a výzkumů.

Poválečný nápor českých speleologů. (Autorem je opět **Martin Golec).**

První poválečná léta byla přechodem mezi německou a českou speleologickou etapou výzkumu. Už před koncem války se v Moravském krasu vyprofilovala skupina mladých, aktivních speleologů, kteří se sdružovali pod vedením zkušeného A. Bočka a po válce založili velmi aktivní, smysluplně pracující „Český speleologický klub pro zemi Moravskoslezskou v Brně“ (dále jen SKB).

V průběhu roku 1946 převzali členové SKB jeskyni Býčí skálu a vytvořili zde významné speleologické pracoviště. Po vyčerpání Šenkova sifonu začátkem roku 1947 byla pozvána k dalšímu průzkumu nově otevřených prostorů také rada vědeckých pracovníků. Pracoviště v Býčí skále se stalo jedním z hlavních pracovišť SKB, jehož historií výzkumů se autor dále zabývá

V průběhu roku 1947 byla objevena v území Býčí skály pracovní skupinou studentů prof. Sobola Barová, později Sobolova jeskyně, kde trvale probíhal

průzkum až do druhé poloviny padesátých let. Předpokládané spojení s Býčí skálou se dodnes nenašlo, i když cesta vod Jedovnického potoka po vyčerpání sifonů byla nedávno úspěšně prozkoumána.

Sídliště ze starší doby kamenné. (Autorem této, části je **Martin Oliva).**

Paleolitické osídlení Býčí skály se soustřeďovalo do dvou zcela temných prostor cca 90 – 100 m od vchodu, dnes nazývaných severní a jižní odbočka. Většina archeologických nálezů pochází z prostornější, jižní odbočky. 240 m od této prostory se nachází Býčí jezero (dříve Šenkův sifon) s nezamrzající vodou a mezi odbočkami a sifonem se ještě nacházely louže skapové vody.

V polovině délky se nachází Obří komín, a pod ním značné množství rohovcového štěrku, tj. štípatelného materiálu, vhodného k výrobě nástrojů. V zimě je zde teplota o několik stupňů vyšší, než venku.

Autor se postupně zabývá historií přibývajících nálezů, které začínají nálezy Dr. Wankla a jak šel čas a rozšiřovaly se znalosti vědců, začaly se rozlišovat jednotlivé časové vrstvy zde vykopaných nástrojů. Autor tedy nejprve podává přehled vývoje objevů a poznatků, a teprve pak přistupuje k hodnocení nálezů, které jsou vysloveně paleolitické.

Prehistorie a historie Býčí skály a blízkého okolí od neolitu po současnost. (Autorem této části je Martin Golec).

Prehistorie se prakticky zrodila v Býčí skále a to díky Jindřichu Wankelovi. Tento obor je stejně starý, jako Wankelův nález v jižní odbočce pod sintrovou deskou. Je to období ranně pozitivistické, období začátků vědeckého přístupu k podobným nálezům.

Nastal zde vědecký výzkum sedimentů. Pozitivismus vědeckých prací na toto téma ale odrazuje neodbornou veřejnost od soudobé vědecké literatury, která exaktně popisuje skutečná fakta kolem nálezů.

Hlavním cílem výzkumu je poznání minulosti správným rozpoznáním příčin toho, proč lidé, v daném období archeologické historie využívali jeskyně, především v čem a jak. Jaká byla funkce jeskyně v daném období pro tehdejší lidi. V neposlední řadě – kdo byli tito lidé a odkud přišli.

Metodika současné archeologie vychází především z poznání jeskyně, z poznání všech nalezených faktů z průběhu věků. Poté je nutno z těchto poznatků vybrat časovou vrstvu a tuto dále zkoumat poznáním sociálních struktur obyvatel jeskyně a okolní krajiny. Je nutno zjistit funkci jeskyně v časově daném lidském světě. Jeskyně poskytovala vždy jen část lidských potřeb. Pouze rekonstrukce těchto vztahů člověka a jeskyně může přinést ucelené poznání.

Proto autor této části díla vytýčil projekt „Fenomén Býčí skála“. Tato lokalita byla lidmi navštěvována prakticky souvisle po velmi dlouhá časová období. Je tedy nutno zjistit rozsah využívání jeskyně a jeho příčiny.

Tábor lidí se sice například nacházel ve věčné tmě daleko od vchodu, ale v místech, kam mráz nedosahoval a přírodní komíny, vedoucí až na povrch vytvářely tah, který odváděl kouř ohňů. Tehdejší lidé patrně v jeskyni přežívali zimu, jarní tání pak způsobilo zátopu, která je z jeskyně vypudila do volné krajiny. Zimní tábor v severní a jižní odbočce, výroba kamenných nástrojů, patrně pro ukrácení času – to byli magdalenci. Zalesnění krajiny patrně způsobilo odklon stád a tím změnu způsobu výživy tehdejších lidí, patrně odchodem na životu příhodnější místa.

Mezolitičtí lidé Býčí skálu neosidlovali. Lidé sem znovu přicházeli až v neolitu. Došlo tehdy ke všeobecnému zalidnění krajiny s průchodem celé řady kultur, především v Býčí skále a ve Výpustku. Tito lidé měli patrně v Býčí skále svoji svatyni a pohřbívali zde své mrtvé.

Období eneolitu je zde opět zastoupeno celou řadou kultur. V tomto období se poprvé setkáváme s výšinnými opevněnými hradisky. Nejblíže Býčí skále se nacházely Staré zámky u dnešní Líšně. Hlavní nalezená funkce Býčí skály v eneolitu je „Posvátné místo Velké matky“ v jižní odbočce.

V době bronzové zde zanechala stopy opět řada kultur. V této době ale nebyla nalezena žádná hlavní funkce jeskyně. Dále se velmi podrobně zabývá autor této části, tj. Dr. Golec dobou halštatskou, tedy obdobím Wankelových nálezů v Předsíni Býčí skály.

Pomineme-li zpracování nálezů Wanklem, zabývala se nálezy, jejich odborným výzkumem a následnou snahou podat odborné vysvětlení smyslu nálezů z různých pohledů a stanovisek celá řada různých vědců či autorů vědeckých prací. Nicméně, autor této části, Dr. Golec je přesvědčen, že hlavní funkcí jeskyně Býčí skála v době halštatské byla jeskynní svatyně v Předsíni Býčí skály s funkcí výrobní, obytnou, pohřební a votivní. (Votivní = shromažďování darů a předmětů náboženského rázu).

Krátce se objevují kulturní artefakty doby laténské, později artefakty germánské z období římské expanze, artefakty z období tzv. „stěhování národů“ a posléze z ranného středověku artefakty slovanské a tak postupují nálezy až k současnosti.

Je nutné přečíst si tyto práce v originále, tedy v plném rozsahu textu, který se zkoumáním zde načrtnuté historie zabývá !

Přehled vývoje mapových děl Býčí skály do poloviny 20. století.

(Autorem této části je **Radim Kratochvíl**).

Autor této části společné práce se ve své práci zabývá úsilím jednotlivých badatelů, vytvořit o průběhu jeskyně použitelnou, především mapovou dokumentaci. Pokud jde o samotnou Býčí skálu, vědecký zájem (a nejen vědecký zájem) o ní začíná až nálezy J. Wankela. Teprve od jeho nálezů v jižní odbočce a později v Předsíni vzrůstá zájem o Býčí skálu a tím vzrůstají i snahy nové poznatky zmapovat.

Vlastní autorova práce začíná půdorysnou mapou současného poznání Býčí skály od Předsíně až po Srbský sifon. Za touto mapou jsou potom chronologicky seřazeny mapy různých autorů, tak jak postupovalo poznávání jeskyně.

Významné moravské vědecké osobnosti a Býčí skála. (Autorem této části je **Petr Kostrhun**).

Autor seřadil svůj přehled vědců, zabývajících se postupem času poznáváním Býčí skály abecedně a zpracoval jej encyklopedicky. Tato práce začíná osobností Karla Absolona a končí – jak jinak – Jindřichem Wankelem.

Na závěr poznámka recenzentů:

Kniha, která byla předmětem naší recenze, (spíše jsme stručným popisem jejího obsahu chtěli upozornit na její obsah a získat zájem čtenářů) je velmi čtivou a poučnou sbírkou prací odborníků, kteří se snaží široké veřejnosti vysvětlit, co se vlastně v průběhu věků v jeskyni Býčí skála dělo a k čemu jeskyně lidem sloužila. Děkujeme tímto všem jejím autorům za informace, které kniha přináší a jsme přesvědčeni, že se budou objasňování historie a problematiky Býčí skály i nadále zabývat. Jejich další práci přejeme mnoho zdaru a těšíme se na další publikace zjištěných výsledků bádání !

A ještě jedna malá poznámka :

Wankel se původně, (dle křestního listu) jmenoval Heinrich Wankel. Protože byl ze smíšeného manželství (otec Němec, matka Češka) a v průběhu svých studií prožíval dobu národního obrození českého národa, považoval sám sebe více za Čecha než za Němce a začal se podepisovat Jindřich Wankl.

Domníváme se, že použití tvaru jeho jména, tj. Heinrich Wankel, či Jindřich Wankl nebo Jindřich Wankel, že všechny tyto tvary jsou správné a lze je v textu použít.

Adrenalin v podzemí zdravotní pojišťovny nehradí.

Ladislav Slezák

Žijeme v době „koučování“ snad všeho možného, nač si jen vzpomeneme. Patrně to potřebujeme jako „koza drbání“ (jak říkala moje babička), když liberální demokracie maže téměř všechna kdysi uznávaná (i nepsaná) pravidla, podle nichž se po staletí korigoval chod naší společnosti. Jediné, co přežívá a je trvale na vzestupu jsou pravidla ekonomická, která ovládají všechno ostatní.

V kolika milionech hlav se každým okamžikem honí jediná myšlenka. Jak získat peníze. Podnikáním ? Ale co vás nemá ! Sama příprava je složitou a mnohdy dlouhodobou záležitostí a podnikatelský záměr nemusí zrovna vyjít. Daleko snazší, jednoduší a hlavně lacinější je, získat a využít zdroj zisku, který lze pořídit zadarmo a při troše „šikovnosti“ ve znalosti legislativy tak rozvinout efektivní ziskovou činnost.

Jistě již tušíte, že mne jako celoživotního speleologa budou zajímat jeskyně, ke kterým jsem si – po více jak šedesáti létech kontaktů s nimi vypěstoval názor, který je generačně „degradován“. Tento stav mne poněkud znepokojuje, což ovšem zdaleka neznamená, že jde o proces znepokojivý všeobecně.

Před rokem 1956, kdy probíhala příprava na vyhlášení ChKO Moravský kras nikdo nepochyboval, že těžištěm ochrany budou krasové jevy a vše, co s nimi přichází do příčinné souvislosti. V území v té době fungovaly veřejnosti přístupné jeskyně i lokality, které se těšily odbornému i praktickému zájmu mladých badatelů.

Zoologové, botanici, dendrologové, geologové,. archeologové a celá řada dalších profesí tak dostala od státu velký dar. Obrovskou terénní laboratoř. Vědecké instituce na tuto nabídku reagovaly zřizováním specializovaných pracovišť, speleologové zvýšenou aktivitou v dosud neprobádaných jeskyních. Společným a zcela nezpochybnitelným motivem byla především specializovaná ochrana území jako takového.

Vraťme se však k jeskyním. Tyto mimořádné objekty, přímé doklady geologického vývoje milionů let, pronikly do všeobecného povědomí jako nositelé té největší cennosti, tj. krápníků, které jsou prezentovány ve veřejně přístupných jeskyních, jako přírodních expozicích.

Na území vápenců se však vyskytují i jeskyně, ve kterých není po krápní-

cích ani stopy. Nemám tím na mysli totálně vyrabované jeskyně z dob minulých, ale prostě v nich sintrová výzdoba nevznikla. Do takových jeskyní s naprostou samozřejmostí vstupovali zvědaví turisté. Těmto lokalitám se běžně říkalo „díry“. Nebylo snad jediného kluka z okolních dědin, nebo i z Brna, který by se s nějakou takovou jeskyní neseznámil. Prolézání děr patřilo jaksi ke koloritu romantického mládí. Lesní personál byl v té době jedinou účinnou a korigující složkou a to s plným respektem.

Následně po vyhlášení ChKO Moravský kras a výnosem MŠk č. 18 001 / 55-A / ze dne 4. 07. 1956 byly stanoveny podmínky ochrany území taxativně, nebyla však ustavena Správa ChKO jako orgán státní správy, který by měl pravomocný dohled nad jejich plněním.

Jakousi náhražkou byla Odborná komise (Krasová komise) při GÚ ČSAV, která měla „plánovat, řídit a koordinovat“ činnost v ChKO a která se postupem doby stala kolbištěm speleologické činnosti a institucionálním nástrojem v řízení činnosti zvláště amatérských jeskyňářů.

Zřízením Správy ChKO Moravský kras v r. 1977 bylo učiněno zadost formálně platné vyhlášce. Správa ChKO skutečně započala účinně plnit správce a ochránce území, ale po r. 1989 se její směrování stalo poplatným nově nastoupeným trendům ve společnosti a tato situace je v dnešních dnech celkovou samozřejmostí.

Uplatňování zcela nových činností přineslo rozvolnění stávajících předpisů, jejich výklad a minimalizaci možností jejich vymáhání. Jeskyně se tak zařadily k atraktivním objektům podnikatelských aktivit, jejichž využitelnost je úměrná tlakům a zdůvodněním činností směrovaným na správu území. Ta je vystavena zásadním rozhodnutím : Chránit přírodu v celém komplexu, nebo postupně vstupovat do sítí kompromisů, které produkují další a další kompromisy. Vytvoříme novou kategorizaci krasových jevů, zvláště volně přístupných jeskyní s odstupňováním jejich ochrany ? Ve skupině nejhojněji zastoupených „děr“ už bude jejich ochrana odstupňována podle toho, jakou měrou je využívají hybernující ohrožení netopýři ?

Sestavme tedy seznamy „nechráněných“ jeskyní a nabídněme je k volnému podnikání. Dosáhneme tak světového unikátu. Zakomponování Matějské pouti do unikátní chráněné přírody. Konec konců – nabídka Ruského kola na okraji Macochy už tu byla.

Veřejnosti přístupné jeskyně jsou zárukou kvalitního citového i vzdělávacího požitku návštěvníků. Navazují na staré tradice, zdokonalují technické vyba-

vení a jsou zárukou bezpečnosti. Dokonce se přizpůsobují trendům dnešní doby v tom, že do jeskynního prostředí komponují hudební i „divadelní“ prvky, budují expozice a pořádají celou škálu atraktivních akcí s cílem oživit studenou, i když fascinující krásu krápníkové výzdoby.

Přesto přicházejí soukromí podnikavci, kteří svými záměry cílí na zvláštní skupinu návštěvníků kras. Za docela slušné peníze nabízejí adrenalin ! No – nekupte to ! Ale vždyť to není nic nového ! Speleologové, kteří pracovali a snad ještě pracují na v celé řadě lokalit vždy vítali zájem široké veřejnosti a v rámci svých možností organizovali exkurze na svoje pracoviště.

Propagovali tím svoji nelehkou práci, získávali další zájemce a vychovávali mladé lidi k lásce k přírodě, její ochraně a pěstovali v nich i tolik potřebný adrenalinový entuziasmus. Bylo pochopitelné, že spokojení účastníci exkurzí zcela dobrovolně přispěli nějakou korunou „na karbid“.

V dnešní době se tato praxe opakuje jen velmi zřídka. Základní organizace ČSS zcela legálně provádí na některých pracovištích exkurzní činnost motivovanou ryze ekonomicky. Striktně stanovené podmínky a ceníky jsou samozřejmou podmínkou tohoto novodobého jeskynního volného podnikání.

V poslední době se objevuje nová, agresivnější forma využívání jeskyní. Vytipované jeskyně (údajně ochranářsky bezcenné ?) začínají plnit funkci zadarmo získaného jeviště pro provozování adrenalinových činností v úrovni podnikání. Nejde při tom vůbec o konkurenční činnost provozům veřejnosti přístupných jeskyní, nebo exkurzní aktivity ČSS, ale o zcela specifickou činnost mimo výše jmenované.

Existují oprávněné obavy, že orgány ochrany přírody tlaky této podnikatelské lobby neustojí a dojde k prolomení stávajících ochranných norem, které chrání krasové jevy jako takové. Pokud bude chabým argumentem ochrana zimovišť netopýrů, je to špatně.

Novodobá společnost chce „chléb a hry“ a to i za cenu „vem kde vem“ !

Autor pracuje v Moravském krasu od r. 1950, je spoluúčastníkem vyhlášení ChKO Moravský kras, byl vedoucím Oddělení pro výzkum krasu Moravského muzea v Brně a je emeritním ředitelem Moravského krasu, provozu a výzkumu jeskyní v Blansku.

Je zapotřebí konat !

Josef Pokorný, dědek praštěný jeskyněmi.

Motto :

Dr. Karel Absolon : ***Moravský kras byl a je bojištěm od doby diluviální !***

Akademik Radim Kettner :

Z hlediska geologického přináleží Moravský kras ke stabilnímu kratonu Českého masivu. Z pohledu speleologa je to nejaktivnější sopečné území v celé naší republice !

Ano, kras byl a je žhavým krasovým územím. Proč ? Protože výklad faktů jednotlivých událostí v krasu je mnohdy nahrazován výkladem subjektivních pocitů či názorů. Ty pak brání objektivnímu hodnocení faktů. Řada starších jeskyňářů se také odvolává na to, co v krasu vykonali, a co jim dává jakési „historické právo“mít ten správný názor, který ale může být zavádějící, protože není dost objektivní !

Před časem se celý kras „naježil“ proti autorovi, který jisté události v krasu popsal tak jak je viděl svýma očima. My lidé jsme totiž zvyklí věřit pravdám, které jsou nám jaksi účelově předkládány lidmi, kteří se považují za ideologické vedoucí lidské společnosti a nezbytně potřebují, abychom jejich pravdám věřili.

Smyslem takové víry je podle mého to, abychom na základě informací, kterým jsme uvěřili dále jednali a tím přinesli prospěch těm, kteří informace upravují a roznášejí, případně jako klíny zatloukají do lidského vědomí.

Na druhou stranu – my sami chceme být natolik svobodní, abychom mohli vždycky vyjádřit svůj názor na to, co se kolem nás děje. Jak to tedy jde dohromady ?

Pravda je naprosto relativní pojem. Každý má svoji pravdu, za kterou se bije a kterou považuje jedině za správnou. Ale je tomu skutečně tak ? Na korouhvi tohoto státu vlaje veliká vlajka s nápisem **„Pravda vítězí !“** No jo, ale čí pravda a proč má zvítězit ? Toť otázka, na kterou je nutno vždycky najít odpověď.

Moudrý klasik J.A. Komenský nám říká, že historie je učitelkou vědění. Je tedy zapotřebí studovat historii, rozebírat příčiny konání jejich aktérů a to především proto, abychom se vyvarovali chyb našich předchůdců a zabránili tím opakování událostí, které se v minulosti staly a které bychom my a hlavně ti, co přicházejí po nás nikdy neměli opakovat.

Občas se v minulosti přihodilo to, že mladí lidé v pocitu přehnaného nadšení z očekávaného objevu položili právě na prahu takového objevu to nejcennější co máme, svůj život. Jak málo stačilo, aby k tomu nedošlo. Jak málo stačilo, aby se mohli ze svých nových poznatků radovat. A místo toho…. Místo toho došlo k tragedii !

Je tedy třeba, pokud chceme my staří, ocitající se za horizontem svého speleologického života něco skutečně moudrého, hodnotného a smysluplného zanechat těm mladým, pak je zapotřebí ze svých vzpomínek na minulé události, bez ohledu na city a pocity, **vypreparovat** z historických událostí holou skutečnost, padni kam padni, především proto, abychom na základě našich životních zkušeností upozornili ty mladé na to, **jak** mezní situace **vznikaly, jak, proč a kým byly živeny** a jak a proč proto dopadly tak, jak dopadnout musely.

To není a nechce být ani teskným vzpomínáním, ani pomlouváním aktérů. To musí být cílevědomé rozpitvání jednotlivých rozhodnutí tehdejších aktérů, jak a proč taková rozhodnutí vznikla, v čem byla dobrá a v čem špatná, co bylo jejich důsledkem, který vedl k dopadům které nastaly. Jen tak bude mít takové dílo smysl. A aby mělo smysl, musí se k popisu událostí, tak jak je viděli různí autoři, kteří byli účastníky těchto událostí a kteří do nich zabudovali svoje emoce, potažmo city kamarádských vztahů, musí se k těmto popisům vyjádřit vymírající pamětníci, kteří tak mohou odhalit mnohdy utajené skutečnosti. Osudovou chybu můžeme někdy udělat v životě jen jednou ! Pokud jí ale dokážeme předejít, pak jsme – mnohdy – vyhráli svůj život ! Především, jeho smysluplnou náplň ! A o to by nám mělo jít !

Řadu let jsem sbíral historické materiály o událostech v krasu. Toho, co o těchto událostech bylo napsáno celou řadou autorů v různých časopisech či novinách. S odstupem času je to jakýsi pohled do historie. Mohl bych ty materiály seřadit a napsat k nim svůj komentář. Jenže, já jsem **vždy nebyl** aktérem těchto historických událostí. Tak se bojím, že můj komentář by byl jen jakousi **„pravdou Pokorného“,** která by nebyla obrazem skutečnosti. Víte, já si myslím, že kdyby se k těm materiálům mohli vyjádřit pamětníci oněch událostí, ti, kteří ještě žijí, a to bez emocí (citových výlevů), že bychom – snad – mohli získat skutečně objektivní pohled na to co se skutečně stalo, či nestalo. A že by to mohlo být poučné především pro mladou, nastupující generaci jeskyňářů.

Máte-li, jako pamětníci toho, co se v krasu dělo, zájem se k sebraným materiálům vyjádřit, máte nyní možnost ! Vždyť jste to byli Vy, kteří do speleologické práce dávali v průběhu života svoji píli a svoje konstruktivní myšlení ! Některé pasáže historie zpracovávám v tématickém okruhu, nazvaném „Historie moravské speleologie očima archivářů“ v loňské, osmé ročence a letoší deváté ročence naší Edice SE – 3 na CD a pokud mi to zdraví dovolí, chci v tom pokra-

čovat i v příštích létech. Pokud tyto poznatky chcete doplnit nebo se k nim nějak vyjádřit, tak se mi ozvěte na **moji** e-mailovou adresu :

jos.pokorny@seznam.cz

případně můžete napsat svůj názor, jak to podle vás skutečně bylo, pokud jste byli aktéry nějakých událostí a vidíte to jinak, než se o tom píše. Můžete se také rozepsat (či mne ústně informovat a následně se mnou událost zpracovat do písemné podoby) o akcích, které jste třeba prožili a které upadají v zapomnění. Případně se se mnou pustit do diskuse a projít historické materiály, jejichž výklad je sporný. Já budu především vaše názory respektovat ! Děkuji Vám za pochopení.

Pokud mne považujete za vola, který se angažuje zbytečně, je to Vaše pravda. I tak vám děkuji.

V tom případě si hrejte dál na „mrtvého brouka“, nač říkat svůj názor a být třeba nepochopen, nebo být považován za nepřítele amatérských speleologů. (I tak jsou někdy posuzováni ti, kteří přinášejí fakta !). Chcete se držet „při zemi“, „nevyčnívat z davu“ a „mít klid“ a to je také Vaše pravda. Nač nahrazovat takové léta tradované „pravdy“ skutečnými poznatky !

Navíc mi běží léta. V březnu roku 2017 mi bude 84 let ! Bylo by přinejmenším vhodné, kdyby se přihlásil mladší zájemce o tuto tématiku a moji iniciativu převzal !

S pozdravem

Josef Pokorný, dědek praštěný jeskyněmi.

P.S.

Sebral jsem hromadu materiálů, které byly napsány různými autory jako popis stejné události. Tyto materiály jsem nechtěl zveřejnit s vlastními názory na onu událost, právě pro jejich rozpornost. Tak jsem je vypálil na CD a předal několika málo dosud žijícím účastníkům. Slibovali mi, že se k tomu vyjádří. Už to bude víc jak rok, co jsem to rozdal.

Je ticho po pěšině. Nikdo nemá zájem říct k oné události svůj názor. Přesto, že byla různými pamětníky popsána z jejich subjektivních pohledů. Nikdo nechce otevřeně říci svůj názor, i když já vím, že na to svůj názor mají ! Proč ? Proč ho třeba vykládají v hospodě u piva a když je požádám, aby ho zveřejnili, tak mlčí ! Schéma „Oni“ (ti blbí) a „My“ (ti chytří) je často oblíbeným tématem některých sedánek.

Proč si ale komplikovat život, že ?

Josef Pokorný :

Magdalénští lovci, Evenkové a labaz.

(Možná jalová). Úvaha dědka, praštěného jeskyněmi.

V době mezi První a Druhou světovou válkou žil na Sibiři kartograf jménem Grigorij Fedosejev. Především někdy od roku 1920 do roku 1930 a dál mapoval sibiřskou divočinu, Sajanské pohoří, Stanovoje chrebty, Aldanskou vysočinu, pohoří Džug – Džur a Džug – Dyr, a možná další kraje na jižním okraji Sibiře. Od jara do zimy vedl kolektiv se kterým pracoval v terénu, který mapovali. Zimy trávili v Irkutsku, kde podklady získané v průběhu letních měsíců zpracovávali do map. Ty mapy, které vytvořili, sloužily následně geologickému průzkumu, který do nich zakresloval ložiska přírodních surovin.

Mimochodem, jedním z mnoha výsledků těchto prací bylo to, že sibiřská dědina Magnitogorsk, která někdy v r. 1928 měla 25 obyvatel, měla v r. 1933 již cca 250 000 obyvatel (už tam bylo město, ve kterém se prudce rozvíjel průmysl) a v průběhu války tam byla továrna, ve které bylo 64 montážních linek na výrobu tanků ! (Prý každou hodinu sjel z každé montážní linky jeden tank. To je při třísměnném provozu 24 tanků z každé linky za den, to je 1 536 tanků z té továrny za den !). Technika výroby těch tanků byla zaměřena na jednoduchost, i na jednoduchou obsluhu. I když Němci měli tanky technicky lépe vypracované, sláva „Téček“ zní historií druhé světové války. Myslím si, že ztráty na lidech i na materiálu, jaké si mohl Stalin dovolit – takové neměla žádná jiná zem ! Masa téček zničila „Königstigry“.

Ale vraťme se znovu na Sibiř, ke kartografovi Fedosejevovi.

O své práci napsal Fedosejev několik knih, které mám ve své knihovně. A právě tento Fedosejev se při svém pracovním nasazení setkával v sibiřské tajze s kočovnými lovci sobů, s primitivně žijícím národem Evenků. Spolupracoval s nimi, využíval jejich znalostí terénu a poznával jejich život. Byla období, kdy se k nim připojil a kočoval s nimi, neboť tak se mohl dobře seznamovat s mapovaným terénem a následně práce na mapování efektivně řídit. A právě tady se seznamoval s jejich způsobem života, který mimo jiné popisuje ve svých knihách.

Bylo by možná dobré, kdyby si naši páni vědci našli v knihovnách jeho knihy, například **„Divokým pohořím Sajanu“** („My iďom po vostočnom Sajanu“), Vyšlo v Orbis Praha 1961. **„Stezkami hrdinů“**, („Tropoju ispitanij“), vydalo nakladatelství „Svět sovětů“ 1956. **„Smrt počká“**, (Směrť meňa podožďot), vydalo nakladatelství „Svět sovětů“ 1956. „**Zloduch na Jambuji**“, („Zloj duch Jambuja“), tato kniha vyšla několikrát v různých podobách, domnívám

se, že vyšla v „Nakladatelství dětské knihy“. (Ale tu co jsem dostal darem od syna, který ji našel v jednom antikvariátě, tu vydalo „Lidové nakladatelství Praha“ v r. 1969 pod názvem **„Zloduch“.** Tato kniha popisuje boj kartografů společně s Evenky s medvědem – lidožroutem. Poslední Fedosejevova kniha, která u nás vyšla se jmenuje **„Zpověď u posledního ohně“**, („Poslednij kosťor“), vydalo „Lidové nakladatelství Praha“ 1972. Ale možná existují jiná, další Fedosejevova díla, která neznám.

Autor v nich popisuje na mnoha stránkách život a zvyky Evenků, kočovníků dávných dob. Já už si nevzpomenu přesně kde, ale určitě v těchto knihách ten popis najdeme ! (Tučně jsou vytištěny názvy knih, pod kterými tato díla vyšla v češtině, v závorkách je potom původní název knihy v ruštině a doplňuji informací, kde a kdy to vyšlo – tedy aspoň ty Fedosejevovy knihy, které mám ve své knihovně).

Možná by jejich přečtení pomohlo pánům vědcům k poznání, jak žili primitivní lovci sobů na Sibiři ještě v první polovině dvacátého století. A **třeba by jim pomohlo uplatnění znalostí života Evenků v poznání života magdalénských lovců sobů a koní v Pekárně.** Domnívám se, že jistá souběžnost tohoto kočovného způsobu života by se našla.

Evenkové byli lid kočovný, živící se převážně lovem. Tajgou se přemisťovali na ochočených sobech, což sice umožňovalo do jisté míry vézt sebou nezbytné potřeby k životu, ale ne věci, které zrovna nepotřebovali. Při svém kočovném životě ssebou brali jen to nejnutnější, to, co nedokázali na místě nahradit. Věci, které zrovna nepotřebovali ukládaly na různých vhodných místech (např. v jeskyních) kterým říkali **„labaz“**. Bylo nepsaným zákonem, že každý, kdo přijde k takovému labazu, si z něj může vzít to, co zrovna potřebuje, případně tam uložit to, co zrovna nepotřebuje.

Páni vědci nad mými názory občas kroutí hlavou. Já, krasový nýmand a neumětel si ale myslím, že podle schematu Evenků, národa který žil – (s výjímkou jednoranných pušek zadovek zn. Berdan, potřebných nábojů do Berdanek, a nožů a sekyr z oceli, které získávali výměnou za kožišiny ulovených zvířat) – na úrovni doby kamenné, a že **byla** i taková **jeskyně Pekárna v době magdalénců jakýmsi „labazem“.**

Ještě poznámka praštěného dědka na závěr. Domnívám se, že život etnika Evenků řešili v Sovětském svazu stejně blbě, jako řešili Kanaďané život etnika Eskymáků. Nahnali je do vesnic, kde žijí v domech, jejich děti tam chodí do školy a získávají gramotnost, zatím co jejich rodiče, kterým byl násilně vzat tradiční způsob obživy z nudy propadají alkoholu a dalším civilizačním neřestem.

Nalézt pro tato etnika vhodný přístup ke způsobu obživy (- pokud je nechceme zotročit) je podle mého názoru nepřekonatelný problém. Civilizace bere primitivním národům jejich kulturu, která je jejich způsobem života. Jejich kultura vychází z jejich přežívání v drsných přírodních podmínkách. Stejným problémem přístupu k těmto etnikům je myslím Čína a Tibet, nebo také Australie a její původní obyvatelé v minulých dobách. Nebo kolonizace národů Afriky, Asie i Ameriky v minulých dobách Na druhou stranu – jaké jiné řešení jsme schopni my, „civilizované“ kulturní národy realizovat ? A těmto – podle nás „zaostalým“ přírodním národům a „pohanům“ je přinést ?

Josef Pokorný :

Magdalénští lovci, Evenkové a labaz.

(Možná jalová). Úvaha dědka, praštěného jeskyněmi.

V době mezi První a Druhou světovou válkou žil na Sibiři kartograf jménem Grigorij Fedosejev. Především někdy od roku 1920 do roku 1930 a dál mapoval sibiřskou divočinu, Sajanské pohoří, Stanovoje chrebty, Aldanskou vysočinu, pohoří Džug – Džur a Džug – Dyr, a možná další kraje na jižním okraji Sibiře. Od jara do zimy vedl kolektiv se kterým pracoval v terénu, který mapovali. Zimy trávili v Irkutsku, kde podklady získané v průběhu letních měsíců zpracovávali do map. Ty mapy, které vytvořili, sloužily následně geologickému průzkumu, který do nich zakresloval ložiska přírodních surovin.

Mimochodem, jedním z mnoha výsledků těchto prací bylo to, že sibiřská dědina Magnitogorsk, která někdy v r. 1928 měla 25 obyvatel, měla v r. 1933 již cca 250 000 obyvatel (už tam bylo město, ve kterém se prudce rozvíjel průmysl) a v průběhu války tam byla továrna, ve které bylo 64 montážních linek na výrobu tanků ! (Prý každou hodinu sjel z každé montážní linky jeden tank. To je při třísměnném provozu 24 tanků z každé linky za den, to je 1 536 tanků z té továrny za den !). Technika výroby těch tanků byla zaměřena na jednoduchost, i na jednoduchou obsluhu. I když Němci měli tanky technicky lépe vypracované, sláva „Téček“ zní historií druhé světové války. Myslím si, že ztráty na lidech i na materiálu, jaké si mohl Stalin dovolit – takové neměla žádná jiná zem ! Masa téček zničila „Königstigry“.

Ale vraťme se znovu na Sibiř, ke kartografovi Fedosejevovi.

O své práci napsal Fedosejev několik knih, které mám ve své knihovně. A právě tento Fedosejev se při svém pracovním nasazení setkával v sibiřské tajze s kočovnými lovci sobů, s primitivně žijícím národem Evenků. Spolupracoval s nimi, využíval jejich znalostí terénu a poznával jejich život. Byla období, kdy se k nim připojil a kočoval s nimi, neboť tak se mohl dobře seznamovat s mapovaným terénem a následně práce na mapování efektivně řídit. A právě tady se seznamoval s jejich způsobem života, který mimo jiné popisuje ve svých knihách.

Bylo by možná dobré, kdyby si naši páni vědci našli v knihovnách jeho knihy, například **„Divokým pohořím Sajanu“** („My iďom po vostočnom Sajanu“), Vyšlo v Orbis Praha 1961. **„Stezkami hrdinů“**, („Tropoju ispitanij“), vydalo nakladatelství „Svět sovětů“ 1956. **„Smrt počká“**, (Směrť meňa podožďot), vydalo nakladatelství „Svět sovětů“ 1956. „**Zloduch na Jambuji**“, („Zloj duch Jambuja“), tato kniha vyšla několikrát v různých podobách, domnívám

se, že vyšla v „Nakladatelství dětské knihy“. (Ale tu co jsem dostal darem od syna, který ji našel v jednom antikvariátě, tu vydalo „Lidové nakladatelství Praha“ v r. 1969 pod názvem **„Zloduch“.** Tato kniha popisuje boj kartografů společně s Evenky s medvědem – lidožroutem. Poslední Fedosejevova kniha, která u nás vyšla se jmenuje **„Zpověď u posledního ohně“**, („Poslednij kosťor“), vydalo „Lidové nakladatelství Praha“ 1972. Ale možná existují jiná, další Fedosejevova díla, která neznám.

Autor v nich popisuje na mnoha stránkách život a zvyky Evenků, kočovníků dávných dob. Já už si nevzpomenu přesně kde, ale určitě v těchto knihách ten popis najdeme ! (Tučně jsou vytištěny názvy knih, pod kterými tato díla vyšla v češtině, v závorkách je potom původní název knihy v ruštině a doplňuji informací, kde a kdy to vyšlo – tedy aspoň ty Fedosejevovy knihy, které mám ve své knihovně).

Možná by jejich přečtení pomohlo pánům vědcům k poznání, jak žili primitivní lovci sobů na Sibiři ještě v první polovině dvacátého století. A **třeba by jim pomohlo uplatnění znalostí života Evenků v poznání života magdalénských lovců sobů a koní v Pekárně.** Domnívám se, že jistá souběžnost tohoto kočovného způsobu života by se našla.

Evenkové byli lid kočovný, živící se převážně lovem. Tajgou se přemisťovali na ochočených sobech, což sice umožňovalo do jisté míry vézt sebou nezbytné potřeby k životu, ale ne věci, které zrovna nepotřebovali. Při svém kočovném životě ssebou brali jen to nejnutnější, to, co nedokázali na místě nahradit. Věci, které zrovna nepotřebovali ukládaly na různých vhodných místech (např. v jeskyních) kterým říkali **„labaz“**. Bylo nepsaným zákonem, že každý, kdo přijde k takovému labazu, si z něj může vzít to, co zrovna potřebuje, případně tam uložit to, co zrovna nepotřebuje.

Páni vědci nad mými názory občas kroutí hlavou. Já, krasový nýmand a neumětel si ale myslím, že podle schematu Evenků, národa který žil – (s výjímkou jednoranných pušek zadovek zn. Berdan, potřebných nábojů do Berdanek, a nožů a sekyr z oceli, které získávali výměnou za kožišiny ulovených zvířat) – na úrovni doby kamenné, a že **byla** i taková **jeskyně Pekárna v době magdalénců jakýmsi „labazem“.**

Ještě poznámka praštěného dědka na závěr. Domnívám se, že život etnika Evenků řešili v Sovětském svazu stejně blbě, jako řešili Kanaďané život etnika Eskymáků. Nahnali je do vesnic, kde žijí v domech, jejich děti tam chodí do školy a získávají gramotnost, zatím co jejich rodiče, kterým byl násilně vzat tradiční způsob obživy z nudy propadají alkoholu a dalším civilizačním neřestem.

Nalézt pro tato etnika vhodný přístup ke způsobu obživy (- pokud je nechceme zotročit) je podle mého názoru nepřekonatelný problém. Civilizace bere primitivním národům jejich kulturu, která je jejich způsobem života. Jejich kultura vychází z jejich přežívání v drsných přírodních podmínkách. Stejným problémem přístupu k těmto etnikům je myslím Čína a Tibet, nebo také Australie a její původní obyvatelé v minulých dobách. Nebo kolonizace národů Afriky, Asie i Ameriky v minulých dobách Na druhou stranu – jaké jiné řešení jsme schopni my, „civilizované“ kulturní národy realizovat ? A těmto – podle nás „zaostalým“ přírodním národům a „pohanům“ je přinést ?

Povídání o obrazu „Dívka, myjící se v podzemním toku“. (Aneb okénko do tajů amatérské duše).

(Reprodukce obrázku v příloze).

Josef Pokorný :

Ve druhé polovině osmdesátých let minulého století jsem se přihlásil do „Lidušky“, přesněji řečeno do „Lidové školy umění“, abych se vzdělával v oboru „kresba – malba“.V té době jsem se pokoušel v krasu už leccos namalovat, kamarádům se to líbilo a tak jsem se v tom chtěl zdokonalit.

Jednou, to jsem byl ještě v ZO 6 – 11, svolal předseda ZO schůzi na sedmou hodinu večerní, zrovna na den, kdy jsem byl učněm v „Lidušce“, naštěstí jen do šesti. Ten den jsme se zrovna učili nakreslit anatomii ženské postavy. Za dvacet korun na hodinu nám, učedníkům kresby a malby, seděla jako modelka (v plavkách, bylo to ve vší počestnosti) ztepilá studentka a my, učedníci různého věku i pohlaví, jsme se snažili ji z různých úhlů pohledu nakreslit podle svých představ.

Když jsme u těch vlastních představ : Jedenáct let jsem dělal s dětmi tábory v přírodě. Jednou jsem je vyvedl do míst, jejichž přírodní krásu jsem obdivoval, rozesadil je do půlkruhu na jednom palouku a požádal je, aby na čtvrtku papíru nakreslili tužkou to, co vidí. Za dvě hodiny jsem jejich práce sebral, a pak jsem byl překvapen výsledkem. Byly mezi nimi i vyslovené talenty kresby, ale co mne překvapilo, bylo vidění těch dětí. Všichni malovaly stejný záběr krajiny před sebou, ale každý to namaloval jinak. A já jsem si tehdy uvědomil, že malebná místa v krajině vnímáme nejen svýma očima, ale i svým citem pro krásu a tento cit potom vnášíme do kresby, vyrůstající z našich rukou. Jinak to ani být nemůže.

Ale vraťme se k mému obrazu „Dívka, myjící se v podzemním toku“ a k tomu, jak vlastně vznikl. Učební hodina skončila, já jsem svoje kresby nastrkal do desek a s deskami pod paží jsem běžel na schůzi jeskyňářů. Tam vzbudili moje desky značnou pozornost. Musel jsem se kamarádům přiznat, kam chodím a co se tam učím. Nejen to. Musel jsem desky rozvázat, a ukázat jim svoje malůvky. Oni je prostě chtěli vidět.

Téma mých kreseb vzbudilo mezi kamarády – jeskyňáři všeobecné veselí. O poznámky na téma „Na co ti to v jeskyních bude ?“ nebo „V jeskyních se nahé ženy nevyskytují !“ či „Co vlastně chceš v jeskyních malovat ?“ nebyla nouze. Prostě, kamarádi ze mne měli v tu chvíli legraci. Přátelskou legraci, ale já jsem si v té chvíli v duchu řekl : „Počkejte vy pytlíci, já vám namaluji obraz, že se mu podivíte !“ A protože jsem zvyklý svoje nápady realizovat, tak vznikl můj obraz „Dívka myjící se v podzemním toku“. Dokázal jsem svým obrazem, že i ženský akt lze tématicky do jeskyně zasadit. Celý obraz je moje fantazie, odpovídající chodbě ve Staré Amatérce. Zlatovlasá dívka se svlékla a teď se myje ve vodním toku. Její výstroj se stopami prostupu zabahněnými plazivkami se účelově povaluje kolem ní a čeká, že bude později také očištěna. Toto je obsah toho obrazu.

Nedávno jsem něco hledal a do rukou mi padly desky s mými kresbami. A mezi nimi moje malba temperou na kartonu v rozměru 63 x 45 cm, legendární „myjící se dívka“. Od doby, kdy pod mýma rukama vznikla, jen proto, abych kamarádům dokázal, že všechno se dá realizovat, pokud má člověk vůli už uplynulo nějakých 28 let. Říkám si – holka, neměla bys upadnout v zapomnění. A tak jsem se rozhodl, že s ní a s její historií seznámím speleologickou veřejnost, což tímto činím.

A když už tak vzpomínám na svoje malířské pokusy, tak vám jich pár, naši milí odběratelé a čtenáři ještě ukážu. Jsou to dost nepodařené fotokopie, ale protože jsem ty obrazy v průběhu času rozdal a už je nemám, je to jediný důkaz, že existovaly.

Obrázek nahoře : Pohled z Velkého Horneku na jih (olej 1993)
Obrázek dole : Pohled z Bílé hory na Stránskou skálu, která je dodnes přírodní rezervací. (olej 1994) Tehdy tam bylo pšeničné pole, dnes je tam jen plevel.

Obrázek nahoře : Kanice na podzim. Olej 1992

Obrázek dole : Nádvoří staré hospody u Remišů v Malotíně. (Pastel – suchá křída, 1989)

Strom ve městě (tužkokresba v kombinaci s perokresbou – 1990)

Tempera 1986

(Pastel – suchá křída 1987)

(Tempera 1987)

Nemyslím si, že jsem malíř. Jen jsem si to zkoušel a ještě to občas zkouším. Ale v tomhle oboru jsem jen amatérem, stejně jako jsem a vždycky budu

amatérem v oboru speleologie. Nicméně, seznamovat se s těmito odvětvími pro mne bylo vždycky vzrušující, protože mi přinášelo do mého všedního života nové poznatky, které obohacovaly můj život.

Jenže láska ke krajině je (podle mého) podobná lásce k ženě, vztahu k příteli, úctě k člověku a hluboké úctě k „živé“ i „neživé“ přírodě. Krajina domova, to je něco, v čem prožíváme svůj život. Vnímavý člověk kráčí krajinou cestou svého srdce. Tato cesta má vždycky svůj cíl. Vnímavého člověka krajina inspiruje. Třeba jen proto, aby se seznámil s tím, jak ta krajina vznikala, s přírodními pochody, které trvaly věky a které se staly tvůrcem krajiny. To byla motivace, která mne přivedla, už jako zralého „fotra“ do jeskyní. Jeskyně totiž patří do krajiny, kterou miluji.

Když jsem doháněl svoje vzdělání, učil jsem se technicky kreslit. Když už jsem to jakž takž uměl, zkusil jsem občas nakreslit to, co vidím. Pak jsem přišel na to, že do těch kreseb dávám něco svého. Potažmo svůj cit ! Stejně jako jsem realizoval svůj vztah k jeskyním tím, že jsem se ve značně dospělém věku stal jeskyňářem a přihlásil jsem se do České speleologické společnosti, stejně tak jsem se rozhodl a přihlásil jsem se (kdysi) do „Lidové školy umění“.

Navštěvoval jsem ji „jen“ čtyři roky. V roce 1989, po takzvané „Sametové revoluci“ ji zavřeli, jako nepotřebnou. Zkoušel jsem kreslit dál. Využít toho, co jsem se za ty čtyři roky naučil. Ale ono to není jednoduché. Každý z nás tu okolní krajinu vnímá nějak svébytně. Snaží se do toho obrazu zakomponovat nejen to, co vidí svýma očima, ale i to, co vidí svým citem, svým vztahem k té krajině. Kdo si to nezkusil, nemá představu, jak se s tím tvůrce pere !

To je souboj člověka s vyjádřením svého pohledu na krajinu, s jejími barvami, s jejím ztvárněním ! Souboj člověka s mrtvou hmotou barev a našopovaného plátna, se kterými se snaží zachytit svoji inspiraci, vrýt do ní život svých představ ! A tím, co se do té kresby (černobílé) či malby (barevné) snaží tvůrce vložit, tím chce oslovit diváka a ukázat mu, jak krajinu vidí on. Navázat s divákem jakýsi dialog o krajině, vtáhnout ho do vnímání té krajiny. Ta pranice s výtvarným dílem, i když se dotyčný tvůrce tím baví a svoji práci do jisté míry vychutnává, je to (alespoň pro mne) nervák !

L. Slezák k tomu poznamenává :

Příroda, t. j. krajina, není „mrtvou hmotou“, ale vyváženou kompozicí složek života kolem nás. Tyto složky se vzájemně mění, doplňují, obnovují i zanikají a my je chápeme (pokud jsme toho schopni) v tom okamžiku, kdy žijeme. Ten okamžik je velice krátký a většinou jej promarníme jinými vjemy.

Jednou z motivací je snaha – mít tu svou krajinu (či jeskyni) doma, abych se s ní mohl kochat. A tady přichází technika fotografie, která to usnadňuje, řekl bych – bez nerváku.

I když to není už jaksi to pravé ořechové, je zde pořád dost místa pro vyjádření, třeba volbou záběru, jeho výřezy, či způsobem osvětlení záběru. Ještě pořád je v tom prostor pro tvorbu ! A tak technika vítězí nad prostou snahou člověka zachytit děj !